

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

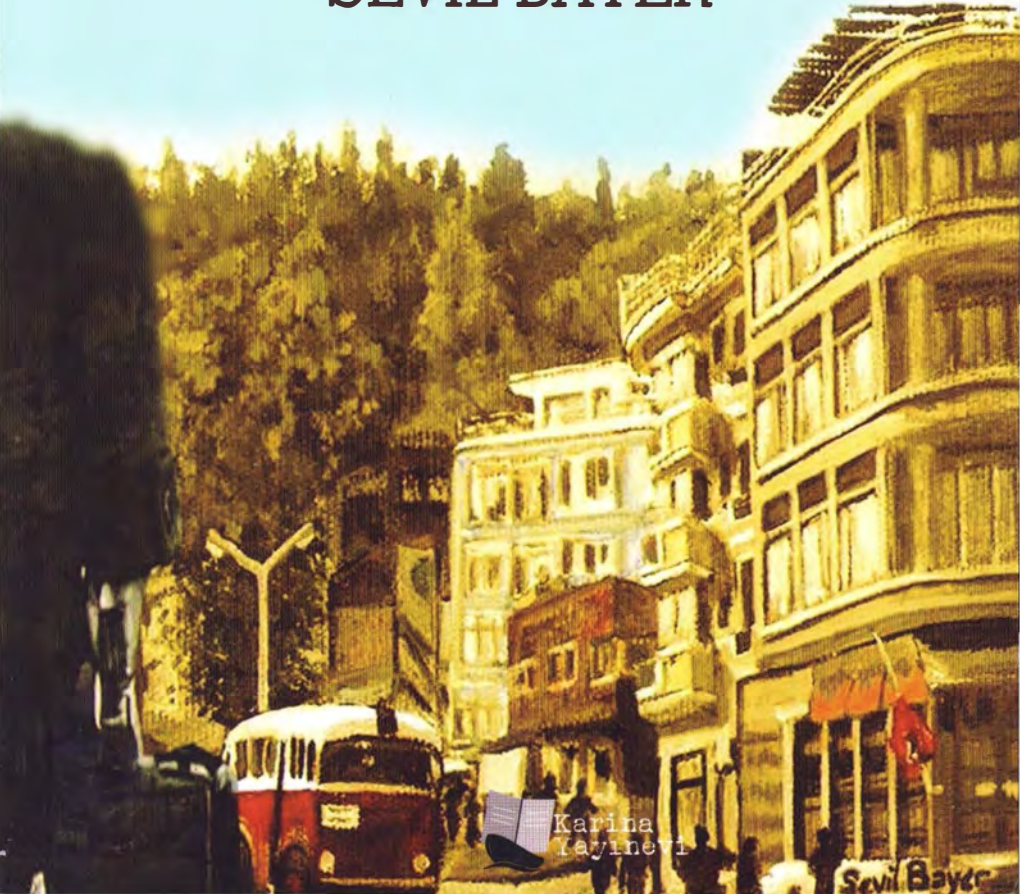
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Güncellenmiş
2.BASKI

Hangi *Istanbul*

Eski bir Bebeklinin kaleminden...

SEVİL BAYER

Karina
Yayınevi

Sevil Bayer

Hangi İstanbul

SEVİL BAYER

Bu kitabın ilk baskısından sonra, senaryolaştırılan bir bölümü, 2014-2015 sezonunda Müjdat Gezen Tiyatrosu, Savaş Dinçel sahnesinde "Hangi İstanbul" ismi ile tek kişilik oyun olarak sahnelenmiştir. İzleyiciler ve değerli üstatlar tarafından beğeni toplamıştır. Okurken çok duyulanacak ve kaybolan değerlerimizi hatırlayacaksınız.

Ben bu yapıtla ilk kez Savaş Dinçel Sahnesi'nde tanıştım. O kadar güzel yazılmış. O kadar güzel yönetilmiş, o kadar güzel oynanmıştı ki, bütün emeği geçenlere "Kafanıza yüreğinize emeğinize sağlık demiştim." İkinci baskı için başşarı diliyorum.

Müjdat Gezen

İstanbul , pek çok yönü ile yazar, ressam, şair,besteci, ve çeşitli sanatçılar tarafından tarih boyunca üstün güzellikleri ile dile getirilmiş muhteşem bir şehirdir. Bu kitapta naif bir üslupla anlatılan başta boğazın en güzel köyü olan Bebekte ve özellikleriyle öne çıkmış diğer semtlerindeki hayatı , insanî ilişkileri, dostlukları vefayı, sevgi saygıyı, özette "İstanbulluca" yaşantıyı, yazar harika bir duygusallıkla ve ustaca anlatılıyor. Başladıktan sonra elinizden bırakamayacaksınız...

Kerim Soysal

İstanbul Devlet Opera ve Balesi (eski) Müdürü ve Genel Sanat Yönetmeni.

Ucundan biraz yakaladığım geçmişin güzel günlerini anlatan "Hangi İstanbul", tiyatro seyircisiyle de buluşmalıydı... Buluştu da... Çok güldük, çok ağladık... Kitap elbette çok daha geniş kapsamlı... "Kitap okumaya fırsat bulamıyorum." diyenlerden seniz, işte fırsat. Bu kitabı okuyun...

Can Doğan

Tiyatro Sanatçısı

Can Hocam, tek kişilik kadın oyunu deyince duraksamadım değil. "Tek kadın sahnede zor" dedim. "Sen bir oku da, kararını söylersin bana" dedi. Yarım saat sonra aradım. Benim için tamamdı. Okuduğum satırlar o kadar "İstanbul"du ki... O kadar Boğaz, o kadar vapurdur işte. Teşekkürler Sevil Bayer. O satırları bana verdiğin için. İstanbul'unu bana emanet ettiğin için, sonsuz teşekkürler.

Efimia Emekdigi

Hangi İstanbul Oyuncusu

KDV dahil 20.00 ₺

9 786054 976775

www.karinayayinevi.com

**Karina
Yayinevi**

HANGİ İSTANBUL

SEVİL BAYER

Karina
Yayınevi

HANGİ İSTANBUL

Sevil Bayer

Bu kitabın telif hakları yazar **Sevil Bayer**'e aittir.

1.Basım: Aralık 2015

ISBN: 978-605-4976-77-5

Editör: Çiğdem Aktepe

Görsel Yönetmen: Mehmet Coşkun

Yayın Hakları: Karina Yayınevi

Sertifika: 29740

Adres: Adakale Sk. 16/9 Kızılay Çankaya/ANKARA

Telefon: (0312) 433 03 58

Faks: (0312) 433 03 59

www.karinakitap.com

www.karinayayinevi.com

iletisim@karinayayinevi.com

iletisim@karinakitap.com

Baskı: Bizim Büro Matbaa Dağıtım Bas. Yay. San. Tic Ltd. Şti.

Matbaa Sertifika: 26649

Kitapta yer alan bazı kelimelerin Türkçe dilbilgisi kuralları ile bağdaşmamasının sebebi yazarın kendi tercihidir.

İçindekiler

SEVİL BAYER	5
ÖNSÖZ	7
İSTANBUL'U SEVMEK	7
BEBEK.....	9
GÜZELİM ESKİ İSTANBUL.....	11
KAPALIÇARŞI.....	15
BEYOĞLU	18
ANNEM.....	21
BABAMIZ DIŞ DOKTORU SAMİ BAYER.....	29
RAMİ BEY AMCA	32
BEBEK, CEVDET PAŞA CADDESİ, 310 NUMARA.....	35
BÜYÜK BEBEK MEYDANI.....	38
6-7 EYLÜL HADİSESİ	42
ESKİ AHŞAP KONAKLAR.....	44
ESKİ TRAMVAYLAR.....	47
TAMİRAT İŞLERİ	51
YANGIN.....	53
ÖZSÜT PASTANESİ.....	55
ÖMÜR PASTANESİ	56
ESAT AMCA.....	58
BEBEK BADEM EZMECİSİ (SEVİM ABLA).....	60
OKUYORUM... ..	63
DÜRDANE ÖĞRETMEN	66
BEDİA ÖĞRETMEN.....	70
NİMET TEYZEM.....	72
KUDUZ KÖPEK	76
ÇAMLICA	79
ESKİ İSTANBUL BAHARLARI	83
ATEŞ BÖCEKLERİ.....	86
KIŞ GECELERİ.....	88

HAMAM SEFASI	91
YAZ GÜNLERİ	96
MAYK	102
GECE KULÜBÜ KEYFİ	108
ANNEMİN DENİZ SEFASI	111
FRANSIZCA	117
MADAM KOZLOF	120
ARKADAŞLIK	125
DO-RE-Mİ-DO-RE-DO	134
AKRABALAR VE MATA	136
ADA SEFALARI	139
BEBEĞİN SEYYAR SATICILARI	144
GİOVANNİ	151
İĞNECİ MEHMET EFENDİ	155
MUZCU	157
BEBEĞİN KEDERSİZ İNSANLARI	159
ARNAVUTKÖY	161
DESPİNA	166
AŞK	178
FATOŞ	181
YANLIŞ ADRES	191
BÜYÜKBABAYLA EĞLENCE	195
SİDİKA HALA	202
NACİYE TEYZE	204
SULHİYE HANIM	208
KAYIK SEFALARIMIZ	211
KAYIK CEFASI	216
FIRTINA	221
OYUNLARIMIZ	224
GRİ ZAMANLAR	229
SİYAH-BEYAZ YILLAR	231
KADIKÖY YAKASI	232
KALAMIŞ-FENERBAHÇE	233
YAŞAMA SEVİNCİ	234
ESKİLER ALIYORUM	236
YAŞAM DENEN MASAL	238

SEVİL BAYER

Sevil Bayer, 1950, İstanbul Bebek doğumlu. Fatih Sultan Mehmed ile birlikte İstanbul'a gelen dedelerinin arasında Barbaros Hayrettin Paşa ve Sultan II. Mahmut var.

Temel eğitimini Fransızca ve İngilizce aldıktan sonra, 35 yaşına gelene kadar altı yabancı dil öğrendi. İstanbul'a olan büyük tutkusuna rağmen, hayatının otuz beş yılını, çok sevdiği şehrinden uzakta geçirdi. Ağabeyi ile birlikte yurt dışında atıldığı ticaret hayatını on yıl sürdürdükten sonra, hızla büyüttükleri mağazalar zincirinden vazgeçerek, biricik oğlunun elinden tutup, artık hasretine dayanamadığı sevgili İstanbul'una, ilelebet yaşamak umudu ile geri döndü.

Konuştığı lisanlar, onu, turizm dalında faaliyet gösteren bir holdingde, kuyumculuğu tanımak üzere çalışmaya itti. Daha sonraki yıllarda, Türkiye'nin çeşitli turistik merkezlerinde, büyük kuyum mağazalarını yönetti. Yaptığı başarılı işlerle, turizm camiasında saygın bir yer edindi. Fakat böylece yirmi iki yıl daha İstanbul'undan uzak kalmak zorunda kaldı. En sonunda her şeyden vazgeçerek, Marmaris'teki kuyum mağazasını devredip, 2007 yılında nihayet dönebildi sevgili İstanbul'una.

ÖNSÖZ

İSTANBUL’U SEVMEK

İstanbul’u sevmek, ancak İstanbullu olmayı hissetmekle mümkündür.

Şimdi ben sizi, o yıllarda İstanbul’da yaşadığımız mutlu anılara geri götüreceğim.

İstanbul’da büyümemiş olanlara ise, zarif şehrimin en mutlu ve özgür yıllarında neler yaşadığımızı anlatırken, bir kez daha, nasıl olup da bu hâle geldiğimizi soracağız kendimize.

Ben İstanbul’da doğdum. İstanbul’u yaşadım, hissettim ve sevdim. Ve bu sevgim, onu, bir düşmana davranır gibi hırpalayanlara rağmen, hiçbir gün eksilmedi yaşantımda.

Şimdilerde: “Nereden geldim bu İstanbul’a, çekip gideceğim...” diyenleri dinlerken, içimden, “inşallah” diyorum gizli gizli.

Güzel şehrimin, “seni yeneceğim İstanbul” diye bağıranlara rağmen, asaletini ve kültürünü kaybetmemek için yaşadığı çırpınışlarını görmek, beni derinden etkiliyor.

Bizler, kültürünü, görgüsünü, nezaketini nakış nakış öğrenip, iliklerimizde hissederek yaşadık İstanbul’u. Mutluyduk, huzurluyduk, komşuyduk, dosttuk, arkadaştık.

Bizler, birbirimize kenetli insanlardan oluşan bir şehirdik. Biz, İstanbul’duk.

BEBEK

Benim çocuk ve genç kız olduğum yıllarda Bebek, köklü bir aileden gelen, zarif ve soylu bir hanımefendi edasıyla sefa sürerdi yaşantımızda.

Akıntıburnu'nu döner dönmez, hemen eve gelmenin huzurunu yaşatan toprağının kokusunu içime çekerdim mis gibi.

Bebek Bahçesi, bize ait bir oyun bahçesiydi âdeta.

Her çocuğun, kendi oyununa uygun bir köşesi vardı, o güzelim çınarların arasında. En güzel arkadaşlıklar orada kurulurdu. Annelerimizin bile, başımızda durmadan oyun oynamamıza izin verdiği yerdi orası. Emniyetliydi. Caddeden tek tük geçen arabalar, köyümüzün sükûnetini bozmamaya çalışır, neredeyse hiç korna çalmazlardı. Esnafı, sanki aralarında yakın akrabalık bağı varmışçasına birbirini kollar ve severdi.

Komşudan istenen buzun, domatese ekilen tuzun bile tadı güzeldi.

Sabahları gün doğmadan önce kalktığınızda, koruluklardan gelen bülbül sesleri, gün ıştır ışmaz, yerini diğer kuşların cıvıltılarına bırakır, ahşap evlerin bahçelerindeki çardaklarından mor salkımlar sallanır, akşam olunca altına maaile sof-ralar kurulur, sokağın bir köşesinde asude bir hayat yaşayan

manolya ağacı, çiçeklerinin kokusu ile insanın ruhuna mutluluk katardı.

Hele ki yazın ilk günlerinde, evin içinde bir koşuşturma başlar, “anneeee, mayom nerede” telaşı ile çocuklar ve gençler, kendilerini, Boğaz’ın, insanı sarmalayan serin sularına bir an önce atabilmek için, bütün dolapları hallaç pamuğu gibi talan ederlerdi.

Aniden yemeğe gelen misafirler, Nazmi’nin gazinosunda ağırlanır, sonrasında Özsüt’te dondurma ikram edilir ve Bekir Kaptan’ın kayıkları ile mehtaba çıkılırdı.

Büyük bir aile misali yaşardı o yıllarda Bebek sakinleri. Herkesin, büyüklerine saygılı, küçüklerine sevgili olduğu yıllardı o yıllar.

Bizler çok şanslı bir nesildik. Bütün asaleti ve görgüsü ile bizim neslimizi biz yapan köyümüze ve o güzel insanlara sevgilerimi iletiyorum. Kaybettiğimiz büyüklerimizi de rahmetle anıyorum.

GÜZELİM ESKİ İSTANBUL

O yılların İstanbul'unu, beni sarmalayan o zarif ruhunu beş duyumla hissedebildiğimi ve yaşadığımı hatırlıyorum. Onu görebilmek için, sadece bakmanın yetmediği kanısına varıyorum. Müzelerini değil; kokusunu, rengini, müziğini, dokusunu, musluktan içebildiğimiz suyunu anlatabilmeyi istiyorum.

Güzel şehrimin yüreğinin attığı Mısır Çarşısı'na girdiğiniz zaman, baharat kokusu genzinizi yakardı. Battaniye mağazaları, kesif bir şekilde naftalin kokardı. Çünkü battaniyelerin hepsi has yünden imal edilir, sonra da güve yemesin diyerek urin ile yıkanır, mağaza raflarında yerlerini aldıktan sonra da aralarına naftalin konulurdu.

Satıcıları dinlerdiniz. Oyuncakçıların önünde annesinin elinden tutan çocukların, oyuncaklara; gelinlik kızların, büyük bir dikkatle ve özenerek, çeyiz dükkânlarına bakışlarını izlerdiniz.

Envaiçeşit mallar satan, rengârenk dükkânlardaki satıcılar, Anadolu'dan İstanbul'a yeni gelmiş, şaşkınlıkla etrafını seyreden insanlara kibarca, bilgiler verir ve onlara bakarken, kendilerinin İstanbul'a ilk geldikleri günü anımsarlardı büyük olasılıkla. Gururla omuzları dikleşirdi biraz. İstanbul'a has görgü kurallarını ve öğrendikleri İstanbul kültürünü gös-

termek için, hiç durmadan bir çırpıda anlatmaya başlarlardı İstanbul'u, yeni gelen yabancılara. Bu davranışları, karşısındaki insanı aşağılamak için değil, İstanbul şehrinin kendine özgü kültürüne sahip olduklarını hissettikleri içindi. Artık o satıcılar için, kibar olmak demek, çitkırıldım olmak demek değildi. Onlar öğrenmişlerdi kibar olmanın, efendice davranmanın, İstanbullu olmanın ilk şartı olduğunu.

Şairin dediği gibi, gözlerinizi bile kapatsanız dinleyebirdiniz güzelim İstanbul'u. Şimdi ise müzeler aynı müzeler, Kapalıçarşı aynı Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı, gene aynı Mısır Çarşısı. Birçok sokağın ismi bile hâlen aynı.

Ama artık bütün dokusu, kokusu, rengi, müziği değişti, canım İstanbul'umun. Şimdiye kadar hiç olmadığı kadar silah ve gözyaşı var artık, hırpalanmış şehrimde. Müziğini ise, artık hiç tanıyamamaktayım.

Oysa o güzelim yıllarda, ailece gittiğimiz çay bahçelerinde ne müzikler dinlerdik. Masamıza gelen pirinç semaverin dumanı tüterken, porselen demliğinden, tavşankanı çaylarımızı doldururdu babam. Başkasına bırakmazdı. Kendisine de bir nargile söyler, bir yandan müzik dinler bir yandan da keyif çatardık. Hatta çay bahçesine orkestra bile gelirdi. Çamlıca'daki Kısıklı Çay Bahçesi'nde ne kuklalar seyredip, ne orkestralar dinledik ailece. Hele ki Bebekteki Aşıyan Çay Bahçesi'nde dinlediğimiz müzikleri hâlen hatırladığımı fark ettim geçenlerde.

Bir şarkı dinledim. Adı Gülbahar...

Bana sanki çocukluğumun bir şarkısıdır gibi geldi. Hatırlamakta zorlanacağım kadar uzak, ama çocukluğumun huzurunu hatırlatacak kadar yakın.

Kendimi Boğaziçi'nin o küçük köyünde hissettim. Elimi tutan ablamın yanında Arnavutköy'deki yazlık sinemaya yü-

rürken, içimdeki kıpır kıpır sevinci, küçücük bedenimi serinleten Boğaz rüzgârını, evimizin içindeki şen kahkahaları anımsattı.

Annemin, dudağına sürdüğü rujunu; babamın, mis gibi kokan, tıraş sonrası sürdüğü tütün kolonyasını, maltızda pişen yemeğin kokusunu, bembeyaz ahşap konakları, komşumuz Rum madamı, büyükbabamın söylediği, Direklerarası şarkılarını anımsattı, dokunulmazlığı kaybolmasın diye ruhumun bir yerlerine sakladığı derinliklerden.

İçim sevinçle doldu. Genç kızlığımın, Aşiyân Gazinosu'nda bir bardak çay içirip, babamın nargilesinin, özendiğim kokusunu çektiirdi içime.

Evimizin karşısındaki Bebek Gazinosu'ndan yükselen sesleri duydum sanki balkonda otururken. Annemin diktiği kırmızı gelincikli elbiseyi giydirdi bana.

Çocukluğumun o güzelim yaz akşamlarını anımsattı.

Bir şarkı bu kadar mı huzurla dolu olur?

İşte o kadar, dolu dolu.

O güzelim yıllar; zenginin fakiri, fakirin de zengini anlayabildiği, en azından anlayabilmek için dinlediği; insanların beyinlerinin, karanlık güçler tarafından henüz yıkanmadığı yıllardı.

İstanbullu olmak demek, kibar olmak demektir. İstanbullu olmak, zarif olmak demektir, İstanbullu olmak, hiddete kapılmamak, karşındakine bağırmmamak, herkese saygılı davranmak demektir...

İstanbul'un görgü kurallarına uyan, nezaket sahibi beyler ve hanımlar vardı.

Hiçbir gerçek İstanbullu, kavga edip dövüşüp, bunu da etrafına gerine gerine anlatmazdı. Hele silah, onların çevresinde hiç yoktu. Ancak hiçbir çaresi kalmazsa kavga eder, bunu

da ayıp sayarak kapatır, utanarak kendine saklardı.

Bugünlerde, nezaket adına sıkça kullanılan “bayan” sözcüğü, Mahmutpaşa’daki seyyar satıcıların, yoldan geçen hanımların boynuna kement atmış gibi bakmasını sağlamak için: “Baaağğyaan, şuna bak baaağğyaan” diye avaz avaz bağırarak kullandıkları bir sözcüktü. Biraz da amiyane gelirdi hanımefendilere.

Bunun yanında, İstanbul’un belli başlı tanınan kabadayıları da vardı elbet. Onların bazıları bıçak taşırlardı. Ama bu, çok da övünülecek bir şey değildi. Belki birkaç külhanbeyi de İstanbul’da nam salmıştı, ama herkes, olması gerektiği yeri bilir, tercihleri doğrultusunda kendi çevresinde yaşardı.

KAPALIÇARŞI

Eski İstanbullu olmayanlar pek az bilirler, Kapalıçarşı'nın 10 yıllardaki kokusunu, renklerini, tarzını.

1001 Gece Masalları'nın yazıldığı mekândır sanki orası. Şerbetçiler, macuncular, lahmacuncular, dondurmacılar, hat-ta Çukur Muhallebici.

Bu Çukur Muhallebici, çok meşhurdur o yıllarda. Tam da Kapalıçarşı'nın göbeğine inşa edilmiş, çok eski bir yapıydı. Tabanı en fazla 10-12 metrekare bir alana oturtulmuş, iki katlı, Karagöz Hacivat perdesindeki evler gibi renkli camları olan minicik pencereci ahşap bir binaydı. Küçük yaşlarımdayken, annemin, elimden tutup çok götürmüşlüğü vardır beni oraya.

Ancak üç dört minik masa sığabilen üst katında, üçgen kaşıkla, üzerine gül suyu ve pudra şekeri dökülmüş su muhallebileri yedik karşılıklı. Üzerine de buz gibi soğuk sularımızı içer, sonra da ver elini Kapalıçarşı, derdik.

İncik boncukçular, sepetçiler, mobilyacılar, tespihçiler, tavlacı, satranççılar, seccadeciler, battaniyeciler, yorgancılar, kuyumcular, halıcılar, gelinlik mağazaları...

Küçük çocuklar, elleri ceplerinde koşuşturup dururlardı biri o yana, biri bu yana. Çok sonraları öğrendim neden olduğunu. Kuyumcular, küçük yaştaki çıraklarının ellerine koca pırlantaları verirler, sonra da:

“Taşı avucunun içinde sımsıkı tut, elini de cebine sok, sakın çıkartma, hemen koş atölyeye teslim et.” derlermiş meğerse.

Bir o yana bir bu yana bakarak, Kapalıçarşı’dan aşağı iner, Mahmutpaşa Kapısı’na gelirdik. O kapının ağzında Kapalıçarşı biter, koskocaman, kemerli bir taş giriş kapısı gelirdi karşımıza. Eski taşlarla yapılmış o girişin üzerinde yazardı: “Mahmutpaşa Kapısı” diye. Oradan ötesi artık açık alandı. Açık alandı ama yolun iki tarafındaki her mağazanın önünde, artık bağırılmaktan sesi kısılmış bir çığırtnan bulunurdu:

“Baaağğğyaaan, yetiiiişşşş! Batan geminin malları bunlaaaaaarrrr...”

“İkizlere takkeeeee...”

“Allı verelim, morlu verelim, olmazsa sarılıvereliiiiimmm...”

“Öküzbaş çiviiiit var...”

Kimi kafasına kadın külotu geçirmiş, kimi eşarp bağlamış koskoca adamlar, dükkânların önündeki tezgâhların üzerine çıkar, kadın sütyenlerini göğüslerine bağlar, hem avaz avaz bağırırlar hem de nağmeli beyitler döktürerek, mallarını satmaya çalışırlardı.

Mahmutpaşa’ya girer girmez, annem benim elime öylesine yapışır, öylesine sıkardı ki artık canım acırdı. Derken karşımıza Mısır Çarşısı çıkardı. Orası daha da başka bir âlemdi.

Baharatçılardan çıkan karmakarışık kokular, pastırmacıların, koskoca satırlarla incecik kestikleri pastırmalar, tüylü keçi postlarının içine tıklmış tulum peynirleri, ballar, mesir macunları, cevizli sucuklar, pestiller, pekmezler, sabunlar, parfümler.

Bir de a’dan z’ye her şey satan Ayyıldız mağazası vardı Mısır Çarşısı’nın içinde. Emzikten oturağa, biberondan yatağa varana kadar her şey vardı o mağazanın içinde.

Hele ki babamız da yanımızdaysa, vitrinde herhangi bir şeye dikkatle baktığımızı görürse, hemen mağazaya girer ve baktığımız her ne ise paket ettirir, elimize veriverirdi.

Derken, annem ile oraya da bir girer bakınır, sonunda kendimizi, Mısır Çarşısı'nın kapısından dışarı atar, açık havadan bir derin nefes çekerdik. Hemen bir tramvaya atlar, Bebekteki evimize gelirdik. Ama artık eve geldiğimizde, kapının önündeki on bir basamaklı taş merdivenleri çıkmaya mecalimiz kalmazdı.

İşte o yıllarda Kapalıçarşı, Mahmutpaşa, Mısır Çarşısı, böylesine bir temaşa idi. Sadece gezmekle kalmaz, beş duyunuzla hissederdiniz o gezintiyi...

BEYOĞLU

50'li yılların başları ve ortalarında, en şık mağazalar, tiyatrolar, sinemalar, pastaneler, lokantalar, eğlence yerleri, genellikle Beyoğlu'nda bulunurdu. Sosyal olmanın gereği, en az haftada bir gün Beyoğlu'nda "promönad"a çıkılırdı.

Çıkmadan önce kıyafetler özenle seçilir, ütülenir, ayakkabılar boyanır, kuaföre gidilir, hanımların ve beylerin şapkaları silinir, fırçalanır, biz çocuklara da en şık kıyafetleri giydirilirdi. Beyler, en sevdikleri kolonyaları (en çok da tütün kolonyası), hanımlar da o zamanların çok sevilen parfümleri Chat Noir, (Şanuar) ya da Chipre (Şipr) sürünürlerdi.

Hanımların ayakkabıları ve çantaları, aynı deriden ve aynı renkten olmalıydı. Kıyafetlerine uygun renkteki eldivenleri ise, çantanın içine saklanmaz, yaz ise dantel, kış ise deri olanları, kollarına taktıkları kısa saplı çantanın özel halkasına bir klips ile tutturulur, ihtiyaç hâlinde kullanılmak üzere orada sallanırdı.

Beyoğlu'na öğleden sonra inilir, önce bir o yana bir bu yana vitrinlere bakılır, sonra bir pastanede pasta yenir, beş çayı içilir, biraz daha gezilir, bazen, şık bir lokantada yemek yenirdi. Arkasından ya sinemaya ya da tiyatroya gidilir, geç vakit eve dönülürdü.

Şimdi ise, bugünkü Beyoğlu'nu, o günlerle mukayese et-

mek mümkün bile değildir. Tamamen bambaşka bir semttir benim gözümde artık orası. Hoş, nostaljik ama bambaşka bir semt! Artık, şöyle bir boydan boya yürüyüp eski günleri anmak içindir.

Neyse, biz gene dönelim eski güzel İstanbul'umuza.

Benim doğduğum yıl, çok soğuk bir kış yaşamış İstanbul. Ama Tuna Nehri'nden gelen buzların Boğaz'da yüzdüğü kış değil. Ondan birkaç kış evvel.

Annem sancılandığında, kardan buzdan dolayı, değil hastaneye yetiştirmek, o zamanlar soba ile ısınan konak odasından dışarı bile çıkartamamışlar kadıncağızı. Dolayısıyla doğum, Bebek Bahçesi'nin karşısındaki, Eczane Çıkmaşı'nın sonundaki, sonraları kırk yılın üzerinde Bebek muhtarlığı yapan, Aydın (Onar) Ağabeylerin konağında gerçekleşmiş. Ve ben, hiçbir zorluk çıkartmadan, o zamanlar aynı konağın alt katında oturan Hermine Hanım Teyze'nin ve anneannemin yardımıyla, öğle vakti, sevgili ailemin altıncı çocuğu olarak, bir tanecik teyzemin kollarına düşmüşüm. Ama hakikaten düşmüşüm. Nasıl olduysa, heyecandan herhâlde, ellerinden kayıp tam da yere düşecekken, genç ve atik teyzem, beni havada yakalamış.

O gün, her şey buz tuttuğundan ve musluk boruları donduğundan, sular akmamış. Anneannemin bahçeden toplattığı kar, leğende ısıtılmış ve ben, bu kar suyu ile yıkanmışım.

Hermine Hanım Teyze de doğum sonrası artık ne sebeple acele ettiyse, konağın buz tutmuş bahçe merdivenlerinden telaşla ineyim derken, ta en üst basamaktan en aşağıya kadar öyle bir hızla yuvarlanmış ki ancak en son basamakta "ah" diyebilmiş.

Allah korumuş da bir yerleri kırılmamış ama ertesi gün, bütün vücudu mosmor olmuş kadıncağızın. Benim yüzüm-

den merdivenlerden nasıl yuvarlandığını, şakacı sitemkârlıkla, ben büyüyene kadar kaç kere anlatmıştı. Toprağı bol olsun, çok neşeli, çok dost bir kadındı. Hâlen, ailemizde ismi rahmetle anılan insanlardan birisidir.

ANNEM

(Annem 5 çocuk madalyası ile 1952)

Annemiz, yedi göbek İstanbullu bir ailede doğmuş. Babasının görevi sebebiyle Konya'da okumuş. Orada babamla tanışıp evlenmiş. Bu sefer de kocasının görevi nedeniyle dolaşmış yıllarca Anadolu'yu.

Altı çocuk doğurup, hepsini de meşhur otoritesi ve sımsıkı bir terbiye ile sevgisini esirgemedi büyütmüştü. Her birimize tek tek emek vermiş, hiçbirimizi de ihmal etmemişti. Bize hiç üşenmeden

sofralar kurmuş, nakışlar işlemiş, kıyafetler dikmiş, ve uzaklarda olduğumuzda, hasretini yansıtan şiirler yazmıştı.

Altı çocuğun kargaşası yetmezmiş gibi, bir de yeni yıl yaklaştığında bütün evi süslerdi, elleriyle ördüğü rengârenk krepon kâğıtlarıyla. Hepimizin içini bir neşe kaplardı. Süslemeleri yaparken şarkılar söyler, aralarına da atalarından öğrendiği birkaç tekerleme eklerdi.

Canım sıkıldığında, hiç üşenmez, beni kucağına alır, uzun uzun masallar anlatırdı. O kadar kalabalık bir evin içinde ne zaman vakit bulurdu, zamanı nasıl ayarlardı da en küçük çocuğuna bile masal anlatmadan geçiştirmezdi, onu hiç bilemiyorum.

Bizler büyüdükçe her birimiz teker teker gurbete gittik. Kim bilir kendisini ne kadar yalnız hissetti ki bizlere olan hasretini, şiirlere dökmeye başladı.

O yıllarda Kanada'ya yerleşen Sevinç ablama gönderdiği bir kartpostal geçti geçenlerde elime. Üzerinde menekşe fotoğrafı vardı. Arkasında da şu şiir yazılıydı:

KIR MENEKŞELERİ

Kır menekşeleri, çocukluğumu hatırlatırlar bana,
En güzel çağlarında hatıra olsun sana.
Yaşlandığın zaman da bu kartımı anarsın,
Nerede menekşe görsen, anneni hatırlarsın.

Bu nasıl bir dörtlüktü ki her menekşe gördüğümüz yerde içimiz sızlar, onun gözleri ile bakmaya ve görmeye çalışırız o menekşeleri. Ve o sıcacık sevgisi ile bize sımsıkı sarılmalarını anımsarız.

Ben henüz doğmadan önce, annem beş çocuk sahibi olduğunda, devlet tarafından bir madalya ile ödüllendirilmişti. Tayyör giydiği zaman, o madalyayı gururla sol göğsünün üzerine takar, eve gelince de çıkartır, temizler, parlatır, kutusuna koyar kaldırırdı. O zamanlar beş çocuğu olanlara neden bu madalyayı verdiklerini bilemiyorum. Sanırım yeni yeni tekrar bu konu gündeme gelecek gibi geliyor bana. Ama annemin, bu madalyayı hak ettiğine yüzde yüz inanıyorum.

Annem, 1.55 boyunda, etine dolgun, son derece otoriter,

tabiri caizse, tam bir Osmanlı kadınıydı. Ne de olsa kanında hem saraylı hem de dominant genleri taşıyordu. Önce Barbaros Hayreddin Paşa'nın bilmem kaçınıcı göbekten torunu, sonra da Sultan II. Mahmud'un soyundandı. Atatürk'ün eşi Latife Hanım ile de ikinci göbekten kuzendi.

Tabii bizler gibi son derece hareketli altı tane çocuğa sahip olunca, herhâlde kadıncağzın, otoriter olmaktan başka alternatifi kalmıyordu. Çok güzel resim yapar, dikiş diker, çok zevkli giyinir, rujunu sürüp kaşını boyamadan da asla sokağa çıkmazdı. Sabah kalkar kalkmaz hemen giyinir, süslenir, sanki sokağa gidecek gibi hazır vaziyette evde otururdu. Ve etrafındakileri de bir bakışı ile kolayca otoritesi altına alıverirdi. Ama bir o kadar da fedakâr bir kadındı. Şimdi düşünüyorum da altı çocuk, dile kolay. Her birini dokuz ay on beş gün karında taşı, ikişer yıl emzir, böylece ömrünün on yedi senesini geçir. Ondan sonra da aman sağlıklı olsun, aman iyi okusun diye emek ver. Sonrasında, iyi izdivaç yapsın, çocukları sağlıklı olsun diye, bir de torunlarına emek ver. Şimdi çok iyi takdir ediyorum ki kadıncağz, ömrünü bizlere vakfetmiş demek ki.

Bu arada, birçok meziyeti olmasına rağmen annemiz, mutfaka girmeyi hiç sevmezdi. Öyle, çok fazla çeşitli yemekler yapmayı da bilmezdi. Allahtan evde her zaman yemek yapacak bir yardımcımız olurdu. Dolayısıyla, bize de pek bir şeyler öğretmemişti mutfak hakkında. Hele ki hamur işlerinden hiç anlamazdı. Yaptığı tek hamur işi, revani idi. Onu da kâh şerbetsiz yapar kek gibi yedirir kâh şerbetli yapar, tatlı olarak yedirirdi. Ama yapması gereken yemeği de çok güzel yapardı.

Çok güzel yaptığı bir Osmanlı böreği vardı. Dillere destandı o börek. Bir yapardı, pir yapardı. Bir de elinin lezzetini ka-

tardı ki hâlen biz o böreği yapmaya çalışır ama asla annemin yaptığı kadar lezzetli yapamayız.

Size, o Osmanlı böreğinin tarifini vereyim hemen:

OSMANLI BÖREĞİ

Bir büyük sini için malzemeler: (Sini, ortalama 55-60 cm çapında bir tepsidir.)

8 adet yufka

5 adet yumurta

250 gr tereyağı

Bir küçük su bardağı yoğurt

Yarım kilo yağsız dana kıyma (arzuya göre 100 gr kuzu eti de katılabilir)

Üç adet orta boy soğan

Bir çorba kaşığı tarçın (silme)

Bir kahve fincanı su

İki çorba kaşığı şeker (silme)

İki tatlı kaşığı tuz (tuzunu, ağzınızın tadına göre ayarlayabilirsiniz)

Bir tatlı kaşığı karabiber (tepeleme)

Bir büyük avuç kuş üzümü.

Geniş bir kaba, önce üç adet orta boy soğan çok ince kıyılır (sakın rendelemeyin). Üzerine silme bir çorba kaşığı tereyağı konur, bir kahve fincanı kadar su ilave ederek, önce soğanlar pişirilerek, yakmadan öldürülür. Suyunu iyice çekmeden hemen önce, içine kıyma atılır ve silme bir tatlı kaşığı tuz katılarak orta hararetle ateşte kavrulmaya başlanır. Suyunu çekip de kıyma iyicene pişince, içine karabiberi, şekeri ve tarçını konulur ve kuş üzümleri de katılır, bir iki kez daha karıştırılarak altı kapatılır. Kalan tereyağı, ayrı bir kap-

ta hafif ateşte eritilir, katılaşımdan soğumaya bırakılır. İçinden bir çorba kaşığı tereyağı alınarak, sininin ya da tepsinin içi yağlanır.

Diğer bir çukur kaptı: 5 adet yumurta, bir su bardağı yoğurt, bir tatlı kaşığı tuz ve eritilip ılıtılmış (tereyağını ılıtmadan karıştırmayın) tereyağı karıştırılır. Çırpma teli ile iyicene çırpılır.

İlk yufka, kırıştırılarak serilir. Üzerine iyicene yaymak şartıyla, çırpılmış yumurtalı karışımdan sürülür. İkinci yufka serilir. Üzerine gene biraz yumurtalı karışım sürülür. Böylece dört yufka üst üste serildikten sonra, kıymanın yarısı serilir. Aynı şekilde yumurtalı karışımla iki yufka daha serilir. Üzerine, kalan kıymanın hepsi yayılır. Gene üzerine iki kat yufka daha serildikten sonra, kalan yumurtalı karışım, böreğin üzerine dökülerek iyicene emdirilir. Yarım saat kadar dinlendirilir. Arzu edilirse önceden dilimlenerek, orta hararetli fırına koyulup (160 derece), 50-60 dakika kadar pişirilir.

Fırınınızın hararetini siz kendiniz daha iyi bilirsiniz. Çünkü her fırının kendi karakteri vardır. Siz gidip gelip böreğinizi kontrol edin en iyisi. Üzeri nar gibi kızardığı zaman çıkartırsınız. Afiyet olsun.

Not: Bu ölçüler, büyük sini tepsiler için orantılanmıştır. Eğer sininiz varsa, aynı şekilde hazırlayıp, mahalle fırınına gönderin, pişmesi için. Eğer sininiz yoksa ve evdeki fırında pişirecekseniz, 6 yufka yeterli olacaktır.

Annem, bu böreği yaptığı zamanlar mutlaka iki sini yapardı. Çünkü bir sini böreğin hepsini zaten babam yer bitirirdi. O zamanlar evlerimizde henüz fırın yoktu. Herkes, yaptığı böreğini en yakın fırına götürür orada pişirttirirdi. Elbette ki odun ateşinde pişen böreğin tadının çok daha güzel olduğunu söylememe gerek yoktur sanırım.

Annem her ne kadar mutfak işlerini sevmese de o ufacık boyuyla, en heybetli Osmanlı sultanından bile daha haşmet-

li görünen bir kadındı. Etrafındaki herkese, istediği her şeyi, otorite ile yaptırabilirdi. Kazara yanlış bir şey yapmayagörelim, gözümüzün içine öyle bir bakardı ki olduğumuz yerde küçülür, küçülür, bir nokta hâline gelirdik sanki. Nokta hâlinde kalmak bile yeterli gelmez, o anda hiç orada olmamayı tercih ederdik. Hele ki yaptığımız yanlışın boyutu biraz daha büyükse, en büyük tehdidi savururdu:

“Seni babana şikâyet ederim!”

İşte o anda biz, bir öbek şekere su damlatınca ne olursa, kendimizi öylesine erimiş, yok olmuş hissederdik. Çünkü biz, babamızın gözünde, en uslu, en terbiyeli çocuklardık. Babamız bize güvenirdi, inanırdı, bizler onun en kıymetlileriydik. Asla yaramazlık nedir bilmezdik ki! Ya babamız, bizim hatamızı görüp de bize olan güvenini kaybederse, biz ne yapardık? Belki de artık onun en kıymetlisi olamazdık o zaman... Belki de bizi kucağına alıp, dizinde hoplatarak, şu tekerlemeleri bile söylemezdi ondan sonra:

Gün senin devran senin,
Alnı yıldızlı doru at senin,
Han senin hamam senin,
Altın köstekli saat de senin.

Oysa ne at vardı ne han ne de hamam. Altın köstekli saat bile yoktu. Ama babamız, bizi kucağına oturtup hem bir yandan sever hem de bu tür tekerlemeler söylerdi kulağımıza. Yaşımız ilerledikçe, babamızın bize, sevgi sözcükleri ve yüreklendirmeler ile nasıl da güzel bir eğitim vermiş olduğunu sonradan anladık tabii ki.

Annemiz, bu kadar otoriter olmasına rağmen, çok da iyi ve şefkatli bir anneydi. Onu kızdırdığımız zamanların dışında,

bizleri her zaman şefkatle sarmalar, birimizin canı yanacak diye de ödö patlardı. Ben ailenin altıncı çocuğu olmama rağmen, oyuncaklarım, o zamanların en lüks oyuncak mağazası olan Japon mağazasından alınır, fakat en güzel bebeklerimi de Hasan ağabeyim, hep paralardı.

- Bu bebeği bacaklarından ikiye ayırayım mı?

- Haaaayır!

Tut bacağından ayır... Caaarrrttt!

Tabii ben feryat figan anneme koşardım. Ama Hasan ağabeyimi çok seven annem, o sırada sırta kadem basmış olan ağabeyime, sonradan da bir şey söylemez, ne yapar eder, beni teselli ederdi. Bir gün gene böyle, konuşan bebeğimin, makûs talihiyle bacakları ayrılınca, benim ağlamama dayanamayan annem, oturup bana faniladan bir bez bebek dikmişti. İşte o bebek, benim hayatımın en güzel bebeği oldu. O bebeğin kaşlarını, gözlerini, dudaklarını, burnunu öylesine güzel çizmişti ki makyajı bozulacak diye, yüzüne dokunmaya korkardım. Aynı küçük dayım gibi çok güzel resim yapan annem, o bez bebekte harikalar yaratmıştı. Büyüdükten sonra, hayatım boyunca hep o bebek gibi bir bez bebek yapmaya çalıştım ama asla annemin yaptığı bez bebek gibi olamadı hiçbirisi.

Anneciğim, ömür boyu bize baktığı ve memnun ettiği yetmediği gibi, bir de bizim çocuklarımıza da baktı ki kadıncağızın hayatı, çocuk bakmakla geçmiştir diyebilirim. Ama gezmesini de eğlenmesini de çok iyi bilirdi. Hele ki Anadolu'da yaşarlarken gittikleri her balo için dikilen kıyafetlerini, aksesuarlarını, ballandıra ballandıra anlatırdı bizlere.

Eğer anneniz hâlen hayatta ise, şu anda gidip ona sımsıkı sarılmanızı, sizi karşılık beklemeksizin seven annenizin yüreğinin sıcaklığı ile sizin yüreğinizin sıcaklığının birbirine karışmasını dilerim.

Ben gibi annesini kaybetmiş olanlar da o harika zamanlardaki sınırsız sarılışlarını anarak, bir dua göndersin isterim.

(Anem ve Babam 1940)

BABAMIZ DIŞ DOKTORU SAMİ BAYER

Kadifeden bir kalbi olan babam, aslında çok uzun boylu, iri yarı, heybetli bir adamdı. Önce hastasıyla sohbet eder güldürür, sonra da strese sokmadan ağzını muayene ederdi. Ve eğer çekilmesi şart olan bir diş varsa, koskoca kerpeteni, hastasına göstermeden, kocaman ama biçimli elinin avucunda saklar: “Önce iyice bir muayene etmem lazım, şu koltuğun iki kolunu sıkı sıkı tut, dişini çekmem gerekirse o zaman, orayı sık, diyeceğim sana.” diyerek, muayene eder gibi yaparak, “şu dişin mi bu dişin mi” derken, çürük dişi, “doktor haber verecek çekerken” diye bekleyen hastasına hissettirmeden çekiverir ve pamuğa sarılı olarak avucuna koyuverirdi.

Eğer çok zorlu bir ameliye gerektirmiyorsa, hastasına uyuşturucu iğne yapmaz, kerpeteni ağzına sokmasıyla çıkartması bir olurdu. Çünkü o zamanlar henüz uyuşturucu iğneler, bugünkü kadar zararsız değildi. Sanırım morfin de ihtiva ediyordu. Kalbe kalıcı zarar verme ihtimali bile vardı. Hele ki kalp hastaları ve yaşlılar için son derece zararlıydı. Hiç kimse de kalp hastası olmadığına dair raporla da gelmiyordu ki dişçiye... Kalp hastası olanlar ise, belki de hastalığının farkında bile değildi.

Ben genç kız olmaya başladığım yıllarda babam, sabahları gün doğarken kalkar, erkenden, özellikle yoksul hastaları için açtığı Paşabahçe'deki muayenehanesine giderdi. Öğlen saat iki sularında vapurla, Bebekteki eve döner, iskeleden, elinde çantası, o kocaman cüssesi ile sallana sallana eve gelirken, ya ben ya da kardeşlerim, onun geldiğini görür görmez koşar, elinden çantasını alırdık. Eve gelince de saat üçten itibaren, buradaki muayenehanesinde akşama kadar çalışırdı. Geceleri de kapıyı çalan hasta olursa, kalkar, hiç gocunmadan ona da bakardı. "Diş ağrısı kötüdür, çeken bilir." derdi.

Kaç kere, maddi gücü olmayan hastalarından, değil vizite ücreti almak, kullanması gereken ilacın reçetesini yazıp, ilacın parasını da reçetenin içine koyup, zarfla hastasına verdiği gizlice gördüm. "Al bu zarfı, eczacı Selahattin Bey'e götür, kendisine ver, o sana ilacını verecek." der, ama bunu asla aile içinde dile getirmezdi. Bir elinin verdiği diğer eli bile görmedi. Ben küçük olduğumdan, bunları yaparken benim takip edebileceğimi tahmin etmemiştii herhâlde diye düşünüyorum.

Babamızın dedeleri, Kırım'dan çıkarak, göçle birlikte, Bulgaristan'da Tırnava'ya yerleşmişler. Babamın babası Muhsin Bey, Tırnova'da doğmuş ve evlendikten sonra Türkiye'ye göç ederek Çatalca'ya yerleşmiş...

Çatalca Lisesi'nde matematik, Fransızca ve tarih öğretmenliği yaparken Isparta'ya tayini çıkmış ve babam Sami Bey, orada, ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Daha sonra tayin oldukları Yozgat'ta yaşarlarken, büyükbabam, 11 yaşındaki en küçük oğlu Celal'i kaybedince, evlat acısına fazla dayanamayıp, bir seneye varmadan ölmüş.

Bunun üzerine, ortaokulu bitirmiş olan babam, okumak arzusuyla, Ankara'da bir kız enstitüsünde müdirelik yapan ablasının yanına gitmeye karar vermiş. Birinci Dünya Savaşı yıl-

ları olduğundan, hiçbir vasıta bulamayıp, üç arkadaşı, yayan olarak yola çıkmışlar. Çok uzun süren yolculuklarında, köylülerin kendilerine ikram ettikleri yiyeceklerle beslenmişler. Ve hepsi birden, yolda tifüse yakalanmışlar. Arkadaşlarının biri, Ankara'ya varamadan yolda tifüsten ölmüş. Babam, ablasının yanına büyük zorluklarla varabilmiş.

Liseyi Ankara'da bitirdikten sonra İstanbul'a gelip, ilk önce Tanin Matbaası'nda işe girmiş. Bütün gece matbaada harf dizerken tıp fakültesine yazılmış. Geceleri matbaada çalışır, gündüzleri de okula gidermiş. Büyük maddi ve manevi zorluklarla tıp fakültesini bitirip dış doktoru olmuş. Askerliğini doktor olarak yaparken, tezkere bırakarak, askerî doktor olarak hayatına devam etmiş. Yıllarca Anadolu'da mecburi hizmetini tamamladıktan sonra, çocukları İstanbul'da yetişsin diye, son tayinini reddederek istifa etmiş ve sivil olarak dış doktorluğu yapmaya devam etmiş.

(Babam Bebekte muayenehanesinde 1960)

RAMİ BEY AMCA

Kıyafet deyince de, kardeşlerimden bahsetmeden önce, tam da burada Rami Bey Amcadan bahsetmeden geçemeyeceğim.

Babam, Kayseri ya da Konya'da askeri doktorluk yaparken, Askeri hastanenin Kulak Boğaz Burun Doktoru Rami (Yargıcı) Bey Amca ile ahbap olmuş. Ailecek görüşmeye başlamışlar. Annem öyle kolay kolay arkadaş edinmeyi sevmeyen bir kadın olmasına rağmen, son derece zarıf ve çok güzel bir kadın olan, Rami Bey Amcanın eşi Nebihe Hanım Teyze ile yakın arkadaş olmuş.

Rami Bey Amca, o zamanlar da, çok nüktedan, çok şakacı bir adammış. Babam ise kalendermeşrep, Allah'ın adamı, bütün dikkatini işine verdiğinden ne olup bittiğinin farkına bile varmaz. Rami Bey Amcanın, üşenmeden düğmelerini tek tek söküp, tersinden diktiği beyaz doktor gömleğini giyer, düğmelerinin ters tarafta olduğunu görünce çıkartır, gömleği ters çevirip tekrar giyer, bütürl gün de öyle ters gömelekle çalışırmış. Gömlek düğmelerinin ters olduğu, yıkanıp da ütülenirken fark edilirmiş.

Annem:

- Ah Rami Bey, ah Rami Bey...' der dururmuş.

Derken, birlikte balolara gitmeye başlamışlar. Tıp balosu,

29 Ekim balosu, Yılbaşı balosu derken, annem gene bir balo için yaşadıkları yerin meşhur terzisine bir uzun tuvalet ısmarlamış. Danteller, tüller, kadifeler, satenler alınmış ve terziye teslim edilmiş. Terzi de, tuvaleti balodan iki gün önce teslim edeceğini söylemiş.

Bu arada, aynı terzide tuvalet diktirmek isteyen Nebihe teyze, baloya ancak annemin kıyafetinin yetiştirebileceği cevabını alınca çok üzülmüş. Durumu Rami Bey amcaya anlatmış.

“Dur bakalım bir çaresini buluruz” demiş Rami Bey amca.

Hemen terziye gitmiş:

“Beni Hikmet Hanım gönderdi, size mutlaka söylememi tembih etti. Acele etmenize gerek yokmuş, bu baloda başka kıyafet giyecekmiş, demiş.

Nebihe teyzeye de, “Terzi seni bekliyor, dikecek kıyafetini” Demiş.

Annem, balodan iki gün önce tuvaleti gönderilmeyince kalkmış terziye gitmiş. Bir de ne görsün? Kıyafet kesilmiş biçilmiş, öylece duruyor. Terzi de anneme, Rami Bey’in tembihini anlatmış. Annem, eve gelip de bunu babama anlatınca, babam da nihayet buna karşılık mutlaka bir misilleme yapması gerektiğini düşünmüş.

Ertesi gün erkenden, Rami Bey Amca daha gelmeden, onun muayenehanesine girmiş. Ne yapabilirim diye aranırken bir de bakmış ki muayenehanede kesif bir kavun kokusu. Muayene sedirinin örtüsünü bir kaldırmış ki, örtünün altı silme topatan kavunu dolu. O zamanlar da sıtmanın çok görüldüğü yıllar olduğundan ecza dolaplarında bolca kinin bulunurmuş. Dolaptan bir şişe kinin almış, çekmiş enjektöre, ne kadar kavun varsa hepsinin içine tek tek enjekte etmiş. Rami Bey Amca o gün öğlen paydosunda babamın yanına gelmiş, demiş ki:

- Sami, çok güzel kavunlar buldum, birkaç tane sana da vereyim de eve götür.

- Yok, bu aralar kavunlar acı çıkıyor, ben istemem" demiş babam.

- Seni hain arkadaş, ben onları nasıl zor buldurdum, kaç tanesini kestiysen acı çıkınca, tahmin ettim bu muzurluğun senin başının altından çıktığını, içime oturdu caanım kavunların güzel kokusu.

Tabii bu arada, kavga kıyamet, terzi kadına da iki gün iki gecede o süslü tuvalet ne yapıp edip diktirilmiş. Balo gecesi, Rami Bey Amca annemin tuvaleti de diktirip giydiğini görünce “Olan benim topatan kavunlara oldu,” deyip durmuş.

Babamı ve Rami Bey Amca'yı kaybettikten sonra, daha uzun yıllar annem ile Nebiye Hamın Teyze sık sık görüştüler. Her bir araya gelişlerinde de 50 yılı aşmış olan dostluklarını gururla bize tekrarlayıp durdular. Umarım gittikleri yerde de bir araya gelmişlerdir.

Nur içinde yatsınlar.

(Ranî Bey Amca'dan büyükbabama)

BEBEK, CEVDET PAŞA CADDESİ, 310 NUMARA

Ben doğduktan birkaç ay sonra da babamız, Bebek Bahçesi'nin tam karşısındaki, dört katlı ahşap bir konak olan, Cevdet Paşa Caddesi 310 numaralı eve taşınmış ailesini. O sıralarda Beyoğlu'nda; Luvr Apartmanı, Baylan Pastanesi'nin üstünde bulunan muayenehanesini de bu ahşap konağın ikinci katına taşıyıp, yerleştirmiş.

Meğerse babam, yıllarca önce babaannemle Bebeğe yaptıkları bir ziyaret sırasında kafasına koymuş, yeni taşındığı bu ahşap konakta yaşamayı.

Henüz annemle tanışmadan önce, Anadolu'da mecburi hizmetini yaparken, kendi annesi ile birlikte İstanbul'a gelmeye gelmişler. Bebekte gezerlerken, yaşlı babaannem, çok yorulmuş.

"Oğlum, biraz mola verelim de ben şurada oturup bir sigara içeyim." demiş.

Bizim çok seneler sonra oturacağımız evin taş merdivenlerine oturmuş, yakmış sigarasını, sırtının üzerinden yukarı bakmış ve:

"Ben bu semti de bu evi de çok beğendim oğlum, inşallah bir gün buraya taşınıp, bu evde yaşayalım." demiş.

O anda babam, annesinin de çok beğendiği bu ahşap konakta, bir gün mutlaka oturmaya karar vermiş. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra, bu düşüncesi hakikat olmuş. Fakat biz o eve taşındığımızda ise, maalesef artık babaannem hayatta değilmiş.

O yıllarda çok kalabalık yaşayan bizim ailemizi, o dört katlı ahşap konaktan başka bir ev de taşıyamazdı herhâlde diye düşünüyorum.

Evin sokak kapısından, zemini gri-beyaz geometrik çiçek desenli taş bir hole girilir, holün sağ tarafındaki kapıdan, hastaların bekleme odasına, karşısından da bir basamak çıkılarak, üst katlara çıkan merdiven sahanlığına girilirdi. Bu merdiven sahanlığının bir tarafında mutfaka, yanında da muayeneye gelen hastaların kullanmaları için küçük bir tuvalete açılan, yan yana iki kapı vardı. Yukarı çıkan ahşap merdivenlerin hemen yanında ise, aşağıya, kömürlüğe inen bir kapı daha vardı ki onca yılın izini üzerinde taşırdı. Her ne kadar doktor evi olduğundan bembeyaza boyansa da artık kapılar, “ben eskidim” diyordu. Teoman ağabeyim, o kapıya, “Arka Kapı” isimli şiir kitabında bile yer vermişti. Aslında şiiri sevgilisine yazmıştı ya...

Hamamın kapısı döküldü,
Bodrumun merdivenleri çöktü,
Ne yapsın bu eve gelip de Eleni,
Gördün mü başıma geleni?

Mutfağımız iki bölümlüydü. Buzlu camlı beyaz bir ahşap kapıdan mutfaka girilince, önce yemek odasına giriliyor, tam karşıdaki camekânla ayrılmış mutfak bölümüne de bir basamakla çıkılıyordu. Yemek yenilen bölüme, babam, büyük bir

ahşap masa ve masanın her iki tarafına da sıra şeklinde oturmalıklar yaptırmıştı.

Çoğu zaman, mutfağa girdiğimde, masada yemek yiyen hiç tanımadığım birilerine rastlardım. Ben içeri girdiğimde, oturdukları yerden hafifçe kalkarak selam verirler, ben de “afiyet olsun” der, işime bakardım. Bu, bizim evimizin çok olağan görüntüsüydü.

Yemek pişirilirken, ev ahalisinin haricinde Tanrı misafirleri de hesaba katılırdı. Ve bu Tanrı misafirleri için, her zaman mutfakta bir çalışan bulunur, sokak kapısı da gündüz boyunca hep açık dururdu. Ama bu yardımlar, sadece bizim evimizde değil, bütün Türkiye’de birçok evde, değişik şekillerde gerçekleşiyordu diye biliyorum. Çünkü o zamanlar; tanıdığın biri açsa, üşüyorsa, hastaysa, sen yiyip içip yan gelip yatamazdın. İnsani duygular vardı o zamanlar. Dinimizin bunu emretmesinden öte, insani duygulardan bahsediyorum.

Bizler o huzurlu evde, on yedi yıl oturduk. Fakat ne yazık ki çok mutlu yıllar yaşadığımız o evin bir tek fotoğrafı bile yok şimdi elimde.

(Annem, Filiz Ablam ve ben)

BÜYÜK BEBEK MEYDANI

Bazı bayramlarda, özellikle de millî bayramlarda, Büyük Bebek Meydanı'na, bando takımı gelirdi. Büyükbabam, onlara, “bando mızıka takımı” derdi. O zamanın tabiri ile “şatafatlı” üniformaları vardı.

Meydana kocaman bir tak kurulur, üzeri büyük yeşil yapraklar ve çiçeklerle süslenir, sonra da bando takımı gelir, caminin önündeki meydanda marşlar çalardı. Herkes balkonlara üşüşür, o güzelim marşları, bütün millî duyguları kabarak, gözyaşları içerisinde dinlerlerdi. Bazen de bütün Bebek halkı, koro hâlinde, bando mızıka takımına eşlik ederek marşlar söylerken, vatan sevgisi ve millî duygular ile tüylerinin diken diken olduğunu hissederlerdi.

Haftanın belli günlerinde, Migros'un satış arabası gelip, bizim evin önünde durur, ilk zamanlarda kocaman bir çingırak, sonraları da kendine özgü sloganlı kornasını birkaç kez çalar, sonra, arabayı kullanan eleman inerek, minibüsün yan tarafındaki kapağı havaya kaldırır, dükkânını açardı.

Hanımların hepsi sıraya girer, ayaklarına kadar gelen bu bakkal dükkânından alışverişlerini yaparlardı.

Bazen Bebek Meydanı'na cambaz gelirdi. İki elektrik direği arasına tel çekerler, cambaz onun üzerinde yürür, hepimizin yüreğini ağzına getirirdi. Cambazın bir de köpeği vardı:

Pamuk. Sanırım cambaz, İtalyan'dı. Biraz Türkçe öğrenmiş ve köpeğinin yaptığı numaraları, kendisini seyreden halka anlatırken:

“Bakin şimdi Pambuk size neler neler yapazak.” derdi.

Bazen de küçük bir çay bardağının içine, döndürerek fırlattığı çay kaşığı numarasını yapmadan önce:

“Simdi ya garisazak ya garmagarisik olazak.” derdi.

Herhâlde yarım yamalak olan Türkçesini, Anadolu'yu dolaşırken öğrenmişti. Sonra da gösteri bittiğinde şapkasını çıkartır, para toplamak için herkese uzatırdı. Ekmeğinin peşindeydi.

Bazen de sıırım gibi atlı polisler, tüyleri ve yeleleri ıslı ıslı parlayan atları ile evimizin önünden geçerlerdi. Küçük Bebeğe kadar gider, oradan döner, merkezleri olan Ortaköy'deki Yıldız Parkı'nın kapısındaki karakola yönelirlerdi. Atların nal sesi, uzaktan kulağımıza çalınınca, geldiklerini anlar ve hemen balkonlara üşüşürdük. At nalları, paket taşlarının üzerinde harika bir ses çıkartırdı. Körüklü çizmeleri de kıyafetleri de parıl parıl parıldardı atlı polislerin. Hepsi de çok yakışıklı gençlerdi.

O zamanlar Büyük Bebek Meydanı, daha da küçüktü. Bebek Camii'nin önündeki meydanda bir blok bina daha vardı. Orada terzi, bakkal, kuru temizleme, manav, kasap dükkânları iş yapardı.

Sonra bir yangın hatırlıyorum o meydanda. Hasan ağabeyim, “kuru temizlemecinin, kumaşları temizlerken kullandığı uçak benzininden çıkmış” demişti.

Bir Terzi Karamiço hatırlıyorum. O yıkılan bloktan, hatırladığım tek isim bu. Daha sonraki zamanlarda, o blokların karşısındaki Express Kuru Temizleme dükkânını hatırlıyorum. Dükkân sahibi; sarışın, renkli gözlü, saçları her daim ya-

pılı, bakımlı bir hanımdı. Eşini dükkânda hiç görmezdik Bir de Rum asıllı ufak tefek bir yardımcısı vardı. Tuhafiye dükkânını düzenli tutar, satış yapardı. O zamanlar çok değerli olan, arkası dikişli naylon çoraplar kaçınca, ona götürülür, o da kaçık çorapları çekerdi. Çorap onarma işinin ismi böyleydi: “çorap çekmek”.

O minik dükkânın içerisinde neler yoktu ki. Tuhafiyeden kozmetiğe, kuru temizlemeden kaleme, kâğıda kadar, her şeyi orada bulmak mümkündü.

Evimizin yanından Etiler’e doğru çıkan yolun üzerinde sırayla; Doktor Babikyan, kitapçı, ütücü, ekmek fırını ve kocaman bir postane vardı.

Doktor (Vahak) Babikyan, bütün Bebek halkı tarafından çok sevilen, mükemmel bir doktordu. Üç katlı gri bir betonarme evde otururdu. Hastalarını muayene ederken, bazı durumlarda babam ile karşılıklı telefonlaşır, birbirleri ile tıp konusunda fikir alışverişi yaparak bir çeşit konsültasyon yaparlardı. Son derece sakın görünen, çok yakışıklı, çok karizmatik bir adamdı. Tam bir İstanbul beyefendisiydi. Bebekte yaşadığımız müddetçe, onun hiçbir hastasına yanlış teşhis koyduğunu duymadım.

Doktor Babikyan’ın bitişiğindeki daracık binanın altında da sahaf mı desem, kitapçı mı desem, minicik bir dükkân vardı. Evden kaçır kaçır oraya gider, kitapları karıştırırdım.

Kitapçının bitişiğinde bir ütücü ve kolacı vardı. Üstten kapaklı demir ütülerin içine kızgın kömürleri koyar, kendisine, ütülenmesi için getirilen gömlekleri mum gibi kolalar, ütülerdi. O kara kömürleri doldurduğu ütülerle, bembeyaz gömlekleri nasıl böylesine tertemiz, sakız gibi ütüleyebiliyor diye hep merak ederdim. Önünden geçtikçe içeri kafamı uzatır, mis gibi nemli temizlik kokusunu içime çekerdim.

Ütücünün yanında da bize hiç duymadığımız masallar anlatan, hayal gücü inanılmaz geniş olan dünya güzeli arkadaşım, Asumanların evi, onun yanında da bir fırın vardı. O zamanlar bile birkaç çeşit ekmek çıkartırdı. Tuzlusu, tuzsuzu, beyaz ekmeği, esmer ekmeği, koskocaman Karadeniz ekmeğine benzeyenleri... Çeşit çeşit! Hele ki ramazanda, mis gibi kokan pide kuyruğu, bazen bizim evin önüne kadar uzanırdı.

Akşam geç saatlerde, bazen de sabah çok erken saatlerde, uzun paçalı, beyaz donlu ve atletli adamlar, kocaman kamyonlardan fırına çuvallarla un taşırlardı. Sonra o unlar, koskocaman leğenlerde ayaklarla çiğnenip mayalanır, elle şekil verilerek, pişmeye hazırlanırdı. Bir keresinde bizim evde, büyük bir somun ekmeğin içinden fırıncı çorabı çıkmıştı. Hasan ağabeyim: "Gidip camını çerçevesini indireceğim şimdi bu fırının!" demişti. Çok korkmuştum. Yapmadı elbette. Ama ekmeğin içinden çıkan çorabın hesabını da sordu fırıncılara, onların anlayacağı lisan ile...

Gece olduğunda da o uzun beyaz donlu fırıncılar, mayalanmış ayaklarıyla, tepeden tırnağa kadar bembeyaz unla kaplanmış olarak, Bebek Bahçesi'nin içinden geçer, denize girip temizlenirlerdi. Kış aylarında nasıl temizleniyorlardı onu hiç bilemiyorum.

6-7 EYLÜL HADİSESİ

Bebekle ilgili bunca güzel hatıramın arasında bir de iç burkan bir hatıram var ki, neredeyse onu anlatmaya dilim varmıyor.

Bir gün annem beni zorla uykuya yatırmıştı. Oysa bu konuda hiç de ısrarcı davranan bir anne değildi. Uykudan bir sürü gürültüyle uyandığımdaya, evin içerisinde bir telaş, bir heyecan hissettim. Sokaktan çatırtılar, bağırışlar geliyor, annemle babam balkondan dışarıyı seyrediyorlardı. Babam hiç durmadan “Vah vah vah ” deyip duruyor, annem ise “Bir şeyler yapamaz mıyız” diye dövünüyordu.

Babam:

- Bizim yapabileceğimiz ne olabilir ki hanım, şu hale bak-sana. Diyordu.

Sokakta bağırışıp çağırışan insanlar vuruyor, kırıyor, dövüyor, ortalığı savaş alanına çeviriyorlardı. Bazı dükkânların kepenkleri kırılıyor, bazılarında da alevler yükseliyordu. Küçük aklımla paniğe kapılmışım.

- Şimdi biz ne yapacağız baba? dedim.

Babam da bana:

- Keşke yapabileceğimiz bir şeyler olsa da yapsak, dedi.

Bu arada birkaç gayrimüslim komşumuz da bizim eve sığınmıştı.

Meğer o sabah popüler bir gazetede, Selanik'teki Atatürk

evinin taşlanıp yıkıldığını bildiren, asılsız bir haber yayınlanmış. Bu haberi okuyan cahil halk da, anlayıp dinlemeden, sorup soruşturmadan, bütün ekalliyetin dükkânlarını, evlerini basmaya başlamış, öyle yıkılmaz böyle yıkılır diyerek.

O sırada yedek subaylığını yapan Teoman Ağabeyim de Beyoğlu'nda vazifelendirilmiş. Bütün zamanların en meşhur ve zarif kuyumcusu Franguli'nin önünden geçerken halkın hücum edip dükkânları yıkmaya başladığını görmüş.

"Meşhur kuyumcu Franguli'nin önünden geçerken, yıkılmış vitrininin önünde bütün mücevherlerin ayağımın altında cam gibi parıldadığını gördüm. Önce dondum kaldım ama hemen sonra şapkamı çıkardığım gibi, ne kadar mücevher toplayabildiysem içine topladım ve kimseye göstermemeye çalışarak, hepsini dükkânın en gerilerine, cam kırıklarının aralarına fırlattım. Belki başkaları fark etmez de sahibi geldiğinde aralarından ayıklar diye düşündüm" diye anlatmıştı o zaman bize.

Olaylar bittikten sonra, gayrimüslim arkadaşlarımız ve aile dostlarımız artık bize küs gözlerle bakıp, bizden kaçmaya başlamışlardı. Çok uzun zaman sürmedi, birçoğu hiç tanımadıkları "Memleketlerine" gittiler. İstanbul adeta bomboş kalmıştı.

Bu iş tamamen dedesi biber yemiş, torununun ağzı yanmış şeklinde olmuştu. Ve işte o zamandan sonra, yavaş yavaş yozlaşmaya başladı İstanbul. O zamanların nezih, zarif, adeta sedef kakmalı bir sanat eseri olan şehrimizi fazlaca nazenin bulanlar, kendi tarzlarında yavaş yavaş yapılanmaya başladılar. Önce gecekondu semtleri türemeye başladı. Sonra bu semtlerde bol bol silahlar atılmaya başladı. Ve güzelim İstanbul, bütün zarif kültürünü kaybederek, hoyrat, düzensiz, güvensiz bir şehir oldu çıktı.

Bu yüzden, o zarif zamanlarda geçen ilk gençlik ve çocukluk yıllarımı nasıl da özlediğimi anlatmak istiyorum biraz...

ESKİ AHŞAP KONAKLAR

Eskiden ahşap konaklar vardı. Canım ahşap konaklar. Alt katlarda cumbalı odaları, üst katlarda da cumbaların üzerine açılmış balkonları olurdu çoğunlukla. O balkonların göbekli demir korkulukları, demir işçiliğinin üstün maharetini gösterirdi, üzerindeki çeşitli motiflerle.

Balkonların üstlerinde, bugün sanat eseri sayılabilecek, dantel misali nakış nakış işlenmiş ahşap gölgelikleri de aynı bütün konak gibi bembeyaz boyanır, arkasından yansıyan gölge ile el oyması işçiliğın bütün ihtişamı, zarif bir şekilde ortaya çıkardı.

Yarım açılabilen pencereleri yukarı çekip açtığınızda, tutturmak için, iki yanlarda süslü mandalları vardı (Şimdilerde bu sisteme giyotin deniyor sanırım.). Bazen pencereyi biraz sağa ya da sola iterek, öbür kenarını dışarı çıkartır, çerçeveli camı içeri alır, bir güzel, pırıl pırıl temizlerdiniz. Böylece, üst camı da silmek, son derece kolay olurdu.

Katları birbirine bağlayan ahşap merdivenleri, ille de sakız rengi olmalıydı o konakların. Önce arap sabunu ile bir güzel fırçalanır, sonra sodalı su ile silinir, bir kat da duru su ile perdahlanırdı temizlik.

Alt katlarında kocaman mutfakları olurdu iki bölümlü. Bir bölümü yemek odası, bir bölümü ise mutfak olarak kullanılan. Sabah erkenden maltızı yakardı konağın yardımcıları.

Maltız; üç ayaklı, üstü açık, içi demir süzgeçli, yandan kısacık bir bacası olan, demir döküm, yuvarlak bir Çingene sobası misali, mangal kömürü ile yanan ocaktı o zamanlar. Ateş yakılır, iyicene kor olduğunda, üzerine bir döküm süzgeç daha konulur, önce konağın aile efradı için, kocaman bir çaydanlıkla çay pişirilirdi maltızın üzerinde. Kahvaltı sofrası hazırlanır, aşağı inmek istemeyenlere de tepsi ile odalarına götürülürdü kahvaltıları. Daha sonra kahvaltı sofrası toplanır, yemek faslına geçilirdi. Maltızın ateşi sönmeden hemen canlandırılır, üzerine yemekler oturtulmaya başlanırdı. Aileler büyüktü o zamanlar. Kimilerinde büyükanneler büyükbabalar, kimilerinde de kalabalık çocuklarla yaşırdı o konaklar. Bu yüzden kocaman, kazan kadar büyük tencerelerle pişirilirdi yemekler.

Daha sonraları, gaz ocakları kullanılmaya başlandı mutfaklarda. Ortasındaki yuvarlak filtresine, arkasındaki cam deposundan damla damla gaz yağı verirdi “Hot” gaz ocakları. Markası buydu. Hakikaten de yanarken önce “hot hot hot” diye sesler çıkartır, sonra da mavi bir ateşle yanmaya başlardı. Büyük kolaylık olmuştu konak çalışanlarına. Hele ki o zamanlar hava gazı bağlandığında ise, “artık bu kadar kolaylık olabilir” dediler çalışanlar.

İşte ben de o ahşap konaklardan birinde büyüdüğüm içindir, bugünkü yaşamdan aldığım haz. O günlerin neşeli aile kalabalığının, bende biriktirdiği hatıralardır, ruhumu besleyen. Ailem, arkadaşlarım, kuzenlerim, çalışanlar, hatta mutfakta sık sık yemek yerken rastladığım ama hiç tanımadığım insanlardır, bugün bile hâlen içimi sıcacık ısıtan.

Şimdilerde birçoğunu harabe hâlinde gördüğüm konaklara bakınca; içindeki yaşanmışlığı, merdivenlerinde koşuşturan çocukları, başköşedeki koltukta oturan evin hanımını, eve geldiğinde temaşa ile karşılanan evin beyini görürüm hayalimde.

Yıkıntı hâline gelmiş olan o ihtişamın hüznünü paylaşırım derinden.

ESKİ TRAMVAYLAR

1 950'li yılların başlarında, cadde üzerindeki evimizin hemen sol tarafında, tramvayların durup bekledikleri, belli aralıklarla içi dışı temizlenip tekrar yola çıktığı son durak, Bebek Plantonluğu vardı. Eminönü'ne gidip dönen tramvaylar, bizim evin biraz ilerisinden bir U dönüşü yaparak plantonluğa girer ve en çok on dakika sonra da tekrar kalkmaya hazırlanırlardı.

Yaşımın bir hayli küçük olmasına rağmen, tramvaya bindiğim günleri hatırlayabiliyorum. İki vagonluydular. Ön vagon kırmızı ve birinci mevki, arka vagon yeşil ve ikinci mevki idi. Birinci mevkinin oturmalıkları, koyu kestane rengi cilalı tahtadandı. Fakat hem oturma yerlerinde hem de sırtlarında, kalın kabaralarla çakılmış bordo rengi meşin minderlikleri vardı. Sırta dayanan yerleri hem öne hem arkaya, ileri geri çekilebilir, insanlar isterlerse karşı karşıya, isterlerse sırt sırta oturabilirlerdi. Hatırladığım kadarıyla, ikinci mevki koltukları ise ya sadece tahtaydı ya da yeşil minderliydi.

Tahta çerçeveli kocaman cam pencereleri, yazın aşağı çekilir, tramvay yazlık olur; kışın pencereler yukarı çekilip kapatılır, kilitlenir, tramvay kışlık olurdu. Tramvay kalkmadan hemen önce, boynuna çapraz astığı, büyük bir D harfine benzeyen, koyu kahverengi deri para çantası ile arkadan öne

doğru yolcuları dolaşan biletçi, elindeki tahta kutunun içindeki biletlerden birinin üzerine, kalemiyle bir çizik atar, kaleminin arkasına taktığı lastikle, bileti koçanından sıyrır, o zamanlar üç kuruş olan biletini keser, aldığı paraları da deri çantasının dilini yukarı kaldırıp içine atardı. Sonra da gider yerine oturur, yoldan binen yolcuların biletini, oturduğu yerden keserdi. Bazen de yoldan binen kontrolör, kimin bileti var kimin yok, kontrol ederdi. Biletsiz olana, cezalı bilet kesilirdi.

Tramvaylara binilen ve inilen merdivenlerin başında, körüklü demir kapılar vardı. Yolcu binecekse vatman kapıyı yana çeker, yolcu biner, arkasından kapı kapatılırdı. Arka kapıda da yolcular indikten sonra, içerideki yolcular, körüklü kapıyı kapatırdı. Emniyete azami dikkat edilirdi.

Tramvay sürücülerine, o zamanlar “vatman” denirdi. Tramvayların hem önünde hem arkasında demir direksiyonları vardı. Bu direksiyonun üst tarafında, dikey, üzeri ahşap kaplı, kısa bir sapı vardı. Vatman, o tahta kaplı sapı bastırarak tramvaya hız verirdi. O ahşap sap, tutup bastırmaktan, cilalı gibi olmuştü.

O zamanlar tramvay yolları mümkün mertebe dönemeçsiz yapılırdı. Sadece Bebekteki gibi son durakta geniş bir U dönüşü yapar, dönüş rayına girerlerdi. Tramvay, plantonluğa geldiğinde inen vatman, direksiyonu çevirdiği ahşap saplı dümeni söker, yanına alırdı. Bu yaptığı, sanırım tramvayın çalınıp kaçırılmasına karşı bir önlemdi.

Bazı plantonluklarda raylar sona ererdi. Dönüş rayına girme imkânı olmayan vatman, önden iner, arkaya geçer, tramvayı bu sefer diğer tarafa yürüterek, dönüş rayına bağlanana kadar ilerlerdi. Vatman ne taraftan tramvayı yürütürse, ön taraf orası olurdu. Yani tramvay, her iki yöne de gidebilirdi.

Vatmanın ayağının altında küçük bir çelik düğme vardı. Korna yerine o düğmeye ayağı ile üst üste basar, “çın çın çın” diye ses çıkartır, yoldakilere, tramvayın geldiğini, dikkat etmelerini ikaz ederdi. Yolcunun inmek istediği durağa yaklaştığında ise, boydan boya tavana bağlı olan, tutunma askılıklarının hemen üstündeki tel, bir kez çekilir, “çınn” diye bir ses çıkartır ve vatman, bir sonraki durakta dururdu.

Bu eski tramvaylarda en sevdiğim yer ise, tramvaya binildiğinde yolcuların oturduğu yere geçmeden evvel, vatmana ait küçücük kabin ile oturma bölümünü ayıran, ahşap sürgülü kapının üzerindeki ve iki yanlarındaki renkli camlardı. Belli ki el yapımı, yüzeyi biraz dalgalı, içinde hava kabarcıklarını görebildiğim, kimi kırmızı, kimi mor, lacivert, kimi zümrüt yeşili, kimi acı sarı camlardı. Güneş vurduğunda, kıymetli taşlar gibi pırıl pırıl parlarlardı. Bana, o sıralarda en sevdiğim oyuncağım olan, kaleydoskopu andırırlardı. (Hâlen çok severim o oyuncağı. Şimdilerde çok modernlerini yapmışlar, ama artık o konik kartonun içindeki rengârenk kâğıtların verdiği hazzı yaşayamıyorum onlarda.)

Tramvayda, özenli giyinmiş, şapkalı şık beyefendiler, yerlerini hanımlara vererek ayakta durur, tavana boydan boya bağlı demir borulara takılı olan deri tutmaçları, deri eldivenli elleriyle tutarlardı. O zamanlar İstanbul’da, kibar hanımlar da kibar beyler de sokağa çıktıklarında eldiven takarlardı. Hanımların, üzeri delikli ya da dantelli yazlık kumaş eldivenleri de olurdu. 20. yüzyılı yaşıyorduk ancak danteller ve fistolar, henüz hanımların hayatından çıkmamıştı.

Daha sonra 60’lı yılların ortalarına doğru, tramvaylar trafikten kaldırıldı ve evimizin yanı, otobüs durağı oldu. Gerçi bir aralar, elektrikle çalışan trolleybüs durağı da olmuştu ama trolleybüslerin de trafikten kaldırılmaları çok uzun sürmedi.

Okula gidip gelirken, evden çıkıp otobüse binmem, otuz saniyemi alırdı. Ama buna rağmen, haftanın en az iki günü gene de okula geç kalırdım!

TAMİRAT İŞLERİ

Bebek Fırını'nın karşısında, yüksekçe bir toprak set, setin arka tarafında da Nevruz Apartmanı vardı. Çok sık bir apartmandı. Rengi biraz karanlıktı fakat mimarisi çok zarifti. Apartman kapısının yanında, minicik bir kundura tamircisi vardı.

Eskiden, ayakkabılar eskidiğinde atmak diye bir şey yoktu. Usta'ya götürülür, altına pençe yaptırılır, burunlarına, topuklarına demir nalçalar taktırılırdı. Boyacı Yaşar'a da bir güzel boyattırılırdı. O ayakkabı yepyeni olur, uzun bir müddet daha kullanılırdı. Hanım ayakkabılarının yüksek topuklarının uçları da o zamanların paket taşlı yollarında yürürken sık sık eskidiğinden, işi epey bol olurdu Usta'nın.

İnsanlar, öyle her sokağa çıktıklarında beğendikleri kıyafetleri alamazlardı o yıllarda. Takım elbiseler bazen, söktürülüp, kumaşları ters yüz ettirilir, iç kısımda kalan tarafı dışa çevirttirilerek yenilenirdi. Eskiyen gömleklerin yakaları sökülüp, iç kısmı dışına dikilir, naylon çoraplar kaçınca çorapçada çektirilir, erkek çorapları, her evde bulunan mermer yumurta kullanılarak hanımlar tarafından onarılırdı. Biraz hâli vakti yerinde olan beylerin hanımları, mevsimden mevsime bir iki "entari" alırdı. Bazıları da kumaş alır, eve gündelikçi terzi çağırıp ona diktirir, daha ucuza mal ederdi kıyafetlerini. Bazı

marifetli hanımlar da entarilerini (o zamanlar elbiselere entari denirdi) evde kendileri dikerlerdi. Fakat bütün bu yokluklara rağmen, bugünle kıyasladığımızda, o zamanlar herkes çok daha şık, çok daha temiz ve düzgün görünürdü.

Benim annem de dikiş dikebilen bir hanımdı. Çoğunlukla, kendi entarisini, paltosunu, pardösüsünü, Besiktaş'ta dükkânı olan Terzi Nerses'e diktirirdi. Ama ablalarımın da benim de kıyafetlerimizi hep kendisi dikerdi. Hepimize de dikiş dikmeyi öğretmiştir. Başımız sıkışırsa kendi işimizi kendimiz görebilelim diye. Gerçi üç ablam da zaten Nişantaşı Kız Enstitüsü'nden mezun olduklarından, hepsinin elinden gayet güzel dikiş gelirdi. Fakat buna rağmen, içlerinde dikiş nakışı en çok seven ben çıktım.

YANGIN

Her zaman ana baba günü gibi kalabalık olan evimizde, o gün hiç kimseler yoktu. Annem, Çamlıca'daki teyzesine gitmiş, kardeşlerimin her biri, bir şeylerin peşine koşmuş, evde sadece babam ve ben kalmıştık. Ben her zamanki gibi, oturma odamızda kitaplarıma dalmıştım. Birden kulağıma, sokaktan bir uğultu geldi. Birtakım insanlar koşuşturuyorlardı. Sonra arada, "yangın" lafını duydum. Hemen balkona fırladım. Baktım ki insanlar, evimizin yanındaki Eczane Sokağı'nın başına üşüşmüşler, heyecanla çırpınıyorlar. Sokağın hemen başında da Hakkı Bey Amca'nın benzin deposu var. Babama haber vermek için hemen fırladım. Ama bir de baktım ki babam, muayenehanede, bir hastasının dişine ameliyat yapıyor. Hiç sesimi çıkarmadan hemen aceleyle en üst kata, arka balkona çıktım. Balkon kapısını açtığım anda da ahşap balkona dilini uzatan devasa alevlerle karşılaştım. Derhâl aşağı inip, kovayı kaptığım gibi balkona geldim. Allahtan, arka balkonumuzda bir musluk vardı. Kovaya doldurduğum suları her tarafa savurmaya başladım. En azından ahşaplar ıslanır ve kolay tutuşmaz diye düşündüm. Her tarafı iyice ıslattığım kanaatine varır varmaz da aceleyle aşağı inip, evde ne kadar kıymetli halı varsa hepsini toplayıp, rulo yapıp, tırabzan aralığından aşağıya atmaya başladım. 11-12

yaşlarındaydım. Ama o sıskacık hâlimle, holdeki, üstü aynalı, dört kapılı masif ahşap büfeyi, içi tabaklarla dolu olduğu hâlde kaldırıp, altındaki halıyı nasıl çıkardığımı hâlen bilemiyorum. En son onu attım aşağıya. Evde yangın başlarsa, hiç değilse kıymetli halıları kurtarayım diye. O gürültüye babam da muayenehaneden dışarı çıktı. Herhâlde ameliyat bitmişti. Yangından korktuğumu anlayınca da çok üzölmüştü. Çok şükür ki itfaiye zamanında gelip yangını söndürdü de yangının karşı tarafında kalan bizim evleri, sadece yalayıp geçti alevler.

Bu olaydan sonra da Hakkı Bey Amca, benzinliğini kapattı gitti. O bina yıkıldı. Yerine çabucak, altında dükkânlar olan sütunlu bir apartman yapıldı. Daha sonra, yanımızdaki sokakta oturan Eser, Rüştü, Şükrü, Efe, Zeynep nerelere taşındılar, neler yaptılar hiç bilemiyorum. Elbette ki o sokakta daha birçok komşularımız vardı. Ama benim hatıralarımda bu isimler kaldı.

ÖZSÜT PASTANESİ

Eski Bebekte, çocukluğumun ve genç kızlığımın en keyifli mekânı ise, şimdi yerine “McDonald’s”ın açıldığı Özsüt Pastanesi’ydi. Sabahları erkenden çıkarttığı kıyır kıyır poğaçaları, açmaları, insanın ağzında dağılırdı. Öyle bugünkü poğaçaya yerine yapılan mayalı pideler gibi, yağı insanın damağına yapışıp kalmazdı. Hele bir dondurma yapardı ki bir külah veya bir porsiyon yemek, asla yetmezdi. Eve dondurma alındığı zamanlar, herkesin dondurması külahlarda gelir, babamınki ise, evin en büyük bardağına karışık olarak silme doldurulurdu. Bir daha hiçbir yerde bulamadığım nefis çilekli dondurmasının tadı da herhâlde o zamanların meşhur Arnavutköy çileğinin kalitesinden olsa gerek diye düşünüyorum.

Özsüt Pastanesi’nin, sonradan kiraladığı bir üst katı da yeni gençlik yıllarımızda arkadaşlarımızla buluşma noktamız olmuştu. Gerçi biz yakın arkadaşlar, her ne kadar güzel arkadaşımız Emel’in evini her gün işgal ediyor olsak da çekirdek grubumuzun dışındaki arkadaşlarımızla da Özsüt’ün üst katında buluşuyorduk. Kalabalık olduğunda masalar birleştirilir, koyu koyu sohbetler edilir, şarkılar söylenir, bazen gitarlar çalınır, çok güzel zamanlar geçirilirdi.

ÖMÜR PASTANESİ

Ömür Pastanesi

Ben daha da küçükken, şimdiki Yapı Kredi Bankası'nın olduğu blokta, bir Ömür Pastanesi vardı. Genişçe bir salonu olduğundan, birçok nişan ve düğün törenleri orada yapılırdı. Sahibi Ahmet Görgülü, işini iyi bilen, becerikli bir insandı. Fakat sonraları isim hakkından, birileriyle mahkemelik olmuş ve pastaneyi kapatarak gitmişti. Daha sonra Kapris ve Görgülü Pastanelerini açmış ve son derece iyi bir isim yapmıştı. Geçenlerde Görgülü Pastanelerinden birine merak edip sorduğumda, birkaç yıl önce vefat ettiğini öğrendim.

Dört yaşıma bastığımda okuyup yazdığımı öğrenen baba, Ömür Pastanesi'nde, bana bir doğum günü partisi yap-

mıştı. Sanırım o salon, aileden 200 kişiyi almıştı. Gelen misafirler, bana sayısız oyuncaklar ve hediyeler vermişti. Fakat o doğum günümde gelen oyuncakların arasında bir tek, sıktık a “cik cik” eden, minicik, pembe, lastik bir bebeği hiç unutmuyorum. Nedense o bebek, bana çok enteresan gelmişti o zaman. O lastik bebek elimde, pasta mumlarına üflediğim resmim, o doğum g n m n hatırası olarak hâlen durur.

ESAT AMCA

Evimizin çift kanatlı ahşap sokak kapısından, on bir mermer basamakla inilirdi caddeye. O basamakların bitiminin hemen sağ tarafında, bozacı, şıracı, dondurmacı, karamelacı Esat Amca'nın dükkânı vardı. Kendine has şişelerine doldurduğu harika şıralarını, kapakları üstten iki tarafa açılan, içi su dolu kocaman dolaplarda soğuturdu.

Şıraları ve "Hayat" karamelaları harikaydı. O zamanlar, tanesi bir kuruştı. beş kuruş verir, beş tane alır, merdivenlere oturur, kâğıtlarını her tarafa savura savura, bir seferde hepsini birden yerdim. O sıralarda beş yaşlarında falan olmalıydım.

Ben okula başladıktan hemen sonra, iyice yaşlanan Esat Amca, dükkânını devretmiş, yerine minicik bir meyhane yapılmıştı.

Dükkân o kadar küçüktü ki sırt sırta ayakta durmak kaydıyla en fazla altı yedi kişi sığabiliyordu içine. Ama sahibinin kim olduğunu hiç hatırlayamıyorum. Çünkü annem tarafından, oraya girip çıkmam yasaklanmıştı. "Esat Amca'nın şıralarına benzemez içerde içilenler." demişti. Fakat hemen merdivenlerimize bitişik olmasına rağmen, ne oraya içmeye gelenler ne de sahibi tarafından bir tek gün dahi rahatsız olduk. O zamanlar oraya içmeye gelen insanların nezaketi vardı.

Fakat ben hep, aslen Arnavut olan Esat Amca'nın, "more" diyerek konuşmasını, Hayat karamelalarını, şirasını, bozasını ve kızı Ayşe Abla'nın sevecen sohbetlerini özledim.

Sanırım okula başladığım yıllardı. Aniden büyük bir tadilat başladı Bebek caddelerinde. Bütün güzelim paket taşları söküldü. Zemin bir metre kadar aşağı çekildi ve asfalt dökülmeye başlandı. Fakat bu arada bizim taş merdivenler de caddeden bir metre kadar yukarıda kalmıştı. Atlasan atlanmaz, tırmansan tırmanılmaz. Babam bir usta bulup, hemen oraya betondan beş altı basamak yaptırdı. Ama gene de o basamaklar, tepeden aşağıya kadar yuvarlanarak, o yükseklikten, çenemin üzerine caddeye düşmeme maalesef ki engel olamadı.

BEBEK BADEM EZMECİSİ (SEVİM ABLA)

(Sevim Abla'nın Badem Ezmecisi)

Evimizin sol tarafında, bitişik konağın altında da dükkânının renklerini, vitrinini ve ışıklarını çok sevdiğim, bütün zamanların meşhur Bebek Badem Ezmecisi, Sevim Abla'nın dükkânı vardı.

Dükkândan içeri girildiğinde, her tarafını ıslıl ıslıl bir aydınlık sarardı. Tezgâhlar parlar... İçleri rengârenk akide şekerleri ve badem şekerleri dolu kocaman cam kavanozlar, pırıl pırıl parlar... Kavanozların pirinç kapakları, duvarlara dizili kat kat cam raflar parlar... Cam rafların üzerindeki mor, lacivert, bordo, kırmızı kadife, şeker ve çikolata kutuları parlar...

O dükkânı hatırladığım zaman, rengârenk ıslıl ıslıl bir masal dükkânı hatırlar gibi olurum her zaman. Benim aklımın erdiği yıllarda o dükkânı, iki kız kardeş işletirdi. Bir de çok zarif bir hanımefendi olan anneleri gelirdi ara sıra. Daha sonraları annelerinin vefat ettiğini duyduk. Benim aklımın erdiği yıllarda ise, babaları zaten vefat etmişti.

O dükkân, sabahın erken saatlerinde açılır, herkes evine gittikten sonra, geç saatte kapatılırdı. Bunca yoğun dükkân işletmeciliğinin yanı sıra, son derece de sosyal bir insandı, iki kız kardeşin küçüğü olan Sevim Abla. Birkaç hayır kurumunda da vazife aldığını hatırlıyorum. Onun o zamanlar bile üye olduğu Sinematek'in ne olduğunu, ben ondan öğrendim. Ne kadar sıklıkla olduğunu hatırlayamasam da belirli aralıklarla en güzel filmleri seyreder, toplantılara katılırdı. Biz çocuklar, zaten ışıltısına hayran olduğumuz dükkânının önünde toplanıp, bir ona bir dükkâna bakarken de sahip olduğu görgü ve tevazudan hiç ayrılmadan, toplumun uyulması gereken kurallarını öğretirdi bize, usulca ve hiç üşenmeden.

Şimdilerde ne zaman Bebeğe gitsem, en yakın akrabamı ziyaret eder gibi, ona mutlaka uğrar, ailemizdeki yenilikleri anlatırım. Geçen senelerden birinde, Filiz ablamın kızı Zeynep, Amerika'dan ilk olarak İstanbul'a geldiğinde, ona götürdüm. Sımsıkı sarıldı Zeynep'e, "Filiz'imın kızı" diyerek. Resimlerini çektim hemen oracıkta.

Geçen yıl ise, Sevim Abla ile Bebeklilerin yıllık toplantı gecesinde karşılaştım. Bana, kendisi ve ailesi hakkında bilmediğim birçok şey anlattı.

Mudanyalı olan babası Mehmet Halil Bey, Arnavutköylü Anastasya'ya, gençlik yıllarında âşık olmuş. Aileler önceleri bu evliliğe karşı çıkmış. Sonra kabullenmişler. Bu evlilikten iki çocukları olmuş. Sema ve Sevim.

Mehmet Halil Bey, anne ve babasının yardımıyla İstanbul'da baba mesleğini icra etmeye başlamış. Bebeğe açtıkları dükkânın sicil kaydı, 1904'ü gösteriyormuş. Fakat Sema 14, Sevim ise 1,5 yaşındayken, babalarını kaybetmişler. Anneleri ise, kızlarının yardımıyla işi devam ettirmiş. Sevim Abla, okulunu bitirdiğinde bu işi yapmamakta ısrarlıymış.

Fakat sürprizlerle dolu olan hayat, ona da bir oyun oynayarak, annesinin hastalığı ile birlikte, işi devralmasına neden olmuş. Ve bu iş, hayatı boyunca sevgilisi, eşi, çocuğu, anası ve babası olmuş. Bana da verdiği badem ezmesinin reçetesi, meğerse onun açısından hiç de sır değilmiş. Sevim Abla'nın ağzından, bu tarifi aşağıda anlatıyorum:

İlk önce badem ayıklanır. Bu iş, eskiden olduğu gibi her zaman elde yapılır. Düşük ısıda on iki saat kurutulur. Sonra rendelenip havanda dövülür. İçine bir miktar su katılmış şekerle birlikte yoğrulur. Gerekli kıvama gelince de uzunlamasına fitil şekline getirilip kesilir. En önemli özellik ise, bu işlemde makine kullanılmaz. En iyi bademi de soğuk yememiş olması kaydıyla Malatya ve Elazığ'dan alabilirsiniz.

Ne yazık ki Sevim Abla'nın, işini miras bırakabileceği kimse kalmamış. "Çok isterdim bir çocuğum olmasını ve işimi ona devretmeyi. Birçok firmadan teklifler geldi ama güvenemedim." diyor. Dedim ya, bu iş, onun bütün hayatı olmuş, diye. İnsan, hayatını devredebilir mi? İşte böylesine güzel ve asil bir insandır Sevim İşgüder.

Bebeğe zaman zaman uğrayıp, eski dostlarımızı görmek, onlarla sohbetler etmek, bana her zaman huzur verir. İşte bu yüzden, Bebekten ayrılıp da başka semtteki evime gitmek, her seferinde boğazıma düğümlenir. Ayaklarım geri geri gider.

Yaptığım her ziyaret, kaderin beni neden, böylesine ait olduğumu hissettiğim insanlardan ve köyümden uzaklaştırdığını, neden hâlen kendimi yabancı hissettiğim bir yerlere dönmek zorunda kaldığımı hatırlatır. Belki de hatıralarımın böylesine canlı ve sevgi dolu kalması içindir...

OKUYORUM...

Küçücüküm, fakat bir süreden beri su gibi okuyup yazabiliyordum. Annemin öğretmen kardeşi Nimet teyzem, bana yavaş yavaş, kendim bile farkına varmadan okuma yazmayı, hatta saymayı öğretmişti. O zamanlar “kerrat cetveli” denilen çarpım tablosunu bile ezbere biliyordum. Bana öyle geliyor ki Nimet teyzem, bize her geldiğinde ya da ben onlara kalmaya gittiğimde, bana ipin ucunu vermiş, evde de Filiz ablam, arkasını getirmişti. Çünkü kendim bile, ne zaman okumaya başladığımı hatırlayamıyorum.

Dört yaşına yaklaştığım günlerden bir gün, Sevinç ablam gazete okurken, karikatür sayfasını bana vermesini, oradaki karikatürleri okumak istediğimi söylemiştim.

“Al bakalım, oku.” demişti.

O günü gayet iyi hatırlayabiliyorum. Ve benim, karikatürleri kendi kendime okuyup da güldüğümü görünce, hakikaten okuduğuma inanmamış:

“Sesli oku da görelim bakalım.” demişti.

Sesli olarak okuduğumda ise, bir süre yüzüme boş boş bakmış ve elimden yakaladığı gibi babamın yanına götürüp:

“Baba, bu kız okuyor!” diyerek şaşkınlığını anlatmıştı.

Bu sebeple de ben, evdeki herkesin dikkatini çekmekten son derece mutlu olmuşum. Ama bir yandan da: “Neden şa-

şırıyorlar ki? Herkes okuyor, ben aptal mıyım ki okuyamayacağım, bunda şaşacak ne var?" demiştim kendi kendime.

Bir gün de cüce boyumla gazete okurken, bir de baktım ki gazetede kocaman bir ilan var. Gazete, en sevdiğim hikâyelerin, on iki adet resimli kitaplarını dağıtıyor. O zamanın tabiri ile "üç buutlu" dergiler. Bir de altında, doldurulması gereken kupon var. Aldım elime kalemi, bir güzel babamın adını soyadını, adresi, kupona doldurdum. Babamın çırağına da postalattırdım.

Aradan ne kadar zaman geçti bilemiyorum. Bir de baktım ki bizim sokak kapısının sahanlığında babam, postacı ile tartışıyor:

"Ben ısmarlamadım bu kitapları, yanlış getirdiniz herhâlde." diye.

Annem ve kardeşlerim de etrafına toplanmışlar, "biz de ısmarlamadık" diyorlar.

Biraz yaklaştım, bir de baktım ki benim kitaplar postacının elinde.

Sevinçle:

"Ah nihayet gelmiş kitaplarım, bakın gelmişler işte!" diye zıplamaya başladım.

Herkes bir anda sustu ve bana bakmaya başladı. O kadar küçüktüm ki şamama kadar bir çocuk, "kitaplarım geldi" diye bağırıyordu. Herkesin şaşkınlıktan nutku tutulmuştu.

"Bunları sen mi ısmarladın kızım?" diye sordu babam.

"Evet, evet, ben ısmarladım baba, baksana ne kadar güzel, üstelik üç buutlu görebilmem için, bir de iki renkli karton gözlüğü var içinde." dedim.

"Anlaşıldı mesele..." dedi babam. "Kusura bakma postacı, kızım ısmarlamış, ben de ödeyeceğim."

"Ne ödemesi baba, bir de para mı veriliyor bunlara?" dedim.

Hiç aklıma gelmemişti para konusu. Okumam yazmam vardı ama para nereye verilir nereye verilmez onu hiç anlamıyordum. Çok üzülmüştüm işte o zaman. Babamı zor durumda bıraktığımı düşünmüştüm.

Babam:

“Üzülme kızım, ama bana mutlaka haber ver, bir daha bir şey ısmarlamak istersen.” dedi.

Babam, hemen sonrasında da hayatımın ilk bilgi kitabı olan, “Nedir? Niçin? Nasıl?” kitabını almıştı. Okudukça hayretten hayrete düşerek birçok bilgi edinmiştim o küçücük kitaptan. İçindekiler, benim için ne kadar enteresan bilgilerdi.

DÜRDANE ÖĞRETMEN

Bunun üzerine, ertesi sene hemen beni okula yazdırdılar. Bebek İlkokulu'na. Şimdi sistem nasıldır bilemiyorum ama o zamanlar, ilkokul öğretmenleri, yedi yaşına gelen öğrencilerini, birinci sınıftan okutmaya başlar, beşinci sınıftan mezun eder, sonra yeni öğrencileri tekrar birinci sınıftan alıp, baştan okutmaya başarlardı.

O sene, benim bir büyüğüm olan Filiz ablam da erken başladığı ilkokuldan mezun olmuştu. Onu mezun eden Dürdane Öğretmen, birinci sınıftan başlayarak, şimdi de beni okutacaktı. Küçüklüğümde beri de evde Filiz ablamdan, bu öğretmenin ne kadar sinirli olduğunu, öğrencilerin saçlarını çekip, ne kadar dövdüğünü dinlemiştim.

Gerçi o yaştaki aklıma göre, artık ben her şeyi biliyordum, okuyup yazabiliyordum da. Okula gitmeye ne gerek vardı sanki? Fakat babam, mutlaka okula gitmemi istiyordu. Bana saten önlükler, beyaz kolalı yakalar, çantalar, siyah rugan ayakkabılar, beyaz kurdeleler, artık okula gitmeye özenmem için ne varsa hepsi alındı.

Ve okul başladı. İlk günlerde öğretmen, bizlere gayet yumuşak davrandı. Biraz zaman geçtikten sonra, bir gün bir arkadaşımı tahtaya kaldırdı. Henüz minicik ellerimiz ne tebeşir tutmasını biliyordu ne de tahtaya kalkmanın ne olduğu-

nu. Tebeşiri verdi eline arkadaşımızın. “Yaz bakalım!” dedi. Çocuk korkmuştu. Ne yazabiliyor ne de bir şey söyleyebiliyordu. Öğretmen, azarlamaya başladı çocuğu. Yetmedi, bir de saçını çekip tokat attı. İşte bende ipin koptuğu an, o an oldu. Öğretmen, benim de saçımı çekip, tokat atabilirdi! İlk teneffüste çantamı kaptığım gibi, bütün gücümle eve koştum.

Annem:

“Ne oldu kızım, neden geldin eve?” dedi.

“Okul bitti anne.” dedim ben de.

“Aşı falan mı oldunuz yoksa, neden erken geldin?”

“Yok!” dedim ve ortadan kayboldum. “Okul bitti” dediğimde, annemin ne anladığını bilemiyorum ama ben, ne dediğimi gayet iyi biliyordum.

Ertesi sabah, erkenden uyanmama rağmen, yataktan çıkmadığım gibi, yorganı da tepeme kadar çektim. Annem yalvarıyor:

“Hadisene kızım, kalk, okula geç kalacaksın.” diye.

“Okula gitmeyeceğim.” dedim.

“Ne demek okula gitmeyeceğim? Olur mu öyle şey. Kalk çabuk!” dedi annem.

Ben başladım ağlamaya. Bu arada annem ne düşündüyse:

“Pekâlâ, gitme bugün, yarın gidersin.” dedi.

O zaman çıktım yataktan.

Ertesi sabah oldu, ben gene yorgan kafamda, yataktan çıkmıyorum. Annem beni bir güzel kaldırdı. Zorla önlüğümü giydirip çantamı da elime verdi. Fakat ancak sokak kapısına kadar getirebildi. Yere upuzun öyle bir yapıştım ki mümkün değil, beni yerden söküp de dışarı atabilmek. Annem hemen Teoman ağabeyimi çağırdı.

“Gel, bunu okula sen yolla.” dedi.

Teoman ağabeyim de o sıralarda askerden yeni gelmiş, yurt

dışına tahsile gitmek üzereydi. Annem de biliyor ki ben en çok Teoman ağabeyimi severim, onun her dediğini yaparım.

“Hadi kardeşim, gel ben götüreyim seni, birlikte gidelim okula.” dedi.

“Gitmem!” dedim.

Ve daha çok yere yapıştım. Artık o sokak kapısının önündeki taşlıkta benle uğraşmayan kalmadı. Öğretmen saçımı çekecek korkusu yüzünden, en sonunda annemden dayak bile yedim. Ama gene de gitmedim okula. Sonunda babam geldi. Ve ilk mantıklı soruyu o sordu:

“Kızım, neden gitmek istemiyorsun okula?”

İşte buna hiç cevap veremedim. Nutkum tutuldu. O küçücük aklım, “öğretmenin yaptığı her şey mübahtır” diyordu. Saçını da çekebilir, dövebilir de. Beş yıl boyunca Filiz ablamdan bu hikâyeleri dinlemiştim. Gerçi, o hiç dayak yememişti ama Dürdane Öğretmen, diğer birçok öğrenciyi hırpalaya hırpalaya okutmuştu. Evde, çok iyi bir öğretmen olduğu da konuşuluyordu. Onun yetiştirdiği öğrenciler zehir gibiydi. Demek ki iyi öğretmen, döverdi!

Küçücük aklımla, “öğretmen, arkadaşımın saçını çekti, ya benimkini de çekerse” demeyi beceremedim babama.

“Baba, gitmek istemiyorum.” diyebildim sadece.

Babam:

“Peki, gitme bu hafta o zaman, ben konuşurum öğretmeninle.”

Ertesi hafta da gitmek istemediğimi söyleyince de anneme: “Zaten daha yaşı çok küçük, okuyup yazıyor da. Seneye göndeririz tekrar.” dediğini duydum.

Ben o sene okula gitmedim. Fakat hiç kimseye, “öğretmen, arkadaşımın saçını çekti, tokat attı” da diyemedim.

Ertesi sene oldu. O sene okula gitmemiştim ama bir sürü kitap okumuştum.

Babam:

“Hadi bakalım, haftaya okul başlıyor.” diyerek ağzımı yokladı.

“Baba, ben o okula gitmem.” dedim.

Artık “neden” diye sormaktan bıkmışlardı. Ben de o okulda başka öğretmende de okusam, gene Dürdane Öğretmen ile karşılaşırım ve benden intikamını mutlaka alır, neden onun sınıfında okumadım da beni dövemedi diye kızar diye düşünüyordum. O yaştaki mantığım öyle çalışıyordu.

“Pekâlâ, başka okula gider misin?” dedi babam.

Çok sevinmiştim:

“Giderim tabii!” dedim.

Ve böylece babam, elimden tutup, şimdi Korkmaz Yiğit Lisesi olan Arnavutköy İlkokulu’na götürüp yazdırdı beni. Seviyeme bakıp, hemen ikinci sınıfa aldılar.

BEDIA ÖĞRETMEN

Osene bizi okutan Bedia Öğretmen, baldan tatlı bir öğretmendi. Sarışın, kıvrır kıvrır saçları, sevecen bakan mavi gözleri, bembeyaz teni, kısacık bir boyu, tombul tombul elleri vardı. Her şeyi şarkılarla, hikâyelerle öylesine güzel öğretiyordu ki anlamamak mümkün değildi. Sanata olan kabiliyetimi de görünce, beni okuldaki mandolin kurslarına ve tiyatro koluna yazdırtmıştı. Her şey çok güzeldi.

Üçüncü sınıfa geldiğimizde, sene ortasında bir gün, müdür bey sınıfa girdi ve bir çırpıda, Bedia Öğretmen'imizin artık emekli olacağını ve yerine, çok iyi, bir başka öğretmenin geleceğini söyledi. Bütün sınıf ağlamaya başlamıştık. Bedia Öğretmen de ağlıyordu. O gün sevgili öğretmeni-miz, bizi hiç alıştırmadan, bir anda çekti gitti. Ne olduğunu anlayamamıştık.

Onun yerine gelen öğretmen ise, hayatımda gördüğüm en kötümser, en komünist, kendi çocuklarından başka çocuğu sevmeyen, bütün gün çocukların ruhunu karartan, hiç gülmsemeyen, çok karamsar, asabi bir öğretmendi. Adını bile hatırlamıyorum. Belki de çok iyi bir öğretmendi. Ama bize en ufak bir sevgi bile göstermedi. Verdiği bilgileri, istersek öğrenebileceğimizi, öğrenmezsek de hayat boyu sürüneceğimizi, katı ve kesin bir dille anlattı. Bir robot gibi ders verip: "Tekrar

anlatmamı isteyen var mı?" derdi sadece. Kimse korkudan sesini çıkartamaz, anlayan anlamayan birbirine karışırdı. Hatta bir gün annemi çağırıp, derste katılımcı olmadığım için beni şikâyet bile etti. Sonra ne oldu tahmin edersiniz? "Ben okula gitmek istemiyorum!" diyerek geldim eve. Bütün aile efradı panikledi. Ve ben gene okula gitmedim. O sırada sevgili teyzem, imdadıma yetişti:

"Tamam kızım. Seni ben okutacağım." dedi.

NİMET TEYZEM

O zamanlar Nimet teyzem, henüz evlenmemiş, incecik bir öğretmendi. Kıyafetlerine son derece özen gösterir, her gün başka güzel elbiseler giyer, o incecik beli ve düzgün vücuduyla şöyle bir salınıp çıktığında, herkes ona bir bakar, döner bir daha bakardı. Zarif endamı ile yürüdüğünde, seçkin ayakkabıları, güzel ayaklarını daha da şık gösterirdi. Ellerin ve ayaklarının ojeleri aynı renk, çantası ile ayakkabıları mutlaka birbirine uygun olurdu. Pembe beyaz bir teni, doğal sarı saçları, yemyeşil gözleri vardı. Hele Beyoğlu'na "promönad" a çıktığında, moda dergisinden fırlamış bir manken, yolda yürüyor zannederdiniz.

O zamanlar teyzem, Beşiktaş'ta, şimdiki Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi'nin karşısındaki ahşap bir evde, anne ve babası ile oturuyordu. Ve böylece ben, teyzem beni okutacak diye, Bebekten, Beşiktaş'taki teyzemin koynuna taşındım.

Beşiktaş'taki bu evde, iki yatak odası, bir mutfak, bir oturma odası ve bir de hol vardı. Sabah erkenden kalkılır, aneanem, kömürleri iyice yanmış bir mangalı getirip oturma odasının ortasına koyar, üzerine, sabah kahvesini pişirmek için bir cezve oturtur, kahvaltıyı hazırlamaya mutfaka giderdi. Büyükbabam ise, henüz üzerinden çıkartmadığı uzun çizgili gecelik entarisi ve gece takkesi ile gelir, cam kenarındaki, üze-

rine kilim serilmiş pamuk minderli tahta kerevetine otururdu. Mangaldaki kahvesi pişene kadar, tıraş takımlarını pence-
renin kenarına dizer, küçük aynasını da camın içine oturtur,
deniz manzarasına karşı, gümüş zarflı fincanından kahvesini
içerek tıraş olmaya başlardı. İtina ile yaptığı sakal tıraşı bitti-
ğinde de önü etamin kumaş kaplı, tahta kasalı radyoyu açar
ve üzerini değiştirmeye giderdi. Sabah ajansı başladığında da
kerevetine oturup, deniz manzarasını seyrederek haberleri
dinler, haberlerin bitiminden hemen sonra da radyoyu kapa-
tırdı. Bu sırada anneannem, yere bir sofra bezi serer, hazırla-
dığı kahvaltı tepsisini, bezin ortasına oturtur; mangallı sıcak
odada yere bağdaş kurar, sofra bezinin kenarından bir kısmı-
nı kucağımıza çeker, ekmek kırıklarını yere dökmemeye dik-
kat ederek kahvaltı ederdik. Aslında holde bir yemek masası
da vardı. Ama kış olduğu zamanlar, bizi üşütmekten kork-
tuğundan, bu şekilde yedirirdi hepimizi. Bizleri selamtleyp
evden gönderdikten sonra da akşama kadar mangalla idare
eder, ancak akşamüzeri biz eve döneceğimize yakın yakardı
kömür sobasını.

Bu sırada da evin arkasındaki, bir türlü yerini saptayama-
dığım demir atölyesinden, “tak tiki, taka tiki, tiki taka” diye
ritmik seslerle demiri döven çekiş sesleri geldiğini hatırlıyo-
rum, sabahın erken saatlerinde.

Akşam olduğunda da kadranı Arap rakamlarıyla be-
zenmiş, içi sararmış eski saat, dokuzu gösterdiğinde herkes
yatardı.

Evin bir odasında teyzemle birlikte yattığımızı hatırlayabi-
liyorum. Anneannem, bu yatak odasının balkonuna sıra sıra
dizdiği yağ tenekesinden bozma saksılarda, küpeli, sardunya,
begonya ve adını hatırlayamadığım bir sürü harika çiçek ye-
tiştirirdi. Bize her gün taze yumurta yedirebilmek için de bu

balkonun bir köşesine kurduğu büyükçe bir tel kafesin içerisinde, iki üç tane tavuk yetiştirirdi. Bize yedirdiği yumurtaların kabuklarını da kurumaları için, çiçeklerin dallarına takardı. Sonra onları tahta havanda ezip un ufak eder, çiçeklere dökceği suya katar, öyle sulardı çiçeklerini.

Yaz tatilinde ise, Asım dayımın kızı Hülya, annesi ve babası çalıştığı için, anneanneme kalmaya gelirdi. Tabii ben de Hülya ile oynamak için, kendi evimizde kalmak istemez, hemen tuttururdum, “anneanneme gideceğim” diye.

Akşam olup da hava karardığında ise, pencereden bakar, gelip geçen vapurların projektörlerini seyrederdim. O zamanlar vapurların önleri, projektörlerle aydınlatılır, yağmur çamur demeden, plastik yağmurluk giymiş bir kişi, mutlaka projektörün başında bekler, ışığı sağa sola çevirir, vapura yol gösterirdi.

(Yakın zamanlarda bana gönderilen bir e-postanın içerisinde, bir anda anneannemlerin oturduğu bu evi karşımda görünce, az daha küçük dilimi yutuyordum. Artık yerinde yeller esen o ahşap ev, balkonunda margarin tenekelerine dikili çiçekleri ile karşımda duruyordu. Sanki çok eski bir dostu bulmuş gibi sevindiğim bu siyah-beyaz fotoğrafa uzun uzun bakarken, balkondan evin içine girip, bugünkü gözlerimle takip ettim, küçücük yaşlarımda yaşadığım o mutlu günleri. Çok uzakta kalmış anılardan, anneannem ya da büyükbabam, balkona çıkıp, neşeyle bana el sallayacaklarmış gibi geldi bir anda. Anneannemi, bize yedirdiği yumurtanın kabuğunu, kuruması için küpeli çiçeğinin dalının ucuna asarken gördüm sanki.)

Böylece, Arnavutköy İlkokulu’ndaki o asık suratlı öğretmende okumayı reddedip, teyzemle birlikte kalarak, uzun bir zaman, her gün Besiktaş’tan Beyazıt’a birkaç kez tramvaya

ine bine, okula gittim geldim. Bir zaman sonra, biraz daha büyüdüğüme inanan babam, artık Bebekteki eve taşınabileceğimi, sabahları teyzemle Eminönü'nde buluşup okula gidebileceğimi söyledi. Öyle de yaptık.

Ve Nimet teyzem, beni, Beyazıt Vezneciler İlkokulu'ndan mezun etti. İyi ki de başka okula gitmemişim. Çünkü Nimet teyzemin bana öğrettiği Türkçe dil bilgisi ile daha sonra altı yabancı lisan öğrendim. Gerçi bunu yapabilmek, benim yirmi beş yılımı aldı ama Türkçe dil bilgisinin temelini, Nimet teyzem verdi bana. Bütün öğretmenlik mesleği boyunca, kim bilir kaç tane çocuğa böylesine sevecenlikle, kolayca öğrenmenin ipuçlarını vermiştir. Ne çok insan ona dua etmiştir diye düşünüyorum bazen.

Canım teyzeciğim, beni okuttuğu gibi, çok daha sonraları benim oğlumu da o zamanlar çalıştığı Kalamış Nurettin Teksan İlkokulu'na yazdırmıştı. Kendisi o sırada üçüncü sınıfı okuttuğu için, oğlumun öğretmeni olamamıştı ama çok iyi bir öğrenci olmasına nezaret etmişti. Teyzemin sayesinde, oğlum da bütün tahsil hayatı boyunca çok iyi bir öğrenci oldu. Ve o da iki yabancı lisan konuşan, elektrik-elektronik mühendisi ve sistem mühendisi oldu.

(Bu arada, minicik yaşımda, onuruma sahip çıkabilmek için, "o okula gitmem" diyerek verdiğim mücadeleye dayanarak şunu da söylemek istiyorum: Bir çocuk, yapması gereken bir şeyi ısrarla yapmak istemediği zaman, mutlaka arkasında, küçücük aklıyla ifade edemediği, kendince çok büyük bir sıkıntısı olabilir diye düşünürüm. Sizlerin de öyle düşünmenizi arzu ve temenni ediyorum.)

KUDUZ KÖPEK

Sanırım 10-11 yaşlarımdaydım. Ve o yaşlarımda, köpeklerden çok korkuyordum. Bir gün, Doktor Babikyan'ın muayenehanesinin önünde hem oyun oynuyor hem de annemle babamın, evden çıkmasını bekliyordum. Çamlıca'ya, annemin teyzesini ziyarete gidecektik. Hafta sonuydu sanırım. Birden, Etiler'den gelen yokuşun başında, dev gibi kocaman bir köpek belirdi. Hem ağzından salyalar saçarak havlıyor hem de koşuyordu. Ödüm patladı. Olduğum yerde çakılıp, dondum kaldım. Köpek koştu koştu ve gelip bir anda benim üzerime atladı. Birlikte yere düştük. Köpek, benim suratıma saldırıyordu. O kadar çok korkmuştum ki minicik kollarımla yüzümü korumaya çalışıyordum. O sırada bir mucize oldu ve tepeden kocaman bir şey, gelip köpeğin kafasına çarptı. Canı çok acıyan köpek, şöyle bir sendeledi ve yukarı bakarak geriledi. Bir anda beni bıraktı ve tekrar koşmaya başladı. Ama o kısacık zamanda, yüzüme siper ettiğim kolumu ısırmuş, daha o gün ilk defa giydiğim, annemin el emeği, zor motifli yeşil yün kazağımı da paramparça etmişti. Karnımda da diş izleri ve kan vardı. Kendimi toparlayıp ayağa kalktığımda önce, mucizenin geldiği yukarıya baktım. Üç katlı apartmana kurulmuş inşaat iskelesinde, elindeki tuğlayı gene fırlatmaya hazır bekleyen bir amele gördüm. O amele, apart-

manın üstünde neyi tamir ediyordu bilemiyorum. İnşaat iskelesinin üzerinden, köpeğin bana saldırdığını görünce fırlattığı tuğla, Allah'ın yardımıyla, köpeğin kafasına isabet etmişti. Benim kafama da kolayca gelebilirdi. Fakat bir anda verdiği isabetli karar, köpeğin beni parçalamasına engel olmuştu.

Ben ayağa kalkar kalkmaz, titreyen bacaklarıma rağmen, hemen gidip Doktor Babikyan'ın kapısını çaldım. Yukarı çıkıp, olanları anlattım.

Doktor Babikyan:

“Hemen şimdi eve git, baban seni derhâl kuduz hastanesine götürsün. Çabuk!” dedi. “Peki.” dedim ama aklım da yerinden oynadı. Kuduz hastanesinde insana iğne yaparlardı.

Usul usul eve geldim. Söylesem mi söylemesem mi diye düşünürken, üstüm başım paralanmış vaziyette beni gören babam, telaşla kollarımdan tutarak bana sordu:

- Ne oldu sana kızım?

- Köpek ısırды baba, ama merak etme. Ben, Doktor Babikyan'a gittim, o gördü beni.

- Ne dedi peki?

- Git babana söyle, tentürdiyot sürsün, dedi.

Kuduz hastanesi korkusundan yalan söylemiştim.

“Öyle miiiii!” diyen babam, hemen telefona sarıldı ve Doktor Babikyan'ı aradı.

Elbette bütün mesele açığa çıktı. Annemin o gün bitirip de özenle bana giydirdiği, paralanmış yeşil kazağı üzerimden çıkardılar. Kazak, bir torbaya kondu ve doğru Çemberlitaş Kuduz Hastanesi'ne gidildi. Orada, yüzü paralanmış, ben yaşlarda bir çocuk da vardı. Çocuğun yüzüne dikiş atıyorlardı. Aynı köpek, onu da Etiler'de ısırmıştı. Kuduz hastanesinden, köpeği yakalayıp onlara getirmemizi söylediler. Kafasını açıp içine bakacaklarmış, kuduz mu değil mi diye. Her ne ka-

dar babam, köpeği bulamayacağımızı, mutlaka kuduz olduğunda ısrar ettiyse de kabul etmediler.

Eve geldik, aradan iki gün geçti.

Ama bu arada Hasan ağabeyim, karşıma geçip:

“Kuduz köpek seni ısırды, karnına nah bu kadar iğneler sokacaklar senin!” diyerek ödümü patlatıyordu.

İkinci gün babam:

“Ben daha fazla bekleyemem, kalk gidiyoruz, hemen sana kuduz aşısını yapmaya başlasınlar.” dedi.

Hastaneye gittik. Bir de baktık ki o köpeği, birileri bulup öldürmüş. Alıp getirmişler hastaneye. Öldürülene kadar, o kadar çok kişiyi paralamış ki hepsini de yüzlerinden ısırmış ve hakikaten de kuduzmuş. Hadi bakalım, başladılar bana karnımdan iğne yapmaya. Ben zaten iğneden korkarım. Zaten küçücüğüm. Bir de Hasan ağabeyim, korkumu körüklemiş... Çırpına çırpına ilk iğnemi karnımdan yaptılar. Fakat ilk günlerde yapılan iğne pek canımı acıtmayınca, iki günde bir gidip, kendi rızamla iğne olmaya başladım. Son iğneler biraz canımı yaktıysa da yapacak bir şey yoktu. On dört iğne oldum. Fakat iğneleri olduğum müddetçe yıkanmak yasaktı. İşte beni en çok etkileyen de o olmuştu. Çünkü ben, o yaşımda bile, her akşam yıkanmazsam, kendimi bitlenmiş gibi hissederdim.

Fakat hayatımda hiç tanımadığım, o tuğlayı kuduz köpeğe fırlatan ameleyle ne kadar çok dua ediyorum, Allah kabul etsin. Doktor Babikyan ise, daha sonra, söylediklerini babama yanlış aktardığım için bana çok kızmıştı, çok...

ÇAMLICA

Sanırım benim ilkokuldan mezun olduğum yıllardı. Talih, babamın yüzüne gülmüş, Spor Toto'da 13 tutturmuştu. Büyük ikramiye!

O gece sabaha kadar uyumadık ailece. Sabah gazeteleri gelene kadar da ne hayaller kurduk hep birlikte. Fakat ite kaka sabahı edip de gazeteler geldiğinde, bütün hayallerimiz bir anda sönüverdi. Ne kadar çok insan tutturmuştu o hafta büyük ikramiyeyi. Fakat gene de Çamlıca'daki o güzelim köşkü, annemin erkek kardeşiyle ortak olarak satın alabilecek kadar bir meblağ geçmişti babamın eline. Yedi dönüm bahçeli, dört katlı köşkün alttaki iki katını, kendimiz için tadil ettirmiş, üstteki iki katını da dayımlara bırakmıştı. Haftada iki gün kendisine izin verir, pazar ve perşembe günleri muayenehanesini kapatır, annemi ve beni alıp, Çamlıca'nın keyfini sürmeye giderdi.

O zamanlar Küçük Çamlıca son derece sakin, vasat kazancı olan insanların yaşayabildiği, küçücük, yemyeşil bir tepeydi.

Babam, köşkün alt iki katını, arada sırada orada kalabilmemiz için, aslına uygun tadil ettirmişti. Alttaki iki katın kâgir duvarları, altmış santim enindeydi.

Ben ilk zamanlar, Çamlıca'ya gitmek istemez, Bebekte kalıp, arkadaşlarımla denize girmek isterdim. Ama bir zaman

sonra, Çamlıca'da bir sürü arkadaş edinip, Bebeğe geri dönmek istemez olmuştum. Sabahtan akşama kadar arkadaşlarla voleybol oynar, bütün gün ağaçların tepesinden inmez, köşkün arka bahçesindeki büyük amda kurulu olan salıncakta, uçtuğumu zannedene kadar sallanırdım. Köşkün yedi dönüm bahçesi içinde envaiçeşit meyve ağaçları vardı. Yaz geldiğinde kayısıdan inip şeftaliye, kirazdan inip duta ıkarırdık. O kadar çok meyve ağacı vardı ki patlayana kadar yer, yiyemediklemizi de birbirimizin kafasına atardık.

Dayım, benim, bir sürü kızlı erkekli arkadaşlarımla eğlenmemi kabul edemez, bu yüzden de kızı Yıldız'ı, bizle oynamaya bırakmazdı. Yıldız da bazen, evin arka tarafından, iki kat yukarıdaki mutfak penceresinden aşağıya atlar, bizle birlikte oynar oynar, sonra da çaktırmadan gizlice, kapıdan eve girerdi. O pencereden atladığı zamanlar, bir tarafını kırarak diye dm patlardı. Ne olur atlama, diye ne kadar çok yalvarırdım.

Kşkte kaldığımız günlerin akşamunda, bazen büyükbabam da gelir, evin Küçük Çamlıca Korusu'na bakan n tarafındaki küçük çamın altına, kocaman bir tahta masaya sofra kurulurdu. Bitirim Bahri de geldiyse, mevsim de baharsa eğer, eflatun elbiselerini giyinmiş erguvan ağaçlarına bakarak fasıl geçilmeye başlarırdı.

(Babam, Bahri'yi muayenehanesinin "Diş Tabibi" tabelasını yaptırtırken tanımuş ve ona "Bitirim" lakabını takmuştı. Adam ufacık tefecik, çok zayıf ve sessiz sedasız bir adamdı. Çok güzel sesi vardı, iyi bir ressamdı ve müziğe aşıktı. Besbelli ki babam, ona "Bitirim" lakabını takarak, onu yüreklendiriyordu.)

Bazen küçük çamın altında kurulan masa, çok kalabalık olur; kuzenler, yeğenler, küçük dayılar, büyük dayılar, yengeler, teyzeler, enişteler, kardeşler, konu komşu, hep bir ağız-

dan, önce, o zamanın Çamlıca ile ilgili ne kadar şarkısı varsa söyledik. Daha sonra, bildiğimiz bütün şarkıları söyler, böylece fasıl, gece geç saatlere kadar sürer, daha sonra misafirler ya gider ya da yatarlardı. Daha sonra da babam, sabah gün doğmadan önce şakımaya başlayan bülbüllerin sesini dinlemek için, sessizce ve hiç kımıldamadan, küçük çamın altındaki masada otururdu. Bülbüllerin yuvaları, yemek yediğimiz masanın hemen birkaç metre gerisindeki, iki bahçeyi ayıran, çit niyetine dikilmiş, neredeyse bir metre enindeki sarmaşık güllerin arasındaydı. Biz onları hiç rahatsız etmediğimiz için, bülbüller de yuvalarının yerini hiç değiştirmezlerdi.

O zamanlar, Çamlıca'nın keyfi bambaşkaydı. Hâlen her erguvan ağacı gördüğümde gözlerimi kapatır, bahar aylarında bütün Çamlıca tepelerinin, göz alabildiğince bu ağacın eflatun çiçekleriyle dolu hâlini getiririm gözlerimin önüne.

Babacığım:

“Bu Çamlıca'daki ev, bütün aileyi ihya etmeye yeter. İleride Boğaz'a köprü yapılacak, buralardan çevre yolları geçecek, buralar mesire yerleri olacak, ben ölürsem, burayı sakın satmayın.” derdi.

Oysa o zamanlar henüz 1963 yılıydı. Daha köprünün projesi bile yoktu. Ama babamın, 1968 senesindeki vefatından birkaç yıl sonra, Kadri dayımın, evlenip Anadolu'ya giden kızı Yıldız, arkasında iki küçücük kız çocuğu bırakarak, 23-24 yaşlarında vefat etti. Dayım ise, bir tanecik kızının hatıralarıyla dolu olan Çamlıca'daki köşkte, artık yaşamak istemedi.

O koca bahçeli köşk, üç vasat daire fiyatına satıldı. Bir Sivaslı aldı orayı. Ben, yakın senelere kadar, gidip bakamadım oralara. Ama birkaç yıl önce gidip gördüğümde, evimizin yedi dönümlük bahçesinde kurulmuş beş tane villa saydım. Her villa dörder daireliydi. Her bir dairesi de üçer

katlıydı. Yani yirmi tane tripleks daire yapılmıştı bizim bahçeye. Altına masa kurup fasıllar geçtiğimiz küçük çam; büyüymüş, kocaman olmuş, salıncakta uçana kadar sallandığım büyük çam, ortadan yok olmuş, bülbüllerin şakıdığı çit yıkılmış, bahçenin ön kısmına kalın duvarlar örülmüş ama içinde büyük mutluluklar yaşadığımız evimiz, aslına uygun olarak, pırıl pırıl yenilenmiş çehresiyle aynen duruyordu. Bahçe duvarından evimize bakarken, bir anda hıçkırarak sesli olarak ağladığımı fark ettim.

Çamlıca'yı mesken tutmuş bir sürü sakallı adamın ve son model ciplerdeki siyah camların arkasından hayal meyal görünen siyah çarşafli kadınların, bana dönüp, "deli midir nedir" der gibi bakmasına rağmen, susamadım. Onlar nasıl anlayacaklardı ki benim neden ağladığımı.

ESKİ İSTANBUL BAHARLARI

Siz baharı, bir de benim çocukluğumda görmeliydiniz İstanbul'da. Henüz nüfusu iki milyon kişiye bile ulaşmamışken.

Kış soğuğu yumuşayıp da güneş yavaş yavaş etrafı ısıtmaya başladığında, bütün kış hapis kaldığımız evlerden kendimizi sokaklara atar, dışarıdaki o taptaze bahar havasını, ciğerlerimizin en derinine kadar çekerdik. Güneş usulca yükselirken, sabaha karşı uzun uzun öten bülbüller susar, başka ne kadar kuş varsa, yaşamın tekrar canlandığını haber vermek için, birbirlerine şakımaya başlarlardı Bebek koruluklarında.

Bebek Bahçesi'ndeki bütün ağaçlar, yeni kıyafetleriyle, birbirlerine nispet yaparcasına donanırlardı. Hatta evimizin tam karşısındaki yaşlı çınarım bile, ufak tefek yenilenmeye çalışan dallarından, pıtır pıtır taze yapraklar vermeye hazırlanırdı. Ballıbabalar, bembeyaz papatyalar, mineler tomurcuklanmaya başlardı. Önce erikler, beyaz çiçeklerini açar, arkasından bademler ve kirazlar, onları takip ederdi. Üstelik bunları seyretmek için herhangi bir parka ya da bahçeye gitmenize gerek yoktu. Her köşebaşında, gelin olmuş bir ağaca rastlamak çok olağandı.

Çamlıca tepeleri eflatuna bürünürdü. Erguvanlar, mor salkımlar, leylaklar, akasyalar inanılmaz rayihalar yayarak asa-

letlerini sergilerlerdi. Sabahları erkenden kadınlar, torbalarını alarak, semizotu, ebegümeci, kuzukulağı toplamaya çıkarlardı, uçsuz bucaksız boş tepelerde. Öğlene doğru da Küçük Çamlıca Tepesi'ndeki ayazmanın etrafında toplanıp, yere bir örtü yayar, yanlarında ne yiyecek getirmişlerse onu paylaşırlardı birbirleri ile.

Öğleden sonraları gençler bir araya toplanır, nerede boş bir arsa bulurlarsa top oynar, çocuklar da evlerinin önüne çizdikleri seksek karelerinin üzerinde taşlarını sektirip dururlardı.

Bahçeli evi olanların çardak altları temizlenip hazırlanır, tahta kerevetler minderlenip üzerlerinin örtüleri örtülür, artık akşamüzeri çaylarına eş dost çağrılmaya başlanırdı. Bütün kış bulunmayan turfanda sebzelerin çıkmasıyla, etrafı bir kızartma kokusu sarardı. Patlıcan, kabak, patates, biber kızartılır, üzerine de bir güzel domatesli, sarımsaklı, sirkeli sos dökülürdü.

En sonunda da sıra bahar pikniklerine gelirdi.

Avrupa Yakası'nda oturan kimi aileler, kalabalıkça toplanıp, sabah erkenden Belgrad Ormanı'na giderdi piknik yapmaya. Yere serilmiş birkaç örtünün etrafına dizilmiş hanımlar, mis gibi kokan salatalarını hazırlarken, sardıkları zeytinyağlı dolmalardaki marifetlerini birbirleri ile kıyaslar; erkekler, kazdıkları çukurun içinde ateş yakar, ateşin üzerine de büyük bir marifetle, çatallı dalları karşılıklı olarak toprağa diker, arasına oturttukları kuzuyu, sırayla çevirmeye başlardı. Ailenin her bir çocuğu da mutlaka, birkaç dakika kuzunun başında durup sopayı çevirmekle vazifelendirilirdi.

Uçurtmalar, pikniklerin olmazsa olmazıydı. Çocuklardan daha çok büyükler hevesliydi uçurtmalara. Kimin uçurtması daha yükseğe uçacak derken, işin içine hile karışır, uçurtma kuyruğuna takılan jiletlerle, birbirlerinin uçurtmalarının ipini

kesmeye çalışırlardı.

Büyükler de çocuklarla birlikte top oynar, kahkahalar arasında,  ifte iplerden atlamaya çalışırlardı. Derken her güzel Şey gibi hızla geçen piknik günü çabucak biter, bütün gün koşturup, aşırı tıkınan aile efradı bitkin düşer, evlerine dönerken, çocuklardan bile önce, arabalarda uyuyakalırlardı.

Bizim gençliğimizde, baharın gelmesi işte böyle kutlanırdı.

Kaybettiğimiz birçok değerin arasında benim en çok özlediğim, her yıl yenilenen hayatın, böylesine neşeyle karşılanmasıdır.

ATEŞ BÖCEKLERİ

Peter Pan'ın minik perisini bilir misiniz siz? Hani, habire etrafında dönüp dolanan ve ona bir şeyler anlatmaya çalışan kanatlı minik kızı?

İşte Çamlıca'da ilk ateş böceklerini gördüğümde, ben onları Peter Pan'ın minik perileri zannetmiştim.

O yıllar, bütün Çamlıca tepelerinin erguvanlarla dolu olduğu, eflatun yıllardı. Etrafta tek tük küçük evler ve onların yemyeşil meyve ağaçlarıyla dolu kocaman bahçeleri vardı genellikle.

On yaşlarımdaydım sanırım. Kısıklı'da, koruluğun hemen yakınında oturan büyük teyzemizi ziyaret ettiğimiz bir günün gecesinde, arka bahçeye çıkmıştık kuzenlerimle birlikte. Onlarla sohbet ederken, bir anda önümdeki ağacın etrafında, yanıp sönerек uçuşan minik ışıklar gördüm. Önce hayal gördüğümü sandım. Fakat ağaca yaklaştığımda, minik ışıklar yanıp sönerек, fütursuzca etrafımda dolanmaya başladılar. Kendimi, "Alice Harikalar Diyarında" da zannettim o anda. Sanki birazdan da kocaman bir beyaz tavşan çıkacaktı karşıma.

Minik ışıklı periler, ellerime, kollarıma, saçlarıma değiyor, durmadan yanıp sönüyorlardı. İnanılmaz heyecanlanmıştım. Bağırılmamaya ve büyüyü bozmamaya çalışarak, kuzenlerime, perilerimi göstermeye çalışıyordum.

Daha sonraları, onların, masaldan öte mucizeler olduğunu öğrendim. Onlar sükûnetin ve huzurun habercisiydiler. Bu yüzden ki uzun yıllardır etrafımızda yoklar ateş böcekleri.

Büyü bozuldu artık. Bunca kargaşa ve gürültü arasında, bundan sonra da onları görebilme şansımız hiç yok sanırım.

Ama belki de bizim gürültümüzden uzak ve sakin bir köyde, küçük bir evin bahçesindeki ağacın etrafında neşeyle uçuşanları vardır hâlen.

Ve küçük bir melek, onları, etrafında uçuşan kendi perileri zannediordur. Umarım onun büyüğü hiç bozulmaz.

KIŞ GECELERİ

Benim hâlen çocuk olduğum yıllarda İstanbul, kış geldiğinde bir başka soğuk ve ayaz yapardı. Balkonların altlarındaki saçaklardan, evlerin damlarından; baston uzunluğunda, bilek kalınlığında, bir metrelik buzlar sarkardı aşağı doğru. Babam her sabah, bizim evin saçaklarından sarkanları kırdırıp attırır, “maazallah, ya yoldan geçen birilerinin kafasına düşerse” diye ödü patlardı.

Geceleri kar yağdığı zaman, evimizin önündeki sokak lambalarının ışığında, kelebek büyüklüğünde uçuşarak yağan kar tanelerini pencereden seyretmek kadar büyük bir zevk yoktu benim için. Belki de çok küçük olduğumdan, kar taneleri bana kocaman görünürdü o zamanlar. Etraf derin bir sessizliğe bürünür, sanki bembeyaz yağan örtü, bütün gürültüyü ve sesi emerdi.

O zamanlar, çok katlı ahşap konakların bazı odalarında kömür sobaları yanardı. Eğer ki sabahları soba yanmadan önce kalktıysam, ben önde, annem arkada fırdolayı dönerdik evin içinde. Zavallı kadıncağız, bana bir hırka giydirebilmek için akla karayı seçerdi. Bense sabahın o buz gibi soğuğuna bayılırdım. Hâlen de sıcaklığı sevemem nedense. Belki de doğduğumda, ısıtılmış bile olsa, kar suyu ile yıkanmış olmamdır buna sebep. Kim bilir?

Sabahları ilk erken kalkan, oturma odasında sobayı yakardı. O sırada evimizin yardımcısı her kimse, hemen aşağı iner, bodrumdaki kömürlükten bir kova kömür getirirdi. Önce demir maşayı sobanın içine sokup şöyle bir küllerin arasında çevirir, dağılan kül topağını, dar ve küçük teneke soba küreğiyle, ayrı bir kovaya alırdı. Eğer aralarında yanmamış kömür varsa onları çıkartıp, tekrar yıkayıp, yakılmak üzere bir kenara koyar, sonra da kırıştırıp top yaptığı eski bir gazeteyi oturturdu boş sobanın içine. Sonra o gazete topağının üzerine çıraları koni şeklinde dizer, gazeteyi tutuşturur, çıralar tutuşunca da üzerine önce azar azar mangal kömürünü, sonra da kok kömürünü boşaltırdı. Az sonra, odayı hoş bir sıcaklık sarardı.

Mutfakta demlenmiş çay hemen getirilip sobanın üzerine oturtulur, o çayın mis gibi kokusu, insanın iştahını kabartırdı. Çaydanlığın yanına da maşayı uzatıp üzerine de ekmek dilimlerini dizdin mi mis gibi kızaran ekmek kokusuna “hayır” demek imkânsız olurdu. Akşamüzerleri sobanın üstüne, kestaneler, yenilen portakal ve mandalinaların kabukları konur ve o harika koku, bütün evin içinde dolaşırdı.

Akşamları geç saatlere kadar, uyanık kalabildiğim müddetçe, kâh tipi kâh lapa lapa beyaz kelebekler gibi yağan karı seyrederken, sokaktan: “Eyi boooza, Veeefa’nın!” sesi gelir, bozacı çağrılır, cam sürahiye boza, yanına da sarı leblebi alınır, boza hemen içilmez, biraz demlensin diye sobanın arkasına konurdu. On, on beş dakika sonra da hep beraber oturulur, üzerine tarçın serpilmiş boza, yudum yudum içilir, arasında birkaç sarı leblebi yenir, ahşap kasalı, önü parlak sarı kumaş kaplı, üstündeki kapağını kaldırıncı içinden pikabı çıkan Braun marka radyodan, bazen sessizce, radyo tiyatrosu dinlenir, bazen de Zeki Müren şarkılarına rastlanır, yumuşacık,

kahkaha dolu sohbetler edilirdi.

Karşımızdaki kulübede nöbet bekleyen jandarmaya, içini ısıtması için bir bardak çay gönderilir, hayırlı nöbetler dilenirdi.

Bu arada kar yağışı yoğunlaştığında, “Allah fakir fukaraya yardım etsin” diyerek, tanıdık birkaç ihtiyaç sahibine, nasıl onurunu kırmadan yardım edilebileceği konuşulurdu. Zaten babam, kış başlamadan önce evin yakacak ihtiyacını alırken, hiç kimlik bildirmeden, kendince malum bazı kişilerin kapısına da kömür yığdırırdı. Soğuklar bastırdığında ise, bizzat kendi yaptığı kışlık erzak alışverişini, چراغının eline verir, bazı evlere yollar, “bakkaldan yolladılar, bu paketler sizinmiş” diye kapıdan bıraktırırdı. Böylece, kışın “kara”sını, onlara hissettirmemeye çalışırdı.

Geceleri, o soğukta bile, mahalleleri kolaçan eden bekçinin düdüğü duyulunca, yatakta bir taraftan öbür tarafa dönüp, daha huzurlu bir uykuya dalınırdı.

HAMAM SEFASI

Kış günlerinde, bazen hamama da gidilirdi. Evimizde, hava gazı ile çalışan şofbenli, mermer kurnalı bir hamamımız vardı. Ama şehir hamamına gitmek, o zamanlar bir başka sefaydı.

Öğlene doğru hazırlıklar başlar, ortaya hamam bavulu çıkartılırdı. Bavulun içine önce büyük bir beyaz patiska bohça açılarak serilir, bohçanın içine; en alta temiz elbiseler, üzerine iç çamaşırları, onun üzerine havlular, sonra hamam tasları, keseler, lifler ve sabunlar... En üste de peştamallar konurdu.

Annem beni daha çok, Beşiktaş Hamamı'na götürürdü. Hatırladığım kadarıyla, hamamın dış kapısından önce minicik bir hole, oradan da holden biraz daha büyükçe bir salona girilirdi. Salonun tam ortasında döküm, yuvarlak, siyah bir soba yanardı. Sobanın etrafında genellikle, peştamallı birkaç ıslak kadın, tahta iskemlelere oturmuş, ya çay ya gazoz içiyor ve sohbet ediyor olurdu. Daha dış kapıdan salona girer girmez, hamamın o kendine has nemli kokusu algılanırdı. Salonun en dibinde, tahta küçük bir masa, kasa vazifesi görürdü. Kasada oturan hanım, hemen bizi üst kata çıkartır, duvara bir sıraya yan yana dizilmiş kulübecik odalardan birisine buyur eder, odanın buzlu camlı kapısının kilidini anahtarla açar, ucuna bir sicimle, odanın numarası bağlanmış kocaman

demir anahtarı da anneme verirdi. Odaya girince, annem, hamam bavulunu, küçücük odacığın bir köşesinde duran küçücük tahta masanın üzerine koyar, en üstteki, mis gibi beyaz sabun kokan peştamalı çıkartır, birazdan oturacağımız, üzeri bordo rengi muşamba döşeli sedirin üstüne sererdi. Sonra bavuldan diğer peştamalları çıkartır, birisine kendisi sarınır, birisini de ben sarınayım diye bana verirdi. Hamamın içine girmeden önce, ayakkabılarımızı çıkartır, üzerinde eski araba lastiklerinden kesilmiş bantları olan tahta takunyaları giydik. Genellikle tek tek kalmış takunyalar, her zaman sedirin altına itilmiş olurdu. Çoğu zaman, biri büyük biri küçük takunya tekleri birbirine uymaz, eşlerini arar dururduk.

Ben, yüksek tabanlı tahta takunyalara da yetiştim. O takunyalar çok enteresandı. Ahşap tabanı, iki tahta dikey destekle, yerden en az on santim yükseltilmişti. Böylece, hamamın içinde yürürken hiç kimsenin yıkandığı pis sular ayaklara değmiyordu. Ama ıslak ve kaygan mermer zeminde onların üzerinde yürümek, büyük denge marifeti gerektiriyordu. Şimdilerde, sedef kakmalı türleri artık evlerin süs eşyası olarak kullanılan o yüksek tabanlı takunyaları, giyersem kayıp düşer kafamı patlatırım diye ödüm kopardı o zamanlar.

Sobalı salondan hamamın içine girmek için, ilk önce “soğukluk” denilen bir hole, metal bir kapıdan girilirdi. O ılık nemli holde, sağlı sollu birkaç bölmeli duş ve bir tuvalet bulunurdu. Bu bölümde, tüy dökücü yeşil bir macun olan “hamam otu” kokusuyla genziniz yanardı. Hanımlar, intim temizliklerini, gözlerden uzak olan bu soğuklukta yaparlardı. Soğukluktan hamamın içine girmek için, karşınıza ıslak ve kocaman bir kapı çıkardı. Bu kapıyı açmak için, kopmuş kapı kolunun deliğinden geçirilmiş, çok eski ve ıslak kalın ipi tu-

tup, kapıyı çekmeniz gerekirdi. Her şey tamamdı da o ipi tutmaktan hiç hoşlanmazdım.

Hamamın içine girince, bir anda sizi saran aşırı sıcak ve buharlı havadan bütün vücudunuz titrer, saçlarınızın dibine kadar bütün tüyleriniz diken diken olurdu. Ve soluduğunuz buharla birlikte, içinize mis gibi beyaz sabun kokusu dolardı.

Beşiktaş Hamamı, çarşıdaki daracık bir sokağın içinde, silindir şeklinde minicik bir hamamdı. İç kısmındaki mermer kurnaların arkasındaki duvarlar, gene bir metre yüksekliğinde beyaz mermer döşeliydi. Mermerin bittiği yere, yıkanırken havlular asılsın diye, ileri doğru uzanan demir borular vidalanmıştı. Fakat nemden ve eskimişlikten aşınıp paslanan demir, pul pul dökülür, bir de havluları oraya asarken, pas olmasın diye, altına koyacak örtüyü de getirmek gerekirdi.

Eski ve küçük hamamın tavanı kubbeliydi ve bir sürü, lomboz şeklinde yuvarlak tavan pencereleri vardı. Bazen kış güneşi kendisini gösterdiğinde, yuvarlak camlardan içeri sızan güneş ışığı, içerideki buharı, uzun hüzmeler hâlinde göbek taşına yansıtırdı. Yoğun nem zerrecikleri, pırlantalar gibi parıldar, dışarı çıkacak yer bulamayan buhar, yanlardan aşağı süzülür ama bazıları da kubbenin ortasından “tıp tıp”, göbek taşında yatan kadınların üzerine damlardı.

Göbek taşı, silindir hamamın tam ortasına yerleştirilmiş, yerden 40-50 santim yükseklikte, sekiz köşeli bir mermer platformdu. Hayatın gaillesinden ve ev işinin meşakkatinden yorulmuş kadınlar ikişer üçer göbek taşına uzanır, kimi zaman şarkılar türküler okur, natırlar da onları bir güzel keseler, köpük köpük de yıkarlardı. Bazı kadınlar da evlerinden getirdikleri börekleri, dolmaları göbek taşına yayar, kendilerine bir güzel hamam ziyafeti çekerlerdi.

O zamanlar, hamama gelen kadınlar, kendilerini teşhir etmekten çok korkarlardı. Hamamın içine peştamalla girer, çıkarken gene peştamallarına sarınarak çıkarlardı. Yıkanırken edep yerlerini örter, asla başkasının görmesine sebep olmazlardı. Hiçbir kadın da diğere bakmaz, kazara bakarsa da utanırdı.

Birkaç kere de Beşiktaş Hamamı'nda, düğün hazırlığına rastlamıştım. Kadınlar, göbek taşının üzerine toplanır, tef çalarak hep bir ağızdan şarkılar, türküler söyler, göbekler atar, yiyecekleri, içecekleri mideye indirirlerdi.

Bense o çocuk yaşlarımda en çok, hamamın içinde dişlerimle ısırarak portakal soymayı severdim. O buharın altında portakalı ısırırken, kabuğunun ispiertosu, yıkanmaktan ve sıcağından açılmış gözeneklerimi yakar, her sefer, dudaklarımın ekmek gibi kabarmasına sebep olurdu. Fakat bir o kadar da güzel kokardı. Şimdilerde hâlen her portakal soyuşumda, kabuğuna bir diş atar, sıcak hamamda dişlerime sinen o ispiertolu portakal kabuğu kokusunu hasretle hatırlarım.

Yıkanırken sıcağından ve buhardan bunalan kadınlar, bir aralık salona, sobanın yanına çıkar, ya bir çay ya bir gazoz içer ya da bir meyve yer, serinler, tekrar içeri girip yıkanmaya devam ederlerdi. Yıkanmaları bitince de yorgunluktan bitap düşüp, o küçücük odalardaki sedirlerin üzerine uzanıp uyu-yakalırlardı. Böylece, sabahtan girdikleri hamamdan, ancak akşam olunca çıkabilirlerdi. Ama akşam olunca da genellikle hamamlar erkeklere açılacağından, "aman Allah, erkeklere yakalanacağız" diye bir telaş başlar, alelacele giyinip, kendilerini dışarı atarlardı.

Artık ne yazık ki ben o geleneksel hamamları hiç göremiyorum. Hele ki turistik yörelerimizde yaşarken, bir nostalji tutkunu olarak, gitmek istediğim hamamların kapılarından

kaç kere geri döndüm. Çünkü artık oralarda, sadece kadınlara veya sadece erkeklere açık hamamları bulmam hiç mümkün olmadı. Şimdiki hamamlar, kadınlı erkekli karışık turist gruplarını kabul eden ve mayolu kadın turistleri tellakların yıkadığı acayip yerler olmuşlar ne yazık ki.

YAZ GÜNLERİ

Ah, Bebek. Canım Bebek. 60'lı yıllarda, içinde yaşayan herkesin birbirini tanıdığı, sokakta yürürken şapkalı beyefendilerin, zarif hanımları gördüğünde başlarını önüne eğip, hafifçe şapkalarını kaldırarak selam verdiği, bütün yaşantımın ana fikri, zarif köyüm, çocukluğum, ana vatanım...

O zamanlar, sadece Bebek Bahçesi idi, evimizin karşısındaki parkın adı. İçinde öylesine kocaman çınarlar barındırırdı ki üst dallarına bakmaya boyum yetmez, arkaüstü oturuverirdim yere. Öylesine yüksektiler benim boyuma göre. Hele ki evimizin tam karşısındaki asırlık çınar! O, benim çınarımdı. Öyle koymuştum adını. Her sokağa çıktığımda yanına gider, bir kere elimi sürerdim ona. O benden, ben ondan, neler neler alır verirdik birbirimize.

Bebek Bahçesi'nin deniz tarafında bir de gazino vardı.

Bebek Gazinosu.

Kimler çıkmazdı ki orada sahneye... Zeki Müren, Müzeyyen Senar, Mualla Mukadder, Sevim Tanürek, Baları, Celal Şahin... Her program değiştiğinde, babam bizi bir kere götürürdü, yeni programı seyretmeye.

Önce uvertür şarkıcılar çıkar, arkasından komedyenler, daha sonra da assolist çıkardı. Hele ki Zeki Müren şarkı söylerken, gazinodaki bütün çatal bıçak sesleri kesilir, her-

kes pürdikkat, gözünü ondan ayırmadan şarkılarını dinlerdi. Zaten eğer çatal bıçak sesi olursa Zeki Müren susar, sesin kesilmesini beklerdi.

Bir dönem de Bebek Gazinosu'nda, bir revü grubu gösteri yapmaya başladı. İsmi Rondellas Revüsü idi. Hatırladığım kadıyla, birkaç sezon, Bebek Belediye Gazinosu'nda çalıştılar. Bütün Bebekli gençler, revünün kızlarına hayran, peşlerinde dolaşıp, konuşabilmek için fırsat kollarlardı. Kızların başında ise, despot bir Alman eğitimci kadın, kimseye nefes aldırılmazdı. Bütün gün kızlara provalar yaptırır, sonra da kısa bir süre dinlenmeleri için, kaldıkları eve götürür, akşam gene başlarında gelir, gece gene başlarında giderdi. Daha sonra kızlardan bir tanesinin, Bebekli bir gençle evlendiğini duymuştum. Ne kadar doğru olduğunu hâlen bilemiyorum. Ama sanırım kızın adı Renate idi. Çok hoş, çok zarif bir kızdı.

Diğer günlerde de sererdik bir örtü, zemini çinko kaplı balkona, üzerine minderler koyar, hepimiz bir araya toplanır, hem gazinonun müziğini dinler hem sohbet eder hem de çaylarımızı içerdik. Önümüzdeki ana caddeden, tek tük hususi arabalar geçer, "bu araba senin, şu araba benim" diye, niyetler tutardık.

Biz arabalardan niyet tutarken, insanlar Ay'a gittiler, o yıllarda. Kimileri çok şaşırdı. Kimileri de: "Olmaz öyle şey, ne kadar yalancılar. Baksana sen Ay'a, sen gidersin o gider, sen gidersin o gider. Hiç olacak iş mi Ay'a gitmek, yakında, Güneş'e de gittik, der bunlar." dedi. Biz gençlerin ise hiç umurunda bile olmadı Ay'a gitmek. Koştura koştura, en büyük eğlencemiz olan Arnavutköy'deki Dayı'nın yazlık sinemasında, bir dolunaya baktık bir filme. Bence üzerine basmaktansa, uzaktan bakmak daha romantik oluyordu Ay'a.

Fakat sinemaya gidebilmek için, her sefer annemizin rızasını alıp müsaade almamız gerekirdi. Annemizin gözüne gireceğiz diye, hepimiz birden harekete geçerdik. Hasan abimin karısı Işıl süpürür, ben siler, Filiz ablam ortalığı düzenler, Gönül ablam, yemeklere nezaret eder, annemize göstere göstere habire iş yapardık. Annem de belli etmeden, gözünün ucuyla bizi takip eder, bunun altından bir şey çıkacağını hissedirdi. Akşam olurken de anneme sinemaya gitmek istediğimizi hangimiz söyleyecek diye kıvranmaya başladık. Sonuçta birimiz söyler ve hemen arkasından da “HAYIR!” cevabını alırdık. Annemiz, bize “hayır” demekte aslında son derece haklıydı. Çünkü biz, bir kerecik bile olsun sinemaya gidip de film bitince vaktiyle eve gelmemiştik ki. Kardeşler hem bir arada olup hem de sokakta olduğumuz zaman, kendimizi eğlenmeye kaptırıyor, başka hiçbir şey düşünmüyor, her şeyi unutuyorduk. Fakat ne yapar eder, yalvarır yakarır, sözler verir ve annemizi ikna ederdik.

60’lı yılların başında, Gönül ablamın eşi ile, Sevinç ablamın eşi, birlikte, bir mühendislik firması kurmuşlar ve Edirne’ye yol yapmaya gitmişlerdi. Bu yüzden iki ablam da çocukları ile birlikte bizle kalıyorlardı. Evli barklı kadınlar olmalarına rağmen, annemin otoritesi hâlen üzerlerindeydi.

O yıllarda Bebekte bahçe sineması yoktu. Biz de film seyretmeye, takriben üç kilometre uzaktaki Arnavutköy’e, yazlık “Çiçek Sineması”na giderdik.

Çiçek Sineması, Arnavutköylü “Dayı”nın yazlık sinemasıydı. Dayı’nın bir de Arnavutköy’ün tam ortasında, iki katlı kışlık Çiçek Sineması vardı ki esas orası görülmeye değerdi. Bu sinemanın alanı zannederim ki elli metre kareyi geçmezdi. Orta yerde, tek başına, dış duvarlarının üzerine kocaman rengârenk afişler yapıştırılmış, kırmızı tuğla örülü, çok eski

bir binaydı. Daracık bir giriş kapısı vardı. Kapının yanında da aynı darlıkta ve küçüklükteki bilet gişesinin, ancak bir surat görünebilecek büyüklükteki penceresi vardı. İç duvarlarının rengi ise, artık ne renk olduğu belli olmuyordu. Eskiden kırmızı kadifeyken griye dönüşmüş ve yer yer paralanmış, ikisinden biri kırık olan koltuklarının, bazen kolçaklarına bazen sırtının tepesine oturabilirdik ancak. Üst kata çıkmak, yürek isterdi. Fakat bizler, artık hangi ahşap basamağın kırık, hangisinin sağlam olduğunu bildiğimizden, bazı basamakları tek tek çıkar, bazılarını ise üç basamak birden yukarıya basarak atlardık.

Genellikle Türk filmleri oynatırdı. Zaten çok kalabalık olmazdı ama heyecanlı ya da duygulu sahnelerde bütün salon hep birlikte sesler çıkartırdık. Fakat Göksel Arsoy, Belgin Doruk ve Ayşecik filmlerinde, bütün sinema dolar, herkes kapış kapış, oturabilecek sağlam koltuk arardı. Bazen de yabancı filmler getirirdi. Mesela; “Anjelik” filmlerinin bütün serisini ben, Dayı’nın kışlık Çiçek Sineması’nda seyretmişimdir.

Yazlık sinemaya giderken, evde ne kadar minder varsa kollarımızın altına sıkıştırır, Gönül ablamın iki küçük oğlunu pusetlere bindirir, altlarını üstlerini battaniyelerle besler, köşedeki kuru yemişçiden de kabak çekirdekleri alır, neredeyse üç kilometrelik yolu, eteklerimizi savura savura koşturarak on beş dakikada katederdik. Sinemanın tahta iskemleleri o kadar eskiydi ki kırılıp da yere yıkılmasınlar diye, üçü beşi, sırtlarından, ahşap sopalarla birbirine çivilenmişti.

Makinistin film makarasını değiştirdiği o on dakika arada, hemen sinemanın köhne büfesinin önünde, gazoz ve leblebi alabilmek için sıraya girerdik. Büfeci, gazozların kapaklarını açar öyle verirdi elimize. O yılların su dolu soğutucularından çıkan şişelerin kapaklarından bulaşan pası, kumaş mendil-

lerimizle, eğer yanımızda yoksa da eteklerimizin iç kısmıyla silerdik. Huni şeklindeki gazete kâğıdına sarılarak verilen bir avuç leblebiyi, gazozun içine atar, filmi izlerken bir yudum gazoz içer, arasından ağızımıza gelen gazozlu leblebiyi de yerdik.

Bu arada genç kızlar, delikanlılarla göz flörtü eder, köhne büfenin önünden gazoz alıp da oturduğu iskemleye gidene kadar, kırita kırita öyle bir eda ile yürürlerdi ki benim diyen manken, bugün öyle vakur ve sükseli yürüyemez sanırım.

Öyle kızlı erkekli konuşup, bu arada da flört etmek neredee... O zamanlar, flört etmenin adı bile edilmezdi. Flörtün adı, “konuşma” idi. “Ali, Ayşe ile konuşuyor” dendiğinde, bu, o kızın, delikanlı ile sevgi üzerine sözler edebildiği ayrıcalığını belli ederdi.

Delikanlı, kızın oturduğu yamuk iskemlenin yanından geçerken, usulca kıza bakarak yere bir kâğıt atar, kız, ailesine çaktırmadan usulca eğilip, katlana katlana minicik kalmış kâğıdı yerden alır cebine atardı. Sanırım ki artık eve gidene kadar da o kâğıtta ne yazdığını merak etmekten, ne filminden bir şey anlardı ne de konuşulanlardan.

Neyse, film biter, ışıklar yanar, herkes koştura koştura, o koskoca bahçe sinemasının daracık kapısından dışarı çıkabilmek için üst üste yığılır, yangından kaçır gibi birbirini ezerdi.

Bizler ise, sinemada rastladığımız arkadaşlarımızla birlikte hep beraber yürüyerek, Akıntıburnu’ndan, Boğaz’ın temiz havasını soluyarak, eve doğru yola çıkardık. Sinemaya gelirken on beş dakikada geldiğimiz, taş çatlasın üç kilometrelik yolu, gülmekten ve şakalaşmaktan, iki ileri bir geri, ancak üç saatte katederdik. Fakat o kadar çok eğlenirdik ki saat mefhumunu ancak evimizin önüne geldiğimizde, annemin ya-

tak odasının ışığını gördüğümüzde hatırlardık. Bir anda hepimiz birden paniğe kapılır, “eyvah, annem uyumamış bizi bekliyor, azarı yiyeceğiz gene” derdik. Çünkü annem, hiçbimize evin anahtarını vermez, eve kim ne zaman giriyor, ne zaman çıkıyor, hepsini bilmek isterdi. Gündüz olsun, akşam olsun, eve gelindiğinde mutlaka zil çalınacak, annem kapıyı açacaktı!

(Bebek 1966)

MAYK

Bu arada, sinemadan Bebeğe birlikte yürüdüğümüz arkadaşlarımız da bizle birlikte, eve nasıl gireceğimiz hakkında çareler üretmeye çalışır, en sonunda aramızda, “kapıyı kim çalacak” çekişmesi başlardı. “Sen çal, ben çalmam” derken, bir de böyle vakit geçirir, sonuçta hiç kimse, kapıyı çalmaya cesaret edemezdi. Karşıdaki Bebek Bahçesi’nin çocuk parkına gider, salıncaklara oturur, annemin uyumasını beklerdik. Çünkü babam, gece mutlaka orta kattaki muayenehaneye bir ara iner, bir sigara içer, tekrar yukarı çıkar yatar. Muayenehanenin camı açık olur, biz de babama seslenirdik. Babam kapıyı açar: “Çocuklar, vallahi anneniz çok merak etti sizi.” derdi. Bize sitem olmasın diye, kendi merak ettiğinden hiç bahsetmezdi.

Bir gece, gene böyle bir sinema dönüşü rastladığımız arkadaşlarla on beş kişi olmuştuk. Gönül ablamın çocukları Arif ile Ahmet, pusetlerde uyumuş, üstleri sıkıca örtülerle sarmalanmış ve biz gene sallana sallana eve gelene kadar, gecenin ikisini bulmuştuk. Baktık ki annemin ışığı gene yanıyor...

Uyumamış, bizi bekliyor! Azarı yiyeceğimiz kesin!

Biz tabii hemen, karşıdaki Bebek Bahçesi’nin çocuk parkına yollandık ki annem uyusun, ışığını söndürsün, babam aşağı insin, biz de seslenelim, babam kapıyı açsın... Bekledik

bekledik ama babam bir türlü sigara içmeye inmiyor. Zaten yollarda gülmekten yorulmuşuz. Bir yandan da artık sabaha karşı olduğundan, kırağı yağmaya başlamış. Çocukları hasta etmeyelim diye endişeleniyoruz. Öbür yandan da sinemada içtiğimiz gazozlar yüzünden sıkışmaya başlamışız. Acil tuvalet ihtiyacımızı gidermek istiyoruz.

Aramızdan birisi: “Şu kayıkların arası hem karanlık hem de kimse yok, gidip oraya yapın bari.” diyerek, Mısır Konsolosluğu’nun yanındaki kayıkları gösterdi. Baktık sahidenden de karanlık, kayıklar da sıra sıra sahile çekilmiş, aklımız yattı. Çok sıkışan bir kız arkadaşla birlikte, kayıkların yanına gittik. Ama kız, yapmaya çekiniyor. Kibar kız, böyle bir şey hiç yapmamış. Ben de 13-14 yaşlarındayım. Ben de yapmamışım öyle bir şey. Ama sanki o güne kadar hep yaparmışım gibi, şövalyelik yapıp: “Dur, önce ben yapayım, sonra da sen yaparsın.” deyip, kayıkların arasına girdim. Bir yandan da karanlıktan korkuyorum. Hem kıkırdıyorum hem de arkadaşım ile konuşmaya devam ediyorum. Derken, işimi bitirdim ve kayıkların arasından çıktım. Arkamdan, kayıkların arasındaki karanlığa arkadaşım girdi. Ben de o rahat etsin diye biraz uzaklaşayım derken, daha iki adım atmama kalmadı ki karanlık kayıkların üstündeki örtünün altından izbandut gibi bir adamın, fırlayıp: “Yeter be, yeteeer! Her gece, her gece... Umumi tuvalete çevirdiniz kayıkhaneyi!” diye gürlemesiyle, bizim arkadaşın, kayıkların arasından öyle bir fırlayıp çıkışı var ki eğer kayıkların arasına ihtiyacını yapamadıysa kesin altına yapmıştır korkusundan ve utancından zavallım.

İkimiz birden, o panikle oradan nasıl kaçacağımızı bilemedik. Koşa koşa bizimkilerin yanına geldik ve olayı anlattık. Böylece onlar da anladılar ki artık kayıkhanede ihtiyaç gideremeyecekler.

“Zili çalalım, annemden azarı işitelim, olsun bitsin.” dediler.

Bu korkuyla, birimiz gidip zili çaldı. Annem, otomatiğe bastı ve hemen arkasından, en üst kattan aşağıya seslendi: “Mayk?”

Hepimiz Mayk’ı itekleyip:

“Cevap ver, cevap ver...” dedik.

Vahan, bizim Arnavutköy’den tanıdığımız can arkadaşı-mızdı. Mayk Hammer romanları o sıralar çok revaçta olduğundan, ablam ona Mayk lakabını takmıştı. Hepimiz de ona Mayk demeye alışmıştık. Her zaman birlikte olduğumuz için, annem nedense bizi hep Mayk’ın ayarttığını düşünür, her seferinde onu azarlardı.

“Efendim anne?” dedi Mayk, tırabzan aralığından yukarı bakarak...

Annem, yukarıdan:

“Hemen yukarı gel ve hesap ver bakayım, gecenin bu saatine kadar nerelerde oyaladın çocukları?”

“Hemen geliyorum anne!” diyerek merdivenlere yönelen Mayk, her zamanki gibi annemden bir güzel zılgıt yedi, sonra da hepimizin arasından sıvışıp, kendini sokağa attı ve hızla Arnavutköy’deki evine doğru koşmaya başladı. Sanırım ki annemin, arkasından kovaladığı hissi vardı içinde.

Allahtan, o gece bizde misafir olan kuzenimiz Baki yüzünden, biz çok da fazla azar işitmedik. Azarı Baki yedi. “Sen de bunlara mı uydun!” diye.

Ancak çok daha sonraları büyüüp de çocuklarımızı merak ettiğimizde, kadıncağızın neler hissettiğini anlayabildik.

Hâlbuki o zamanlar İstanbul ne kadar emniyetli bir şehirdi. Bir keresinde, Ayla diye bir kız çocuğu kaçırılmıştı da yıllarca herkes üzüntüden kahrolmuştu. Çünkü o zamanlar,

böyle olaylar hiç olmazdı. Fakat annemizin yüreği, bizi merak ediyordu işte.

O zamanlar, Gönül ablamın ve Sevinç ablamın mühendis eşleri, birlikte kurdukları mühendislik şirketi için Edirne’de yol yapıyorlardı. Ablalarım da çocukları ile birlikte bizle oturuyorlardı. Ev büyüktü ve sorun yoktu. O sıralar Teoman ağabeyim, Almanya’da yaşıyordu. Hasan ağabeyim de asker-deydi. Ve biz gençtik, gezmek istiyorduk. Bu yüzden Mayk’ı, erkek kardeşimiz yerine koymuştuk. Nereye gitmek istesek onun yakasına yapışıyorduk. Gezmek istememiz de ya sinema ya Yalıboyu’nda yürüyüş ya da bu gibi şeylerdi. Zaten nereye gitsek onsuz tadı çıkmazdı. Son derece nüktedan, bizi çok güldüren bir delikanlıydı.

Aradan zaman geçti. Baki, gene bize misafirliğe geldi. Elbette ki bir arada olunca, bizim için en güzel eğlence olan sinemaya yollandık her zamanki gibi. Dönüşte gene çok kalabalık olmuştuk. Güle oynaya eve doğru yürürken, Akıntıburnu’na geldiğimizde, bir anda bir şeylere çok fazla gülmeye başladık. Gönül ablam, bu kadar gülmeye dayanamadı ve sinemada içtiği gazozların da tesiri ile iki büklüm gülerken altını ıslattı. Üzerindeki siyah-beyaz pötikareli poplin elbise, arkası ıslanınca simsiyah oldu. Hayli de kalabalığız. “Eyvah! Kimse görmeden nasıl kapatacağız? Hırka mı bağlasak?” diye Baki ile konuşana kadar, Mayk bunu gördü.

“Aa abla, sen ne ara denize girdin ki?” demez mi.

Hepimiz tekrar gülme krizine yakalandığımız sırada, meğerse gülmekten Baki’nin nefesi içine kaçmış. Bir tek Sevinç ablam fark etmiş. “Güm” diye bir ses duyduk. Bir baktık ki Baki yerde. Sevinç ablam, nefes alamadığını görünce sırtına öyle bir vurmuş ki koskoca yapılı delikanlı yere düşmüş. Ama nefesi de yerine gelmiş çok şükür. Tabiri caizse, az daha

gölmekten ölecekmiş çocukcağız. Bu olayı yaşayınca aklımıza annemiz geldi hemen, “eyvah” dedik. Koşa koşa evin önüne geldik ki annemin ışığı gene yanıyor. Demek ki gene azar işiteceğiz, “nerede kaldınız” diye. Kapıyı çalmamız imkânsız. Gönül ablam dedi ki:

“Karşı parka gidelim, biraz oyalanalım, annem uyur, babam kalkar, o zaman gireriz eve.”

Bu teklif, hepimize makul geldi gene. Parka gittik, banklara oturduk ama gözümüz annemin ışığında. Ha söndü ha sönecek diye beklerken, Gönül ablam, oturduğu banktan kalktı ve hazır etrafta yabancı yokken, hep özendiği şeyi yapıp, çocukların kaydığı çinko kaydıraktan kaydı. Ve gülererek:

“Yahu ne güzel bir duyguymuş bu meğerse. Tevekkeli değil, çocuklar habire istiyor.” dedi.

Sevinç ablam:

“Ben de kayacağım.” dedi.

Biz de karşılarına geçtik, onları seyrediyoruz. O da çıktı kaydırak merdivenlerine ve aşağıya kaydı. Ayağa kalktıktan sonra da eliyle eteğinin arkasını silkeleyerek:

“Çocuklar, saat hakikaten çok geç olmuş galiba, çünkü kırağı yağmış, kaydırak sıırıslıklam.” demesiyle, hepimiz az daha boğuluyorduk. Çünkü kaydıraktan ilk kayan, az önce gölmekten altını ıslatan Gönül ablamdı.

Gönül ablam, gölmekten altını ıslatınca kurtulmuştu. Ama bu en son olaya gölmekten, artık diğerlerinin kendini tutacak hâli kalmamıştı. Kayıkhaneye de gidemiyorduk artık. Çalalım zili kurtulalım, dedik. Çaresiz gittik kapıyı çaldık, otomatik açıldı. Annemin yukarıdan:

“Mayk!” diye seslenmesiyle, Mayk:

“Yağma yok. Bu gece kendi azarınızı kendiniz işitin.” deyip, gene koşarak kaçtı.

Biz de bu sefer Baki'yi öne sürüp, azarı ona yedirip, hepimiz odalarımıza kaçıştık. Neyse ki o misafir olduğundan, annem, ona çektiği azarda insafli davranıyordu.

Bir gün gene Mayk'ı yalvar yakar, "ne olur gel bizi biraz gezmeye götür, canımız çok sıkıldı" diye zorla eve çağırmıştık. Çünkü Mayk, sevmediğinden değil ama çekindiğinden, mümkün mertebe, annemle karşı karşıya gelmemek için, evimize girmemeye çalışırdı. O gün, Mayk oturma odasının kapısından içeri girer girmez, annem bir anda bütün heybetiyle karşısına dikildi...

"Hayrola Mayk, gene çocukları kandırıp götürmeye mi geldin?"

"Yok anne, bu sefer seni gezmeye götürmeye geldim, hadi hazırsan hemen gidelim..."

İşte onun bu hazırcevaplığına annem bile gülmüştü... Ama biz de gezmeye gidememiştik.

GECE KULÜBÜ KEYFİ

Bu arada zamanla, Sevinç ablamlar ailecek Amerika'ya, Filiz ablam da evlenip Moda'ya yerleşmiş, Gönül ablam ise, bizim evden biraz ileride, Hamam Sokak'taki evine taşınmıştı. Bir zaman sonra Gönül ablamın eşi, Suudi Arabistan'da bir mühendislik firmasıyla yol yapmaya gitmişti. Hasan ağabeyim askerden gelmiş, o da Küçük Bebekte, ailesi ile bir eve taşınmıştı. Teoman ağabeyim ise, hâlen Almanya'daydı.

Biz de her akşam, Gönül ablamın evinde gene gülüp eğlenmeye, Bebekli arkadaşlarımla, Mayk ve kız kardeşi Osanna ile toplanmaya başlamıştık. Artık çok fazla sokağa çıkmıyor, annemin otoritesinden kurtulup, arkadaşlarımla, Gönül ablamın evinde bir araya gelebiliyorduk. Gönül ablam, benim arkadaşlarımı benden çok seviyor, hep birlikte oyunlar oynuyorduk.

Bir gün, okul dönüşü Gönül ablama gittiğimde, onu çok canı sıkkın buldum. Hoşbeş ederken kapı çaldı, Mayk geldi.

Gönül ablam, bir anda ona dedi ki:

- Biliyor musun Mayk, ben hiç gece kulübüne gitmedim. Bu gece bizi, güzel bir gece kulübüne götürür müsün? Bak amcamın kızı da bende misafir, hiç değilse onu da gezdirmiş oluruz.

- Aman abla, sen bana annenden dayak mı yedirteceksin, asla cesaret edemem buna!

Oysa ablamın evi barkı ayrı, nereye gittiğinden, annemin haberi bile olmazdı ama o, Mayk'a:

"Tamam Mayk, annemden de izin alırız.", bana da:

"Sen de çocuklarla evde kalır mısın?" dedi.

O zamanlar ben de artık genç kız sıralarına girmiştim. Can atıyorum onlarla gitmek için ama:

"Tabii kalırım." dedim.

Bunun üzerine Gönül ablam, amcamın kızı Sema, o sıralarda ablamı yalnız bırakmamak için onda kalan, çocukluk arkadaşı Sevgi; hazırlandılar, süslendiler ve çıktılar. Ben de iki yeğenimle oturup oyun oynamaya başladım. Aradan yarım saat geçti geçmedi ki kapıdan, önde bizimkiler, suratları yerde, arkadan da Hasan ağabeyim girdi. Sanki bir yerden gelmişler gibi oturdular ve sohbet etmeye başladılar. Bana da kaş göz işaretleri ile "sus" dediler. Ne olduğunu daha sonra öğrendim. Meğerse daha bizim eve giderken, Gönül ablamın, annemden izin alma cesareti kırılmış bile. Doğruca babamın yanına gitmiş. Babam, bunları şık şıkıdım görünce:

"Hayrola, nereden geliyorsunuz çocuklar, sinemaya mı gittiniz?" demiş.

Akşam geç vakit, ne bilsin adam... Çünkü bizim evde öyle gece gezmesi deyince, en büyük gece gezmemiz ya bahçe sineması ya kayık gezmeleri ya da Yalıboyu'ndan Hisar'a yürüyüş olurdu.

Ablam:

"Yok baba, sinemadan gelmiyoruz, eğlenmeye gidiyoruz." deyince, babam:

"Ne eğlencesi kızım, bu saatte?" demiş.

"Baba biliyorsun, ben hiç gece kulübüne gitmedim. Mayk bizi götürecekt. Ama annemden izin almaya cesaret edemiyoruz, anneme sen söyler misin?"

Sanki babam, “olsun gidin” demiş de bir de annemden müsaadeyi babam alacak!

Neyse, babam gülmüş:

“Tamam, peki, gidin ama çok geç kalmayın.” demiş.

Bunlar pürneşe evden dışarı çıkmışlar, tam durağa gidip taksiye binecekler ki bir de bakmışlar, karşıdan Hasan ağabeyim geliyor.

“Aaa! Ablacığım, sinemadan mı geliyorsunuz? Benim de canım çok sıkkın, size geliyordum dertleşmeye, hadi beraber gidelim sizin eve.” demesin mi?

Gönül ablamın; sanki gece kulübüne gitmek ayıpmış da babamdan aldığı izin yetmezmiş gibi, Hasan ağabeyimi de karşısında görünce, artık ona laf anlatacak hâli kalmamış.

“Evet, sinemadan geliyoruz, hadi gidelim eve.” deyip, babama uğrayıp, kulübe gitmediklerini haber vermişler ve Hasan ağabeyimi de alıp eve gelmişler.

Ertesi gün ablam, Hasan ağabeyimi tekrar gördüğünde, akşam olanları itiraf etmiş. Ağabeyim ise, hiç ummadığı bir cevap vermiş:

“Tüh be ablacığım, keşke bana da söyleseydin, benim de canım sıkkındı, ne iyi olurdu, hep beraber gider eğlenirdik işte.”

O gece Gönül ablamın kursağında kalan gece kulübüne gitme hevesi, Mayk’ın içine dert olmuş. Birkaç gün sonra, zor da olsa annemden izin alıp, çocukları da ona bırakıp, o zamanların meşhur bir gece kulübüne götürmüştü bizi. Ama Gönül ablam, gittiğimiz yirminci dakikasında sıkıldı gece kulübünden.

“Burası çok karanlık, hiçbirinizin ne yüzünü görebiliyorum ne de gürültüden sesinizi duyabiliyorum. İçim sıkıldı. Kalkın, eve gidip eğlenelim.” dedi.

ANNEMİN DENİZ SEFASI

Bu arada yıllar geçiyor, ben her gün biraz daha büyüyordum. Önceleri Mısır Konsoloslugu'nun yanından denize girerken, artık biraz daha ileriye gidebiliyor ve Sadıkoğlu Yalısı ile Çapaların yalısının arasındaki boş arsa-dan denize giriyordum. Her seferinde annem telaşa kapılıyor: "Dur, gitme, ben seni yarın götürürüm." derken, ben zaten denize varmış oluyordum. Kadıncağız haklıydı. Tam Akıntıburnu'nun dibinden denize giriyordum. O, girdapların ve anaforların arasında boğulurum diye korkuyordu. Zaten ailede böyle bir acı yaşanmıştı. Sevinç ablamın nişanlısı İhsan ağabey, İTÜ'den elektrik mühendisi olarak mezun olduğu gün, mezuniyetini kutlamak amacıyla ablamla birlikte kayık-la gezmeye çıkmışlar. Ve nedense Bebek Feneri'ne çıkmak isterlerken, İhsan ağabeyin ayağı kaymış, denize düşmüş. Bu sırada Galatasaray Kulübü'nün kürek takımında olan Teoman ağabeyim de tesadüfen, antrenman sırasında Bebeğe doğru futa ile kürek çekiyormuş. Fenerde çırpınan birisini görünce, hemen futayı o tarafa yönlendirmiş. Bir de bakmış ki çırpınan, kendi kız kardeşi. Teoman ağabeyim, küreklere bütün gücü ile asıldığı hâlde futa gitmiyor zannederek, kendini suya atmış. Anaforun arasından dibe dalıp yakalamış İhsan ağabeyin elinden. Tam da o sırada kendini kaybetmiş. İşte o

anda Bebekli bir genç, yakalamış ağabeyimi elinden ve ikisini birden yukarı çekmiş. Ağabeyim, bir hafta hastanede kalmış. İhsan ağabeyin de suya değdiği anda kalp krizi geçirdiği, hastanede tespit edilmiş.

“Yaşamıyor olduğunu bilseydim, o kadar dibe dalamazdım. Elini yukarı uzanmış görünce, beni tut, diyor sandım.” der ağabeyim, anlatırken.

Ben o yıllarda çok küçük olduğumdan, bu olayları hatırlayamıyorum. Demek ki bu acıyı bana hissettirmemişler. Çocuklarının, teknik üniversiteden mezun olduğu gün vefat etmesi, İhsan ağabeyin ailesini mahvetmiş. Ablam, uzun bir süre, onların Ortaköy’deki evlerinde kalmış. İki sene her gün ağlamış. İkide bir, gece vakti kaçıp, Aşiyen Mezarlığı’na gidermiş. Gecenin bir saatinde, ağabeylerim bakarlar ki Sevinç ablam yatağında yok, hemen Aşiyen Mezarlığı’na gider, ablamı, İhsan ağabeyin mezarı başında bulurlar, zar zor, yalvar yakar eve getirirlermiş. Mezarlığa gitmesi zorla engellendiği günlerde ise, yatağında konuşurmuş ablam, İhsan ağabeyle.

Birbirini bu kadar çok seven iki gencin anısına, hâlen daha Aşiyen Mezarlığı’nın önünden geçerken, arabalar iki kez korna çalarlar. Bilmezler, kimin için çaldıklarını. “Birbirini kaybeden iki genç için” derler. İşte o iki gencin birisi, benim Sevinç ablam, diğeri de nişanlısı İhsan ağabeydir.

Böylesi bir sarsıntının sonrasında, annemin, beni denize yollamak istememesi, elbette ki gayet normaldi. Ama ben, denize tutkundum. Her sabah kalktığımda aklımda deniz, akşam yattığımda aklımda deniz vardı. Okul falan hiç umurumda değildi. İlkokul bitmişti. Babam, hangi okula gitmek istediğimi sorduğunda ise, “fark etmez” diyordum.

Denize girdiğimiz arsanın karşısındaki evde, arkadaşım Merih otururdu. Merih’in babası Zekai Bey Amca, babamın

arkadaşı, ortanca ablası Mine de Filiz ablamın arkadaşıydı. Ben her sabah koşarak denize giderken Merih'e seslenir, onu da alır, karşıya geçer ve hemen kendimi suya atardım. Karnım acıkana kadar da hiç çıkmazdım. O yıllarda da nedense karnım hiç acıkmazdı.

Bir gün yüzerken, uzaktan koskocaman bir şilebin geldiğini görüp hemen sudan çıktık. Çünkü şilepler, geçerken sahile çok dalga yapıyordu. Sonra o koca şilep geldi geldi, Arnavutköy'ün tepesi ile Çengelköy'ün tepesinden iki kıyıya bağlı olan yüksek gerilim tellerine direği ile takılıp, büyük bir gürültü ile kopardı. Koca teller, büyük bir şakırtı ile aşağı, denize çarptı. Düşerken de caddedeki elektrik direklerinin tellerinin üzerine yaslandı. Üzerine düşen bilekten kalın tellerin ağırlığı ile genleşen elektrik telleri, kopmayıp, iki yanlarındaki beton elektrik direklerini yere yıktı. Yıkılan direklerin kopmayan telleri, bir sonrakini aşağı çekmeye başladı. Sonra bir anda, koca koca direkler, sıra ile birbirini aşağıya çekerek yıkılmaya başladı. Akıntıburnu'ndan bizim olduğumuz tarafa doğru, direklerin teker teker devrildiğini seyrettim bir müddet. Sonra olanca gücüm ile ters tarafa, eve doğru koşmaya başladım. Eve doğru koşarken arkama baktığımda, bir direğin daha devrildiğini görüyordum. Eve vardığımda, nefes almakta güçlük çekiyordum. Elektrik direkleri nereye kadar devrildi, nerede durdu bilemiyordum. Ama bu olaydan sonra uzun zaman, iki yalı arasına denize gitmeye korktum.

Ama bir müddet sonra, deniz sevgisi ağır bastı. Fakat annem artık, benim denize yalnız gitmeme asla müsaade etmiyor ve beni çok sıkı takip ediyordu. O kadar çok yalvarıyordum ki bir gün dayanamadı:

“Hadi kızlar, hazırlanın, hepinizi denize götüreceğim.” dedi.

Filiz ablam ve Gönül ablam da mayolarını giydiler, çocuklarla beraber, biz gene Sadıkoğlu Yalısı'nın yanından denize girmeye gittik. Elbette ben hemen kendimi sulara attım. Filiz ablam da atladı suya. Gönül ablam ise, her zaman temkinli bir kadın olduğundan, denize inen basamaklara oturmuş, önce avuçla aldığı suyla kendini ıslatıyor, bir yandan da çocuklarını takip ediyordu. Annem de onun yanında, güneş şemsiyesini açmış, ayakta duruyor ve bizi seyrediyordu. Yüzmeye başladım. Sonra bir anda "düştü düştü!" diye bağrışmalar duydum. Benden biraz geride yüzen Filiz ablam, hemen hızla o tarafa yüzdü ama kimin düştüğünü hiç anlayamamıştım. Epey de uzaktım. Ben de hızla o yöne yüzmeye başladım. Ve bir anda, sudan çıkan annemin kafasını gördüm. Bir elinde kapalı şemsiyesi, suda çırpınıp duruyordu. Annem, hayatında hiç denize girmemişti. Yüzme de bilmezdi. Denizde ne işi olduğunu anlayamadım o şaşkınlıkla.

Meğerse kadıncağız, sıcak havadan bunalınca, şemsiyesini kapatıp, ayaklarını denize sokmak için, Gönül ablamın oturduğu basamaklara inmiş. O sırada bastığı basamakta ki yosunlardan, lastik altlı ayakkabısı kayıp, denize düşmüş. Meğerse "düştü düştü" diye bağırın, Gönül ablammış. Filiz ablam da yüzerken, ablamın bağırıldığını duyunca, Gönül ablamın büyük oğlu Arif düştü suya sanmış. Arif'e, büyük oğlu dediğime bakmayın. O zamanlar olsa olsa beş yaşlarında falan olmalı. Filiz ablam, çocuğu yakalayıp yukarı çıkartmak için hemen dibe dalmış. Karşısında annemin bacaklarını görünce şok geçirmiş. Allahtan, çok hızlı karar vererek, hemen annemin bacaklarının arasından kafasını sokup, onu yukarı itmiş. Ve işte bu sırada ben, annemin kafasını görmüşüm suyun üzerinde. Aynı anda da annem bir nefes alabilmiş.

O sırada Gönül ablamın da denize atladığını gördüm ama çok az yüzme bildiğinden, ancak annemin elbisesinin kolu-
nun ucundan bir çimdik tutmuş, çekiştirmeye çalışıyordu. Ben de demek ki ne kadar uzağa yüzmüşüm ki yüzüyor yü-
züyor, bir türlü onlara ulaşamıyordum. Neyse ki ben sahile
yaklaşana kadar, Filiz ablam, annemin taş merdivenlere tu-
tunmasını bir şekilde sağladı. İşte annem o sırada, elindeki
şemsiyeyi gördü ve o anda fırlatıp denize attı. Meğer o ana
kadar elindeki şemsiyeyi, Arif'in eli zannediyoymuş. Elini bı-
rakırsa çocuk boğulur diye düşünüyormuş.

Neyse, zar zor annemi kıyıya çıkarttık. Filiz ablamın he-
men orada anlattığına göre; ablam, onu sahile taşımaya ça-
lışırken annem, asla ablama sarılıp onu aşağıya çekmemişti. Ana kalbi, nefes alamadığı, artık öleceğini anladığı sırada bile
evladını düşünmüştü. Hepimiz ağlamak üzereydik ki annem
bir anda gülmeye başladı.

“Oh, artık nihayet ben de denize girdim.” dedi.

Hepimiz bir anda çözüldük ve deliler gibi gülmeye başla-
dık. İnsanlar bize şaşkın bakıyorlardı, aklımızı kaybettik her-
hâlde diye.

Eppey bir zaman orada oturup sakinleşmeye çalıştık. Sonra
eve döndük. Annem dosdoğru, babamın muayenehanesi-
ne gitti. Babamın hastası yoktu. Masasında oturmuş gazete
okuyordu.

Kapının arasından bakan anneme dönüp sordu:

“Neredeydiniz siz?”

“Bugün denize gittik Sami Bey. Ama bu sefer ben de yüz-
düm.” dedi annem, içeri dalarak. Ve gene gülmeye başladı.

Babam, gözlerini kocaman açarak, “sahi mi?” der gibi
bize baktı. Ve olayı anlattık tabii. Babam önce çok korktu,
ama sonradan o da gülmeye başladı. Yıllarca anneme yal-

varmış, bir kerecik bile onu denize sokmayı başaramamıştı. Çünkü annem gençken ve babamın mecburi hizmeti sebebiyle Anadolu'da yaşarlarken, bir kere onu dinlemiş ve o güne kadar hep korktuğu hâlde, ilk ve son kez denemek için at binmişti. Ve ömür boyu da o korkusunu bize anlatmıştı.

Babamın anlattığına göre; annemin bindiği at, alayın en sakın, en miskin atıydı. Yerinden kımıldamaz, adım atmaya üşenirdi.

Annemin anlattığına göre ise; o at, alay kumandanının ateş püsküren, herkesi sırtından atan atıydı. Üzerine bindiği anda tepinmeye başlamış ve annemi üzerinden atabilmek için, kendini yerden yere vurmuştu. Üç tane asker, atı zor zapt edip, annemi üzerinden almışlardı.

Annemle babam arasındaki bu hikâyenin tartışması, hiçbir zaman belli bir neticeye varamamıştı. Hangisinin dediği doğrudu bilemiyorduk. Onlar anlatır, biz de gülerdik. Bu yüzden annem, bu at olayından sonra babama kanıp da hiçbir zaman denize girip, yüzmeyi öğrenmeye yeltenmemişti. Böylece, bu denize düşme hikâyesi de epey bir zaman, aynı at hikâyesi gibi, babamın diline düşmüştü.

Ondan sonra annem, bizi bir daha denize götürmeye kalkışmadı. Balık gibi yüzdüğümüzü görmüştü.

"Ben bir daha denize düşmeyi göze alamam, ne hâliniz varsa görün..." diyerek, bizi bıraktı.

FRANSIZCA

Ben gene her gün aynı yere yüzmeye gidiyordum. Ama artık yalının yanından denize atlayıp, Arnavutköy'den çıkıyordum. Bazen de Mısır Konsolosluğu'nun yanından girip, Sadıkoğlu Yalısı'yla, Çapaların yalısının arasındaki, o zamanlar boş olan araziden karaya çıkıyordum. Belediye çalışanları, bir o yana bir bu yana, bizi yakalamaya çalışıyorlardı. Çünkü Akıntıburnu'ndan denize girmek, yasak ve tehlikeliydi. O sahil, anafor ve girdap yuvasıydı.

Zamanla, Sadıkoğlu ailesinin küçük oğlu Kahraman ile arkadaş olduk. Kahraman, son derece ağırbaşlı ama arkadaşları ile yan yana geldiğinde, yaşı gereği bir o kadar da hareketli bir çocuktur. Evlerinde Yeşilçam filmleri çekilir, çekimler bittikten sonra da Kahraman, arkadaşlarıyla, onların taklitlerini yaparak, kendince filmler çekerdi. Sanırım hakikaten de çekiyorlardı o filmleri. Çünkü ellerinde çoğu zaman bir film makineleri vardı.

Artık toylak yaşlarımıza gelmiştik. Yaramazlığı kendimize yakıştıramıyor ama vazgeçemiyorduk da. Sanırım Kahraman, benden bir veya iki yaş daha büyüktü. Galatasaray Lisesi'nin orta kısmına gidiyordu. Arada bir de arkadaşları geliyor, onlarla Fransızca konuşuyordu. Ama dört yaşındayken, herkes

okuyor diye okumayı öğrenen ben, Fransızca konuşamadığım için, kendime çok kızıyordum.

İlkokulu bitirdiğim seneydi. Bir gün babama gittim ve:

“Ben Fransızca okumak istiyorum baba.” dedim.

“Tamam, o zaman.” dedi babam, hiç ikiletmeden.

Ertesi gün beni, hemen Saint Benoit Ortaokulu’na götürüp, sınava girmem için yazdırdı. O zamanlar, her özel okulun sınavı ayrı ayrıydı. Ve benim tek girdiğim sınav da Saint Benoit’ın (Senbönua) sınavıydı. Çünkü ben karar verene kadar, bütün özel okulların sınavları bitmişti. Nasıl olduysa, bu sınava yetiştim ve kazandım. Ve orada okumaya başladım.

Bu arada Kahraman ile çok iyi arkadaş olmuştuk. Sık sık uzun yürüyüşlere çıkar, sohbetler ederdik. Artık yavaş yavaş, kızlarla flört etmeye başlamıştı. Bazen, kız arkadaşlarıyla olan problemlerini bana anlatırdı. Bu durumda ne yapılabileceğini, bizim evin kapısının önündeki taş merdivenlere oturur, uzun uzun konuşurduk. Ben 13-14 yaşlarındaydım. O da en fazla 15 olmalıydı. Fakat ikimiz de o yaşlarımızda, 17-18 yaşlarında görüldüğümüzden, herkes bizi, flört ediyoruz zannederdi. Oysa biz, çok iyi iki arkadaştık. Birbirimizin evlerine hiç girip çıkmadık. Onlar da kalabalık bir aileydi. Ailesiyle de hiç tanışmadım. Biraz daha büyüyünce de biz Bebekten ayrıldığımızdan, bir daha karşılaşamadık. Neler yaptığını, sadece basından takip edebiliyorum. Fakat bütün hayatıma etki eden, belki de Kahraman’ın kendisinin bile hatırlamayacağını sandığım bir şakası yüzünden, hâlen denize her girdiğimde, hemen arkamda kocaman bir köpek balığı olduğu hissi uyanır yüreğimde.

Boğaz’ın ortasına kadar yüzdüğüm bir gün, etrafta yüzen herkesin, “köpek balığı var” diye bağıştığını duydum. Arkama dönüp baktığımda ise, kocaman bir köpek balığı

kuyruğunun, bana doğru geldiğini gördüm. O anda geri dönüp sahile nasıl yüzdüğümü çok iyi hatırlıyorum. İyi ki bayılmadım. Çünkü her an bacağımı ısırarak korkusu ile sahile kadar, hayatımın en hızlı yüzüşünü yapmıştım. O kadar uzağa gitmişim ki bir türlü karaya ulaşamıyordum. Bütün arkadaşlarım da sahilde toplanmış, bas bas bağıryorlardı. Nihayet karaya çıkıp da kendimi yere attığım anda ise, herkesin gülmekten gözlerinden yaşlar geldiğini gördüm. Bir an ne olduğunu anlayamadım. Ama denize baktığımda, elinde siyah bir peynir tenekesi kapağı ile kahkahalarla gülen Kahraman'ı gördüğümde, ayağa kalkıp, karşıma çıkan ilk arkadaşımın suratına sıkı bir tokat attığımı biliyorum. Bütün hayatım boyunca ilk ve son tokat attığım insan, o arkadaşım oldu.

Bu yüzden, balık gibi yüzmeme rağmen, o günden sonra sadece sahillerde yüzer, açık denizde asla suya giremem.

MADAM KOZLOF

Ben Kahraman'ı kıskanıp da Fransızca konuşmaya özendiğimden, artık Saint Benoit Ortaokulu'nun hazırlık sınıfında okumaya başlamıştım. İki yıl lisan öğrenecektim. Hayatımda ilk defa, bir yabancı dil öğreniyordum. On bir yaşındaydım.

Zorlandığımı gören babam:

"Hemen eve bir öğretmen getiriyorum, yarın." dedi.

Ve ertesi gün, ben okuldan döndüğümde, Madam Kozlof'u, bizim oturma odamızda, annemle sohbet ederken buldum. Hemen tanıştırdık. Rusya'dan kaçan Beyaz Ruslardandı.

O yıllarda 60 yaşlarında olmalıydı. Beyaz tenli, beyaz saçlı, çirkince bir Beyaz Rus'tu. Özgürlüğü için kaçmıştı komünist Rusya'dan.

Birlikte kaçtığı kocası ve ablası ile kışın sobasız ve mangalsız odalarında kat kat giyinir, yorganların altında oturlardı ısınmak için. Bir de haftada iki gün, bizim evde bana ders verirken, oturma odamızda yanan sobadan ısınır, zayıf ve solgun bedeni. Fakat sanki egoistçe ve kocasından gizli bir suç işlermiş gibi hissedirdi kendisini, ısınırken.

Ancak, Madam Kozlof benle konuşmaya başladığı anda eziyet başlıyordu. Kadıncağızın Türkçe konuştuğundan bir şey anlamıyordum ki Fransızcasını nasıl anlayacaktım.

Aslında son derece düzgün Türkçe cümleler kuruyor, fakat aksanından Rusça mı Türkçe mi konuşuyor, anlamak mümkün olmuyordu.

İlk zamanlar, son derece düzgün kurduğu cümlelere rağmen, aksanı yüzünden hiçbir şey anlamadığım Türkçesinden çok sıkılmış, bu aksanla, bana nasıl bir Fransızca öğreteceğini çok merak etmiştim. Babama itiraz etmiş: “Ben bu kadının Türkçesinden bir şey anlamıyorum ki Fransızcasını nasıl anlayayım?” demiştim. Babam da bana: “Sen benim kızımsan, bu kadından ders alacaksın. Alacaksın ki o da bir tas sıcak çorba içecek.” demişti.

Peki, dedim elbette. Böylece, okuldaki sınıf öğretmenimden de ders almaya başladım. Haftada iki gün, Beyoğlu’ndaki, Postacı Sokak, Glavani Apartmanı’nda yaşayan, sınıf öğretmenim Madam Yvonne’a gidip geliyordum. Böylece Madam Kozlof’dan Rusça aksanlı, Madam Yvonne’dan da Yahudi aksanlı Fransızca öğrenmeye başladım. Esas öğrenmem gereken Fransızca aksanını ise, okuldaki rahibelerden öğreniyordum.

Fakat Madam Kozlof o kadar onurlu ve kibar bir hanımefendi ki defterimin altına bırakılan ders parasını alırken de hak etmemiş gibi utanırdı. Ona kalsa, büyük bir zevkle bilabel del ders vermeye hazırdı bana. Ama soğuk odalarında hasta olmamak için, bir kap sıcak çorba pişmeliydi. Başka hiçbir gelirleri yoktu. Bu özgürlük, onlara ne kadar çok bedel ödetmişti. Fakat çok ihtiyacı olmasına rağmen, bir gün babama gidip, artık benim, ondan öğrenecek bir şeyim kalmadığını söyledi.

Etiler’e çıkan yokuşun, sola kıvrılan köşesinde, çeşme duvarının arkasında, kocaman bir konağın en alt katındaki tek odada otururlardı. Ben de bütün aksan bozukluğuna rağmen, bu kadını çok sevmiştim. Kibar, görgülü, kültürlü, dopdolu, asaletli bir kadındı. İlk zamanlar, aldığım derslerden sıkılır-

ken, daha sonraları, sohbetinden aldığım keyiften, sık sık evine ziyarete gidip gelmeye bile başlamıştım. Artık ders almıyordum ama gene de evlerinde pişecek olan çorbaya, karınca kararınca bir katkı olsun istiyordum.

Kışın, yüksek tavanlı sobasız evlerinde, eski battaniyelere sarınıp otururlar ve hâlen Rus yemekleri pişirip yerlerdi. Evlerine gelen misafirlerine ne yapacaklarını şaşırırlar, dantel serilmiş, işlemeli, eski Rus tepsilerinde, sakız reçeli ikram ederlerdi. Hayatımda sakız reçelini ilk onlarda tatmıştım. Bir bardağın içinde tatlı kaşıkları, yanında da sakız reçeli dolu bir kavanoz gelirdi. Bardaktan bir kaşık alınır, kavanoza sokup, sakız reçeline daldırılır, yarım kaşık reçel alınır, yenir ve boş kaşık, kavanozun yanındaki boş tabağa konurdu. Tepsideki bir bardak su alınır, üzerine içilirdi.

Son gittiğimde de Madam Kozlof'un elinde, sopaya tünemiş kocaman bir karga vardı. Yaralı karga bahçeye düşünce, bu sevgi dolu kadın, kargayı alıp tedavi etmiş, iyice iyileşene kadar da bakmaya karar vermişti. Elindeki sopanın üzerine tünemiş olan kargaya, ilan-ı aşk ediyor, onla "zevügülüm" diye konuşuyordu (Sevgilim demek istiyordu elbette.). Fakat karga, doğrudan, Madam Kozlof'un sevgiyle parıldayan gözlerinin içine bakıyor, arada bir ileri hamle ediyor, nasıl yap-sam da şu kadının gözünü yiyebilsem diye hesap yapıyordu. Fakat sevgili kargasının böyle bir niyeti olabileceği, Madam Kozlof'un aklının köşesinden bile geçmiyordu.

Neyse ki karga çabuk iyileşti de kadıncağız gözlerini kurtardı.

Babamızı kaybettiğimiz zaman, haber Bebekte duyulur duyulmaz, Madam Kozlof'un bizim eve gelmesi on dakika sürmedi. Oturma odasının merdivenlerinin sonuna kadar koşarak çıktı. Hepimizin yüzüne tek tek baktı ve hiç konuş-

maksızın, olayın gerçek olduğunu anladı. Olduğu yere yığılıp kaldı. Ne konuştu ne de ağladı. Saatlerce, öylece merdiven basamağında oturdu ve boş boş, tek noktaya baktı. Cenaze günü hep yanımdaydı. Ve babamızı defnettikten sonra, biz mezarlıktan ayrılırken onu etrafımda göremeyince, geri dönüp baktım. Madam Kozlof, babamın mezarının ayakucunda namaz kılıyordu. Dininin böyle bir şey gerektirdiğini hiç sanmıyorum. Bu yaptığı, tamamen babamın dinine ve ruhuna olan saygısından diye düşünüyorum. Camide, babamın ruhuna göstermek istediği saygıyı gösteremediğini düşünüp, mezarı başında namaz kılmaya çalışıyordu.

O kibar, asil, sevgi dolu kadın ve ailesi, hürriyet uğruna çok yokluk çekip, çok sıkıntılar yaşadılar bu hayatta. Hepsini saygıyla ve sevgiyle anıyorum.

Madam Kozlof, bana Fransızca haricinde çok şey öğretti. Mutluluğun para ile satın alınamayacağını, bir insanı sevmenin, güzellikle hiçbir ilgisi olmadığını, nezaketin ve zarafetin, asaletten geldiğini, affetmenin erdem, bilginin ise, insanın en büyük silahı olduğunu, beden dilinin, insanın küçük kusurlarını nasıl da kolayca örtebildiğini, dostluğun ve özgürlüğün de en büyük hazine olduğunu, hiç anlatmadan öğretti bana.

Aradan bunca yıl geçmesine rağmen, dini gerektirmediği hâlde, babamın cenazesinin önünde namaz kılan bu kadını ve ailesini, saygı ve sevgi ile anıyorum...

Yaşantımdaki en büyük zaferleri, belki de bu öğretiler sonucunda kazandım ben. İnsana verilen değer, asla karşılıksız kalmadığını, küçücük bir çocuğa bile gösterilen nezaketin ve iltifatın, onun yaşantısında nasıl büyük farklılıklar yarattığını, yaşayarak ve yaşatarak izledim.

Geçenlerde bir genç kıza, hırçın davranışı üzerine: "Biraz daha kibar olmak ister misin acaba?" diye sorduğumda: "Ne

için?" cevabını almama ve bugünlerde çevremizde, nezaketin artık başka bir sıfatla anılıyor olmasına rağmen, insanların içindeki sevgiyi ve saygıyı harekete geçirebilmek için hâlen ümidim var.

ARKADAŞLIK

Önder ve Ayşe

60'lı yılların başlarında, gamsız kasavetsiz, güle oynaya, eğlenerek yazı geçirir, sonbahara girdiğimiz zaman ise, artık deniz faslı sona ererdi. O zaman annem, gene benim elim bir nakış verir, ön balkona bir kilim serer, üzerine yastıklar koyar:

“Otur da biraz hanımlık öğren.” derdi.

Ben de bir zaman orada oturur, bir yandan etrafı seyreder, bir yandan nakış işlemeye çalışırdım. Nakış işlemekten sıkıldığımda da o zamanlar çok popüler olan Teksas ve Tommiks okurdum. Bir çocuğun hayal gücünü, iyilerin her zaman kazanacağını anlatacak şekilde çalıştıran, resimli, el çizimi kitaplardı onlar.

Evimizin bitişiğindeki konakta, annemle adaş olan Hikmet Hanım Teyze ve Fehmi Bey Amca'nın çocukları Önder ve Ayşe vardı. Hikmet Hanım Teyze çok mülayim, her zaman neşeli bir kadındı. Fehmi Bey Amca da son derece kibar, çok beyefendi bir adamdı. Onların çocukları Önder ve bir küçüğü Ayşe, benim yaşıtımdı.

Kış aylarında Önder, benim en yakın arkadaşımdı. Bütün gün sokaklarda, o ne yaparsa ben de peşinden koşar, ona yetişeceğim diye kendimi paralardım. Tabii ki o, hem erkek olmanın verdiği güçle hem de benden bir iki yaş büyük olma-

sından dolayı, benden daha hızlı koşar, benden daha uzun atlardı. Ben de sinir olur, ben daha iyisini yapacağım diye çırpınırdım. Önder, tramvayın arkasına takılır, birkaç metre gider, aşağı atlardı. Ben de ondan aşağı kalmamak için, tramvayın arkasına takılırdım. Ama atlayamaz, ilk durakta durana kadar, mecburen tramvayın arkasına takılı giderdim. Önder direğe tırmanır, ben de. Önder denize atlar, ben de. Onun, erkek çocuğu olduğu için güçlü olduğu fikrini bir türlü kabul edemezdim. (Demek ki daha o yıllarda, erkeklerin kızlardan daha güçlü oldukları fikrine karşı geliyormuş özgür ruhum.)

Ben balkonda nakış işlerken, bazen Ayşe ile bazen Önder ile balkondan balkona konuşur, sonra Önder ile karşı bahçeye kaçardık. Önder, doğal olarak futbola son derece meraklıydı. Ben de ondan aşağı kalmayacağım diye, onla futbol oynamaya çalışır, topa vuracağım derken, attığım tekmelerle bacaklarını mosmor ederdim. Bir keresinde ona çalım atacağım diye, yeni biçilmiş otların arasında saklanmış bir bitki kökü, ayağımın önünü boydan boya derinden yırtmıştı. Kimseye göstermeden eve gelmiş ve aslında dikiş isteyen, kanayan derin yarayı sabunla yıkamış, üzerine tentürdiyot basmıştım. Hâlen o yaranın izi durur ayağımın üzerinde. Her baktığımda da Önder'in, bana bir türlü futbol oynamayı öğretemediğini hatırlarım sevgiyle.

Bu arada, sokaklarda Önder ile koşuşturmamdan evhamlanan annem, peşimize Filiz ablamı takardı. O da benden sadece birkaç yaş büyük olmasına rağmen bize sahip çıkar, daha akıllı oyunlarla oyalamaya çalışırdı. Önderlerin oturduğu bitişik konağın girişinde bir hol vardı. Filiz ablam, ikimizi de yukarı çıkan tahta merdivenlere oturtur, hikâyeler anlatırdı. Eve gitme zamanı geldiği zaman da "bizi döndür" derdik. Filiz ablam da kollarımızdan tutar, bizi kendi etrafında

Sonra bir gün Önder, gerçek kauçuk lastikli bir sapanla geldi. İşte bunu çok kıskanmıştım. Sonra babası, Önder'e bir bisiklet aldı. Önder, tekerlekleri için, "26x1,5" demişti. Ne demek olduğunu o zaman anlamamıştım ya, ölçülerini söyleyerek, sanırım en büyük boy bisiklet olduğunu anlatmaya çalışmıştı.

Biraz daha büyüdüğümüzde, Önder artık kız arkadaşları ile gezip flört etmeye başlamıştı ve babası ona bir araba almıştı. Daha sonraları, artık çok seyrek görebildim onu. Bir müddet sonra da biz zaten Anadolu Yakası'na taşınmıştık. Uzun zaman kaybettik birbirimizi. Belki de kırk yılın üzerinde.

(Kısa zaman önce, Önder ile Facebook'ta karşılaştık. Fakat bütün sohbetimiz, kısa ve kuru birkaç cümlede kaldı. Oysa ben ne kadar sevinmişim, en sevgili çocukluk arkadaşımı bulduğum için.)

Asuman

Annemin bütün yasaklarına rağmen, bazen de birkaç ev ötemizdeki Asuman'a kaçar, etrafına topladığı bütün komşu çocukları ile birlikte onun, kendine özgü uydurduğu masalları anlatmasını dinlerdim. Üzerine masal kurduğu en önemli karakteri ise, Denizler Anası idi. Onun o uzun saçlarını, mavi gözlerini, kuyruğunu, denizde süzülüşünü, gemileri nasıl suyun içine çektiğini, istediklerini de kurtardığını öylesine balandırarak ve heyecan yaratarak anlatırdı ki kendi uydurduğu masalları, hepimiz ağızımız açık, çıt çıkarmadan dinlediğimiz sırada bir anda susar:

"Tamam, bugünlük bu kadar yeter." derdi. "Ama masal bitmedi ki daha!" diye, hepimiz itiraz ederdik. Asuman'ın, uydurup anlattığı masalın sonunu getiremediğini düşün-

mezdik. Bizden en fazla bir yaş büyük olmasına rağmen, onun üstün zekâsı, hepimizi kontrol altında tutardı. “Olsun.” derdi Asuman. “Birazdan babam gelecek, şimdi gidin, yarın gelin, gene anlatırım.”

Babası son derece otoriter ve çok dindar, başında takkesi, ayağında mest ile dolaşan bir adamdı. Ama o zamanlar ne iş yaptığını hiç hatırlayamıyorum. Babası hakkında aklımda kalan ve o yaşında bana çok etki eden tek şey; kıyametin, Arap dünyasında çıkacak bir yangınla başlayacağını söylemesiydi.

Asuman bazen, dergilerden kestiği artist resimlerini yapıştırdığı defterini bize gösterirdi. Babası görmesin diye, yatağının arasında saklardı “artist defteri”ni. O zamanın yerli, yabancı, bütün artistlerinin en güzel fotoğrafları yapıştırılmıştı o deftere. Hepsini tek tek tanır, kimin nesi var, hayatında ne değişiklikler olmuş, bize anlatırdı.

Böylece, masaldı, artist defteriydi, doğaçlama teatral oyunlar derken saatler geçer, akşam olur, annem beni merak eder, eve gittiğimde de zılgıtı yerdim. Tabii ben, gene ertesi gün ne yapar eder evden kaçır, Asumanlara giderdim. Üstelik onlar da kalabalık kardeşlerdi. Asuman’ın ablaları ve küçük kardeşleri vardı. Anneleri de o kadar cana yakın ve çocukları ile arkadaş gibiydi ki bu son derece neşeli aile ile sohbet etmek, çok hoşuma gidiyordu. Bütün günümü onlarla geçirmek istiyordum.

En sonunda annem, Asuman’a gitmeyi bana kesinlikle yasakladı. Onlara gittiğim zaman, beni kendi kontrolü altında hissedemiyordu. Baktı ki bana mâni olamıyor, en sonunda, evin en üst katındaki arka terasta yere bir kilim serdi. Çamaşır iplerine de bir çarşaf serip çadır yaptı. Beni de kilimin üzerine oturttu. Elime bir nakış verip, terasın kapısını da içeriden kilitleyip, aşağıya indi.

Terasın dört tarafı damdı. Kaçabileceğim hiçbir yer yoktu. İlk defa o gün, damdan dama atlayıp, dört beş ev ötedeki Asumanların evine gidip, onların en üst katındaki pencereden, evlerine girdim. Aşağıya indim ve Asuman'ı dinledim. Masal bitince de normal yollardan eve geri döndüm. Annem, terasın hâlen kilitli olan kapısından nasıl olup da dışarı çıkıp, evin içine girebildiğini bir türlü anlayamadı. Daha sonra birkaç kere daha, damdan dama atlayarak Asumanlara gittim. Annem hâlen anlayamıyordu. Kilitli kapıdan nasıl çıkıp da sokak kapısından tekrar evin içine girebildiğine çok kızılıyordu.

Bir gün, dama yağmur sonrası çıkmış olmalıyım ki kiremitlerden biri, bastığım yerden kırılıverdi. Boylu boyunca damın üzerine düştüm ve yosunlu kiremitlerden, kademe kademe aşağıya doğru sürüklenmeye başladım. Başım yukarıda, ayaklarım aşağıda sürükleniyor olmama rağmen, kiremitleri tutamıyordum. Hepsi elimden kayıyordu. Yavaş yavaş, dört katlı evin damından aşağıya doğru kayıyordum. Ve bir anda, damın tepesinde bir el, üzerimdeki giysiden kerpeten gibi yakaladı, ayağa kaldırıp sarıldı ve sımsıkı tuttu. On iki yaşlarımda olmalıydım. Yüreğim ağzımda atıyordu. Kendimi toparlayınca, bir de baktım ki bu, bizim damı her sene tamir eden Bekir Usta'ydı. Belinden, kalınca bir iple bacaya bağlıydı. Beni yavaş yavaş arka terasa taşıdı. Ayaklarımı sağlam yere bastırınca da çok kızdı. Her tarafı titriyordu. Pespembe yanaklı Bekir Usta'nın yüzü, bembeyaz olmuştu.

"Sen biliyor musun bugün ben seni yakalamakla ne kadar şanslıyım?" dedi.

"Sen misin ben miyim şanslı olan?" dedim, korkudan titreyerek.

"Hayır, benim! Eğer bugün ben bu damı tamir ederken, sen damdan düşseydin, kesinlikle ölürdün. Senin damlarda

dolaştığın, kimsenin aklına bile gelmez, seni benim aşağıya attığımı düşünürler ve derhâl beni hapse atarlardı.” dedi.

O anda neyin ne olduğunu, bir anda idrak ettim ve çok korktum. O korkuyu, bugün bu satırları yazarken tekrar yaşadım. O gün ben çok şanslıydım. Allah, beni kurtarmak için, sırtımdan yakalasın diye Bekir Usta’nın elini kullanmıştı. Görecek vazifem, doğacak oğlum, torunum varmış demek ki. Bekir Usta da bütün yalvarmalarımın sonucunda, babama, olanları anlatmadı. Ama benden de bir daha damlarda dolaşmayacağıma dair söz aldı. Zaten o korkudan sonra, Asuman’ın masalları, bir anda cazibesini yitirivermişti. O korkuyla, bir anda sanki masal yaşımı atlatıvermiştim. Ama yapacağım yaramazlıklar henüz bitmemişti.

Emel

Emel, bence Bebeğin en güzel kızıydı. Çekik yeşil gözleri, esmer teni, oval yüzü, dolgun dudakları ve upuzun dümdüz siyah saçları ile ben onu, o zamanların en güzel aktrisi Pascale Petit’e benzetirdim. Amerikan Kız Koleji’nde okur, her sabah aynı saatteki otobüse biner, aynı koltuğa oturur ve hakkını verdiği asil duruşuyla, hiç kimseyle konuşmadan okuluna gider gelirdi.

Daha sonraları Emel ile arkadaş olduk. Tanımadığı çevresine karşı son derece vakur duran Emel, arkadaşlarına canını verecek kadar fedakâr ve yakın bir kızdı. Neredeyse her gün onun evinde, kendi odasında bir sürü arkadaş (Doğan, Haşmet, Yıldıray, ben) toplanır, kızın bütün eşyalarını kullanırdık. O da teybini, plaklarını, müziğini, yemeğini, içeceğini, her şeyini, bizle fedakârca paylaşırdı. İtalyanca ve Fransızca müziklere bayılırdı. Her gün onun bütün vaktini çalmamıza

rağmen, ne zaman ders çalışırdı hiç bilemiyorum. Bu arada, gayet de iyi bir öğrenciydi okulunda. Ona bu gidiş gelişleri-mizden, Emel değil ama yanlarında çalışan yardımcılarını ka-dın, isyan etmişti bir gün. Kadın, her gün her gün arkamızı toplamaktan bıkmıştı. Bir iki kişi de değildik ki. Gittik mi evi darmaduman ediyorduk. Kadın o gün o kadar kızmıştı ki akşam olunca Emel'i, annesine şikâyet ettiğinden eminim.

Emel, çok kibar bir kızdı. Bize asla, "beni biraz rahat bırakın da ders çalışayım" demezdi. Ama her şeyin de bir had-di vardı yani. Bunu bizim idrak etmemiz gerekirdi. Neyse ki yanlarında çalışan yardımcı kadın, bizim aklımızı başımı-za getirmişti. Tam da o sıralarda, bir zaman sonra evlenece-ğim delikanlı ile flört etmeye başlamış, boş kalan zamanlarımı onla geçirmeye başlamıştım. Kısa bir zaman sonra da babamızı kaybedip, Bebekten ayrıldık zaten.

Doğan

Doğan, o yıllarda Avusturya Lisesi'nde okuyordu. Her günümüz mutlaka bir arada geçerdi. Haşmet her daim yanın-da, yakınında olurdu. Gönül ablamın evinde toplanır, ya kâ-ğıt oynar ya da uzun uzun sohbetler ederdik. Bateria çalmaya meraklıydı o yıllarda. Aslında beş yaşından beri kovaları ters çevirip tempo tutar, evdekilerin kafasını şişirirmiş. O yıllarda, babası ona, güzel bir bateri takımı almıştı. Bir 29 Ekim günü, topladık Doğan'ın bateri takımını, Kerim'in gitarını, daha başkalarının da müzik aletlerini, gittik bizim Çamlıca'daki evimize. Annem bizden önce gitmiş ve gereken yiyecek ha-zırlıklarını yapmıştı. O gün sabahtan akşama kadar öyle çok eğlendik ki akşam olunca da Küçük Çamlıca Tepesi'ne çıkıp, tam da dolunay olan mehtabın çıkışını izledik, gün batar-

ken. Ama onca yorgunluktan sonra, kimsede ne bateri takımını ne de diğer müzik aletlerini geri götürececek hâl kalmıştı. Allahtan ki demonte olduğundan, hepsini tek tek ben taşıdım, Çamlıca'dan Bebeğe gide gele. Hatta Doğan'ın davullarından bir tanesini de ayak parmağımın üzerine düşürüp, tırnağımın düşmesine bile sebep oldum.

Doğan ile kırk yıl sonra tekrardan karşılaşp, onun çok iyi bir müzisyen olduğunu görmek, beni çok gururlandırdı. Benim için, arkadaşlarımla içinde en beyefendi insandır, diyebileceğim gerçek dosttur canım Dodo.

(Aradan kırk yılın üzerinde bir zaman geçti. Son üç yılın içerisinde, Doğan, Kerim, Emel, ben, tekrar bir araya geldik ve sanki hiç ayrılmamışız gibi birbirimize sarıldık. Her ne kadar her birimiz büyükanne, büyükbaba olduysak da pencerenin altından ısıklık çalıp: "Hadi gel de sokaklarda biraz muzırlık yapalım." diyen gençler, hepimizin ruhunda hâlen yerli yerinde duruyordu. O içten samimi-yettir yaşanmış olan. Ve o yaşanmışlıktır, içimizdeki sevinci diri tutan.)

DO-RE-Mİ-DO-RE-DO

On beş yaşımızın pencere altı ıslığının melodisidir bu. Aslında müzisyen arkadaşlarımızın sloganıdır.

“Hadi gel, dışarıda yapacağımız bir sürü muzırlık var, evde ne işin var!” demek anlamına gelir.

Hele bazen, ıslığın temposu biraz güçlü ve hızlı ise: “Acil muzırlık var, hemen gelmen gerekir.” demektir.

Pencereden bakıp:

“Bekle hemen geliyorum...” dersiniz.

Dersiniz de aniden evden çıkmak için bin tane hinlik düşünürsünüz. Düşünürken, bir yandan da giyinirsiniz.

Tarlatan juponunuzun üzerine, belinizi sımsıkı kavrayan bol eteğinizi, ayağınıza da babet ayakkabılarınızı geçirirsiniz. Bluzunuzun yakası da biraz kalkık olmalı. Acele ile saçlar taranıp, üzerine bir dünya sprey sıkılmalı.

Osmanbey’de sadece bir tek dükkânda satılan “İstanbul Geceleri” isimli parfüme de parmağınızı değdirip, kulaklarınızın arkasına ve bileklerinize sürmelisiniz.

Bunların hepsi en çok üç dakikada yapılmalı, bu arada da ortalık kolaçan edilmelidir.

Eğer etrafta kimseler yoksa, hızla merdivenlerden inip, kendinizi dışarı atmalısınız.

Yakalanırsanız, yandınız...

Gökkuşığı rengindeki gençliğimizin en heyecanlı olayıdır bu. Arkadaşlarla buluşabilmek için, evden yarım saatliğine kaçabilmek, döndüğünüzde de azar ıştırılmayı göze alabilmektir.

Geri dönüp şöyle bir bakın gençliğinize. Bu gün gördüğünüz renklerle o günlerde gördüğünüz renkleri aynı ise eğer... Hemen benim mail adresime eklenin.

Do-re-mi-do-re-do.....

AKRABALAR VE MATA

Yaz günleri, bizim ev daha da kalabalık, daha da şenlikli oluyordu. Akriba çocuklarından en az birisi, mutlaka bütün kış boyu bizde kalır, okula gider gelirdi. Yaz olduğunda da bütün kış ders çalışmış olmanın stresini üzerinden atmak üzere, en az bir ay daha kalır, tatilin keyfini çıkartırdı. Kimi zaman Ankara'da yaşayan kuzenlerimiz, kimi zaman Sarıkamış'ta subay olan dayımızın çocukları kalmaya gelirdi. Zaten altı kardeşin kalabalığıyla, sürekli bir merdiven trafiği yaşayan ev, artık katlar arasında birbirini arayan gençlerle dolardı. Hele ki Ankara'dan annemin kuzeninin oğlu Baki geldiğinde, ikimizin koşturmasından, herkesin başı dönerdi.

Biz Baki ile neredeyse yaşittik. Fakat Baki, hem daha iri yarı hem de benden daha da yaramaz bir çocuktur. Yaptığı muzırlıklarla beni kızdırırdı. Ben de küçük bir kız çocuğuyum falan demez, onu dövmeye kalkıştırdım. Bütün ev efradı bizi zor ayırırdı.

Annemin sülalesi çok genişti. Neredeyse hepsiyle de görüşürdük. Sülalenin büyüklerinin çoğu İstanbul'da yaşar, bayramlarda onları ziyaret edeceğiz diye, ayaklarımıza kara sular inerdi. Annemin yakın akrabaları, üç yüz kişiyi buluyordu. Çok iyi biliyorum. Çünkü Gönül ablamın nişanına,

“en yakın akrabalarımızı çağıralım” demişti annem, onlar da üç yüz kişi tutmuştu. Annemin dayısı, halası, teyzesi, onların çocukları, torunları, zaten sık sık günübirlik ziyaretimize gelir, o günlerde evin içi tam bir panayıra dönerdi. Ayrıca annem, kendi teyzelerini çok sever, haftada bir mutlaka bize davet ederdi. Hele ki Mükerrerem Teyze gelirken, iki torununu da yanına alır, onlar sohbet ederlerken, biz çocuklar da bayram eder, oyunlar oynardık. Bu arada, bir de ben, arkadaşlarımı davet edip, odalardan birini kendime göre düzenleyip, onlarla orada eğlenmek isteyince, annemin neden itiraz ettiğini bir türlü anlayamazdım. Zavallı kadıncağız...

Bu arada, bizim eve bir de kedi musallat olmuştu. Yeni yeni konuşmaya başlayan, Gönül ablamın, o yıllarda minicik olan büyük oğlu Arif, kediye “Mata” ismini takmıştı. Kediye gördüğü anda zıplamaya başlar, “Mata, Mata” diye çırpınırdı.

Filiz ablam:

“Çocuğa malum mu oluyor nedir, acaba bu kedi Mata Hari’nin ruhu olmasın sakın?” demişti.

Elbette ki Arif’in bu kadar sevdiği kedi de bizim evin bir ferdi hâline gelmiş, tüyleri simsiyah olana kadar gezip gezip gelip, yemeğini yiyip gider olmuştu. Bu karmaşanın arasında, annem gene de ne yapar eder, beni devamlı kontrolü altında tutmaya çalışırdı. Attığım her adımı takip eder, kimlerle konuşuyorum, kimlerle arkadaşlık yapıyorum diye sık sık sorguya çekerdi. Yeni edindiğim arkadaşlarımı mutlaka eve çağırır, beğenmezse de hemen: “Hadi bakayım kızım, sen çabuk evine git, annen merak eder.” diyerek yollardı. Ben yerin dibine geçer, o zaman anneme çok kızar, merdivene oturur, kendi kendime ağlardım.

Evin çok kalabalık olduğu dönemlerde ise, bana göz kulak olmaya, Hasan ağabeyim devreye girerdi. Ama ben gene de kaşla göz arasında sokağa oynamaya kaçır, arkadaşlarımla buluşur, ağaçların tepelerine tırmanır, top koşturmaya çalışır, evimizin önüne çizdiğimiz yılanlar üzerinde taşlar, misketler sektirir, seksek oynardım.

ADA SEFALARI

50'li yılların sonu, 60'lı yılların başında, yazlığı olsun olmasın, hepimizin çok sevdiği bir de ada sefaları vardı, ailece gidilen.

O gün bütün aile efradı, sabah erkenden neşeyle kalkar, evin içinde bir koşturmacadır başlardı. Bir gün öncesinden hazırlanan dolmaları, köfteleri, börekleri, bir güzel sepetlerin içlerine yerleştirirken, bir taraftan da yumurtaları kaynamaya koyarlardı. Bu arada kapri pantolonlar, fırfırlı etekler, babet ayakkabılar, lastik kesler giyilir; kafalara, elde örülmüş hasır şapkalar oturtulur, üstten ekranlı kutu şeklindeki fotoğraf makinesine, karanlık bir odada film yerleştirilir, ayrıca bir de yedek film, çantaya atılırdı.

Eğer aile bizimki gibi kalabalıksa, bir de yakın dostlar da geliyorsa, en az iki saat alırdı, herkesin hazır olup da kapının önünde bir araya gelip sıralanması.

Sokağa çıkıldığında, çoluk çocuk, torun torba, komşu, akrababa, herkes, kafa adedine göre sayılırdı, ailenin büyüğü tarafından. (Kafa sayısını bilmek çok önemliydi, çünkü grup o kadar kalabalık olurdu ki çoluk çocuktan biri kaybolda, saymadan farkına varılamazdı.) Sonra da herkesin eline bir sepet ya da torba verilir, mutlaka ona sahip çıkması, yoksa aç kalacağı tembih edilirdi.

Derken, bu kalabalık grubun otobüse binmesine gelirdi sıra. Heyecan içerisinde, “sen oraya otur, ben buraya oturacağım” derken, neşeyle otobüsün içine doluşurdu herkes. Her nereden binildiyse, otobüsün istikameti Eminönü olmalıydı. Çünkü ada vapuru, oradan kalkardı.

Eminönü’ne gelindiğinde, otobüsten inip vapura binmek, ayrı bir âlem olurdu. Hadi bakalım, kafalar tekrardan sayılır, herkes elindeki sepete sahip mi kontrol edilir, bilet gişesinden, ailenin büyüğü tarafından, dikdörtgen kartona basılmış gidiş-dönüş vapur biletleri alınır, herkesin eline tek tek teslim edilir, vapura binilir ve vapurun içinde gene aynı aile büyüğü tarafından, geri dönüşte kullanılmak üzere biletler tekrar toplanırdı.

Vapura biner binmez herkes, cam kenarında oturabilmek için koşturmaya başlardı. Fakat cam kenarında oturmaktan daha da önemli olan kısım, bütün grubun sığacağı bir bölüm bulabilmektir. Eğer o da bulunabildiyse, derin bir “oh” çekilir, herkes yerine yerleştirilir ve tekrardan kafa adedi sayılırdı. O da tamamsa, on dakikalık bir dinlenme sessizliği hâkim olurdu ortalığa.

Düdük çalıp da vapur hareket ettikten sonra, önce çocuklarda, sonra gençlerde bir kıpırdanma başlardı. Artık yola çıkıldığına göre, eğlence zamanı başlamış demektir. Önce çocuklar, sonra gençler, yol boyunca sohbet edebilecekleri arkadaşlarının yanına gider, büyükler de bir araya toplanırdı. Birden vapurun içini bir sohbet uğultusu kaplamaya başlardı.

Derken birisi cebinden bir ip çıkartır: “Kimde yüzük var?” diye sorardı. Bulunan yüzük, ipe geçirilir, ipin iki ucu birbirine bağlanıp kapatılır, “oooo piti piti” diye sayılarak bir ebe seçilir, o ebe, herkesin elleriyle tuttuğu ipin ortasına girip beklemeye başlardı. Yüzük ilk önce kimin avucundaysa gösteri-

lir, avuç kapatılır, sonra ipin etrafına dizilenlerin elleri, yanındaki eline değip çekilerek, ipin üzerinde hareket etmeye başlardı.

“Al cicozu, ver cicozu, hani ya cicoz? Kaçtı cicoz...” diye bir tekerleme de makamınla söylenmeye başlanırdı, bütün grup tarafından. Ortadaki ebe de yüzüğü kimin elinden diğere geçerken yakalarsa, yüzüğü aşkırtan, ebe olur, bu sefer o geçirdi ortaya.

Cicoz oyunu biter, kulaktan kulağa oyunu başlar, o biter, sessiz film oyunu başlar, derken ada vapuru, önce Kınalı sonra Burgaz Ada’ya uğrar, yolun yarısını tamamlardı.

Ada vapuru, Heybeliada’ya vardığında, yolcular arasında dostluklar kurulur, nereden gelip nereye gidildiği çoktan anlatılıp, torun torba sohbetlerine bile başlanırdı. Bu sohbetlerin arasında herkes birbirine çaylar, kahveler ikram eder, hatır gönül sayardı karşılıklı.

Derken Büyükkada İskelesi görünürdü, vapurun penceresinden. Herkes yavaş yavaş toparlanmaya ve vapurun iskeleye yanaşmasını beklemeye başlardı. O kalabalık arasında bile zarif insanlar, çoluk çocuğu tembihleyip, birbirine değip de sıkıştırmamak için azami dikkat gösterirlerdi. Beyefendiler, hanımlara ve çocuklara öncelik vererek, itiş kakış olmadan inerlerdi Büyükkada İskelesi’ne. Sonra da sıra, ziyaretçilerin faytonlara ya da eşeklere binmesine gelirdi.

Sadece ada turu yapmaya gelmiş olanlar, eşek kiralayanların önünde bir sıra; piknik yapıp eğlenmeye gelenler de piknik alanına gidebilmek için, faytoncuların önünde bir sıra oluşturlardı.

Sıranın kendilerine gelmesini beklerken, bir yandan da o güzelim yemyeşil ağaçları, rengârenk çiçekleri seyrederlerdi, etraflarına göz gezdirerek. Bu arada bazıları da adada yaşa-

yanların kıyafetlerine ve bisikletlerine özenerek bakarlardı.

Piknik alanına varıldığında ise, önce kafa sayısı tamam olup olmadığına bakılıp, manzarası güzel bir yer seçilirdi. Sonra orta yere birkaç örtü serilir, piknik sepetlerinden tabaklar, bardaklar, çatal bıçaklar çıkartılırdı.

Henüz ne transistörlü radyo ne de pilli pikaplarımız vardı yanımızda getirebileceğimiz. Çay pişirmek için küçük tüplerimiz, yiyeceklerimizi saklamak için kapaklı plastik kaplarımız bile yoktu. Kolalı içecekler ise, ancak 60'lı yılların sonuna doğru girecekti yaşantımıza.

Bunların yerine, ortaya serilen örtünün üzerine herkes maharetlerini sererdi yavaş yavaş. Kalaylı bakır tencerelerin içinden zeytinyağlı yaprak dolmalar, kuru köfteler, börekler, zeytinyağlı barbunya pilakiler, patlıcan kızartmalar çıkmaya başlardı. Bir yerlerden bulunup getirilen suyun içine, evde yıkanıp getirilmiş limonların önce kabukları rendelenerek limonatalar yapılırdı. Her bardağa da bir yaprak nane koymayı ihmal etmezdi, bu nefis limonatayı hazırlayanlar.

Herkes karnını doyurup da çocuklar oyuna daldığında, birisi, uzun oturduğu yerden ufak ufak söylemeye başlardı, “ada sahillerinde bekliyorum” şarkısını. Derken ona birileri daha katılır, yavaş yavaş, derken bütün piknikçilerin katılımıyla, kocaman bir koro oluşurdu piknik alanında.

Bilinen şarkılar söylenirken, kimi hülyalara dalar sevdiğini düşünür, kimi sofrayı toplarken gözünün ucuyla da olsa çocuklarını takip eder, kimi gençler de uzaktan uzağa birbirleriyle bakışıp dururlardı.

Akşamüzerine doğru, toplanıp paketlenen eşyalar, getirilenin yarısı kadar kalıp hafiflemiş olduğundan, koşturmaktan alı al moru mor olmuş çocukların ellerine verilip, dönüş yoluna çıkılırdı. Her ne kadar erken yola çıkılsa da “aceleye gerek

yok” dense de dönüş vapuruna ucu ucuna yetişilirdi.

Bütün günün son derece keyifli geçmiş olmasına rağmen, dönüş vapurunda, gidişteki coşku olmazdı. Kafa sayısı bile zorla sayılır, çocuklar, yorgunluktan bitap vaziyette, annelerinin kucağına başlarını koyar koymaz uykuya dalarlardı. Büyükler de bütün gün yaşadıkları eğlencenin yorgunluğunu atabilmek için, bir an önce evlerine kavuşmayı dilerlerdi.

Ertesi gün ise, en keyifli gün olurdu.

O gün pikniğe gitmiş olanlar, pikniğe gelmeyenlere nispet yaparlardı:

“Ah, ne eğlendik ne eğlendik...”

BEBEĞİN SEYYAR SATICILARI

O yıllarda, Bebeğin sokaklarında seyyar satıcılar dolaşırdı. Biri geçer, hemen arkasından bir diğeri gelirdi. Yoğurtçular, sütçüler, meyveciler, sebzeciler, nayloncular, ellerinde dız dızıyla hallaçlar, üstünde konik cam kapağı pirinç metallere bölünmüş, rengârenk macunlar satan macun şekerler, mâniler söyleyerek satış yapan nane şekerler, kâğıt helvacılar, şarkılar söyleyerek, o zamanın popüler Türk müziği şarkılarının kitaplarını satanlar, eskiciler, pamuk şekerler, elma şekerler, topaççılar, yoyocular, düdük şekerler, içine su koyup üfleyince kuş sesi çıkartan topraktan yapılmış minik testiciler, eşeğin sırtının iki tarafına takılmış küfelerle gelen zerzevatçılar...

Düdük şekerleri, kuş ya da hayvan şekillerinde dökülmüş, bir tarafından üfleyince düdük sesi çıkartan, sopaya takılı kırmızı şekerlerdi. Yoyolar ise, rengârenk çaputların içine saman ya da kırpıntı doldurulup, iplerle sarılarak top şekline sokulmuş, tepesinden de uzun ince lastikle bağlanmış bir oyuncaktı. Lastiğinden tutar yere atar, geri çeker avucunun içiyle tutardın. Şimdiki gibi plastikten değillerdi. Topaçlar, tahtadandı. Konik olabilmesi için tornadan geçirilmiş, üzerine özensizce spiral birkaç çarpıcı renk sürülmüş, altına kalınca bir raptiye çakılmış, topaca bağlı olmayan kalınca kayta-

nını, üzerine sıkıca sarıp, bir ucundan tutup, ilk fırlattığında önce hoplayıp zıplayan, sonra da serbestçe fır fır dönebilmesi için çokça pratik yapmak gereken oyuncaklardandı. Minicik toprak testiler satan seyyar satıcılar vardı. Minik testinin içine su doldurulur, ibriğinden üflediğinde de kuş sesi çıkartırdı. Suyun seviyesine göre, kuş sesinin tonu inceden kalına değişirdi. Kapının önünden geçen hallaçlar eve çağrılır, balkona bir örtü serilir, pamuk yorgan, hallaca verilirdi. Hallaç; yorganı söker, pamukları balkona yayar, sol elinde tuttuğu, ahşap bir düzeneğe bağlı yay gibi gerilmiş teli, pamuklara hafifçe değdirirken, diğer elindeki tokaçla da gergin tele vurdukça, pamuklar kar taneleri gibi havalarda uçuşur ve dağılırlardı. Buna, “pamuk atmak” denirdi. Bu işlemi yaparken de hallaç, gergin tele elindeki tokaçla vurdukça, telden “dızdıldı dızdıldı” diye ritmik bir ses çıkarırdı ki ben bu sese bayılır, beş yaşlarımdayken bu ritme ayak uydurur, oynamaya başlardım.

Bir de basmacı Jak vardı. Annem Jak’a güvenir, kumaşlarını ondan alırdı. Annemin her zaman şık ve zarif giyindiğine de bakılırsa Jak, doğru adamdı. “Basmaciiiiii” diye sokaktan bağırdığında, annem balkona çıkar, zaten balkona bakan Jak’a, eliyle “yukarı gel” işareti yapardı. Jak, evin sokak kapısından içeri girince de aşağıdan önce bir seslenirdi:

“Jak geldi!!!!!!..”

Basmacı dendiğine bakmayın, bu adam, dükkânını sırtında taşır, en ucuz basmadan, en güzel İngiliz kumaşına kadar çeşit çeşit kumaşlar satardı. Üst kata çıkmadan önce, kumaş toplarının içinden, annemin beğenme ihtimali olanları ayırır, sırtına alır, geri kalanını, hastaların bekleme odasına bırakır, evin çalışanlarından birini de başına dikerdi. Yukarı çıkardığı kumaşlar tek tek açılır, seçilir, ölçülür, çaylar içilir, pazarlıklar edilirdi. Bu arada Jak, bazı İngiliz kumaşlarının üzerine

benzin dökerek yakar, kumaşların içinde naylon olmadığını ve yanmayacağını kanıtlardı. Sonuçta; seçilen kumaşlar kesilir, satın alınır, katlanır kenara konur, Jak gene, kumaş toplarını sırtına atar:

“Yule yule geyinin.” der ve giderdi.

Sonra annem, o kumaşları ölçer biçer, kendisine de bize de çok güzel kıyafetler dikerdi.

Seyyar satıcıların arasında, bir de limoncu Hasan vardı. Zayıf, ufak tefek, kara kuru bir adamdı. Gözleri çok az görürdü. Dürbün gibi camları olan gözlükleri, kocaman bir ağzı, uzun uzun dişleri vardı. O sıralarda Almanya’da tahsil yapan Teoman ağabeyimi çok sever, her seferinde hatırını sorar, selamını yollardı. “Almanya’da benden istediği bir şey var mı?” diye, büyük bir özveri ve samimiyet ile de sormayı ihmal etmezdi.

Teoman ağabeyim de sömestir aralarında tatile geldiğinde onla oturur, uzun uzun sohbetler eder, onun gönlünü alırdı.

Hasan sorardı:

- Beyim, Alamancayı öğrendin mi?
- Öğrendim Hasan.
- Bana da öğretir misin?
- Öğretirim Hasan.
- Peki, kapı ne demek?
- Die tür.
- Kitap ne demek?
- Das buch.
- Pencere ne demek?

Sanki aklında tutacakmış gibi... O ne demek, bu ne demek? Artık sorularının sonu gelmezdi. Sonra ağabeyim derdi ki:

“Şimdilik bugün sen bunları ezberle, sonra gene gel sor.”

Sepetinden birkaç limon satın alır, gönderirdi. Hasan, erte-

si gün gene gelir, en alt katta hastaların bekleme odasına oturur, ağabeyimi çağırır, gene sorulara başlardı:

“O ne demek? Bu ne demek?”

En sonunda ağabeyim bir gün dedi ki:

“Bak Hasan, sana kaç gündür Almancayı öğretiyorum. Şimdi ben soracağım, sen cevap vereceksin.”

“Tamam.” dedi Hasan, sırtarak.

Teoman ağabeyim başladı sormaya: “O ne demek? Bu ne demek?” Hasan’da tık yok.

En sonunda:

“Peki, das buch ne demek Hasan? Artık bunu hatırlarsın değil mi?” dedi.

Hasan, kıstığı gözlerini tavana çevirerek, düşündü düşündü, sonra da ağzının yettiği yere kadar sırtıp:

“Tuzluh muydu? Yoh yoh, buldum, apteshane.” dedi.

Kelimenin telaffuz benzerliği yüzünden bulduğu bu cevap üzerine, Teoman ağabeyim, kahkahayı basıp:

“Tamam Hasan, sen artık Almancayı söktün, bundan sonra sana İngilizce öğretmek lazım.” dedi.

Doğru cevabı bulduğunu düşünen Hasan ise, kendisi ile çok gururlanıp, güzel olduğunu düşündüğü sesi ile hemen bir türkü söylemeye başladı.

Bize her uğradığında, aile efradı, onu mutlu etmek için, bekleme odası boşsa oraya alıp: “Hadi söyle bakalım bir türkü.” der, bunun üzerine hemen bir tepsî getirilir, onla darbuka ya da tef gibi tempo tutarak, otuz iki dişini ortaya çıkara çıkara türkü söylerdi. Neyse ki ikinci türkünün yarısında, ya ağabeyim ya babam, limonlarını satın alır, gönlünü yapar: “Hadi bakalım Hasan, pazar ola...” der ve gönderirlerdi.

(Çok yeni öğrendiğime göre, Hasan, Etiler ve Levent'e kadar bile gidip limon satar, meğerse herkesin de hatırını aynı şekilde sorarmış.)

Bebeğin renkli seyyar esnaflarından birisi de ayakkabı boyacısı Yaşar idi. Roman olduğundan, enikonu esmer teni ve koca göbeğiyle, Özsüt'ün yanındaki kasabın önünde oturur, kocaman tahta sandığının iki tarafına özenle dizilmiş, pırıl pırıl parlayan pirinç kapaklı, camdan boya şişeleri ile başlı başına bir lostra salonuna benzerdi. Bazen de işler kesat gittiğinde, omzuna meşin askılı küçük bir boya sandığı asar, günlük kazancını toplamak için Bebeği dolaşırdı. Ayakkabıları boyarken, fırçaları sağa sola salladıkça, eğer ayakkabıya bakıyorsa, kafası da fırçaların sallandığı her iki tarafa sallanıp dururdu. Bir gün camdan baktım ki boyacı Yaşar, bizim evin yakınına gelmiş, kafasını sallaya sallaya, orada birilerinin ayakkabılarını boyuyor. Annemin haberi olmadan nasıl sokağa kaçtıysam, doğruca Yaşar'a gidip: "Benim de ayakkabılarımı boya." diyerek, küçücük boyumla, ayağımı boya sandığının üzerine koydum. Beş yaşlarında falan olmalıydım.

"Parasız olmaz." dedi, boyacı Yaşar.

Çok şaşırmıştım. Dört yaşımdan beri okuyup yazabiliyordum ama para mefhumum yoktu. Demek ki para lazımdı. Bir an düşündüm. Annemin çantasında para görmüştüm. Hemen eve koştum. Annemin çantasını açtım, içinden siyah rugan cüzdanını aldım ve doğruca Yaşar'a götürdüm. Boyacı Yaşar, cüzdanı görünce, gözleri kocaman açıldı. Cüzdanın içi bir tomar kâğıt parayla doluydu.

"Küçük hanım, kimin bu cüzdan?" dedi bana.

"Annemiiiiin..." dedim ben de.

Boyacı Yaşar, elindeki cüzdanı açıp, bir müddet içine baktı. Sonra kapatıp, elime sıkıca tutturdu:

“Şimdi hemen bu cüzdanı al, sıkıca tut, annene götür, teslim et. ‘Yaşar Amca’ya götürdüm, o da hemen sana yolladı.’ de, geri gel, boyayayım ayakkabını.” dedi.

Ben koşarak eve geldim, annemin eline cüzdanını tutuşturup:

“Yaşar Amca bunu sana yolladı.” diyerek, aceleyle geri gitmeye yeltendim.

Annem beni anında bileğimden yakaladı, hemen cüzdanı açtı, paralarını saydı, sonra da kolumdan tuttuğu gibi, boyacı Yaşar’ın yanına götürdü.

“Yaşar Efendi, sana teşekkür ederim, çocuk paranın ne demek olduğunu bilmiyor.” dedi ve boyacı Yaşar’a, bir kâğıt para uzattı. Boyacı Yaşar, kâğıt parayı almadı. Sadece ayakkabı boyama parası olan bozuk parayı istedi annemden. Söz verdiği gibi, ayakkabılarımı da boyadı alelacele; annemin, bileğimden yakaladığı elimi çekiştirmesine rağmen.

Sonra eve geldik ve sokak kapısından içeri girer girmez annem, paranın ne demek olduğunu bir güzel öğretti bana oracıkta...

Bir de hatırladığım, Arap Cemal vardı. Caminin önündeki park yerinde, dolmuşlara ve taksilere kâhyalık yapardı. Ne zaman beni görse, ceketinin önünü birbirine kavuşturur, öne eğilerek, öylesine kibar bir selam verirdi ki koskoca adamın, bana gösterdiği saygıdan utanırdım. Her sefer hâl hatır sorar, anneme babama da saygılarını iletirdi.

İşte, canım Bebeğin dolmuş kâhyası bile, böylesine kibar bir adamdı. Başkalarına nasıl davranırdı hiç bilemem. Ama bize karşı son derece kibardı. Babamızı kaybettiğimiz gün, üzüntü içerisinde evden ağlayarak çıkmış camiye haber vermeye giderken, yolda rastladım ona.

“Hayrola küçük hanım, ne oldu?” dedi telaşla.

“Babamı kaybettik Cemal Ağabey.” dedim.

Bir anda arap yüzü, karmakarışık oldu. Ve derinden:

“Ahhhhh! Keşke onun gibi bir adam öleceğine, onun yerine ben ölseydim.” dedi.

Kırk güne kalmadan, Arap Cemal’in öldüğü haberini aldım. İşte ben de o zaman, adamcağızın hakikaten canıgönülden, babamın yerine ölmek istediğini anladım. Allah’ın duyduğunu düşündüm. O zaman da ben, içim sızlayarak, yürekten bir “ahhhhh!” dedim.

GIOVANNİ

Giovanni'yi, eski Bebekli olan herkes tanır sanırım. Annem ona, Civani derdi. Sanırım "civan" kelimesinden türetiyordu bu ismi. Giovanni, kâh kilisede kâh yetimhanede yatıp kalkar, ama çoğunlukla bizlerle vakit geçirirdi. Çok güzel resim yapar, ara sıra bize Gnocchi(Nyokki), ravioli pişirir ve gitar çalarak, harika napoliten şarkılar söylerdi.

Bir gün elinde, biri kırmızı biri yeşil iki kova boya ile geldi ve dedi ki:

"Sizin bu duvarlarınız çok boş görünüyor, şu muayenahanenin holüne biraz resim yapacağım."

"Peki." dedi babam.

Ve duvara, sanki duvar kâğıdı desenleri gibi, salkım salkım, harika kiraz resimleri yapmaya başladı. Ama tam duvarın yarısına gelmişti ki bir anda ortadan yok oldu. Boya kovaları, fırçalar, her şey orta yerde duruyordu. Muayenahanenin holünün duvarı yarısına kadar kirazlanmış, hatta bir salkım kirazın sapının da yarısı boyanmıştı. Ha geldi ha gelecek derken, boyalar orada, üstü açık bir şekilde bir hafta onu bekledi. Sonunda kurudular herhâlde babam da onları attırdı.

Ve Giovanni, bir ay sonra çıkageldi. Yukarı çıkarken, kirazlara şöyle yan gözle bir baktı, döndü, bir de bana baktı. Baktı ki (babamın tembihi üzerine) ben bir şey söylemiyorum

ya da sormuyorum, rahatladı ve babamın muayenehanesine girdi. O sırada da babam, anneme, yeni dişler yapıyordu. Birçok dişini çekmiş ama yapacağı köprünün ucunu tutturabilmek için, önde sadece altın kaplanmış iki köpek dişini bırakmıştı. Giovanni, her zamanki gibi usulca geldi, annemin elini kibarca, İtalyanlara özgü öptü ve:

“Nasılsınız hanımefendi?” dedi.

Annem de:

“Sağ ol Civani, sen nasılsın?” dedi.

Demesiyle, Giovanni, iki eliyle, bir karış açılmış ağzını kapatarak, “aaaaahhhh!” diyerek bir çığlık attı.

“Ne oldu size hanımefendi?” dedi.

“Hanımın dişlerini yeniliyoruz da.” dedi babam.

Giovanni, gözlerini kısıp, teessüfle babama öyle bir baktı ki!

“Aşk olsun doktor bey, güzelim kadını hipopotama çevirmişsin.” dedi.

Ve hemen arkasını döndü ve gitti.

Sonra da annemin dişleri bitmeden, bir daha da gelmedi. Giovanni, çok enteresan bir adamdı. Genellikle iyi huylu, munis, yol yordam bilir ama bazen de iyi saatte olsunlar uğrardı üzerine.

Bir gün, kulaklarından tuttuğu kocaman, ölü bir tavşanla bizim eve geldi.

“Bu ne oğlum?” dedi babam.

“Doktor bey, size bir tavşan yahnisi yapacağım ki parmaklarınızı yiyeceksiniz.”

Babamın bu işe pek akli ermedi ama çarnaçar “peki” dedi. Giovanni girdi mutfığa, tavşanın derisini yüzdü. Ben de 6-7 yaşlarında ve dehşet dolu gözlerle onu seyrediyorum. Sonra, koca lavabonun içine su doldurdu ve tavşanı içine yatırdı. Su

başladı tavşanın kanı ile dolmaya. Artık kaç saat mi kaç gün mü onu hatırlayamıyorum ama o tavşan orada, kansız kalana kadar suyun içinde yattı. Sonra da geçti tencerenin başına, hakikaten pişirdi tavşan yahnisini. Herkes de yedi o yahnii. Tadı nasıl mı olmuştu? Bilmiyorum... Onca masallarını okuduğum tavşancığın başına gelenleri gözlerimle seyrettikten sonra bir de oturup yiyecek miydim yani? Üstelik iyi ki de yememişim, çünkü daha sonraları, o tavşanın, Giovanni'ye, bakması için verilen, yeğenimin yavru tavşanı olduğunu öğrendim.

Gene bir gün, büyük bir telaşla geldi bizim eve Giovanni.

Babama:

"Beni saklayın!" dedi.

Elinde kocaman bir kehribar tespih vardı.

"Ne oldu oğlum?" dedi babam.

"Anlatmaya vakit yok, önce beni saklayın, tımarhaneye götürecekler yoksa." dedi.

Babam hemen anladı durumu. Giovanni'nin elindeki koca tespihi kaptığı gibi, yüklüğün üzerine fırlattı. Onu da en üst kattaki arka balkona çıkarttı. Giovanni, daha en üst kata henüz çıkmıştı ki polisler, sokak kapısına dayandılar.

Babam, kapıya gelen polislerle konuşmaya başladı. Olayın ne olduğunu öğrendi, polisleri ikna etti ve gönderdi. Sonra yukarı gelip, Giovanni ile epey konuştu. Sonra onu da nasıl ikna ettiyse, birlikte karakola gittiler. Babam bize, ne olduğunu anlatmadı. Ama sanırım ki kilisenin papazı ile birbirlerine girmişler, Giovanni de kehribar tespihi kaptığı gibi atmış kendini sokağa.

Sanırım daha sonra babam, bizim yüklüğün üzerindeki kehribar tespihi, birileri ile gönderdi kiliseye, bir şekilde.

Giovanni'yi o gün, babamın kefaleti sebebiyle tımarhane-

ye yatırmadılar. Fakat daha sonra iyi saatte olsunlar onu gene yoklamış ve ne yaptıysa, gönderilmiş tımarhaneye. Orada da vefat etmiş. Duyduğumda çok üzüldüm. Toprağı bol, mekânı cennet olsun.

#

İĞNECİ MEHMET EFENDİ

Mehmet Efendi, sanırım Orta Anadolu'lu, ufak tefek, zayıf ve son derece ağırbaşlı bir adamdı. Bizim evimizde, babamız doktor olmasına rağmen, hepimizin iğnesini Mehmet Efendi yapardı. İhtiyaç hâlinde, babam, Mehmet Efendi'ye telefon eder ve daha beş dakika bile geçmeden adamcağızı karşımızda görürdük.

Mehmet Efendi, her zaman lacivert takım elbiseler giyer ve o zamana göre son derece modern sayılan kimi kırmızı, kimi mor, kimi sarı, kimi zümrüt yeşili üzerine kırmızı desenli, kimi rengârenk; ufak tefek yapısına göre, kocaman kravatlar takardı. Bu gösterişli kravatlarıyla övündüğünü bilen babam da her seferinde sorardı ona: "Bu kravat nereden geldi?" diye. Çünkü her birisini yurt dışından getirtir ve: "Bu atlas, bu Çin ipeği, bu falan filan..." diyerek, uzun uzun anlatırdı kravatlarını.

Her zaman yanında taşıdığı kocaman çantasından, sigara kutusundan biraz büyükçe çelik bir kutunun içindeki enjektör takımını çıkartır, çelik kutunun içine su doldurur ve steril etmek için, bir güzel, ocağın üzerinde kaynatırdı. O zamanlar henüz tek kullanımlık enjektörler mevcut değildi. Tek takım çelik ve cam enjektör kullanılır ve her sefer kaynatılır, tekrar ve tekrar kullanılırdı. Sadece iğnesi köreldiği zaman enjektö-

re yeni iğne takılırdı. Bütün bu işlemi kocaman gözlerle seyreden bizler de “divana uzan” komutunu duyana kadar sessizce beklerdik. Komutu duyar duymaz da oturma odasındaki masanın etrafında bir koşmaca başlardı. Adamcağız, iğne elinde, bir o yandan bir bu yandan yolumuzu kesip, iğnesini yapmaya uğraşırdı. Aslında eli çok hafifti. Neredeyse iğnenin yapıldığını bile duymaz ama gene de iğne yaptırmaktan, bütün kardeşler çok korkardık. “Dur dur bekle, daha yapma, ben söyleyeceğim!” derken, iş biter, adamcağız da bir an önce eşyalarını toplayıp, bu delilerin arasından kaçmaya bakardı.

MUZCU

Daha sonraları, ben 8-10 yaşlarımdayken, bizim evin önüne bir muz satıcısı gelmeye başladı. O zamanlar muz öyle dört mevsim yiyebildiğimiz bir meyve değildi. Sadece kışın ortaya çıkardı. O da bayağı pahalı olurdu. Her zaman, herkesin, bütçesine göre rahatlıkla alıp yiyebileceği bir meyve değildi. Ama tadı, bugünkü muzların tadından on kat daha lezzetliydi. O sene de kış çok soğuk geçiyordu. Soğuk ve kar, fakir fukarayı bezdiriyordu. Muz satan seyyar satıcı, ilk geldiği günlerde, tahtadan yapılma çekçek arabasını, bizim evin önüne park edip, çok da fazla duyulmayan bir sesle: “Muuzcu!” diye seslenmeye başladı.

Aradan birkaç gün geçti, lapa lapa yağan kar, muzların üzerini kaplamaya başlayınca, bizim muzcunun sesi, biraz daha yüksek çıkmaya başladı. “Muuuuuuzcuuuuu!” O, evimizin önüne geldiğinde ben de zaten kar yağışını izlemek için camdan bakıyor, bu arada onu da izliyordum. Öyle pek fazla müşterisi de olmuyordu. Derken bir iki gün sonra, arabasını bizim evin önüne park edip, avazı çıktığı kadar: “Eyiiii muuuuuz, muuuyyzcu geeeldiiiiiaa!” diye bağırmaya başladı. Fakat muz alabilecek olan insanlar belliydi. Onların da her gün muz alacak hâlleri yoktu ya! Derken, ayazın iyicene bastırıldığı bir akşamüzeri, sokaktan bir feryat yükseldi:

“İMDAAAT! Cankurtaran yok muuuuuu!”

Bütün ev efradı sokağa fırladık ne oluyor diye. Bizim gibi, komşu evlerden de insanlar sokağa fırlamışlardı. Bir de baktık ki bu bizim muzcu, bizim kapının önünde duruyor. Yüzü gözü soğuktan kızarmış, üstünde kısıcak bir ceket, ellerini birbirine bitıştirmiş, titriyor. Anladık ki bağırان o.

“Ne oluyor oğlum?” dedi babam.

“Muz alın amca, yoksa ben burada soğuktan ölüp gidecem.”

Sokağa fırlamış olan mahalle sakinleri, adama kızsınlar mı acısınlar mı bilemediler. Fakat herkes birer ikişer kilo muz alıp, adamın çekçek arabasındaki muzlarını bitirdiler. Çünkü hava gerçekten de çok soğuktu.

Ertesi gün, bir de baktık ki aşağıdan gene aynı ses:

“İMDAAAT! Cankurtaran yok muuu!”

Babam, muayenehanenin camını açtı, aşağıda bizim muzcuyu görünce de:

“Yok! Yalancı çoban, madem satamıyorsun, neden gene muz alıp geldin? Bizi kullanmaya çalışacağına kafanı kullan-sana.” dedi.

Bu adam, muz satmaktan vazgeçmekte epey zaman direndiyse de sonuçta Bebekte satmaktan vazgeçmiş olmalı ki ertesi kış onu gördüğümü hatırlamıyorum.

BEBEĞİN KEDERSİZ İNSANLARI

Bebeğin bir de kedersiz insanları vardı. Ya da “kadersiz” demek daha yerinde olabilir onlara belki de.

Onlar son derece düzgün ailelerin çocuklarıydı.

Hemen yanımızdaki sokakta bir Aydın vardı. Sarışın, beyaz tenli, mavi gözlü, biraz kiloluca bir delikanlıydı. Delikanlıydı, diyorum ama sanırım yaşı da kırka yaklaşmıştı. Yaşlıca bir annesi vardı. Aydın, öğlene kadar evden çıkmaz, belki de o saate kadar uyur, sonra da sokağı bir aşağı bir yukarı dolaşır:

“Huuuu hanım huuuuu!” diye bağırp dururdu.

Bazen eline bir sapan geçirir, millete taş atardı. Sonra annesi iyicene yaşlanınca, köyün birinden, eve bir genç kız getirdiler. Aydın’ın bakımını o üstlenmeye başladı. Kimileri de: “Köylü kızı öylesine bırakmazlar İstanbul’a. Aydın’a nikâhlanıp geldi o kız köyden.” dediler. Ne kadar doğru olduğunu bilemiyorum. Ama biz Bebekten ayrılana kadar, Aydın’ın annesi vefat etmişti. Fakat o kızcağız hâlen Aydın’ın etrafında dolanıp, ona sahip çıkıyordu.

Bütün gün hızlı hızlı Bebeği bir o yana bir bu yana dola-
nan bir Timuçin vardı. Pantolonunun kemerini, göbeği dışa-
rı çıkana kadar sıkar, elinde bir sopa, hiç durmadan söylenir,
bir yandan da birimizin kafasına indiriverecek sopayı diye
de ödümüzü kopartırdı. Bazen öfkesi had safhaya çıkar, hız-

lı hızlı yürürken bir anda durur, elindeki sopayı sallaya sallaya, ne dediği anlaşılmaz bir şekilde ağzından tükürükleri saçsa, öfkesini bağırarak anlatırdı.

Sinan Bey, takım elbisesi, papyonu, ütülü pantolonu ile dolanır, kimseye zarar vermez, kendi kendine o da Bebeği bir aşağı bir yukarı dolanırdı. Bu arada yolunu kesip kendisine sorular soran Bebekli gençlere, bütün nezaketi ile kendi mantığınca cevaplar verirdi. Fakat bütün terbiyesine ve giyimine rağmen, maalesef ki onun mantığı, bizim bildiğimiz mantıkla alakalı değildi. O tertemiz giyimi sebebiyle, herkes ona “Sinan Bey” diye hitap ederdi. O da bundan son derece hoşnut kalır, kendisine “bey” diye hitap etmeyene cevap bile vermezdi. Sohbetlerinin en önemli konusu ise, beğendiği kızlardı. Onun beğendiği kız, cam kenarında oturup nakış işlemeli, arkası çizgili naylon çorap ve topuklu ayakkabı giymeli, hafif makyajlı olmalıydı.

Asıl ismini hiçbir zaman öğrenemediğim Hani ise, küçücük bir adamcıktı. Minicik bir kafası vardı. Bütün zamanlarda acımasız olan gençler, o zamanlar da onla eğlenir, onu çok kızdırırlardı. O da bir yandan tükürürken bir yandan da yerden toplayıp elinde biriktirdiği taşları, gençlerin kafasına atmaya çalışırdı.

ARNAVUTKÖY

Birçoğunuz belki yaşı çok genç olduğundan, kimileri de İstanbul'un o güzelim yıllarını yaşamamış olduğundan bilemeyebilir, Arnavutköy'ün o samimi, sımsıcak, zarif ve keyifli eski günlerini.

Arnavutköy, Kuruçeşme'nin bittiği, Akıntıburnu'nun başladığı iki semt arasında, bembeyaz ahşap işlemeli yalıları ile İstanbul'un en zarif nahiyesi idi o zamanlar. Arnavutköy İlkokulu'nda okurken, en sevdiğim sınıf arkadaşım, Arnavutköy Nahiye Müdürü'nün kızı Yıldız'dı. Akıntıburnu'nun başladığı noktadan hemen birkaç metre önce, son derece şık ve tarihî bir taş binada yaşarlardı ailesiyle birlikte. Belki de 50-60 metrekare tabanlı nahiye binasının alt katı resmî daire, üst katı da onların eviydi. Taş üzerine işlemeli kapı ve pencereleriyle, benim gözüme sanki bir saray zarafetinde görünürdü, beğenerek seyrettiğim o gri yapı. Arkadaşım Yıldız'ı çok şanslı bulurdum orada yaşadığı için. Hele ki evlerinin neredeyse karşısına gelen parkta da bir çocuk bahçesi vardı ki içinde salıncaklar, tahterevalliler, kaydıraklar vardı. O zamanlar bu oyuncaklar yeni yeni yerleştiriliyordu çocuk parklarına. Bu sebeple de biz çocuklar, kendimizi çok şanslı addediyorduk o yıllarda.

Nahiye Müdürlüğü'nün biraz sol karşısına düşen sokaktan girilip birkaç bina sonra sola dönülünce, Dayı'nın Çiçek Sineması'na, dümdüz gidilirse de Dayı'nın yazlık sinemasına gidilirdi. Dayı sanki Arnavutköy'ün sinema kralıydı. Kışlık sinemasına girmeyi pek canınız çekmezdi. Üst kata çıkan merdivenleri de bütün koltukları da ya kırık ya da sökülük ve çok kirliydi. Ama harika filmler oynatırdı her iki sinemasında da. Yazlık sinemasına mutlaka haftada iki kere koşa koşa gelirdik, Boğaz'ın serin yaz akşamlarında. Eskiliğinden dolayı, kırılmasın diyerek, uzun tahtalarla ayaklarından birbirine bağlanmış beyaz boyalı ahşap iskemlelerine oturur, önce eş dost, ahbab, arkadaşla selamlaşır, sonra da sinemanın büfesinden aldığımız, kapağının altı paslı gazoz şişelerinin ağzını bir güzel siler, içine de leblebileri atarak filmin başlamasını beklerdik.

Nahiye binasının sırasından Kuruçeşme'ye doğru yürüdüğünüzde, o zamanlar hâlen deniz kıyısında olan, kimi taş kimi ahşap yalıların altlarındaki meyhaneleri görürdünüz. Bu meyhaneler, daha çok deniz ürünleri ve mezeleri ile ünlü idi. Akşam olup da kuverler açıldığında, kiminde usul usul fasıl başlar kiminde de Yunan müziğinin en güzel parçalarını icra ederlerdi, o zamanın en gözde sanatçıları.

Sıra meyhanelerin biraz ilerisinde de ahşap ve kutu gibi bir vapur iskelesi vardı. Boğaziçi'ne giden vapurların birçoğu uğrardı Arnavutköy'e. Eminönü civarında çalışanlar, akşamları Arnavutköy'deki evlerine dönerlerken, otobüs yerine vapura binmeyi tercih eder, ya arka güvertede ya da vapurların yanlarına dizili sıralarda oturarak bir yandan çaylarını içerlerken bir yandan da günün bütün yorgunluğunu üzerlerinden atarlardı.

Vapur iskelesinin hemen yanı başında, yol üzerinde bir büfe vardı. O küçücük büfede, ben hayatımın en lezzetli sandviçlerini yemişimdir genç kızlığımda. Sırf o lezzetli sandviçler yüzünden, okulda yemek listesine yazılmamıştım. Öğlen oldu mu koş a koş Esenış Lisesi'nin yokuşunu iner, doğru o büfeye gelir, bir güzel jambonlu sandviçimi alır, vapur iskelesinin çevresinde bir yerlere oturup, denizi seyrederek keyifle yerdim, öğle yemeği niyetine.

Büfenin biraz ilerisinde, aynalı tabelası ile Conker Pastanesi vardı. Hakikaten çok lezzetli pastalar ve kurabiyeler yaparlardı. Hele ki minik fareler şekline soktukları, üzeri çikolata kaplı kestane ezmelerinin tadına doyum olmazdı. Afiyetle yediğim o güzclim sandviçin üzerine bir de kestane ezmesini yiyince, koşarak indiğim yokuşu, koşarak da yukarı çıkardım, aldığım enerji nedeniyle.

Conker Pastanesi'nin karşı sırasında, bir kırtasiyeci vardı. Cevat Kırtasiye, Arnavutköy İlkokulu'na başladığım günden beri, ne olursa olsun, mutlaka her gün o kırtasiyeciden içeri girer, içerideki kitapların bütün harflerinden çıkan o güzelim kokuyu içime çekerdim. Rengârenk kitap ve defter kaplama kâğıtlarına göz gezdirir, o zamanlar yeşil, lacivert ve kırmızı olarak üç harika parlak renkte imal edilen Faber kurşun kalemeleri elime alır, inceler, hangi rengini alacağımı şaşırırdım. Silgiler, kalemtırışlar, kalemlerin arkalarına takılan püsküllü süsler, tahta kalem kutuları, hikâye kitapları, bilmem kaç ortalı kaymak beyazı defterler, saman defterler, hepsi benim ilgi alanıma giriyordu. Ve hâlen, sadece o kitapçıya özgü olan kokuyu genzimde hissederim. Dikkat ederseniz, her kitapçının kendine özgü ayrı bir kokusu vardır. Hepsi de neredeyse üç aşağı beş yukarı aynı şeyi satmalarına rağmen, hepsinin kokuları ayrı ayrıdır. Bunun sebebinin ne olduğunu hiç bile-

mem. Ama hâlen her kırtasiyecinin önünden geçerken, başımı uzatıp içeriyi bir kere koklamak isterim. Ama uzun yıllar, hele ki uzaklardayken, rüyalarımın girecek kadar özlemişimdir, Arnavutköy'deki o kırtasiyeciyi.

Kırtasiyecinin sağında solunda Rum bakkallar, Türk manavlar, küçücük ve eski püskü ahşap dükkânlarının içinde, sanki dünyanın en mutlu insanları gibi yaşamlarını paylaşırlardı. Her müşteriye ayrı ikram, her müşteriye ayrı ihtimam gösterirlerdi. Sabahları esnaftan biri siftah yapınca, hemen komşusunun da siftah yapması için, müşteriye yan dükkâna göndermeye çalışırdı. Kahvehanelerde Niko, Ahmet, Vahan, Yasef, hep birlikte, kahkahalar arasında kâğıt oynarlar, birbirlerine kahveler, çaylar ikram ederler ve "kardeşim" diyerek hitap ederlerdi.

Gün öğlene döndüğü sırada, evini toplayıp temizlemiş, yemeğini de ocağa oturtmuş olan Despina, gramofona ya da o zamanlar yeni çıkmış olan pikaba oturttuğu plağa eşlik ederek şarkılar söylemeye başlardı. O şarkı, ahşap işlemeli balkondan dışarı taşar, esnafa bulaşır, herkesin dilinde bir şarkı olurdu. Şarkı söylemeyen de ısıkla eşlik ederdi birbirine. Şen şakrak kahkahalar yükselirdi, o günün nafakasına dükkân açmış olan esnafın gönlünden.

O sırada caddeden geçen tramvayın sesi duyulurdu. Eminönü'ne, Mısır Çarşısı'na gidecek olan hanımlar, kollarının altına sıkıştırdıkları portföyleri ve ellerindeki ip fileler ile ince topuklu ayakkabılarının ucunda koştururlardı, tramvaya yetişmek için. Bunu gören esnaftan biri, duraktaki tramvaya hemen el eder, "bekle, gelen var" işareti yapardı. Ne güzeldir ki tramvay da koşturan zarif hanımı beklerdi.

Caddenin deniz tarafında ise, bugün aslına uygun tadil edilerek hâlen yerinde duran, tepeden tırnağa ahşap nakış-

larla işli yalılarda yaşayanlar, ya kat kat ya da oda oda kirada otururlardı o zamanlar. Yüksek tavanlı odaları, kömür sobası ile ısıtılır, kışın mutfakta yemek yaparken de hem mutfağı ısıtmak hem de yemeği pişirmek için, genellikle mangal kömürü ile maltız yakılırdı. Kömür ateşinde usul usul pişen yemeğin tadına doyum olmaz, hele ki Boğaz manzarasına karşı yenildiğinde, insanın gözü de gönlü de doyardı. Sınıf arkadaşım Oya, o konaklardan birinde, babaannesi ile birlikte otururdu.

Kuruçeşme tarafına doğru yürüdüğünüzde, ahşap yalılarının bittiği sahilde, boyunları ve tepeleri nakışlı babaları olan demir korkuluklar başlardı. O zamanlar Arnavutköy İlkokulu'nda okurken, paydos zili çaldığında, okul görevlisi Hanife Hanım, beni karşıya geçirir, tramvaya bindirirdi. Fakat tramvayı beklerken, koyu yeşile boyanmış demir babaların çiçek işlemelerini mutlaka okşardım, minicik ellerimle.

Arnavutköy İlkokulu'nun hemen bitişiğinde ise, bütün genç kızların rüyası olan, fakat bir o kadar da zor girilebilen Amerikan Kız Koleji vardı. O yıllarda sadece kızlara eğitim verir, orada okuyan kızların da hâlleri ve tavırları bir başka olurdu. Sanırım aldıkları eğitimin bir parçası da zarafetti.

DESPİNA

1955 yılının yazıydı. Despina, Arnavutköy'deki ahşap evin bir odasını kiralamıştı, kendi gibi Rum olan ev sahibinden. Ev dökülüyordu ama odayı şöyle bir sıkı sıkı temizleyip, camlarını silip, döşeme tahtalarını da fırçalarsa, sakız gibi olurdu her taraf. Gerçi tuvaleti müşterek kullanacaktı ama zaten o katta sadece bir oda daha vardı. Orada da yaşlıca bir hanım yaşıyordu. Gördüğü kadarı ile de pek pasaklı bir kadın değildi komşusu. Tuvaleti temiz tutmuştu.

Kiraladığı boş odaya şöyle bir göz gezdirdi, şimdi bir kova gerekiyordu ona, bir de tahta fırçası. Bir kalıp beyaz sabun, her işini görürdü. Ahşap merdivenleri uçarak indi, Rum bakkaldan bir kalıp sabun, nalburdan da bir küçük galvaniz kova alıp, koşarak odasına geldi. Odanın köşesinde duran büyük bohçasını açtı, içinden, eskimiş bir çarşafı alıp yırttı. Şimdi artık hem cam bezi vardı hem de tahta bezi. Bir saat sonra, epey terlemişti ama odası da pırıl pırıl olmuştu. İçini bir neşe kapladı o anda.

Hole yığılı duran eşyalarının arasından, aileden yadigâr kalan somyayı, sürükleye sürükleye çekerek, ahşap odanın mavi boyalı duvarına yasladı. Babasının bir zamanlar akala pamuğu ile doldurarak kendisi için yaptırdığı şilteyi de üze-

rine serdi. En üste de çiçekli basmadan yapılmış, etekleri kırmalı divan örtüsünü yaydı. Kan ter içinde kalmıştı. Attı kendisini yatağın üzerine ve hayallere daldı. Kim bilir ne mutlu günler bekliyordu kendisini, bu güzelim Boğaziçi semtinde. Ne iyi etmişti buraya taşınmakla. Beyoğlu'ndaki o daracık ve karanlık odada yaşamaktan içine fenalık gelmişti artık. Hele ki annesini, sonra da babasını kaybettikten sonra hiçbir anlamı kalmamıştı zaten orada yaşamanın. İçi geçti bir aralık. Ali'yi gördü rüyasında. Pırıl pırıl parlayan çakır gözleriyle, gözlerinin içinden yüreğine bakarak yaklaştı ve sevecen elleyle, siyah dalgalı saçlarını okşadı Despina'nın. "İyi oldu buraya gelmen." dedi usulca. O anda sıçrayarak uyandı güzel rüyasından. "İyi oldu ya." dedi içinden. Başıyla da tasdik etti. Bir güzel gerindi ve akabinde fırlayıp kalktı divanın üzerinden. Daha yapacak çok işi vardı. Ama önce, ahşap korkuluklu küçük balkona çıkıp, şöyle bir etrafına bakındı. Sıcak yaz gününe rağmen esintiliydi balkonu. İki tabure, bir de küçük masa gerek buraya, diye düşündü. Onu da Ali hallederdi nasıl olsa. Onca zaman çalışıp da biriktirdiği parayı çarçur etmemesi gerekirdi. Gülümsedi. Gene aklına düşmüştü Ali.

Yeni deniz subayı çıkmış bir teğmendi Ali. Sarışın, çakır gözlü delikanlı, âşık olmuştu Despina'nın pürüzsüz beyaz tenine ve simsiyah saçlarına. Hele de gözlerine. Beyoğlu'ndaki düğmeciden, annesinin ısmarladığı düğmeleri alırken görmüştü onu. Kaşlarına değen kapkara kıvrıkcık kirpikleri ile Ali'ye bakmış ve pasajın içindeki küçücük düğmecinin önünde, ikisi de birbirlerine yol vererek, "buyurun" demişlerdi. Ali, o dupduru tendeki kapkara gözleri gördüğü an çarpılmıştı zaten. Ona biraz daha bakabilmek için sırasını vermişti, hemen işi bitip de gitmesin diye. Gözlerini ayırmadan bakıyordu genç kıza. Kız, düğmeleri aldıktan sonra tam gitme-

ye yeltendiğinde: “Bana yardımcı olur musunuz lütfen? Hiç anlamam bu işlerden de...” deyiverdi. Konuşmaya başladılar. Kızın annesi, dikiş dikerek kazanıyordu hayatını. Bu sebeple, anlıyordu bu işlerden Despina. Epey yardımcı oldu Ali’ye. Sonra işleri bitince birlikte yürümeye başladılar. Ne kadar da uzun boyluydu Ali. Kız onla konuşurken, kafasını yukarı kaldırmak zorunda kalıyor, delikanlının çakır gözlerine baktıkça da dalgalı bir denizde çırpınıyordu sanki yüreği.

Ali, Arnavutköy’de oturuyordu. Kız ise Beyoğlu’nda. Ertesi gün Emirgan’da çay içmeye gittiler. Bir sonraki hafta, Taksim Gezi Parkı’nda dolaştılar. Sinemaya gittikleri hafta, Ali büyük bir cesaret göstererek elini tuttu Despina’nın. Birlikteyken her şeyi ve herkesi unutup, birbirlerinin gözlerindeki hayallere dalıyorlardı. Aşk bacayı sarmıştı.

Aradan geçen zamanla, Ali’nin içi kıpır kıpır huzursuzlanmaya başlamıştı. Artık Despina’sız bir yaşam düşünemiyordu bile. Fakat bu Rum kızı ile olan aşkını, herkese nasıl anlatacaktı? Ailesi izin verse bile, onla evlenmesi imkânsızdı. Bir subay, Ortodoks bir kızla evlenemezdi ki! Bunu Despina’ya anlatmasının imkânsızlığını düşünmeye başladı kara kara.

Aradan birkaç hafta daha geçti. Bu arada Despina’nın annesi vefat etmiş, bakıma muhtaç sevgili babası ile baş başa kalmışlardı. Despina yavaş yavaş, annesinden öğrendikleri ile dikiş dikmeye, daha sonraları da evlere gündeliğe gitmeye başladı. Bir günde birkaç elbiseyi birden dikiveriyor, o günün harçlığını kazanıyordu. Eve dönüşte koşa koşa yiyecek alışverişini yapıyor, yemekleri pişiriyor, ertesi güne kalmasın diyerek bütün evini tertemiz tutuyordu. Çamaşır makinesi yoktu. Beyoğlu’nda oturdukları yüksek tavanlı odanın bitişiğindeki banyoda, haftada bir gün, sabahdan leğenin başına oturuyor, akşama kalkıyordu. Gündeliğe gittiği bir günün

akşamında, gene koşarak girdi kapıdan içeri. Telaşla, elindekileri mutfığa bıraktı. Bir yandan koltukta oturan babasına konuşuyor, bir yandan da üzerine rahat bir şeyler geçirmeye çalışıyordu. Ama o akşam babası, ona cevap vermedi. Veremedi. Oturduğu koltuğunda, belki de kendisi bile farkına varmadan uçup gitmişti işte. Cenazesini cemaat kaldırdı. Yapayalnız kalmıştı Despina. Henüz 19 yaşındaydı. İyi ki Ali var, demişti o gün. İyi ki Ali var. Yoksa ne yapardı bir tek başına?

O hafta sonu, gözyaşları ile sıırıslıklam oldu Ali'nin gömleği. Sımsıkı sarıldı Despina'sına. Saçlarını okşadı şefkatle. Ama ona: "Korkma, ben varım artık." diyemedi bir türlü. Boğazına düğümlendi sözleri. Farkında değildi Despina. Ali yanındaydı ya. Artık yalnız değildi. Ama Ali, fazlasıyla farkındaydı birçok engelin.

Bir müddet daha oturdu Despina, Beyoğlu'ndaki karanlık dairesinde. Sonra bir hafta sonu, Ali'ye söyledi fikrini: "Ben de Arnavutköy'e taşınayım. Orada da dikiş diker hayatımı kazanırım, hiç değilse birbirimizi daha sık görebiliriz." Ali, "olmaz" diyemedi. O da istiyordu aslında, yapayalnız kalan Despina'sının, yakınında olmasını. Hiç değilse güzel sevgilisine daha sık göz kulak olabilirdi. "Tamam." dedi ve Despina, iki gün içerisinde bu odayı bulup, Ali'ye gösterdi, bir hafta içinde de taşınverdi. Hiç de sandığı kadar zor olmamıştı taşınmak. Cebinde de bir sürü parası kalmıştı. Kendisine dikiş dikecek müşteri edinene kadar idare ederdi bu para onu.

Despina, büyük bohçalardan birini açıp, divan örtüsü ile birörnek, elleriyle diktiği perdelerini çıkarttı. Ahşap iskemlenin üzerine çıkıp, takıverdi kornişlere, zorlanmadan. "Ne kolaymış alçak tavanlı evde oturmak." dedi kendi kendine. Bir daha sevindi buraya taşındığına. İşin en zor tarafı, hole yığı-

lı eşyaların arasından, annesinden yadigâr, demir ayaklı dikiş makinesini, sürükleyerek odanın içine sokmak oldu. Ter içinde kalmıştı. Ama akşam olmadan her şeyini de yerleştirmişti işte. “Hafta sonu Ali gelene kadar da iyicene yerleşmiş olurum.” diye düşündü. Havlularını ve giysilerini alıp, en alt kattaki banyoya indi. Hava gazı ile çalışan şofbeni yaktı, çabucak yıkandı, elbiselerini giydi ve yukarı çıktı. Karnı acıkmıştı. Koşarak Rum bakkala gidip, biraz zeytin, bir paket çay, bir de ekmek aldı. Rum bakkal, onun yeni bir sima olduğunu fark etmişti. Zaten böyle bir güzellik, fark edilmeyecek gibi değildi. Üç beş sohbet ettiler. “Dikiş dikiyorum.” dedi Despina. “Müşterilerinize söylerseniz sevinirim.” Koşarak yeni evine geri geldi. Müşterek mutfakta çayını pişirdi, çaydanlıklarını da tepsiye koyup, odasına çıktı. Bir güzel karnını doyurdu. Çok yorulmuştu, bitap düşüp, divana serdiği çarşafın üzerinde uyudu kaldı. Sonraki birkaç haftada Despina, birkaç müşteri edinmiş, üç beş kuruş da olsa, kirasını çıkartmıştı. Herkes çok beğeniyordu diktiği dikişleri.

Ali’nin ise, içi içini kemiriyordu. Acaba annesine çıtlatsa mıydı biraz olsun bahsetse miydi Despina’dan? Hiç değilse, reaksiyonunun ne olacağı hakkında bir fikir edinirdi. Ama diğer yandan da ya annesi, sevdiği kızla görüşmesini yasaklasa diye düşünüyordu. Aileye karşı gelmek olmazdı. Ne yapacağına karar veremedi bütünü hafta koşturup durdu. Hafta sonu gelmişti. Ali, kararını verdi. Annesi sabah kahvaltısını hazırlarken yanına yaklaştı, arkasından sarılıp yanaklarından öptü.

“Benim canım anneciğim, yorma kendini, ben ne olsa yerim, koskoca adam oldum artık.” dedi.

“Hadi oradan şımarık...” dedi annesi. “Ben bilirim senin anne yemeklerine düşkünlüğünü, bırak işte hazırlıyorum. Bir

tanecik oğluma hazırlamayacağım da kime hazırlayacağım. Yarın öbür gün evlendiğinde çok ararsın benim yemeklerimi.”

“Anlaşıldı, senin aklın beni evermekte.” dedi Ali.

“Elbette.” dedi annesi. “Hangi anne istemez, oğlunun mü-rüvvetini görmeyi. Hanife Hanımların kızı serpildi, pek güzel oldu, bir görsen diyorum.”

“Boş ver Hanife Hanım’ın kızını anne, benim beğendiğim bir kız var zaten.” dedi Ali, ama der demez de pişman oldu söylediğine.

“Aman oğlum, söylesene, güzel mi bari? Getir de bir görelim.”

“Tamam anne, önümüzdeki cumartesi getireyim de görün öyleyse. Babama da söyle, önümüzdeki hafta sonu, çaya mi-safiriniz var, haberiniz olsun.”

Ali, öğlene doğru çıktı evden. Dolana dolana geldi Despina’nın evinin önüne. Bir ıslık çaldı hafiften, hemen bal-kona çıktı Despina. Eliyle, “geliyorum” diye işaret etti. Ali’nin, Despina’nın evine girmesi yasaktı. Ev sahibi, evinde erkek ar-kadaş kabul etmezdi. Ali usul usul yokuştan aşağı doğru yür-rüdü, Despina, az sonra ona yetişmişti. El ele tutuşarak yürü-meye başladılar. Hâl hatır sormanın akabinde Ali:

“Haftaya cumartesi annemler seni çaya bekliyorlar.” dedi.

Despina’nın yüreği ağzına geldi o anda. Demek ki Ali ha-kikaten ciddiydi sevgisinde. Anne ile tanışmak, evliliğe atılan ilk adım demekti. Fakat Ali, ona hâlen evlenme teklif etme-miştii. Evlenirlerse nerede evleneceklerdi? Camide mi kilise-de mi yoksa belediyede mi? Belediye, diye düşündü yıldırım hızı ile Despina.

O akşam evine döndüğünde başladı telaşı Despina’nın. Ne giyecekti cumartesi, çaya giderken? Hemen dolabını açtı, elbi-selerini kurcalamaya başladı, hiçbirisi içine sinmedi. Eylül ayı

gelmişti artık, yazlık kıyafetle gitmek olmazdı. Hemen bohçasını açtı, özel günler için ayırdığı kumaşı çıkarttı ve ertesi gün dikmek üzere masasının üzerine yaydı. Erkenden yattı, fakat o gece gözüne uyku girmedi genç kızın.

Ertesi gün, biçtiği kumaşı, bütün hafta sonu boyunca büyük bir özenle dikti. 5 Eylül Pazartesi günü, diktiği tayyörü beğendi, ütüledi ve cumartesi öğleden sonra giymek üzere astı askısına. Pazartesi günü çok zor geçti. 6 Eylül Salı sabahı erkenden uyandı, aşağı inip, ahşap evin külüstür banyosunda yıkandı. Saçlarını sardı, tırnaklarını düzeltti, ellerine krem sürdü, fakat vakit bir türlü geçmek bilmiyordu. Vakit ancak öğlen olmuştu. Biraz daha dikiş dikti. Sonra karnı acıktı. Alt kattaki mutfakta bir iki lokma bir şeyler atıştırdığı sırada, sokaktan acayip sesler gelmeye başladı. Bir telaş vardı sokak aralarında. Kapıyı açtı, insanlar koşuşturuyordu. Korktu. Ne olduğunu anlayamamıştı. Hemen yukarıya, odasına çıktı. Divana kıvrıldı. Neler oluyordu? Hiç alışkın olmadığı bir telaş vardı sokaklarda. Derken, biraz daha sonra, bağrıışmalar başladı. Kıyamet kopuyordu sanki. Kırılan camların sesleri, kırılan kapıların gümbürtüleri, odasına kadar geliyordu. Usulca balkon kapısını açtı, dışarı baktı.

Kalabalık bir güruh, ellerinde sopalarla, Rum bakkalın camını çerçevesini indiriyordu. Evlerin kapılarını kırıyorlar, içerdeki insanları yaka paça dışarı çekiyorlardı. Sokaklara dökülen yiyecekler ve cam parçaları birbirine karışmıştı. Gözü dönmüş güruhdan kaçan insanlar, ne tarafa koşacaklarını şaşırmışlardı.

Despina'nın, korkudan ağzı kurumuş, başı dönmeye başlamıştı. Ne oluyordu böyle, insanlara? Şimdi ne yapması gerekiyordu? Hiçbir şey bilemiyordu. İçeri kaçtı korkuyla. O sırada, ahşap evin kapısının gürültü ile açıldığını duydu. Eli

ayağı kesildi, divanın üzerine çökerek oturdu. Beklemeye başladı. Ve bir anda odasının kapısı açıldı ve resmî kıyafetiyle Ali girdi içeriye. Neredeyse korkudan bayılacak hâldeyken karşısında sevdiğini görünce, gözlerinden akan yaşlara engel olamadı Despina, fırlayıp Ali'nin boynuna sarıldı.

“Neler oluyor Ali?” dedi, kırık Rum lehçesi ile.

Ali, cebinden çıkarttığı eşarby, Despina'ya verdi. “Tak bunu başına çabuk ve hiç konuşma!” dedi. Despina, kafasındaki bigudileri nasıl çıkartıp da eşarby başına taktığını bilemedi. İkisi birden, koşarak ahşap merdivenlerden indiler. Sokak kapısına geldiklerinde, dışarıdaki gözü dönmüş insanları gördüler. Ve o sırada o insanlar da onları gördü. Sopalarla üzerlerine gelirlerken Ali:

“Durun beyler, ben, deniz subayı Ali, bu da benim sözlüm Deniz, bırakın geçelim!” diye gürledi. Delirmiş insanlar, bir an durdular ve akabinde başka tarafa yöneldiler. Ali, elinden tuttuğu Despina'yla birlikte, yokuştan aşağı koşmaya başladı. Sahile kadar, çıldırmış insanların arasından koştular ve Ali'nin evinin kapısından içeri daldılar. Despina, kapı sahanlığında yere yığıldı kaldı. Eli ayağı kesilmiş, korkudan tır tır titriyor, kocaman gözlerle Ali'ye bakıyordu. Ali, ayaküstü ona birkaç teselli veren söz söyleyerek, elinden tutup yukarı çıkarttı.

Kapıyı annesi açtı. O da heyecan dolu gözlerle onları içeri aldı. Despina ezik, yıkılmış bir hâlde, salonda gösterilen koltuğa oturdu. Ali'nin babası salona girdiğinde, güçlkle ayağa kalkabildi. Üzerindeki basma entari ve bigudiden yeni açılmış saçları ile “neye benziyorum ben şimdi” diye düşündü. Baba, onun elini sıktı ve karşısındaki koltuğa oturdu. Şimdi hepsi birden Despina'ya bakıyorlardı. Kızcağz, elini ayağını nereye koyacağını şaşırmıştı.

İnsanın içini ezen sessizliği Ali bozdu:

“Benim derhâl birliğime geri dönmem lazım. Olaylar yatışıp da ben geri gelene kadar, sakın sokağa çıkmaya kalkmayın.” dedi ve fırlayıp gitti.

Despina, henüz tanıştırılmamış olduğu anne ve baba ile baş başa kalmıştı. Ne yapacağını şaşırdı. Otursun mu kalksın mı bilemedi. Öylece elleri kucağında oturdu kaldı.

Ali nin annesi ayağa kalktı, Despina da yerinden fırladı. Kadın, acıyan gözlerle kıza baktı ve:

“Sen otur kızım, ben çay yapmaya gidiyorum.” dedi. Despina oturdu. Hiç konuşmuyordu. Ali ona, “hiç konuşma” demişti. Dışarıda hâlen kıyamet kopuyordu. Baba, camdan bakmaya gitti. Adamcağızın yüzü karmakarışıklı. Anne çaylarla içeri girdiğinde Despina tekrar yerinden fırladı. Kadının elinden çayları aldı. Bir damla gözyaşı, tepsinin içine damladı. Artık kendine engel olamıyordu. Gözyaşları ip gibi akarken, kadın sordu:

“Senin adın nedir kızım?”

Despina dondu kaldı. Ne demeliydi şimdi? Ali, evinden dışarı kaçarlarken, onun adının Deniz olduğunu söylemişti. Demek ki Despina, yasaklı bir isimdi. Neden yasaklı olduğunu da anlayamıyordu. Ne diyecekti şimdi kadına? Deniz mi Despina mı? Elleri titremeye başladı. Ve o heyecanla, kendini kaybetti.

Kendine geldiğinde, kanepeye uzanmış, her tarafı da kolyaya bulanmıştı. Ali'nin annesi de babası da başında heyecanla ona bakıyorlardı. Usulca yattığı yerden kalkıp kanepeye oturdu ve Rum aksanlı Türkçesi ile:

“Benim adım Despina, Ali'yi çok seviyorum.” diyebildi. Anne sustu, baba da sustu. Ama dışarıdaki kalabalık, susacak gibi değildi.

O geceyi kanepeye kıvrılarak geçirdi Despina. Ali'nin annesi, üzerine bir battaniye vermişti. Biraz uyumaya çalıştı ama nafile çabaydı. Ertesi sabah anne, bir bardak çay ile Despina'nın yanına geldi:

“Kalk da elini yüzünü yıka, biraz kendine gel.” diyerek, ona tuvaleti gösterdi. Despina, yalın ayak gitti tuvalete, ihtiyacını giderdi, elini yüzünü yıkadı ve çıktı tuvaletten. Çok utanıyordu. Böyle mi tanışacaktı Ali'nin annesiyle, babasıyla. Sehpanın üzerindeki çayını aldı ve içmeye başladı. Anne de onun karşısına oturdu ve neler olduğunu anlatmaya başladı Despina'ya. Kızcağız, neye uğradığını şaşırıyordu. Sanki kendisi mi yakmıştı ki Atatürk'ün evini, neden saklanması gerekiyordu? O, Türkiye'de doğmuştu, Türk vatandaşı idi. Vatanını seviyordu. Bu insanların ona ne garezi vardı ki?

Despina, o evde kaldığı iki gün boyunca hiçbir şey yiyemedi. Sadece konuşulanları dinledi. Belli ki Ali'nin annesi ve babası, onun varlığından son derece rahatsızlardı. Gitmeliydi. Ama nereye? Hiç kimsesi yoktu ki. Aklına Rum bakkal geldi. Belki de o, Despina'ya yardımcı olabilirdi. Evine ne olmuştu acaba? Usulca yerinden kalktı. Anne ve baba ortalıkta yokken, ayakkabılarını giydi, kapıyı açtı ve kendisini dışarı attı. Dışarı çıkınca, derin bir nefes aldı. Sanki o ana kadar hiç nefes alamamış gibi. Aşağı indi, apartmanın kapısına gelince durdu. Dışarı baktı, ortalık harp alanı gibiydi. Tek tük insanlar, sağa sola bakınarak ortalıkta dolaşıyorlardı. Usulca açtı apartman kapısını. Küçük adımlarla dışarı çıktı. Evine doğru yürümeye başladı. Yokuşu çıkarken, Ali'nin annesinin anlattıklarını hatırladı. Bir Rum kızı, demek ki Türk bir subayla evlenemiyordu. Sadece Rum olduğu için evlenemiyordu. Türkiye'de doğmuş olması da kâr etmiyordu. O, bir Rum kızıydı. Ayağı, sokağa atılmış bir kumaş topuna takıldı. Hemen kendini to-

parladı, etrafına bakındı, neyse ki ona bakan kimseler yoktu ortalıkta. Evinin önüne geldiğinde, yaşadığı ahşap evin sokak kapısının kırık olduğunu gördü. Dönüp Rum bakkalın dükkânına baktı. Her şey kırılmış, dökülmüş, dükkân harabeye dönmüştü. Rum bakkal da ortalarda yoktu. Oyalanmadan, evinin kırık sokak kapısından içeri girdi. Yavaş yavaş yukarı çıktı, odasının önüne geldi, içeri girdi. Bir derin nefes daha aldı. Odasına bir şey olmamıştı. Her şey yerli yerinde duruyordu. Telaşla yere attığı bigudiler bile. Divana oturdu. Ne yapacağını hâlen bilemiyordu. O sırada, kapının önünde birisinin olduğunu fark etti. Döndü ve ev sahibi madam ile karşılaştı. O heyecanla, sanki çok yakın bir akrabasını bulmuş gibi sarıldı madama. Bir müddet ağlaştılar.

“Ne yapacağız şimdi madam?” dedi Despina.

Madam, büyük bir soğukkanlılıkla:

“Biz şimdilik, bir zaman için Atina’ya gitmeye karar verdik. Kapıyı yaptırır yaptırmaz yola çıkacağız. İstersen sen de gel.” dedi. “Burada pek can güvenliğimiz yok şu sıralar.”

Despina bir an düşündü. Ali’yi bırakıp gitmek mi? Hiçbir zaman kavuşamayacağı Ali’yi bırakıp gitmek... Kime gitmek peki? Hiç tanımadığı ana yurduna mı? Hiç bilmediği bir memlekete gidip, büyüdüğü vatanına hasret yaşamak...

“Hayır madam.” dedi, kendisinin bile tanımadığı sesiyle. “Ben burada kalacağım, kaderimde ne varsa o...” ve divana oturdu usulca.

Ertesi gün, madam ona, dış kapının anahtarını getirdi. Biraz peynir, biraz ekmek, biraz da zeytin bıraktı.

“Eğer gitmeye karar verirsen, kapıyı kilitle, anahtar da sende kalsın.” dedi. Despina, boş bakan gözlerle aldı anahtarı madamdan. Tekrar oturdu divana. Gözlerindeki ışık sönmüş, sanki birkaç günde yaşlanmıştı. Artık bomboş evde tek başınaydı.

Bütün gece gene uyuyamadı. Sabaha karşı içi geçmişti. Bir sesle uyandı. Aşağıdaki kapı yumruklanıyordu. Fırladı yerinden, balkona çıktı, aşağı baktı. Ali gelmişti. Kapıyı yumrukluyordu. Uçarak indi merdivenlerden, kapıyı açtı, Ali'yi içeri aldı. Hiçbir şey söylemeden birbirlerine sarıldılar. İkisi de ağlıyordu. Ali, onun saçlarını okşarken:

“Seni kaybettigimi sandım, çok korktum, hemen evlenelim Despina.” dedi.

“Evlenelim Ali'm, ama nasıl?”

Oturup uzun uzun konuştular. Ertesi gün, müftülüğe gittiler, hafta başında da kaymakamlığa. Despina artık Deniz olmuştu. Beşiktaş Belediyesi'nde, kâğıtları askıya çıktı. on beş gün sonra evlenmişlerdi. Anne ve baba, ancak altı ay sonra öptürdüler ellerini. İki kızları oldu Ali ile Deniz'in. İkisine de Türk isimleri koydular. Ali, amiralliğe kadar yükseldi mesleğinde. Emekli olduğunda, Kadıköy yakasından küçük bir daire aldılar. Aynı yastıkta, çok mutlu bir aile olarak kocadılar. Önce Ali kavuştu ebediyete. Arkasından Deniz de çok fazla yaşamadı.

Onların isimleri Ali idi, Ahmet idi, Ayşe idi, Deniz idi. 1955 yılı, birçok insanın yaşamı kırıdı geçirdi. Kimileri kavuştu, kimileri ebediyen, içlerindeki buruk hikâye ile kayıplara karıştılar. Bana, mutlulukla biten bir hikâye yazmak kaldı. Mutsuz olanları yazmaya ise, elim varmadı.

AŞK

Bu arada bizler, yavaş yavaş ergenlik çağlarımıza gelmiştik. Arkadaş çevremiz genişlemiş, çekirdek grubumuzun dışında da yeni yeni arkadaşlar edinmeye başlamıştık. Neredeyse hepimiz de kızlı erkekli, aynı okula devam ediyorduk. Okul içerisinde yakınlaşmalar olmuş, flörtler başlamış, artık “konuşma” devrini bitirmiş, “çıkma” devrine girmiştik. Bazılarımız, okul çıkışı köşebaşında buluşur, yarım saat kadar bir pastanede oturur, “çıktığımız” arkadaşımızla sohbet eder, bunun adına da “flört” derdik. Kendimizce öylesine derin duygular yaşıyorduk ki o yarım saatlik flört zamanında, eve geldiğimizde ayaklarımız yerden kesik, yarı hülyalı gözlerle etrafımızı görmez, yatana kadar, önümüzdeki kitap açık, sayfaların üzerinde sevdiğimizle koklaşır dururduk.

Fakat bu flörtler sırasında, ailesi tarafından ipi en kısa tutulan bir kız arkadaşımız, Arnavutköylü bir Rum gencine fena hâlde tutulmuştu. Bir akşamüzeri okul çıkışı karşılaşmışlar ve ilk görüşte birbirlerine âşık olmuşlardı. Fakat genç kızın ailesinin tutucu disiplini yüzünden, ne buluşmaya ne de oturup diz dize iki kelime konuşmaya fırsatları vardı. Kızcağız, okula bile şoförle gider gelir, bakkala bir kibrit almaya bile, tek başına inemezdi. Bütün gezmeleri, anne babasının nezaretindeydi.

Delikanlı, her akşam aynı saatte, kızın evinin karşısındaki aynı kaldırıma gelir, aynı pencereye gözünü diker ve sevdiği kızla göz göze gelebilmek için, uzun uzun, yukarıdaki pencereye bakardı.

Genç kız ise, ancak on dakika kadar, anne babasına hissettirmeden usulca karanlık salona gelir, aşağıda bekleyen sevdiğinin gözlerinin içine yürekten bakar, o bakışıyla delikanlının saçlarını okşar, ellerini tutar, yanağına küçük bir öpücük bile kondururdu. Genç adam, onca zaman bekleyişten sonra, sadece on dakika görebildiği sevdiğine doyamadan karanlığa karışır, evinin yolunu tutardı. Bu buluşma, her akşam aynı şekilde tekrarlanırdı.

Fakat kaderin güzel cilvesi, ailesi ile birlikte ziyarete gittikleri ahabap evinde, sevdiği genci, bir anda kızın karşısına çıkartıvermişti. Büyük bir tesadüf sonucu, genç delikanlı, misafir gittikleri evin oğlunun arkadaşıydı.

Artık, sık sık gittikleri ahabaplarının evinde aileler sohbet edip kâğıt oynarlarken, genç âşıklar da evin bir köşesinde gizlice buluşup konuşuyor, arada bir kısacık da olsa öpüşüp koklaşabiliyorlardı.

İki genç ve âşık yürek, bu işi nereye kadar devam ettirebileceklerinin telaşına düşmeye başlamışlarken, bu aşk, bir şekilde açığa çıktı.

Ve kızın ailesinde kıyamet koptu.

Baba gürlüyor, anne ayılıp bayılıyordu. Mümkün değildi, kızları nasıl olur da bir Rum gencine âşık olabilirdi? Hiç mi ailelerini düşünmemişlerdi?

Bu korkunç suçlama karşısında delikanlının onuru, genç kızın kalbi kırılmıştı. Büyük bir suç işlemişçesine ikisi de kendi kuytularına çekilmiş, kaderlerinin, kendilerine oynadığı oyunun acısını çekiyorlardı.

Neticede zengin aile, kızlarını alelacele okuldan alıp, bir subayla nişanladılar. Akabinde de kısa bir süre içinde apar topar evlendirdiler.

Aldığı eğitimle güzel bir geleceği olan kızlarına, ne bir seçim ne de itiraz şansı tanımuşlardı.

Bir yıl kadar sonra kader, iki genci, bir köşebaşında karşılaştırdı. İkisinin de gözleri parıldadı bir anda. Sanki bir bütünün iki yarısı, tekrar bir araya gelebilmişti. Ne kadar çok söyleyecekleri vardı birbirlerine. Ama bir anda tebessümü yüzünde donan genç kadın, bir suçlu gibi gözlerini indirip, iki elini, karnında büyümekte olan yaşamın üzerinde gezdirdi ve sustu.

Gözleri dolu dolu olmuştu. Sadece elini uzatıp, bir an için delikanlının eline dokunabildi. Ve her ikisi de uzun uzun bakışarak sustular. Sonra da sessizce, kendilerine zorla dayatılan ters yönlerle, ömür boyu çekecekleri mutsuzluklarına doğru ilerlediler.

Her toplumun, kendince koyduğu ve kimseye bir faydası olmayan katı kuralları, bu tertemiz iki gençten, özgür iradelerini ve yaşamlarından sevgiye dair her şeyi çalıvermişti acımasızca.

Onlar bu acıları çekerken biz okulumuza devam ediyor, “gençlik başımda duman” misali hülyalı gözlerle ortalıkta dolanıyorduk.

FATOŞ

Annem, benim çok fazla arkadaş edinmemi istemezdi. “Az olsun, düzgün olsun.” derdi. Kendisi de öyle yapardı. Az ama düzgün arkadaşları vardı. Arkadaşları ile hep bizim evde görüşürdü. Nedense hiç arkadaşlarının evine misafirliğe gitmezdi. Haftada iki kere saunaya gider, altı çocuktan sonra edindiği fazla kilolarını vermeye çalışırdı.

Bir gün saunadan döndüğünde bana dedi ki:

“Seni, saunada tanıdığım çok hoş bir hanım ile tanıştıracayım. Kızını da çok seveceksin. Önümüzdeki hafta, onlara çaya gideceğiz, haberin olsun.”

Hayret ki annem, birilerinin evine ziyarete gidecekti. Demek ki hanımı çok beğenmişti. “Peki, anne.” dedim. O sıralarda 12 yaşındaydım. Fakat boyum 1.60 idi ve biraz da kilom vardı. Bir yıl önce küçücük ve siskacık olan ben, bir yılın içinde öylesine boy atmış ve kilo almıştım ki her gören, beni genç kız zannetmeye başlamıştı. Oysa daha yaşım çok küçüktü.

Ertesi hafta, annem bana, özel günlerde giymem için diktiği kırmızı poplin elbiseyi giydirdi. Kırmızı elbisemin ön eteğinde ise kat kat beyaz danteller, kırmalar vardı. Belinde de kocaman fiyonklu bir kuşağı. Saçlarımı da bir güzel atkuyruğu yaptı. Bir de üzerine, kocaman kırmızı kurdele taktı. Elime de kocaman bir demet glayör verdi.

“Hadi bakalım, gidiyoruz.” dedi.

Bindik bir taksiye, gittik Nisantaşı’na. Kapıyı çaldık. Çok hoş bir hanımefendi ile kuaförden yeni çıkmış, daracık mini etekli, makyajlı bir kız, açtılar kapıyı.

Kadın, anneme:

“Hoş geldiniz efendim.” dedi.

Sonra bana döndü ve ben, elimdeki çiçeği kadına verirken, kadıncağız hafif gülümsüyordu. Sonra bir anda ağzından, kısa bir kahkaha çıkıverdi. Kızı ise, iki eli ile ağzını kapayarak, annesinin kolunun altından içeriye kaçtı. Kadıncağız, bizi salona aldı. Biz salonda epey bir oturduktan sonra, içerideki iki kız, salonun kapısına kadar geldiler. Kapının ağzında ayakta duruyor ve hiç durmadan bana bakıyorlardı.

“Kızım, arkadaşınızı da alsanıza içeriye.” dedi hanım.

Ama evin kızı:

“Anne, bizim, içeride işimiz var.” dedi ve yanındaki kızı da alıp içeri gitti.

Ben o kadar küçüktüm ki hiçbir şeyin farkında değildim. Ama her şeye rağmen, neden beni de içeri çağırıyorlar diye de yavaş yavaş kızmaya başlamıştım.

O günün üzerinden elli yıla yakın bir zaman geçti ve sevgili Fatoş, hâlen ilk karşılaştığımız o günü hatırladıkça güler ve o gün kapıyı açar açmaz beni görünce nasıl şok geçirdiğini herkese anlatır. “Bu da ne böyle!” dediğini söyler. Karşısında, neredeyse yaşıtı bir kız beklerken, 1.60 boyunda ama kırmızı beyaz, kırmalı dantelli elbise içinde, tepesinde bir atkuyruğu, kuyruğun üzerinde kocaman kırmızı bir kelebek kurdele, elinde çiçeklerle beni kapıda görünce, orada bağıra bağıra gülmediğine şükrediyorum bugün. Demek ki annem de o sıralarda, benim ne kadar çabuk büyüdüğümü fark edememiş ya da hâlen oyun çocuğu yaşımdan sıyrılamadığımı bildiğinden, çocuk gibi giydirmeye devam etmiş belki de.

Fatoş ile tanışmam, hayatımın çok önemli bir sayfasıdır. Annelerimiz ve doktor olan babalarımız, artık çok iyi ahbap olmuş, sık sık görüşmeye başlamışlardı. Hafta sonları bir araya gelip evde kâğıt oynuyorlar, dolayısı ile biz de bir araya geliyorduk. Fakat Fatoş, bana hâlen yüz vermiyordu. Benden sadece bir yaş büyük olmasına rağmen, genç kızlar gibi davranıyor, benden yedi yaş büyük ablamla arkadaşlık etmeyi yeğliyordu. Hafta sonları bize gelirlerken, o zamanlar çok az kimsede bulunan TK bilmem kaç model minicik Grundig marka makaralı teybini, koltuğunun altına sıkıştırıyor, hemen hangi oda müsaitse oraya götürüp kuruyor ve çalmaya, dans etmeye başlıyordu. Ben de onlar dans ederken aralarına karışıyor, her ne kadar beni fasulyeden saysalar da onlarla birlikte çok eğleniyordum.

O güne kadar erkek Fatma gibi davranan, erkek arkadaşlarıyla futbol oynamaya çalışan, tramvayların arkasına takılan, direklerin tepesine tırmanan ben, sadece bir yaş farkıyla, bir genç kız gibi davranan Fatoş'a özenmeye başlamıştım. O nasıl hoş yürüyorsa ben de öyle yürümeye çalışıyor, ona ne alınıyorsa, ben de aynısından istiyordum. Oysa Fatoş, ufak tefek, hafif etine dolgun, ama gene de narin görünen bir kızdı. Ben ise, bayağı iri yarı, ondan en az on santim daha uzundum. Ama işin komik tarafı, ben de Fatoş gibi yürümeye, onun gibi konuşmaya başlamıştım. Hele ki bir seferinde annem, Fatoş'a ve bana, o zamanlar çok moda olan, siyah kırmızı kareli bir örnek pantolonlar dikmişti. Fatoş da hafta sonu pantolonunu giyip geldiğinde birörnek pantolonlarımızla çok mutlu olmuştum.

Fatoş o yıllarda, Işık Lisesi'nde okuyordu. Ve birkaç yıl sonra, onun, Arnavutköy'deki Esenış Lisesi'ne yazıldığını öğrendim. Ben ise hâlen, Kahraman'ın Fransızca konuşmasını

kıskanarak girdiğim Saint Benoit’da (Senbönua) okuyordum. O zamanlar okul iki bölümdü. Kızlar bölümü ve erkekler bölümü. Okulun avlusu, ortadan kocaman bir demir kapı ile birbirinden ayrılırdı. Teneffüslerde, rahibelerden bir veya ikisi, mutlaka avluda bulunur, kızların demir kapıya yaklaşmalarını engellemek için, otoritelerini ortaya koyarlardı. Buna rağmen, kaç kere o kapı az daha yıkılıyordu. Kızlar bir taraftan, erkekler öbür taraftan kapıyı zorlar, kapı yıkılsa altında kalmaktan bile korkmazlardı.

Okulda rahibelerin öylesine bir otoritesi vardı ki okul üniformasının belirlediği standartların ötesine asla geçemezdin. Elini beline koyamazsın, istediğin çorabı giyemezsin, eteğinin uzunluğunu ayarlayamazsın, avluda koşamazsın, saçını istediğin gibi tarayamazsın, hırkanı sırtına alamazsın, teneffüslerde bile yüksek sesle konuşamazsın. Üstelik Türkçe bile konuşamazsın. Elinde anahtar olan bir cezalı, kulaklarını dört açar, senin Türkçe konuştuğunu duyduğu anda da hemen eline koca bir anahtarı tutuştururdu. Akşam paydos zili çaldığında, Türkçe konuştuğunu duyup da anahtarı verecek birini bulamadıysan, ceza olarak, sayfalarca, “bir daha okulda Türkçe konuşmayacağım” yazarsın. Ama Fransızca yazarsın. Ödev zaten diz boyu, hangisini yapacaksın. Onu yapamazsın, bunu yapamazsın, “...mazsın” da “...mazsın”.

Ve ben, bu esaretin içinde, artık, Fransızca konuşmaya özendiğimi bile unutmuştum. Üstelik özgürlüğüne son derece düşkün bir yay burcuydum ben. Gene de birkaç yıl dayanma gücü gösterdim. Artık Fransızca konuşabiliyordum. Bir gün okuldan eve geldim. Ve ne demiş olabileceğimi düşünüyorsunuz?

“Baba, ben artık o okula gitmek istemiyorum...”

Babam da bana:

“Yaaaa, öyle miiii! Eğer o okula gitmezsen, başka okula da gitmek yok. Otur evde, cahil kal.” dedi artık bu sefer...

Sonuç olarak, epey bir uğraştan sonra ne yapıp edip, gene de babamı kandırdım ve Eseniş Lisesi’ne yazıldım elbette. Ve o günden sonra hayatımın akışı değişti.... Artık Fatoş ile bir araya gelmiştik. Annelerimiz ve babalarımız, ahabplığı daha da ilerletmiş ve her hafta sonu birimizin evinde kâğıt oynar olmuşlardı. Dolayısı ile biz de her hafta sonu bir aradaydık. Eseniş Lisesi’ne girmeyi başarmıştım ama Fatoş gene de benden bir sınıf yukarıdaydı. Bu yüzden, okulda çok sık bir araya gelemiyorduk. Ancak teneffüslerde ben onun sınıfına gidiyordum. Fakat onun sınıf arkadaşları ile bir türlü kaynaşmıyordum. Okul kaidesi olarak, ben bir sınıf aşağıdaydım ve dolayısı ile onların gözünde çömez sınıfına giriyordum. Üstelik sigara içmesini bile bilmiyordum. Mutlaka çaktırmadan öğrenmeliydim. Ama ne kadar çabaladıysam da evdeki arka odalarda yaptığım gizli çalışmalardan sonra bile, bu işi beceremedim. Çok iğrençti. Hem sigaradan iğreniyor, hem de o zamanlar hiç sigara içmeyen anneme yakalanma korkusuyla iki nefes çekip, alalecele söndürüyordum. Oysa Fatoş, içine çektiği sigarayı havaya öyle bir üflüyordu ki tam bir sinema artisti gibiydi. Çok keyif alıyor görünüyordu. Peki, ona bu kadar keyifli gelen sigara, bana neden iğrenç geliyordu? Kesin bende bir eksiklik vardı. Okulda, sınıf arkadaşı Talha ile bahçedeki tuvaletlere girerler, Fatoş bir kabinde, Talha öbür kabinde, birer sigara yakarlardı. Dumanlar, kabinlerin üstündeki aralıklardan dışarı baca gibi çıkar, zil çalar çalmaz da tuvaletlerden fırlayıp, sınıflara girerlerdi. Ama bir gün okul sahibi ve Müdiresi Adnan Hanım’a yakalanınca, tuvalet sigaralarına son vermek zorunda kaldılar.

Zaman geçtikçe Talha ve Fatoş, her gün biraz daha yakın arkadaş oluyordu. Zaten ikisi de geldikleri Işık Lisesi'nden birbirlerini tanıyorlardı. İçtikleri su ayrı gitmiyordu. İkisi de aynı kafada, aynı muzırlıktaydılar. Sınıfta da öğlenleri yemekhanede de aynı sırada otururlar, sonra da bahçede, sigaralarını içmek için kuytu bir köşe ararlardı. Okul, Arnavutköy'ün sırtlarında küçük bir koruluğun içindeydi. Dolayısı ile her köşesi, sigara içerken saklanabilmek için idealdi.

Ben de öğle yemeklerini okulda yemez, Arnavutköy'e iner, iskelenin çevresindeki büfelerden bir şeyler atıştırır, biraz gezer, okula çıkardım.

Gene böyle bir öğle teneffüsünde, aşağıya inerken bir de baktım ki Fatoş ile Talha, Arnavutköy'e inen taş merdivenlerin dönemeç yapan kuytu bir aralığında, yakmışlar birer sigara, tüttürüyorlar.

"Ne yapıyorsunuz burada, yemeğe gitmediniz mi siz?" dedim.

"Önce sigara içmek istedik, sonra gideceğiz." dediler.

"İyi, ben de aşağıya iniyorum, bir şeyler atıştıracağım." dememe kalmadı, bir anda, dönemecin iki üç basamak altından ayak sesleri geldi. Talha'nın, kafasını uzatıp, "Hasene Hanım" demesi ile Fatoş da Talha da ellerindeki sigaraları, bir anda benim elime verip, "tut tut tut!" dediler. Neden böyle bir muzırlık yaptılar, ne ara düşündüler bilemedim ama ben de aynı ablamın, Sulhiye'ye yaptığı gibi kalakaldım (Sayfa 220). İkisi birden aynı saniye içerisinde arkalarını dönüp aşağıya yöneldiler ve ben bir anda, iki elimde iki sigara, Hasene Hanım ile burun buruna geldim.

Gerçi Hasene Hanım, Adnan Hanım kadar otoriter değilse de gene de Adnan Hanım'ın prensipleri, bütün okul yönetimi üzerinde hissedilirdi. Hasene Hanım, beni iki elimde iki tane

sigara ile görünce bir baktı, durdu.

“Ne yapıyorsun sen burada?” dedi.

Ben, ablamın Sulhiye Hanım’a yaptığından daha beter bir hâle düşmüştüm. Bende iki tane sigara vardı. Donup kalmıştım. Bir anda aydım ve sigaraların ikisini birden yere attım, üzerlerine bastım.

“Ooohoo! Tecrübeliyiz bakıyorum bu konuda, hem de bir tane de yetmiyor demek ki sana, daha bu yaşta.” dedi Hasene Hanım.

Ne tecrübesi, ne sigarası, ama gel de anlat bakalım. Yakalanmışım bir kere. Ne desem boş. Ben içmiyorum, desem olmaz. “Fatoş’la Talha’nın sigaraları” demeyi de onuruma yediremiyorum, gammazlanış gibi.

“Özür dilerim.” diyebilirdim.

“Benden özür dilemen yetmez, hemen şimdi doğru Adnan Hanım’a gideceksin, kendini ihbar edeceksin, cezan neyse ona razı olacaksın.” dedi Hasene Hanım.

Neee! Adnan Hanım’a gidip, “ben sigara içiyordum, yakalandım” mı diyeceğim? Üstelik içmediğim sigarayı, “içtim” diyeceğim. Adnan Hanım da benim bu pişkinliğim karşısında, “aferin kızım iyi yaptın” diyecek!

İşlemediğim bir suç yüzünden, belki de disiplin kurulu-na verilecektim. Peki, ben bu cezayı alırken, esas suçlulara ne olacaktı? O gün belki de hayatımda ilk defa, kafamı mantıkla çalıştırmaya başladım. Tamam, arkadaşlarım suçluydu ama sonuçta işin içinde bir espri de vardı. Ben onları ele vererek, işin içinden sıyrılabilirdim ama ya sonra? Bütün okulda benim adım “gammaz”’a çıkacak, Fatoş’la Talha, disiplin cezası yiyecekti. Aileleri de zaten ele avuca sığmayan çocuklarını, belki de okuldan alacaklardı... Adnan Hanım’ın odasına giderken hem bunları düşünüyor hem de çare arıyordum. İdare

odasının kapısını çaldığımda, içeriden Adnan Hanım'ın otortter sesi duyuldu:

“Gir!”

İçeri girdim. Adnan Hanım, karmakarışık evraklarının arasından başını kaldırdı, yarım gözlüklerini biraz daha aşağı indirdi, bana baktı:

“Söyle kızım.” dedi.

Mutlaka, olumlu bir konu hakkında görüşmek istediğimi düşünmüştü. Çünkü biz hepimiz, Adnan Hanım ile okulun içinde bile, korkumuzdan, karşılaşmak istemezdik, değil ki kapısını çalıp odasına girmek. Titriyordum ama bu işin altından da kalkmalıyım.

“Hocam, bir söyleceğim var.” dedim.

Anlatacağımı çok kısa ve öz anlatmalıyım. Fazla söz, hem onu işinden alıkoyar hem de beni suçlu gösterirdi.

“Beni Hasene Hanım gönderdi. Size, kendimi şikâyet etmem için.” dedim.

Ancak bugün düşündüğümde, anlayabildiğim bir tebessüm geçti yüzünden. Zaten o güne kadar, gülümsediğini pek az görmüştük. Dürüstlüğüme şaşırmış olmalıydı. Gözlüklerinin üzerinden:

“Evet?” dedi.

“İşlemediğim bir suç yüzünden, ceza görmem gerektiğini söyledi. Ama ben suçlu değilim. Size bunu söylemek istedim, gerisini zaten Hasene Hanım, size anlatacaktır. Ama gene de ceza göreceksen, buna hazırım efendim.” dedim.

Bir an, şaşkın şaşkın yüzüme baktı.

“Peki, çıkabilirsin, gerekirse ben seni çağırırım.” dedi.

Kapıdan dışarı çıkar çıkmaz da Fatoş ve Talha ile burun buruna geldim. İkisi bir ağızdan: “Ne oldu, ne oldu?” dediler.

“Ne olacak, Adnan Hanım, içeride sizi bekliyor.” dedim.

“Neee! Yoksa bizi gammazladın mı?”

“Elbette anlattım her şeyi, bana yaptıklarınızdan sonra ne bekliyordunuz ki?” deyince, ikisi bir an birbirlerine baktılar ve yıldırım hızı ile ortadan yok oldular. Bir hafta da ortalıkta görünmediler. Adnan Hanım da bir daha beni odasına çağırmadı. İki sigarayla birden yakalanmış olmam, sanırım işi açıklamıştı. Tek sigara ile yakalansaydım, belki bir çelişki doğabilirdi. Ama zaten daha önce tuvaletlerde sigara içerken yakalanmış olan iki sabıkasının da Hasene Hanım’ın yanından koşarak kaçmaları, bu işi onların yaptığını açıklamıştı sanırım. Onlara da soru sorulmadı ama daha sonra, bu şartlar altında dahi arkadaşlarımı ele vermemiş olmam, bana, okulda büyük bir itibar kazandırdı.

Bu olay, Fatoş ile daha da yakınlaşmamıza sebep oldu. Hafta sonları bize geldiklerinde, artık, gazetecilik mesleğine gönül vermiş olan Filiz ablam da evde olmadığından, kolunun altında getirdiği teybini birlikte kuruyor, birlikte müzik dinliyor, birlikte tepiniyorduk. Evdekiler de kâğıt oynadıklarından, bizle ilgilenen yoktu.

Ama bir gün, bizimkiler oyun oynarlarken, biz sahiden de işin suyunu çıkardık. O, ellerini yıkarken ben de onun yanında ellerimi yıkamak için sıra bekliyordum. O, işi bitince, ellerini kurulamadan önce şakadan, bana bir fiske su attı. Ben aşağı kalır mıyım? Hemen musluğa uzanıp, bir avuç su alıp, ben de onun üzerine attım. O gitti, içeriden bir bardak su alıp geldi ve benim üzerime fırlattı. Ben koşup, küpün su maşrapasını doldurup, ona fırlattım. Artık evin içinde deliler gibi koşturuyorduk. Anne babalarımız, ne oluyor diye oyunu bırakıp dışarı fırladılar ama bizi tutmak ne mümkün... Annemin otoritesi bile işe yaramıyordu. Her yer sıırıslık olmuştuk, evde sanki arazöz dolaşıyorduk. Ben elimde kova ile o, su bidonu ile

dört katlı evin içinde bir aşağı bir yukarı deliler gibi koşturuyorduk. O ağır kovaları ve bidonları taşıırken nasıl koşturabildiğimizi bilemiyorum. Ben o hortumu bulduktan sonra ise, artık evin içini sel basmıştı. Artık bundan ötesi yoktu. İkimiz de yorgunluktan yere yığıldığımızda, en büyük intikamı aldı Fatoş:

“Bana ne, sen yaptın, sen temizle! Üstelik de senin evin.” dedi

Sonra da ben saatlerce temizleyip kuruladım tabii ki her yeri.

İşte tam da bu çok eğlendiğimiz günler arasında, muzır arkadaşşımdan, ben de sigara nasıl içilir öğrendim. Adam yerine konulacaktım ya, artık fasulyeden sayılmayacaktım.

Ancak bir keresinde, anne babalarımızın oyunu, iki gece iki gün sürünce, hiç durdurmadan çalıştırdığımız güzelim teybi yaktık. Bir yandan Ray Charles’i dinliyor, bir yandan şarkıya eşlik ediyor, bir yandan da dans ediyorduk. Derken, bir anda teybin içinden dumanlar yükselmeye başladı. Ses boğuldu ve sonunda sustu. Bize dayanamadı, yandı canım teyp. Bir daha da tamir edilemedi ne yazık ki. Zamanla, evdeki büyüküklerin oyunu bütün hafta sonlarını kapsamaya başlayınca, biz de müziksiz oturmaktan sıkılıp, kendimizi sokağa atmaya başladık.

YANLIŞ ADRES

Sanırım 65 senesinin soğuk bir kış günüydü. Kar yağmış, her yer kar tutmuş, yollar تنها ve sessizdi. O gün ise, 20 Aralık, yani benim doğum günümdü. Evde kutlama yapmış, hava kararınca da Yalıboyu'nda karların üzerinde yürümeye çıkmıştık. Gene çok kalabalıktık. Mayk, türlü espriler yapıyor, hepimizi gülmekten kırıp geçiriyordu. O kadar eğleniyorduk ki ne kadar çok yürüdüğümüzü fark etmedik bile. Saat gece yarısına yaklaşmıştı. Etraf iyicene sakinleşmiş, sokakta bizden başka kimseler kalmamıştı. Soğuktan ellerim acımaya başlayınca ne kadar çok yürüdüğümüzü anladım. Üşümüş ve susamıştım. Ablamın arkadaşı Sevgi ile birlikte hem konuşuyor hem de en önden yürüyorduk. Diğerlerinden biraz uzaklaşmıştık. “Keşke bir bardak çay olsa şimdi.” derken, ileride, ışığı yanan bir yer gördük. Hah, dedik, “işte çay orada”.

İçinde ışık yanan yer, yolun üzerinde ama biraz daha içerlekti. Sekiz on basamak çıkınca, içeride oturanları gördük. Oh, dedik, nihayet.

İçeride oturan insanlar gayet şık, hem bir şeyler yiyorlar hem de içiyorlardı. İçeri girmeye yeltendiğimizde, koyu renk takım elbiseli, papyonlu bir bey tarafından, “buyurun efendim” diyerek ardına kadar açıldı kapı. Bu kibar karşılanma, hoşumuza gitmişti.

“Çay getirir misiniz? Ama biraz çabuk lütfen, çok üşüdük de.”

Adam, garip garip yüzümüze baktı.

“Yanlış geldiniz herhâlde efendim.” dedi.

Şaşırmıştık. Yanlış bunun neresindeydi? Çünkü o zamanlar, Boğaz’da her gittiğin yerde rahatlıkla çay isteyebilirdin. İsterse restoran olsun.

“Neden yanlış olsun canım? Biz kalabalığız, arkadan arkadaşlarımız da geliyorlar ve çay içmek istiyoruz.”

Bunu söylerken, sadece bize iki çay getirmekle kalmayacağını, kalabalıktan iyi para kazanacağını, bahşişini de alacağını falan ima etmeye çalışıyorduk. Biz adamlar, yanlıştı, değil diye konuşurken, bir anda kapı ardına kadar açıldı, nefes nefese Mayk, içeri girdi.

“Hah, işte bir arkadaşımız geldi bile.” dedik.

Ama Mayk, ağzından köpükler saçarak:

“Çabuk dışarı!” dedi bize.

Şaşırmıştık. Ne oluyor diye bakarken, Mayk bir de adama dönüp:

“Kusura bakmayın, bunlar buraları bilmez, yanlışlıkla geldiler.” demez mi?

“Tahmin etmiştim.” dedi adam.

Sanki de biraz üzülmüştü.

Haydaaaa! Biz artık iyicene şaşkın ama çaresiz, dışarı çıktık. Çıkar çıkmaz da Mayk’a:

“Ne oluyorsun arkadaş, ne yanlışlığı, ne güzel çay içecektik işte, içerisi de sıcacıktı. Kibar da bir yerdi. Yanlışlık bunun neresinde?” derken, Mayk, kıpkırmızı olmuş suratıyla:

“Siz buranın neresi olduğunu biliyor musunuz?” dedi.

“Yooo, neresiymiş?” dedik.

Orasının neresi olduğunu söylerken, artık merdivenleri

inip yola çıkmıştık ve Mayk, gülmeye başlamıştı. Arkada kalanlar da bize yetişmişler ve oranın neresi olduğunu duymuşlardı. Herkes bir anda, gülmekten yere düştü.

Meğerse çay içmek için içeri daldığımız yer, Boğaz'ın şık bir randevueviymiş. Bugün bile hâlen, kapıda bize laf anlatmaya çalışan adamın hâlini düşündükçe, içimden gülmek gelir.

Bu olayın üzerine, bir bardak çay içip de ısınmadan Bebeğe yürüyerek dönmeyi de gözümüz yemedi artık. Saat de epey geç olmuş, hava buz kesmiş ve yavaş yavaş da kar tekrar yağmaya başlamıştı. Taksiye binelim, dedik.

O yıllarda Boğaz yolu, zaten çok sakindi. Normal zamanda bile tek tük arabalar geçerci. Hele ki kar yağmış bir gecenin geç vakti, oralarda taksi bulmak mucize demektir. Zaten bir taksi de bize yetmezdi. En azından yirmi kişi vardık. Bir yandan gözlerimiz taksi ararken, gene yola revan olduk. Derken, öyle bir tesadüf oldu ki bir anda iki taksi arka arkaya önümüze geldi. Artık üçüncüsünü aramak safdillik olur, deyip, bir kısmımız taksilere doluştuk. Geri kalanlar da çaresiz, yürümeyi kabul ettiler. Ben, Gönül ablam, Filiz ablam, amcamın kızı Sema, Sevgi, bir arabaya doluştuk. Sevgi'nin kardeşi Erhan, Mayk, Yıldıray, Emel ve Haşmet, diğer taksiye bindiler. Her iki takside de sığışmak için üst üste oturuyorduk. Bu arada tipi de bastırmıştı. Bizim bindiğimiz taksinin kapılarını kapatınca, içeriyi bir anda kesif bir rakı kokusu sardı. Taksi şoförü, orta yaşın üzerinde bir adamdı. Tamamen kar kaplı ön cama, neredeyse kafasını yapıştırmış, arabayı tam gaz sürüyordu.

Gönül ablam:

“Acaba biraz daha yavaş sürebilir misiniz arabayı? Ben korkuyorum da.” demek gafletinde bulundu.

Şoför, sağ kolunu, koltuğun arkasına atarak ablama döndü ve tam bir külhanbeyi ağzıyla:

“Kes dırdırı hanım abla, zaten kafamız kıyak, yerler buz tutmuş, silecekler de çalışmıyor, bir de senle mi uğraşacağız!” demez mi?

Gönül ablam hemen:

“Hah, işte biz de geldik zaten. Tamam. Hemen inelim şuracıkta, sağ ol şoför efendi.”

Şoför, dili dolaşarak:

“Siz Büyük Bebekte inmeyecek miydiniz yahu?” diyene kadar, adamın parasını eline tutuşturup, hepimiz kendimizi arabadan dışarı attık. Oysa daha Küçük Bebeğe bile gelmemiştik. Diğer taksi ile arkadan gelenler, bizim indiğimizi görünce, ne olduğunu anlamak için hemen durup, onlar da indiler arabalarından. Olayı anlattık. Kaderimizde yürümek varmış, deyip, dona donu, evlerimize kadar çaresiz yürüdük.

BÜYÜKBABAYLA EĞLENCE

Bu dönemlerde Mayk, evine gidip de bizimle yaşadığı eğlenceli olayları annesine ve kız kardeşine anlattıkça, bir fasıl da orada gülerlermiş. Bir gün annesi demiş ki:

“Oğlum, madem bu kadar yakın arkadaşsınız, bu kadar da çok eğleniyorsunuz, bir gün onları da bize yemeğe davet et de hep birlikte bir yemek yiyelim, ben de tanıyayım arkadaşlarınızı, güzel bir akşam yaşayalım.”

Ağustos ayının ortalarıydı, bir gün Mayk geldi.

“Annem bu cumartesi sizi yemeğe bekliyor, bahçede çar-
dağın altında hep birlikte yiyip içip sohbet edelim, diyor.”
dedi.

Bizler memnuniyetle kabul ettik, fakat annem ve babam, hafta sonu misafir geleceği için, “başka sefere inşallah” dediler.

Cumartesi günü, akşama doğru, büyükbabam bizi ziyarete geldi. (*Annemin babası olmasına rağmen, dede lafından hoşlanmadığından, kendisine “büyükbaba” dememizi isterdi.*)

Hafta sonları şöyle bir uğrar, babamla karşılıklı oturup sohbet eder, bir küçük kadeh rakısını içer, kahkahalar atar, sonra da: “Anneniz merak eder.” diyerek, 19.10’da Bebekten kalkan Üsküdar vapuruna biner ve Fıstıkağacı’ndaki evine dönerdi.

Büyükbabam Ahmet Ezgimen, eski bir deniz subayıydı. bahriyede yıllarca müzik hocalığı yapmış, konserler yönetmiş, emekli olduktan sonra da o zamanların en büyük eğlence merkezi olan Şehzadebaşı ve Direklerarası'nda müzikholleri yönetmiş, kantolar, operetler sahneye koymuş, kendisi tangolar yazmış, eski zaman şarkılarının ve kantolarının birçoğunun, tekrar günümüze kazandırılmasına sebep olmuş, müziğe ve güzel olan her şeye, bir de aşka âşık, çok kültürlü, son derece nüktedan, hem çok sevdiğimiz hem çok saygı duyduğumuz, o sıralarda 73 yaşlarında, dolu dolu bir insandı.

Anneannemi 15 yaşındayken kaçırmış, her zaman hoş tutmuş, fakat hem bahriyeli hem müzisyen hem çok tatlı dilli hem de çok yakışıklı bir adam olduğundan, gençliğinde anneanneme epey zorluklar çektirmiş. Hele ki Direklerarası'nda kantoları idare ettiği sıralarda, etrafındaki bir sürü güzel kайдından kocasını korumak için, bazen, teyzemi elinden tutan anneannem, müzikhole gider, gizlice kocasını izler, eğer güzel bir kadınla konuştuğunu görürse, hemen teyzemi yanına yollar, "baba, annem evde seni bekliyor" dedirtirmiş. Büyükbabam da her kim ile konuşuyorsa, hemen konuşmayı bırakır, kızının elini tutar, doğruca eve yollanırmış.

Bizim Mayk'ların evine davetli olduğumuz akşam, Fatoş ve ailesi de bize gelmişlerdi. Anne babalarımız kağıt oynarken, Fatoş'u da alıp yemeğe götürürüz diye düşünmüştük. Fakat biz, evin içinde hazırlanmak için bir alt kata bir üst kata inip çıktıkça, büyükbabam, oturdukça oturuyor, yerleştikçe yerleşiyor, bu arada gözüntün ucuyla da bizi izliyordu. Saat 19.00 olmuştu ve hâlen gitmeye kalkışmıyordu. Biz de büyükbabam misafirken, bir türlü, "biz yemeğe davetliyiz" diyemiyorduk. Diğer yandan da Mayk'ın annesi, sofrayı kurmuş bizi bekliyordu. Bu arada saat 19.30 oldu. Artık büyükbabamın gideceği vapur kaçmıştı.

Ve büyükbabam, en sonunda:

“Hayrola kızlar, bu ne hazırlık, bir yere mi gidiyorsunuz?” dedi.

Gönül ablam:

“Evet büyükbaba, bir arkadaşımızın annesiyle kız kardeşi, bizi yemeğe davet etti de oraya gitmek istiyoruz, arzu ederse-
niz, siz de buyurun, birlikte gidelim.” dedi.

Sadece nezaketen ve lafın gelişi...

Büyükbabam, hiç beklenmedik bir şekilde yerinden doğruldu. Ablama da:

“Hiç sormayacaksınız sanmıştım.” dedi

Ve hemen kalkıp, bizden önce yola koyuldu... Önce, şaka yapıyor sandık. Sonra, cidden bizimle geldiğini anladık. Eyvah, dedik, zehir olacak bu akşamki eğlence. Ne de olsa büyükbabamızla içki içip, yemek yiyecektik. Oysa, daha o güne kadar büyükbabamla, değil karşılıklı içki içmek, düğünler haricinde hiçbir eğlence yaşamamıştık. Neyse, biraz gecikmeli de olsa, büyükbabam önde, biz arkada, Maykların Arnavutköy’deki evine geldik. Nasıl kalabalığız, bir ordu gibi. Gönül ablam ve iki çocuğu, Filiz ablam, kocası Metin ağabey, Sevinç ablam ve iki çocuğu. Arkadaşlarımız Sevgi, Fatoş, ben ve büyükbabam. Onlar da: Mayk, Osanna, Osanna’nın nişanlısı İlhami ve anneleri.

Evin arkasındaki bahçeye çıktığımızda, bir de baktık, anakız, çardağın altına bir sofra kurmuşlar ki yok yok. Bilinen ne kadar meze varsa hepsini yapmışlar. Sofrayı lebalep doldurmuşlar. Eksik olan bir kuş sütü. Neyse, hepimiz sıkışa sıkışa masaya kurulduk.

Büyükbabam, Osanna’yı görünce, onu şöyle bir süzdü ve:
“Ben onun yanına oturacağım.” dedi.

Oturdu da....

Nişanlısı İlhami'ye de kaşlarını çatıp:

"Sen de geç karşıya, Metin'in yanına otur." dedi.

Biz ilk orada gülüşmeye başladık işte... İlk yarım saatten sonra büyükbabam, onlarla yeni tanışmış olmanın çekingenliğini üzerinden attı. Bir yandan Direklerarası'nı canlandırıyor, bir yandan kadeh kaldırıp: "Hayyt! Ver kendini soğuk rakıya!" diyor, bir yandan da Osanna'ya, espri ile karışık iltifatlar yağdırıyordu. Bir müddet sonra, yaptığı esprilerle hepimizi gülmekten kırıp geçirmeye başladı. Kahkahalarımızdan bütün sokak çınılıyordu. Osanna da hem onun Ermeni aksanlı, iltifatlı esprilerine komik cevaplarla karşılık veriyor hem kendisi de gülmekten bayılıyordu.

Büyükbabam iyice açılmış, arada bir, operetlerden bazı şarkıları söylüyor, bazen de o zamanlar sadece Ermeni kadınların söyleme yetkisi bulunan kantolardan bazılarını, Ermeni kadın aksanıyla söylüyordu. Bir ara, anneanneme yazdığı tangoyu da söyledi:

Sevgilim,
Seni sevmektir emelim,
Benim nazlı edalı meleğim
Ah o gülen gözlerini seveyim.
Bu akşam,
Çok güzelsin sevdiceğim,
Benim nazlı edalı meleğim,
Ah o güzel gözlerini seveyim.

Biz böylece süregelen yemekte gülmekten katılarak eğlenirken, Mayk ve annesi, durmadan içeriden bir şeyler taşıyor, ikramlar ediyorlardı. Bu arada Mayk, bir ara beni içeri, mutfağa çağırırdı ve:

"İçme suyu bitti, ne yapacağız şimdi?" dedi.

O kalabalıkta, çare yaratacak kişi olarak beni bulmuştu. O zamanlar, suyu, evlerdeki musluklardan da içebiliyorduk. Ama Arnavutköy’de her eski evde, şehir şebeke suyuna bağlı akan musluk yoktu. Demek ki onların evinde de yoktu.

“Hiç mi su yok?” dedim.

Bana, mutfaktaki tezgâhın üzerinden tahta bir kapağı kaldırıp, içi su dolu bir kuyu gösterdi.

“Burada su var ama olur mu ki?” dedi.

Ben de:

“Bilmem ki... Eğer acı su değilse, bunca içkiden sonra anlamazlar herhâlde kuyu suyunu.” dedim.

“Su fazla acı değil. Biraz acı sadece...”

“Boş ver. Hiç yoktan iyidir.” dedim.

Biz, sürahiye kuyu suyunu koyduk ve üzerini de ağzına kadar buzla doldurduk. Allahtan buz bol. O zamanlar buz, kocaman kaldırım taşı büyüklüğünde kalıpla alınırdı. Kırıp kırıp kullanılırdı. Suyu getirdik sofraya. Bir sonraki rakılar, kuyu suyu ile sulandırıldı. Herkes çakırkeyif. Mayk da ben de kimsenin kuyu suyunun farkına varmayacağına eminiz. O ana kadar kaç şişe rakı devrilmiş... Herkes rakısını içmeye devam etti. Kimseden ses çıkmadı. Ama büyükbabam, rakısından ilk yudumu aldı. Bir an durdu ve: “Ka evladım, ver kendini buzz gibi kuyu suyuna!” diyerek bastı kahkahayı. Bu arada, sofraya gelen meyveyi, Osanna’nın, eliyle kendisine yedirmesini istedi. Her lokmanın tek tek keyfini çıkarttı. Arada bir, elindeki üzüm tanelerini, Osanna’nın dekoltesinden içeri attı. Metin ağabey de: “Yarınki gazetelere manşet olacaksınız.” diyerek, daktilo yazar gibi yapıp, sözde zabıt tuttu. Sanki kaçamak yapıp basılan iki sevgilinin hikâyesini anlatan bir makaleyi gazeteden okur gibi yaptı. Derken, bu mükellef yemek bitti. Kahvelerimizi de içtik ve kalkıp eve git-

me vakti geldi. Hepimiz birbirimizle vedalaşırken, büyükbabama, Osanna'ya sarılıp, ne kadar eğlendiğini ifade ettikten sonra, son bir şaka daha yapıp:

“Ah Osanna, eğer kırk güne kadar ölürsem, senin caziben yüzündendir, dua et ki bu akşam yüreğime inmedi.” diyerek, hepimizi bir kere daha güldürdü.

Bu keyifli akşamın üzerinden bir hafta veya on gün geçmişti ki 30 Ağustos'ta, büyükbabama, Fıstıkağacı'ndaki evinde, her zaman oturduğu köşesinde, kendisi bile hissetmeden, sessizce ebediyete göçtü gitti. Hepimiz, sevdiğimiz ve saydığımız, bu dopdolu, neşeli insanı kaybettiğimize çok üzülmüştük.

Mayk, sadece bir gece tanıyıp da çok sevdiği büyükbabanın ölümüne çok üzülmüştü. Fakat bu haberi ablasına, “büyükbaba ölmüş” diyerek aniden verince, bir anda şoka giren Osanna'dan, “böyle şaka mı olur” diyerek, sıkı bir tokat yediğini anlatmıştı bize.

“Kandırıyorsun beni. O akşam büyükbabanın söyledikleri yüzünden.” diyerek, günlerce inanamamıştı, Mayk'ın doğru söylediğine. Daha sonra bize gelip, bu haber doğru mu diye sormuştu. Doğruladığımızda ise: “Benim yüzümden!” diyerek, olduğu yere çökmüştü, yüzümüze bakarak...

Ve hâlen de ne zaman bir araya gelsek, şaka yollu da olsa sorar:

“Bana bak, doğru söyle bana, büyükbaba benim yüzümden mi öldü hakikaten, yoksa kuyu suyundan mı ka?”

Doktorlar, büyükbabanın ölüm sebebinin kalp krizi olduğunu söylemişlerdi o zaman. Eğer geçirdiği krizin sebebi, hakikaten o akşam Osanna ile yediği, hiç unutulmayacak kadar eğlenceli yemek ise, büyükbabama kesinlikle çok mutlu gitmiştir ebedî âleme diye düşünüyorum. Gittiği yer ışıkla dol-

sun inşallah. Bize de hiç unutmayacağımız, torunlarımıza bile anlatacağımız harika bir hatıra bıraktı, o gece bize katılarak.

(Anneannem ve büyükbabam)

SIDIKA HALA

Büyükbabamız Ahmet Ezgimen'in bir de kız kardeşi vardı: Sıdika Hala. Annem, Sıdika Hala'yı o kadar çok severdi ki bana, göbek adım olarak onun ismini vermişti. Benim hatırladığım Sıdika Hala, namazında niyazında, ağzında hiç dişi kalmamış, yaşlı başlı, kendi hâlinde bir kadındı. Beni de çok sever, sık sık bize geldiğinde, bana, nasıl oruç tutulur, nasıl namaz kılınır, uzun uzun anlatırdı. Daha sonraları, biraz daha büyüdüğümde, bir gün bana, 30-40 yıl kadar önce, daha biz henüz Bebeğe gelmeden önce, onlar da daha Fener'de otururlarken, Bebeğe sık sık geldiğini söyledi.

"Ne yapmaya gelirdin hala?" diye sordum.

"Denize girmeye." dedi.

"Nasıl yani?" diyebildim...

Çünkü o zaman 60'lı yıllardaydık. Demek ki Sıdika Hala, 20'li, 30'lu yıllarda, Bebeğe denize girmeye tek başına geliyordu. Haliç'in arkalarında bir yer olan Fener'den geliyordu üstelik.

"Nasıl geliyordun?" diye sordum.

"Çok kolay olodu." dedi, eski İstanbul aksanıyla.

"Ağabeyimin evde bıraktığı sivil kıyafetlerini giyip erkek kılığına giroo, kafama da bir fes takıp, saçlarımı da içine sakloodum, önüme baka baka tramvaya binoo, Eminönü'ne ge-

loo, oradan da bir tramvaya daha binip, Bebekte inoodum. Şimdilerde Mısır Konsolosluğu olan sarayın yanına gelip, üzerimdekileri çıkartoo, mayom da içimde olduğu için, sıkıntı çekmeden yüzoo, sonra da mayom kurur gibi olunca tekrar kıyafetlerimi giyinoo, tramvaydan tramvaya, akşam olmadan eve yetişoodum.” dedi.

Bugün bile, Sıdika Hala’ın yaptıklarına “pes” diyorum. O zamanlar Bebekte, “kadınlar hamamı” denilen plajlardan var mıydı işte onu bilemiyorum. Onun, o zamanın şartlarına uymayı reddeden özgür ruhu, sadece Bebekte denize girmekle kalmıyor; akşamları da ağabeyi evde yokken, onun kıyafetlerini giyip, gene erkek kılığına giriyor, Şehzadebaşı’na, Direklerarası’na gidiyor, müzik dinleyip eğleniyor, çok geç kalmadan da evine dönüyormuş.

Bunları nasıl yapıyormuş, o zamanlar henüz evli değil miymiş evde onu takip eden bir başkası yok muymuş o kadarını bilemiyorum. Sadece anlattıklarını aktarıyorum.

Ve hâlen de şaşıyorum.

NACİYE TEYZE

Ailemizde, büyükbabamın kız kardeşi Sıdika Hala gibi, özgür ruhlu bir de Naciye Teyze vardı. Naciye Teyze, anneannemin üvey kız kardeşiydi. Büyük büyükanne, Hayriye Hanım'ın, kadı ile evliliğinden olan kızıydı. Esmer tenli, lacivert çakır gözlü, ufacık tefecik, fakat benim tanıdığım zaman bile, yaşlı olmasına rağmen, gözleri gencecik bakan, kıpır kıpır, hayat dolu bir kadındı. Onun gençliğinde, kızlar 14-15 yaşlarına geldiklerinde evlendirilirlermiş. Dolayısıyla, onu da gencecik yaşında, bir cami hocası ile evlendirmişler. Hoca da kendince, bu güzel kızın kıymetini bilmiş, onu çok güzel bir konakta yaşatmış. Etrafından hizmetçilerini, yardımcılarını hiç eksik etmemiş.

O zamanlar ferace ve çarşaf zamanlarıymış. Evlerde kaçgöç olur, kadınlar, camdan dışarıyı görebilmek için, ahşap kafesli cumbalı pencerelerinin arasından bakarlarmış. Hoca, sabahın köründe ezandan önce kalkar, camiye ezan okumaya gider, giderken de Naciye Teyze'nin eline bir dinî kitap verirmiş. "Ben dönene kadar bunları oku bitir." der, yatsı namazına kadar da gelmez, gelince de Naciye Teyze'yi, okudukları hakkında imtihan eder, sonra da yatar uyurmuş. Zaten adam, kişilik olarak da az konuşan bir adammış.

Gel zaman git zaman, böylece seneler geçmiş. Fakat kafes-

lerin arkasında kitap okumaktan ruhu daralan gencecik kız, bir gün, kafesin arkasından dışarı bakarken, kaytan bıyıklı, son derece şık giyimli ve yakışıklı bir adam geçmiş. Naciye Teyze, pürdikkat, adamı incelemiş. Ertesi gün ve daha sonraki birkaç gün daha adam, gene aynı yoldan geçince, Naciye Teyze, yanındaki yardımcısına:

“Çabuk koş, bu adamın kim olduğunu öğren gel.” demiş.

Yardımcısı, hemen çarşafına sarınıp, koştura koştura adamın peşinden gitmiş, haberi alıp, hemen dönmüş. Bu yakışıklı adam meğerse aynı kendi babası gibi, saraya bağlı bir kadı imiş. Adamcağız, Naciye Teyze’nin, kafesin arkasından onu izlediğinden habersiz, her gün yolunun üzeri olan pencerenin altından geçer, işine gider, akşam da aynı yoldan geri dönermiş.

Böylece bir zaman geçmiş. Bir sabah, kocasını erkenden camiye yolcu eden Naciye Teyze, düşünmüş düşünmüş ve artık dayanamayacağına karar verip, kalkmış, mor çarşafını giymiş, eflatun feracesini takınmış, yardımcısı arkada kendisi önde, bir tatlıcıya gidip bir kutu lokum yaptırıp, kolunun altına sıkıştırmış ve bu yakışıklı kadı’nın mevkiiine gitmiş. Kapısındaki kalem efendisine de eflatun feracesinin altından:

“Bir meselem var. Kadıya akıl danışmak istiyorum.” demiş.

Kadı, Naciye Teyze’yi buyur etmiş. Naciye Teyze, elindeki lokumu, kadı’nın masasına bırakıp, sesinin en güzel tonu, fakat bütün edebi ile gene feracesinin altından:

“Efendim, içinden çıkamadığım bir mesele var, çok sıkıldım ve size akıl danışmaya geldim.” diyerek, anlatmaya başlamış:

“Benim kocam camide hoca, sabahın köründe gider, gece karanlığında gelir, verir elime bir kitap, oku bunu, der, akşam gelince de imtihan eder, sonra da yatar uyur. Ben de ka-

fes arkasında, koskoca evde, bu gencecik yaşımda yapayalnız çürüyüp gidiyorum. Ne yapsam ki bu sıkıntıdan kurtulmak için?” derken, feracesi elinden düşmüş, yüzü görünmüş.

Kadı efendi, Naciye Teyze’nin, bir esmer tenindeki çakır gözlerine bir de kalemle çizilmiş gibi güzel yüzüne bakmış:

“Hemen boşanın.” demiş.

“Aman efendim, ben ne yaparım sonra tek başıma dul bir kadın?”

Kadı:

“Onun çaresini hemen buluruz efendim.” deyip, Naciye Teyze’yi hemen bir celsede kocasından ayırıp, kendi nikâhına almış. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Adamcağız vefat edene kadar da çok mutlu yaşamışlar.

Naciye Teyze’nin, evlilik hikâyesi hakkında bana anlattıklarından aklımda kalanlar bunlar. Annem, Naciye Teyze ile sık sık görüşür, üvey teyzesi olmasına rağmen, onu çok severdi. Naciye Teyze, neşeli olduğu kadar, aynı zamanda itikatlı bir kadındı. Namazını kılar ama göstermez, orucunu tutar ama söylemez, ibadetini yapar ama kendine saklardı. Bebekteki evimize sık sık gelir, gece yatısına kalır, bizlere çok güzel, kıssadan hisse alınan hikâyeler anlatırdı.

Daha sonra Kadıköy yakasında, Feneryolu’na taşındığımızda da bir gün yatıya geldi. Yeni evimize ilk defa kalmaya gelmişti. Annem ona, benim yatağımı verdi. Naciye Teyze: “Asla olmaz, ben salondaki kanepede yatacağım.” dedi. Olmaz, dedikse de kabul etmedi. Annem salona yatak kurdu. Bizi de erkenden odalarımıza yolladı ki teyze rahat etsin diye. Akşam erkenden yatınca, sabah da erkenden kalktık tabii. Usulca salonun kapısını aralayıp içeri baktım ki Naciye Teyze, çantasını hazırlamış, koltuğun ucuna eğreti oturmuş, öylece boş boş bakıyor ve bizi bekliyor. Beni görünce, nefes nefese:

“Hadi ben gidiyorum, eyvallah, biriniz kalkın diye zor bekledim.” dedi.

“Hayrola teyze, ne oldu, bir yanlışlık mı yaptık da böyle apar topar gitmeye kalkıyorsun?” dedim.

“Yok evladım, ne yanlışlığı, sizde yanlışlık yok, ama bu ev perili.” dedi.

“Ne perisi teyze?” dedim.

“Ne perisi olacak kızım, sabaha kadar on beş dakikada bir tepeme gelip, ‘gukkuru gukkuru’ deyip, beni hiç uyutmadılar.” dedi.

O sırada bizim konuşmalarımıza annem de kalktı geldi. Teyze nefes nefese, bu evin perili olduğunu, bir an önce burayı satıp başka yere gitmemizi, bizi de yakında rahatsız edeceklerini, bir çırpıda söyleyerek kapıya yönelmişti bile...

“Nasıl bir sesti duyduğun, teyze?” dedi annem.

“Acayip yankılanan bir ses, sabaha kadar susmadı.” dedi.

Dedi ve o anda salondaki guguklu saatteki kuş, bir anda saatten dışarı fırlayıp, “guguk, guguk” diye öttü. Arkası saate dönük olan teyze:

“Hah işte, bak gene duydum.” dedi.

Biz hepimiz bir anda gülmekten yerlere düştük. Meğerse bizim guguklu saat, her on beş dakikada bir “guk” demiş. Saat başı da “guguk guguk” diyerek, kadıncağızı sabaha kadar uyutmamış. Nereden aklımıza gelecekti ki kadıncağızın, saati perilerle karıştıracağı. Meğerse Naciye Teyze, daha önce hiç guguklu saat görmemiş. Daha sonra durumu anlayınca, kendisi de gülmekten yerlere yattı.

Ama ancak perili ev korkusunu üzerinden attıktan sonra...

SULHIYE HANIM

On altı yaşımdın arkadaşları, etrafımda oluşmaya başlamıştı. Doğan, Haşmet, Yıldırav, Ömür, Nebii, Onur, Emel, Mimi... Annemin, görüşmeme müsaade ettiğı, adını hatırlayamadığım birkaç arkadaşım daha oldu. Fakat arkadaşlarımla gezmeye gitmeme izin yoktu. Hele ki parti verilen evlere girmem, zinhar yasaktı.

Annem, arada bir Emel'in evine gitmeme izin veriyor, ona da her gün "evet" demiyordu. Bu arada Gönül ablam, çözümü buldu.

"Bizim evde toplanın çocuklar, bana gelin." dedi.

Neredeyse her gün, Gönül ablamın evinde büyük bir kalabalık oluşturmaya başladık. Doğan, Haşmet, Yıldırav, Ömür, Onur, Osanna, Mayk, Sulhiye Hanım, Hasan ağabeyim, eşi Işıl, kızı Arzu, Filiz ablam, eşi ve o sırada uzakta yaşayan kuzenlerim, yeğenlerim, bir araya gelerek oyunlar oynuyorduk.

En favori oyunumuz; "kulaktan kulağı" oynayarak, Sulhiye Hanım'ı utandırmaktı. En başta oturan ne derse desin, her zaman en sona oturttuğumuz Sulhiye Hanım'a giden kelime, mutlaka onun söylemekten utanacağı bir kelime olurdu. Sulhiye Hanım, daha kelimeyi duyar duymaz, sağ elinin dört parmağının ucu ile ağzını kapatır, iki büklüm olur, değil kelimeyi söylemek, gülmekten nefesi içine kaçar, kıpkır-

muzı kesilirdi. Her seferinde ne yapar eder, Sulhiye'yi cezalı bırakır, ona verdiğimiz cezalarla, bir posta daha kahkahalara boğulurduk.

Bu kadıncağız, Adana'nın iyi bir ailesinin kızıydı. Son derece kibar, terbiyeli, utangaç ve saygılıydı. Fakat kıskanç bir akrabasının, göz damlasının içine koyduğu aseton yüzünden, çok güzel gözlerinden birisini kaybetmişti. Bu arada, ailesinin öngörüsü ile yaptığı yanlış izdivaç yüzünden de zor bir hayat yaşıyordu. Yaşamunda üst üste gelen şanssızlıkları, bizle birlikte gün geçirip, gülerек unutmaya çalışıyordu.

Bütün talihsizliğine rağmen, nüktedan ve çok iyi niyetli, namusuna düşkün, temiz kalpli, özellikle taşralı gözükmeye çalışan ama bir o kadar da zeki bir kadındı. Kendine özgü deyimleri vardı: "Abooooovv!" gibi.

Bir aralar televizyonda oynayan "Avrupa Yakası" dizisindeki "Adanalı hala" tiplemesini gördüğüm anda, bu oyuncunun mutlaka Sulhiye'yi tanıyıp, onu izledikten sonra böylesine başarılı bir tip yarattığını düşünmedim değil. Bir tipleme, bu kadar çok benzeyebilirdi Sulhiye Hanım'a.

Hem konuşması hem yürümesi hem de mimikleri ile Sulhiye'nin aynısıydı çünkü. Sadece Sulhiye Hanım, biraz daha mazlum görünüşlüydü. Ya da bütün Adanalılar birbirine bu kadar mı benzerdi?

Bu kadıncağız, bizim bütün şakalarımıza katlanır, birisi bir şey anlattığında da bütün dikkatini vererek merakla, acaba yeni bir şey öğrenebilir miyim diyerek dinlerken, bir anda Filiz ablamın kocası Metin ağabeyin, biraz da üstü örtülü muzip şakalarına hedef olurdu. O anda birkaç saniye, yaralı gözünü gizlemek için taktığı siyah badem gözlüklerinin üstünden, gözlerini kocaman açarak bakar, sonra da şaşırarak ya da utanarak gözlerini kısar, omuzlarını kaldırarak başını ha-

fifçe yandan öne doğru eğer, ağzını büzer ve dört parmağının ucuyla da ağzını tutarak: “Abooooovv!” diye bir ses çıkartırdı ki hepimiz bayılırdık, onun bu “aboovv”una.

Metin ağabey: “Abo deme Sulhiye Hanım, İstanbul’da bu ayıptır.” diye takılır, o da utanır ve gene başını yandan öne eğerek yere bakar, bir eliyle de “abo” dememek için, ağzını dört parmağının ucuyla kapatırken, bir yandan da kikirderdi.

Kalabalık olunca, sessiz film oynardık. Mayk’a ise, hiçbir şekilde anlatılamayacak, uydurma film isimleri söyler ve anlatacağım diye kendini yerden yere atmasına, bayılana kadar gülerdik.

Rahmetli de: “Yahu nereden buluyorsunuz bu kazık filmle-ri, ben hiç duymadım.” diye itiraz etse bile: “Aaa, oyunbozanlık yok, anlatacaksın. Biz biliyoruz, var.” diyerek diretirdik.

Bazen de son derece kolay bir film ismi söyleyerek, kolayca anlatacağını sanmasını sağlar, fakat anlamamakta ısrar ederdik.

Sevgili Mayk. Canım arkadaşım. O kadar neşeli ve şakacı bir çocuktuk ki ölümü bile şaka gibiydi. 99 depreminde çok sarsılmıştı. Depremden bir iki yıl sonra da bir şubat ayının 29’unda, futbol oynarken kalpten gitti.

Oysa bir önceki yaz, Marmaris’e tatile gelmiş ve bende kalmıştı. Demek ki veda etmeye gelmiş. Haberini verdiklerinde inanmadım. Toprağı bol olsun. Bizden hiç ayrılmadı. Gittiği yeri sevsin ama ömrümüz bitene kadar da yanımızdan hiç ayrılmasın.

KAYIK SEFALARIMIZ

Beni damdan düşmekten kurtaran Bekir Usta, Bebeğin en eski simalarından biriydi. O zamanlar bekârdı. Her gün bir sürü evin tamirat işleriyle uğraşırdı. Akşamüzeri bizim eve bir uğrar, sonradan da bizim evin hemen altındaki minik meyhaneye gider, orada birkaç arkadaşı ile gecenin geç saatlerine kadar şarap içer, ama asla da sarhoş olup sapıtmazdı.

Gel zaman git zaman, Bekir Usta, bir kayık aldı. O kayığı günlük kiraya vererek nafakasını artırdı. Daha sonra bir kayık, iki kayık derken, kayıklar dört, beş olunca, Bekir Usta'nın lakabı, Bekir Kaptan oldu. Biz de onun, cami ile Özsüt'ün arasındaki Kömürcü İskelesi'nin kayıkhanesine bağladığı birkaç kayığı tanırdık. Kendisi orada olsun olmasın, eğer kayıklardan biri orada ise biner, gezer gelir, gene yerine bağlardık. Bu konudaki samimiyetine çok güvenirdik.

60'lı yılların ortalarında, Gaskonyalı Toma Gazinosu, yaptığı programlarla ortalığı kırıp geçirirdi. En meşhur sanatçılar gelir, eğlence ayyuka çıkardı. Biz de arada bir, Bekir'in kayıklarından birini alır, Gaskonyalı'nın önüne gider, biraz müzik dinler, sonra gene kayığı geri getirip yerine bağlardık. Fakat gazinonun önü en girdaplı yerlerden biri olduğundan, kayığı oraya çektiğimizde, kürekte kim varsa, kayığı aynı yerde tutabilmek için siya yapmaktan canı çıkardı.

Gene bir yaz sonu akşamı, Toma'ya, çok meşhur bir sanatçı gelmişti. Gidip dinlemek istedik. Gene bir araya toplandık ve Bekir'in kayıklarından birini alarak doluştuk içine. Ama bu sefer sanırım biraz fazla doluşmuştuk. Biz kardeşler, eniştem, çocuklar, çocukların özel ders aldıkları iki öğretmen, arkadaşlar, bir de Adanalı Sulhiye Hanım... O akşam, Filiz ablamın kocası Metin ağabey oturdu küreğe, başladı çekmeye. Kayık büyüktü ama biz de on üç kişiydik. Herkes birbirinin üzerinde oturuyor, kim kımıldarsa, kayık o yöne yatıyordu. Eniştem, "aman kımıldamayın" diyerek, bizi Toma'nın önüne usul usul götürdü. Meşhur şarkıcıyı dinledik. Kim olduğunu bugün hatırlamıyorum ama ne kadar uzun dinlediyseniz artık, Metin ağabey:

"Hadi çocuklar, kürek çekmekten kollarım Muhammed Ali'nin kollarına döndü, dönelim artık." dedi.

Demeye kalmadı, ufaktan bir yağmur çiselemeye başladı. Sulhiye başladı sızlanmaya:

"Ben size güvendim, inandım, kayığınıza bindim, zaten yüzme de bilmem, yağmur da başladı, neden bindirdiniz beni kayığa..."

O böyle şakayla karışık, yarı korkuyla yalancıktan sitem ederken yağmur, hızını artırmaya başladı. Metin ağabey, âlem adam, yakaladı ya Sulhiye'nin zayıf tarafını:

"Bak Sulhiye Hanım, madem korkuyorsun, burada en sağlam yer, şu deniz feneri, seni oraya bırakayım istersen." dedi

- Yapmayın Metin Bey, beni bugün bırakmayın fenere.
- Neden, bugünün nesi var ki?
- Yarın bırakın, zahmet olmazsa.
- Neden yarın bırakalım, yağmur şu anda yağıyor.
- Çünkü yarın pazar, etrafta bir sürü zengin yatlar, kotralar olur, bakarsın iyi birisi beni oradan kurtarırsa kismetim açılır.

Onlar böyle şakalaşırken, bizim gülmemiz, kımıldamamız olanaksız. Gözümüzü kırpsak kayık yana yatıyor. Bu arada, çiseleyen yağmur, bir anda öyle bir sağanağa dönüştü ki böylesi az görülür. Kayıkla da yağmurla da başa çıkmak imkânsız hâle gelince, o anda karşımıza çıkan bir “raft”a (deniz evi), hepimiz kendimizi attık. Yukarı çıktıktan sonra, raftın üzerine en son Sulhiye’yi aldık. Fakat Sulhiye, daha ayağını içeri atıp, diğer ayağını da içeri çekmesi ile yarı beline kadar kayboldu bir anda. Ne oluyor, demeye kalmadı, baktık ki deniz evinin döşemesinde, denize açılan bir kapak varmış. Sulhiye de basa basa gidip o kapağa basmış, kapak içeri göçmüş, kadıncağız da yarı beline kadar suyun içine düşmüştü. Güç bela kadıncağızı kollarından tutup yukarı çektik. Fakat artık Sulhiye’yi susturabilene aşk olsun.

“Zaten sizin aklınıza uyanda kabahat, doktor kızı, mühendis karısı dedik, inandık güvendik, başıma gelene bak, sudan çıkmış sıçana döndüm, ne olacak şimdi...” Dır dır dır...

Tam deniz evinin çatısının altına sığındık ki baktık karşıdan birisi, avaz avaz bağıyor. Yağmurdan göz gözü görmüyor. Karşıdan bağırmanın da ne kim olduğu görülüyor ne de dediği anlaşıyor.

Metin ağabey dedi ki:

“Bak Sulhiye Hanım, raftın sahibi bizi gördü, inin raftımdan, diye bağıyor. Bu adam, raftına çıkanlara ateş de edermiş. Önünde iki seçenek var: ya kayık ya kurşun... Hangisini seçiyorsun? Biz, ıslanacak olsak da kayığa binip sahile gidiyoruz.”

Sulhiye, ellerini havaya açıp:

“Allah’ım, bir tarafta kurşunla vurulup ölmek var, bir tarafta boğularak ölmek var. Acaba hangisini seçsem?” diyerek kikirderken, bir taraftan da çaktırmadan sahiden korkuyordu.

Derken bir de yağmurun arasından baktık ki sahilden bir kayık, rafta doğru geliyor.

Metin ağabey:

“Tamam Sulhiye Hanım, bak adam geliyor işte. Artık adama seni veririz. Bu kadın korktu da onun için sizin raftınıza çıktık, deriz. Adam da seni götürür, bizi de bırakır herhâlde.” dedi.

Sulhiye:

“Anam, insan, dostlarına böyle mi yapar...” falan diye şakaşırken, bir de baktık ki rafta doğru gelen, bizim Bekir! Yağmur bastırınca, kayıklarına bakmayasahile gelmiş. Bakmış ki kayığın biri yok. Etrafa sormuş nerede diye. Arkadaşları da kayığı bizim aldığımızı söylemişler. Sahilden bize bakınırken, rafta çıktığımızı da görmüş. Sahilden avaz avaz bağırarak oymuş: “Orada kalın, geliyorum!” diye.

Meğerse bizim, Bekir’den habersiz alıp bindiğimiz kayığın, o sabah kayaya çarpıp dibi delinmiş. Bekir de kayıktaki delik yeri kısa yoldan ucuza kapatmak için, üzerine beton dökmüş ve kurummasını bekliyormuş. “Bakalım olacak mı?” diyormuş kendi kendine de. Ne bilsin adamcağız, gecenin bir vakti gelip o kayığa doluşacağımızı. Bizim de o kayığı alıp gittiğimizi duyunca, hemen bizi aramaya başlamış. Rafta gelip hepimize baktığında:

“Herkes burada inşallah, Allah’a şükür.” dedi.

“Neden korktun ki?” dedik.

Kayığın durumunu anlattı... Bir de dönüp baktık ki bizim kayığın içi, yarısına kadar su dolu. Artık yağmurdan mı doldu, yoksa gerçekten su mu aldı bilemedik. Tabii bu durumda bizim, geldiğimiz kayıkla sahile dönme şansımız olmadığından Bekir, kendi geldiği küçük kayıkla, bizi parti parti sahile taşıdı. Sonra da gitti, kayıkları birbirine bağlayıp, delik kayığı

sahile getirdi. Hepimiz sahile inene kadar, sudan çıkmış sıçana dönmüştük. Sulhiye, bir daha kayığa binmeye, on kere tövbe etti. Bin kere de zaten neden bindiğine kızdı. Sahile ayak basınca da toprağı öptü. Bir müddet, bir araya toplanıp, atlattığımız tehlikeyi konuştuktan sonra, evlerimize dağılmak üzere vedalaşırken Sulhiye demez mi:

“Yarın hava güzel olursa kaçta gideriz Toma’ya? Bu akşam ben bir şey anlamadım.”

O günden sonra Bekir, en sağlam kayıkların hangileri olduğunu bize gösterdi. Bizim binme ihtimalimiz olan yere de hep en sağlam kayıklarını bağladı. Bekir Usta bu sefer, hepimizi kurtarmıştı o akşam.

Bu arada, tesadüfen, Bebekli dostlarımla yazışırken yeni öğrendiğime göre, raftın sahibinin, o zamanlar sahiden hiç şakası yokmuş. Bazı arkadaşlarıma gerçekten, rafta çıktıkları için, penceresinden ateş etmiş. O zamanlar, kimse rafta çıkmasın diye, ben bunun şaka olarak söylendiğini zannediyordum. Meğer gerçekmiş. Şaka maka derken o gece biz, kurşun yemekten, bilmeden ucuz kurtulmuşuz demek ki.

KAYIK CEFASI

Biz o gece ucuz kurtulmuştuk. Ama bizim Sulhiye Hanım, maalesef daha sonra başına geleceklerden pek de ucuz kurtulamamıştı.

O zamanlar, Küçüksu'da kocaman bir çayır, bu çayırda da devamlı bir panayır havası estiren, kayık şeklinde bir sürü salıncaklar vardı. Hele hafta sonları ve bayramlarda, tıklım tıklım dolan çayırda piknikler yapılır, kahkahalar çınlardı.

Bir yaz günü Sulhiye Hanım da Adana'dan İstanbul'a misafir gelen hanım akrabalarına, bu şenlikli yeri göstermek için, Küçüksu'ya pikniğe davet etmiş. Sabahdan nevalelerini alıp, vapura binip Küçüksu'ya gitmişler. Bütün gün, o zamanlar mesire yeri olan o güzelim çayırda ve sahilde vakit geçirip, eğlenmişler. Akşamüzeri de Bebeğe dönmek için iskelede vapur beklerlerken, Sulhiye Hanım bir de bakmış ki orada büyükçe bir kayık ve yaşlıca bir kayıkçı, müşteri bekliyor.

(O zamanlar İstanbul'da kayık taşımacılığı çok vardı. Sabahları balığa çıkan kayıkçılar, öğleden sonra da kayıklarıyla, aynı yaka üzerinde, yakın mesafelere insan taşır ya da gezdirir veyahut kayıklarını kiraya verir, böylece ek bir gelir elde ederlerdi.)

Bizim Sulhiye, bu yaşlı kayıkçıyı görünce, aklında bir şimşek çakmış. "Hah!" demiş, "Akrabalarım, Bebeğe kayıkla gitmeyi teklif edeyim. Bu adam nasıl olsa yaşlı ve bize asıla-

maz. Ben de artık, tam bir İstanbullu olduğumu akrabalarıma gösterir, havamı da atarım. Denizden korktuğumu onlar da anlamazlar o zaman. Zaten korksam da bir şey olmuyor.”

Tabii ki bu arada, iki yaka arasındaki anaförler ve akıntılardan haberi olmadığını söylememe hiç gerek yok. Hayatında hiç geçmemiş ki kayıkla karşıdan karşıya... Akrabaları da bir sürü kadın ve çoluk çocuk.

“Hadi vapura binmeyelim. Bebeğe kayıkla gidelim de bir deniz sefası yapalım.” demiş, akrabalarına.

Kadınların hepsi birden:

“Yok, aman! Biz korkarız kayıktan. Yüzme de bilmiyoruz, çocuklar da var, olmaz.” demişler.

Bizimki hemen kasılarak:

“Yok canım, korkmayın. Ben çok bindim, hiçbir şeycik olmaz.” demiş.

Sonuçta kadınları ikna edip, vapur biletlerini de iade ettirip, hepsini doldurmuş kayığa.

Kayıkçıya da: “Çek Bebeğe.” deyip, kurulmuş kayığın arkasına. Yaşlı kayıkçı, hangi akla hizmetse başlamış çekmeye kürekleri. Bu arada kayık büyük, kalabalık ve ağır. Kayıkçı da yaşlı. Demek ki çok usta bir kayıkçı da değilmiş.

Akıntı, Küçüksu’dan Marmara’ya doğru akar. Bu yüzden, karşı sahilde Rumeli Hisarı’nı tutturup, oradan da biraz daha aşağıda kalan Bebeğe sürüklenerek geçmeye çalışacağına, dosdoğru Bebeğe kürek çekmeye başlamış, yaşlı kayıkçı. Böyle olunca da akıntı ve anaförler, bunları daha da aşağı atmış elbette. Ancak Ortaköy önlerinde sahile yaklaşabilmişler. Güneş de artık batmış, hava kararmaya yüz tutmuş. Tam sahile yanaşmaya sıra geldiğinde, Sulhiye bir de bakmış, karşıdan kocaman bir mavna geliyor.

“Allah Allah, bu denizin üzerinde de her şey insanın üs-

tüne üstüne geliyor gibi görünüyor. Ben de hem korkarım hem de neden bindim bu kayığa... Geç de oldu, kocam da merak etmiştir şimdi, kızacak bana..." diye düşünürken, bu mavna gelmiş gelmiş, Beşiktaş İskelesi'nin önünde, orta yerinden "küt" diye çarpmış mı bunların kayığına! Kayık parçalanıp devrilmiş. Bunlar bir sürü kadın, çoluk çocuk, hepsi saçılmışlar denize. Allahtan sahile çok yakınlarmış da olaya şahit olan, çay bahçesindeki insanlar, derhâl denize atlayıp, hiçbirine bir şey olmadan hepsini kurtarmışlar. Sonradan öğrendiklerine göre de meğer mavnadaki balıkçılar, teknenin altında içki içiyorlarmış. Mavnanın dümenine de bir çocuk koymuşlar. Çocuk da cahil tabii, ne anlar deniz trafiğinden, gelip bunlara çarpmış.

Bir hafta kadar sonra Sulhiye Hanım, Gönül ablamın evine geldi ki orası burası morarmış, her tarafı sıyrık içinde. Dilinin altında da bir şey var ama söyleyemiyor... Bizimkiler: "Kardeşim, söylesene ne var, ne oldu?" diye sordukça, başını yana eğip gözlerini kısarak yere bakıyor, elini ağzına tutup "abo" dememeye çalışıyor yan yan, gülmekle gülmemek arası kikirdiyor. En sonunda: "Söz verin ama gülmeyeceksiniz." deyince, hepimiz: "Tamam, söz, gülmeyeceğiz." dedik. Bunun üzerine başladı anlatmaya:

"Anam, ben sizleri doktor kızı, mühendis karısıdır, kültür-lüdü, bilgilidir diye, bir şeyler öğrenebilmek için, ayet dinler gibi dinliyorum. Ne derseniz yapıyorum. Gösterdiklerinizi, iyi diye belliyorum. Abo deme, diyorsunuz, ben de aman demeyeyim ayıp olur diye kendimi tutmaktan hâl oluyorum. Kurban olayım 'abo'ya. Abo da neymiş ki? Sizin yüzünüzden başıma neler geldi. Beni kayığa bindirdiniz, bir şey olmadı. Gene binerim, akrabalarım da hava atarım diye, Küçüksu'dan gündüz bindim kayığa. Akşam oldu, değil

Bebeğe yaklaşmak, Beşiktaş'tan çıkamadık karaya. Derken, koskocaman bir mavna, orta yerimizden bize çarptı. Kayık parça pinçik oldu. Hepimiz denize saçıldık. Hiçbirimiz de yüzme bilmiyoruz, az daha boğuluyorduk!"

"Peki, kardeşim, denize düştüğünüzde, dönüp kayığa tutsaysdınız ya." dedi Gönül ablam.

"Yok anam, ne kayığı. Koskoca mavnanın çarpmasıyla, bizim kayığın en büyük parçası kıymık kadar kaldı. Sonra da bizi kurtarmaya gelen adamlar, denizden çıkartırken, elleriyle her tarafımızı tuttular. Biz de adamlara sarıldık kurtulmak için tabii. Eve gece yarısı döndüm. Kocama da anlatamadım. Anlatmaya kalksam, adamlar beni ellediler diye boşar beni kocam. Bana araba çarptı, dedim. En fazla da geç kaldım diye bir dayakla kurtardım paçayı. Ama artık bu olaydan sonra akrabalarım da yüzüme bakmıyorlar, rezil ettiniz beni."

Her ne kadar yaşadığı kazaya hem üzülüp hem korktuysak, gülmemeye de söz verdiysek de... Mümkün mü bu kadıncağızın anlattıklarına gülmemek.. Zaten Sulhiye de bizim gülmemizi bekliyormuş. Bu anlattıklarına, hepimizden çok o güldü.

Öyle âlem bir kadındı ki, hem bizi kendi başına gelenlere güldürür hem de biz gülerken kendisi bizden daha çok gülerdi. Hele bazen, yapılan espriye verecek cevap bulamamış gibi hepimizin yüzüne tek tek bakıp, kendine düşünecek zaman bırakır, sonunda öyle bir şey söylerdi ki saatlerce gülerdik, verdiği cevaba. Öyle de zeki bir kadındı. Neredeyse her gün Gönül ablama uğrar, ablam nereye gitse, o da birlikte gider, onla vakit geçirmeyi çok severdi.

Gene bir gün Gönül ablam, bizim evde, babamın muayenehanesinin kapısının dışında durmuş, bir yandan sigara içip, dumanını hole üflüyor bir yandan da başını muayene-

hanenin kapısından içeri uzatıp, babamla sohbet ediyordu. Babam da elbette ki ablamın dışarıda sigara içtiğini biliyor ama bilmezden geliyordu. Sulhiye de bu sırada, holdeki bir koltukta oturmuş, koltuğun kolçağına kolunu, koluna da başını dayamış, onların sohbetinin bitmesini beklerken, kim bilir neler düşünüyor, hayallere dalmış öylece oturuyordu. Ben de üst kat merdiveninin ilk basamağına oturmuş onları seyreliyordum. Derken babam aniden kalkıp, tuvalete gitmek için kapıya yönelince ablam, elindeki sigarasını ne yapacağını şaşırdı. Holde küllük yoktu. Cilalanmış muşamba yerlere de atamazdı... Bir anda Sulhiye'nin elini yakaladığı gibi, sigarayı parmaklarının arasına sokuverdi. Hayatında hiç sigara içmemiş olan Sulhiye, ne olduğunu anlayamadı. Sigara parmaklarının arasında, öylece kalakaldı. Babam, aniden dışarı çıkıp da Sulhiye'yi, elindeki sigaraya bakarken görünce, birden gülmeye başladı ve:

“Ooo, Sulhiye Hanım, bakıyorum siz işi bayağı ilerletmişsiniz.” dedi.

Sulhiye, bir ablama bir babama bir de elindeki sigaraya baktı. İçmiyorum, dese olmaz, sigara elinde... İçmiyorum, dese olmaz, babamdan utanıyor. Zaten de içmiyor. Gönül ablamın içtiğini de söyleyemiyor... Bir an durdu, kendini en kısa ve öz nasıl savunacağını anında buldu. Başını yana eğip, yere bakarak:

“Vallahi doktor bey, sizin bu kızlarınız var ya, insanı hiç suçsuzken, ispatlı idama götürür.” dedi.

FIRTINA

Sanırım aylardan temmuz ya da ağustos idi. Gönül abla-
mın çocukları, o gün denize gitmeyi çok istediler. Ben
15-16 yaşlarındaydım. Kardeşlerin büyük olanı Arif ile ara-
mızda sadecce altı yaş fark olduğuna göre, demek ki Arif 9-10
yaşlarında, Ahmet de 7-8 yaşlarındaydı. Vazgeçirmeye çalış-
tıysam da her ikisini de bir türlü ikna edemedim. Pekâlâ, de-
yip, onları aldım ve Mısır Konsolosluğu’nun yanındaki ka-
yıkların arasından denize sokmaya götürdüm. Her ikisi de
henüz doğru dürüst yüzemedikleri için, sahilden bir iki met-
re ileride diz boyu suda aralarında durup, onları eğlendirme-
ye çalışıyordum. Öğle üzeri idi. Biz gülüp oynasırken, birden-
bire hava, öğle vakti olamayacak kadar kararmaya başladı.
Simsiyah bulutlar, iki üç dakika içerisinde her tarafı kaplayı-
verdi ve yağmur çiselemeye başladı.

“Aaaa, ne güzel, yağmurda denize gireceğiz.” diye dü-
şündüm. Sonra bir anda aklıma, babamın tembihi geldi.
“Yağmurda sakın denize girmeyin, yıldırım çarpar.” demiş-
ti bir keresinde.

Elimde iki tane emanet çocuk, ama ben de zaten çocuk
sayılacak yaşıyordum. Fakat demek ki gene de sağduyulu
davranıp:

“Hadi çocuklar çıkın, yağmur geçsin gene geliriz.” dedim.

Her ne kadar biraz itiraz edecek gibi oldularsa da onlara kara bulutları gösterince, sözümü dinleyerek hemen sudan çıktılar. Çabucak onları kurulayıp giydirene kadar, yağmur hızlanmaya başladı. Hava sanki gece gibi kapkaranlık olmuştu. Biz eşyalarımızı toplayana kadar da yağmur, doluya dönüşüp, fındık büyüklüğünde yağmaya başladı. O anda, o karanlığın arasından, epey açıklarda bir sandal gördük. Sandaldaki kişi, bütün gücüyle sahile doğru kürek çekmeye çalışıyordu. Ben, iki yeğenimi de ellerinden tutup, onların koşabildikleri kadar hızlı, eve koşmaya başladım. Evin kapısından içeri kendimizi attığımızda dolu, ceviz büyüklüğünde yağmaya başlamıştı. Yukarı çıkıp oturma odasına geldiğimizde ise, dolunun cevizden de büyük yağdığını gördük. Korku içerisinde camdan dışarı bakmaya başladık. Hava kapkaranlık olmuş, doludan ve karanlıktan göz gözü görmüyordu. Sonra bir anda ortalık apaydınlık oluverdi. Ve işte o anda, tam karşımızdaki, benim sevgili yaşlı çınarıma yıldırım düştü. Koca çınar, büyük bir çatırtı ile beraber, tam göbeğinden yanmaya başladı. Hepimizin nutku tutulmuştu. Bir anda büyük bir rüzgâr patladı. Bebek Bahçesi'ndeki bütün ağaçlar, yerlere yatıp yatıp kalkıyorlardı. Bir çatırtı daha duyduk. Parkın köşesindeki kocaman bir çınar ağacı; son model, kuyruklu, uçuk mavi bir arabanın üzerine büyük bir gürültü ile düşmüştü. Neyse ki dolu ve yağmurun gücü ile benim sevgili çınarımda çıkan yangın sönmüştü. Sonra, Etiler'den Bebeğe inen, yanıımızdaki yokuştan, takır tukur sesler gelmeye başladı. Kafamızı uzatıp bir de baktık ki kocaman bir şeyler, yokuştan aşağı birbirinin üzerinden atlaya atlaya, sel suyu ile birlikte yuvarlanıyordu. Kendi kendimize; herhâlde bunlar, Etiler'de bir yerlerdeki karpuz sergisinden dağılan karpuzlardır, dedik. Fırtına bütün gücü ile esiyor, dolu taneleri, cevizden daha büyük yağma-

ya devam ediyordu. Şangır şungur camların kırılma seslerini, uçuşan tabelaları ve bir yerlere çarpmalarının gürültüsünü duyuyorduk. Ortalık mahşer yerine dönmüştü. Fırtınanın başlaması ile bitmesi ne kadar sürdü, tam olarak hatırlayamıyorum. Ama sanırım ki yirmi dakikadan fazla sürmedi. Önce rüzgâr yavaş yavaş azaldı. Sonra dolu ve yağmur durdu. Deniz kenarına çok yakın olduğumuz için de sel suları hızla denize aktı ve birdenbire hava pırıl pırıl açıldı.

Bütün bu gürültü patırtı durduğunda, balkona çıkıp dışarı bakmaya cesaret edebildik. Gördüğümüz manzara çok ürkütücüydü. Kocaman çınar ağaçları kırılıp yerlere devrilmiş, bir sürü evin camları kırılmış, tabelalar uçuşup etrafa dağılmış, bazıları, arabaların üzerlerine düşmüş, yerlerde de bir karış çamur. Her yer karmakarışık olmuştu. Bizim Etiler'deki sergiden yuvarlanan karpuzlar sandığımız sesler ise, bütün gücüyle yokuş aşağı sürüklenen sel sularının, yerlerden söküp önüne kattığı kaldırım ve paket taşlarıymış meğerse. Paket taşlarının hepsi, caddeye üst üste yığılmış kalmıştı.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra, fırtına başladığında biz eve kaçarken, karanlık arasından denizde gördüğümüz kayıkçıya rastladık. Gençten bir delikanlıydı. Bütün vücudu öbek öbek mosmor olmuş, kafası gözü şişmişti. "Hayatımda hiç böyle bir dayak yemedim ben, ama gene de denize atlayıp, kayığın altına saklanarak ucuz kurtulmuş sayıyorum kendimi." demişti.

OYUNLARIMIZ

Bu yıllarda Filiz ablam da çok genç yaşta başladığı ve çok severek yaptığı gazetecilik mesleğine devamı ediyordu. Son Saat ve Hürriyet gazetelerine kitaplar tercüme ediyordu. O kitapların her gün bir sayfası yayımlanıyor, bir yandan da muhabirlik yapıyordu. Evlendikten sonra, Gönül ablamın Hamam Sokak'taki evinin bitişiğindeki apartmanda bir daire tutmuştu.

Artık her akşam, mutat bir şekilde, hepimiz Gönül ablamda toplanıyorduk. Bazen benim arkadaşlarım da bize katılıyor ve çocuklar gibi; isim şehir, sessiz film, kulaktan kulağa, bazen de kâğıt oyunları oynuyor ve çok eğleniyorduk. Metin ağabey, en çok kulaktan kulağa oynayıp, Sulhiye'ye "abo" dedirtmeyi severdi. Yedi sekiz kişi, bir sıraya göre yere oturur, en sona da mutlaka Sulhiye'yi oturturduk. Metin ağabey de hemen Sulhiye'den bir önceki yere, onun yanına otururdu. Amacı, baştaki ne söylerse söylesin, Sulhiye'nin kulağına, utanacağı bir şeyi söylemekti ki o da: "Aboooovvv!" desin. Sulhiye de her sefer Metin ağabeyin, kulağına söylediği şeye mutlaka: "Aboooovvv!" der, tek tek hepimizin yüzüne bakarken, kıpkırmızı kızarır, gülmeye başlardı.

Metin ağabey de:

“Aşk olsun Sulhiye Hanım, hani ‘abo’ demeyecektin? Hadi söyle kelimeyi, oyunu bozuyorsun.” derdi.

Sulhiye, utancından kelimeyi söyleyemez, dört parmağı dudaklarında, başı önünde, koyu renk kelebek gözlüklerinin arkasındaki gözleri kapalı, gülmekten kıpkırmızı olmuş, konuşamaz, çaresiz, cezasına da razı olurdu. Kadıncağıza ne şarkılar, ne şiirler söyletir, zıp zıp zıplatır, göbekler attırırlardı.

Gene böyle kulaktan kulağa oynadığımız bir akşamda, Hasan ağabeyim de bize katılmıştı. Hasan ağabeyim, babamdan hiç farkı olmayan, iri yarı, heybetli, cüsseli bir adamdı. Hiç çocuğu olmayan Sulhiye, Hasan ağabeyimi çok sever, sık sık ona:

“Keşke sen benim oğlum olsaydın Hasan, seni üzerime çıkaracağım.” derdi.

Kendi lisanınca, ağabeyimi nüfusuna kaydettirip evlat edinmek istediğini, böyle ifade ederdi. O gece gene, yere sırayla yan yana oturuldu. Gene Sulhiye, en sona oturtuldu. Gene Metin ağabey, Sulhiye’nin yanına oturdu ve oyun başladı. En baştaki, yanındakine; diğeri, yanındakinin kulağına bir kelime söyledi. Sıra Metin ağabeye geldi ve artık Metin ağabey, Sulhiye’nin kulağına ne söylediye -ki kesin en baştakinin söylediği değildi- kadın gülmekten kıpkırmızı kesilip, boğulacak hâle geldi. Sonunda gülme krizinin arasında:

“Ben bunu söyleyemem.” dedi.

“Aaa, ne demek söyleyemem Sulhiye. O zaman cezana razı olacaksın.” dendi.

“Ne yapalım, bunu söylemektense, ceza çekmeye razıyım. Hadi verin cezamı.” dedi garibim.

Alışmıştı artık ceza almaya. Şiir mi söyletelim, şarkı mı söyletelim diye düşünürlerken, bu sefer Hasan ağabeyim:

“Cezayı ben vereceğim.” dedi.

Sulhiye buna memnun olmuştu. Ağabeyimi çok sevdiğinden, onun vereceği her cezaya razıydı. Bunu ifade ettiğinde ise, Hasan ağabeyim:

“Tamam o zaman Sulhiye, yıllardır beni üzerine çıkartmayı çok istiyorsun. Kaç kere de söyledin, dediğini yapacağım, üzerine çıkacağım. Sen de beni, odanın içinde üç kere döndüreceksin.” dedi.

“Aboooovvv!” dedi Sulhiye, önce gözlerini kocaman açıp ağzını büzerek. Sonra gülmekten iki büklüm olup, kıpkırmızı kesildi. Kendini yere attı. İçine kaçan iki nefesinin arasında, “yok, öyle demedim” gibi bir şeyler söylemeye çalışıyordu ama Hasan ağabeyim, sanki hakikaten sırtına binecekmiş gibi üzerine gidince, o katılmış hâliyle, yerden emekleyerek nasıl toparlanıp kalktığını bilemedi. Eşarbını da aceleyle yerden kaparak, sokak kapısından çıkarken, bir yandan hâlen katılarak gülüyor, bir yandan da: “Ah Metin Bey, ah Metin Bey, abooo, demeye kurban olayım...” diyerek mırıldanıyordu. Bir daha da kulaktan kulağa oynarken, hele ki oyunda Hasan ağabeyim de varsa, “ben en sona oturmam” dedi. “Ben oynamam” demeye cesaret edemiyordu...

O yıllarda bizim böyle kulaktan kulağa, sessiz sinema gibi oyunlar oynayarak bu kadar çok eğlenebileceğimizi insanlar hiç düşünemiyorlar, garipsiyorlardı. Oysa biz, hiçbir şey yapmadan bir arada olsak bile kendimize, gülecek, eğlenecek bir şeyler buluyorduk zaten. Bu oyunlar da işin cabası oluyordu. Şimdi bakıyorum da televizyonlarda doğaçlama oyunlar oynayarak, gençleri ne kadar çok güldürüyorlar. Biz de o zamanlar kendimiz oynuyor, kendimiz gülüyorduk yaptıklarımıza.

Bir zaman sonra, Gönül ablamın kocası, Gündoğdu ağabey, Suudi Arabistan’a, İTÜ’den sınıf arkadaşının inşaat şirketine, proje müdürü olarak çalışmaya gitmişti. Gönül ablam,

neredeyse evden hiç çıkmaz olmuştı. Fakat Sulhiye Hanım, karşı komşusu Özcan Hanım, Hasan ağabeyim, karısı Işıl, Mayk, Osanna, Filiz ablam, kocası Metin ağabey, bir de benim arkadaşlarım, Gönül ablamı hiç yalnız bırakmıyorduk. Zaten bizle uğraşmaktan, kadıncağızın sokağa çıkacak vakti olmuyordu ki. Benim arkadaşlarım da ablamı çok sevmişlerdi. En has arkadaşlarımdan Doğan, Haşmet ve Yıldırıy, neredeyse her gün Gönül ablama uğrar, bazen sohbetler eder, bazen de kâğıt oyunları oynardık. Gönül ablam, güzel poker oynardı. Bizim çocuklar da poker oynamaya zaten dünden razıydı. Ben o zamanlar poker bilmez, sadece seyredirdim. Gönül ablamın evi, zemin katındaydı. Eğer olur da tesadüfen Gönül ablam evde olmazsa, kapıdan giremezsek camdan girer, bir-birimize kapıyı açardık. Eve camdan girip çıkacağız diye, kadıncağızın bütün perdelerini paralamıştık.

Gel zaman git zaman, bir gün Gündoğdu ağabey, artık karısının da yanına gelmesini istedi. Hepimiz çok üzüldük bu habere. Gönül ablam, çocuklarını, Levent'te bir yatılı okula verdi. Biz de başladık, Gönül ablamın evini toplamaya. Ve sonunda evi boşaltma günü geldi çattı. Hepimiz oradaydık. Ev panayır yeri gibiydi. Herkes bir şeyin ucundan tutuyor, son derece üzgün bir şekilde eşyaları kamyonete taşıyorduk. Zaten bütün ev eşyaları dağıtılmıştı. Sadece bir sandık ve birkaç ufak tefek eşya, bizim eve götürülecekti.

Gönül ablam hâlen o günü hiç unutmayacağını söyler. Bizim eve gidecek olan sandığın bir ucundan Doğan, öbür ucundan Haşmet tutuyordu. Haşmet önde, Doğan arkadaydı. Birbirlerinin yüzünü görmüyorlardı. Ama ben, karşılarında olduğum için, ikisini de görüyordum. Gönül ablam da görüyordu. İkisinin de gözlerinden ip gibi yaşlar akıyordu. Bir yandan da mırıl mırıl, kendi kendilerine bir şeyler söylü-

yorlardı. Yıldıray ise, sadece bir o yana bir bu yana taşıyor, taşıyor, taşıyordu. Hiç konuşmuyordu. O gün hiç kimse birbirine bir şey söyleyemedi. Evi boşalttık ve birkaç gün sonra Gönül ablam, Suudi Arabistan'a gitti. 1966 yılının Suudi Arabistan'ına!

GRİ ZAMANLAR

Gönül ablamın Suudi Arabistan'a gidişiyile beraber, Gailedede öylesine bir çözülme oldu ki Filiz ablam ve Hasan ağabeyim de kendi çizgilerini çizmek için Almanya'ya gittiler. O sıralarda Sevinç ablam da ailesiyle beraber, çoktan Kanada'ya taşınmışlardı. Teoman ağabeyim zaten Almanya'daydı. Koskoca evde, annem, babam ve ben kalmıştık. Tam da Türkiye'de renkli sinema oynamaya başladığı yıllarda bizim evimiz, siyah-beyaz filmlere dönmüştü.

Ben de ne yapacağımı şaşırmış bir vaziyette, hayatıma hareket ve renk katabilmek amacıyla bir yandan tiyatro kurslarına, bir yandan İngilizce kurslarına bir yandan da daktilo kurslarına gitmeye başlamıştım. Böylece, en azından her gün evden uzaklaşıyor, akşama kadar da o kurs senin bu kurs benim dolaşıyordum.

Bu arada yurt dışındaki kardeşlerimle konuşabilmek için, her gün birine telefon yazdırıyor, bekliyor da bekliyorduk. O zamanlar, Türkiye'de öyle; telefonu aç, numarayı çevir, karşıdakine konuş lüksü yoktu. Milletlerarası konuşabilmek için, "03" çevrilir, santrale memleket bildirilir, numara verilir, o günkü trafiğe göre; "normal, acele, çok acele, yıldırım" gibi ibareler bildirilerek telefon yazdırılırdı. Ondan sonra da telefonun başında oturulup beklenirdi. Hele Suudi

Arabistan'daki Gönül ablamla konuşabilmek için üç gün beklediğimiz bile olurdu. Telefon tam bağlanır, fakat bu arada, araya başkaları karışır, İngiltere'deki sevgilisi ile konuşan delikanlı ile aynı hatta girdiğiniz olurdu. Bunu fark eden santral de araya girer: "Çıkın aradan, alooo alooo!" sesleri arasında artık yazdırdığınız telefonla karşınıza kim çıkarsa onla cebelleşirdiniz. Bu arada santral memurelerinin birbirleri ile sohbetlerini dinlediğimiz de çok olmuştur.

Fakat o zamanların sebze ve meyvelerini düşündüğüm zaman, hâlen ağzım sulanır. Hele ki o yıllarda salata yapmak için, bir domates ya da salatalık kestiğimiz zaman, kokusu ta sokaktan duyulurdu. Gerçi hiçbir zaman kurtsuz kiraz yiye-mezdik. Hele kiraz çıktıktan sonra yağmur yağdıysa, kirazı ikiye ayırıp da ortasına bakmadan yemek, biraz hata olurdu. Çünkü o zamanlar, üç kirazdan biri mutlaka kurtlu çıkardı. Fakat kurtsuz çıkanların da tadına doyum olmazdı.

SİYAH-BEYAZ YILLAR

Ne kadar hazindir ki herkesin uzakta olduğu bir sırada, babam, hastalığını bize söyledi. Hepimiz şok olduk. Onca yıl acı çekmiş ve bize söylememişti. Elbette ki kendisi doktordu ve biliyordu hastalandığını. Bu yüzdendi demek ki ara sıra “tenture d’opium” kullanması. Ağrılarını azaltsın diye.

Gönül ablam geldi hemen Suudi Arabistan’dan. Hastanede de o baktı babama. Diğer kardeşlerim de geldiler arkasından. Ve babam, bize hastalandığını söyledikten on beş gün sonra da hastanede sessizce ebediyete intikal etti.

Arkasından bütün Bebek ağladı. Karacaahmet Mezarlığı’na defnedilmek istemişti. Bütün sevdiği edebiyatçılar orada yatıyordu çünkü. Caminin içi, “babamız öldü” diyerek ağlayan insanlarla doldu ve dışarılara taşı.

Günlerce, taziye gelenlerle doldu evimiz.

Ve sonra annem:

“Ben artık babanızın olmadığı bir Bebekte yaşamak istemiyorum.” dedi.

KADIKÖY YAKASI

Babamın muayenehanesini satıp, Kadıköy, Feneryolu Tren İstasyonu'nda, neredeyse peronun üzerinde bir eve taşdı, Teoman ağabeyim bizi.

Annemizi yalnız bırakmamak için, kardeşlerimin hepsi birden evin içine doluştular. Ablalarım, ağabeylerim, onların çocukları...

Herkes birbiri ile konuşuyor, o hengâme arasında da birbirine sesini duyuramayanlar, avaz avaz bağrınıyordu.

Daha ilk günden, aşağıdaki komşunun, süpürge sopasını tavana vurması ile geçirdik ilk şokumuzu. Biz, apartman dairesinde yaşamayı henüz bilmiyorduk. Dört katlı konakta yaşamaktan, alışmıştık, birbirimize sesimizi duyurmak için yüksek tonda konuşmaya ve kahkahalar atmaya.

Aşağıdan tavana vurulan sopanın sesi ile hepimiz bir anda suspus olduk.

Demek ki artık, neşeli bağrıışmalar çınlayamayacaktı evimizde.

“Burası babanın apartmanı mı?” derlerdi insana.

KALAMIŞ-FENERBAHÇE

Kadıköy yakasında, beni sarmalayan yegâne yer, Kalamış ve Fenerbahçe oldu.

Akşamüzeri, gün batımından hemen önce, Gönül ablam ile birlikte koştura koştura giderdik Feneryolu'ndaki evimizden Kalamış'a.

Köhne çay bahçesinde oturur, bir yandan çaylarımızı içer, bir yandan da ahşap iskelenin arkasında batan güneşi seyrederdik.

Yaz günlerinde, gün batımıyla birlikte, her yer kızıl bir fosfora dönüşürdü. Ağaçlar, yapraklar, masalar, insanlar, üzerine yaldız serpmiş gibi pırıl pırıl parlardı. Gün batımıyla birlikte, sanki uyku vakti gelmiş gibi durulan denizin üzerinde, yanıp sönen ışıklar gibi parlardı büyümlü kızıl renkler.

Ablam ve ben, huşu içerisinde, o güzelliği, hiç sesimizi çıkarmadan izlerdik.

YAŞAMA SEVİNCİ

Siz hiç, olmak istediğiniz yerden uzakta yaşıyorsunuz mı? Yıllar boyu, her sabah uyandığınızda, ait olmadığınız bir yerde açtınız mı gözlerinizi? Gözlerinizi açtıktan iki saniye sonra, midenizin üzerinde bir ağırlık hissettiniz mi?

İşte, o midenizin üzerinde hissettiğiniz ağırlık, ait olmadığınız yerde yaşayan bedeninizden kaçmaya çalışan ruhunuzun ağırlığıdır.

Kaç gramdır, kaç kilodur bu ruh ki böylesine ağır gelir insana?

Saklanmıştır artık kişiliğiniz. Hissetmeyi unutursunuz. Otomatik olarak çalışır, üretir, kazanır bedeniniz.

Sevmeyi unutursunuz. Hatta görmeyi bile. Ne bir çiçeğin anlamı vardır ne bir yaprağın ne de yağmurun.

Gözlerinizi kapatırsınız arada bir. Sıcaklığını hissedersiniz, olmak istediğiniz yerin. Serin sularına girersiniz mavi denizlerinin. Bir sofra kurarsınız sevdiklerinizle. Kahkahalar arasında tam masaya oturmuşken, en yakınınızda yaşayan kişinin, size yabancı gelen sesi ile gerçeğe dönersiniz. Ruhunuz, hemen her zamanki kovuğuna yerleşir. Ağırlaşır midenizin üzerinde bir yerler.

Uzaktasınızdır...

Ruhunuz, artık kaçma çabasına girer. Sık sık sizi terk edip, ait olduğu yerde dolaşmaya çıkar. Güneşte, yağmurda, karda, artık yaşamak istediği yerdedir...

Dayanamazsınız. Her gün gözünüzü kapattığınızda, ruhunuzun size verdiği huysuzluklara, beyninizle cevap vermeye çalışırsınız.

Ve bir gün gelir, hiçbir değer, ruhunuzu avutabilecek güçte olmadığını anlarsınız. Ruhunuzla bedeninizi bir arada tutabilecek yegâne olasılığı seçerek, her türlü avuntuyu bir tarafa atıp, bedeninizi, ruhunuzun ait olduğu yere taşırsınız.

O sabah, ait olduğunuz yerde uyandığınızda ruhunuzun, artık midenizin üzerindeki o kovukta olmadığını hisseder-siniz. Sanki hiç düşünemeyeceğiniz kadar büyümüş ve bütün bedeninize sımsıkı sarılmıştır. Yüreğiniz neşeyle dolar. Pencereden dışarı bakarsınız. Karşı balkondaki sardunyalara görürsünüz evvela. Sonra ağaçları, insanları, güneşi, mavi denizi görürsünüz. Ruhunuzun neşesi, gözlerinize dolmuştur. Yüreğiniz sevmeye, beyniniz düşünmeye, elleriniz üretmeye hazırdır artık.

Hangi sebeple olursa olsun, ruhunu, olmak istediği yere değil de bedenine hapsetmiş insanlardır seslenişim.

Ruhunuzun sesine kulak verin. O mutlaka, sizin için doğru olanı söylüyordur...

ESKİLER ALIYORUM

Eskiler alıyorum. Eskiler alıp eskiler veriyorum. Bu alışverişin arasında, karanlık odadaki küçücük bir anahtar deliğinden sızan rengârenk ışığı görüyorum. “Bu kapının arkasında cennet olmalı.” diyorum kendime. Kimselere sezdirmeden yaklaşıyorum anahtar deliğine ve içeri bakıyorum.

Güneş, gözümü alıyor. Ama o parıltının arasından kendi çocukluğumu görüyorum. Mutlu ve coşkulu. Uzanıp dokunmak istiyorum kendime. Ama minicik anahtar deliğinden buna imkân bulamıyorum. Sadece bakıyor ve izliyorum.

Küçük bir Boğaziçi köyünde, denize yansıyan güneşin pırıltısı altında neşeyle seksek oynuyor, ip atlıyor çocukluğum. Anahtar deliğinin arkasında, kendimce zıplamayı deniyorum. Sanki zıplayabilirsem, çocukluğumdaki gibi tekrar neşeli olabileceğimi düşünüyorum. Sonra çok komik buluyorum kendimi, gülüyorum. İzlemeye devam ediyorum.

Çocukluğum biraz daha büyüyor. Okula gidiyorum. Okulda her gün bir şeyimi kaybediyorum. Ama umursamıyorum. Nasıl olsa ertesi gün daha güzelini aldırıyorum. Kendimi ekmek elden, su gölden yaşarken buluyorum. Okuldan yürüyerek ve Boğaz’ın mis gibi havasını içime çekerek eve dönüyorum. Sahilde balık tutan insanları görüyorum. Balığın kokusu geliyor burnuma.

Karanlık odadaki anahtar deliğinin arkasından da duymak istiyorum o balıkların kokusunu. Derin bir nefes çekiyorum, nefesimi verirken, sadece içtiğim sigaranın dumanı çıkıyor ağzımdan. Kendime bir kere daha kızıyorum.

Anahtar deliğinin arkasındaki ısıltılı çocukluğum, biraz daha büyüyor ve artık genç kız oluyor. Kulağı, dışarıdan gelecek olan ısıklık sesini bekliyor. Islığı duyar duymaz hemen acele ile kendine bakıyor aynada. Beğeniyor. Ve kabarık jüponlu eteğini savurarak iniyor merdivenlerden aşağı, kimselere görünmeden. Kapının önünde arkadaşlarını görünce de sessizce kapatıyor arkasından sokak kapısını. Ve hepsi birden, arkadaşlarının yeni açtığı lokale koşturuyorlar.

Lokalde çalan Ray Charles şarkısı geliyor kulaklarıma, kapının arkasından. Dinliyorum... Bu şarkıyı hâlen ne kadar çok seviyorum.

Derken, anahtar deliğinin arkasındaki ısıltı azalıyor. Renkler solmaya başlıyor. Genç kızlığımı, hasta babamın kucağında otururken görüyorum. Rengi sararmış gözleri ile gözlerimin içine derin derin bakıyor babam. Ve sonra kapatıyor gözlerini.

Babamın gözlerinin kapanmasıyla birlikte, anahtar deliğinin arkası kapkaranlık oluyor. Artık ne kapıyı ne de anahtar deliğini görebiliyorum.

Gidip ışığı açıyorum çaresiz. O anda kendimi çok uzaklarda buluyorum.

İçim sızlayarak babamı anıyorum. “Ben gittiğim zaman, bugün dünyayı pembe gördüğün gözlüklerini çok anacaksın.” dediği geliyor aklıma. Umutsuzca pembe gözlüklerimi takmaya çalışıyorum.

Ben dünyayı gene pembe görmek istiyorum...

Eskiler alıyorum, eskiler veriyorum.

YAŞAM DENEN MASAL

Yukarıda yazdıklarımı okuduktan sonra, geçmiş yaşamıma bir baktım da ne çok sima gelmiş geçmiş yaşamımızdan. Akrabalar, arkadaşlar, anne-baba, kardeşler.

Şu fotoğrafta, ablamın nikâhında, annemin yanında duran, anneannem. Hepimizin üzerinde emeği vardır. Anneannemin yanında büyükbabam, yaşını almış ama hâlen çakı gibi. Renkli gözleri neşe ile bakıyor ve gülümsüyor.

Şu, babamın yanında duran, annemin dayısı. Hani hep düğünlerin sonlarına doğru orkestraya yanaşıp, usulca “harmandalı” isteyen ve herkesin hayran bakışları arasında, bütün heybetiyle, pistin ortasında tek başına oynayan.

Bu ufak tefek kadın, annemin çakır gözlü, esmer tenli teyzesi. Hani ahşap kafesli pencerenin arkasından kadı efendiyi görüp de beğenen, kolunun altına sıkıştırdığı bir kutu lokumla, “bir sorun danışmaya geldim” diyerek makamına çıkan. Sonra da yakışıklı kadı ile evlenen.

Bir başka sayfada, annemin halası; hani o zamanlar Fener’de otururlarken, akşam olunca ağabeyinin kıyafetlerini giyip erkek kılığına giren, kafasına da bir fes takıp, Direklerarası’na eğlenmeye giden.

Bu siyah-beyaz, solmaya yüz tutmuş fotoğrafta, henüz dört çocuk sahibi annem, elinde tuttuğu manolyayı göğsüne

dayamış ve zamanın kısıtlı makyajı ile artistler kadar güzel.

İlk renkli fotoğraflardan birinde, biz altı kardeş, küçük ağabeyimi kaybetmeden önce, bütün yaşantımız boyunca sadece ikinci ve son kez bir arada. O fotoğrafta da maalesef ki babamızı kaybettiğimiz için aramızda yok.

Hangimiz, eski albümleri elimize alınca, o hatıralardan pay çıkartmayız ki kendimize. Aralarındaki pelür kâğıdının kokusu bile bir başkadır. Fotoğraf stüdyosuna gidip, özenle giyilmiş kıyafetlerle pozlar verilip çekilen siyah-beyaz resimler, birçoğumuzun, eski günlere gidip, şöyle bir dolanıp gelmemize sebep olur. Apayrı bir ruh, bir kişilik vardır o eski fotoğraflarda. Neredeyse seslerini bile duyarız sevdiklerimizin. Siyah-beyaz çekilmelerine inat, rengârenk yıllardır, o fotoğraflardaki yıllar.

Emirgan'da bir kâğıt helva ısıırken, Çamlıca'da uçurtma uçururken, küçük çamın altında fasıla katılırken, karpuz sergisinde, neredeyse üzerine oturduğu karpuz kadarken... Küçücük boyuyla, kırmızı paltosunun içinde kendini kocaman sanarak ekrana gülümserken... Ailenin yetişkin erkekleri, yakaları kalkık gömlekleri içindeki fularları ile ekrana poz verirken...

Krepeli saçlı kadınlar, dar etekleri altına giydikleri topuklu ayakkabıları ile kendilerini son derece şık bulurken... Hep bu güzel anları yakalamıştır o fotoğraflar.

O eski albümlerdeki fotoğraflar, bana; geçmiş yılları değil, dolu dolu yaşanmış, neşeli ve renkli günleri anımsatır her zaman.

Hadi, bir albüm çekin kitaplığınızdan, birkaç sayfa çevirin ve o güzelim neşeli günleri anımsayın ve gülümseyin.

Yaşanan bu masal, bizim ilk ve son şansımız...

Bu güzelim eski İstanbul yaşamımızı anlatmaya devam etsem, daha çok uzun sayfalar dolusu yazabilirim. Ancak sıra, sevgili babamız, Diş Doktoru Sami Bayer'i kaybettiğimiz yılları anlatmaya gelince, orada durdum. Bugün dahi, yaşadığımız her gün andığımız, sevgili babamızın vefatını yazmaya, ellerim varmadı. Babamızı kaybedeli neredeyse yarım asır oldu. Ve Bebekten ayrıldıktan kırk yıl sonra, 2008 yılında, Bebekli sevgili dostlarımla tekrar bir araya geldiğimde, tanıdık tanımadık, karşılaştığım herkesin, babamla ilgili bir anekdotu olduğunu fark ettim. Herkesin korkacağı bir mesleği olan kıymetli babamızın, mübalağasız, kırk yıl sonra bile hâlen rahmetle ve sevgiyle anıldığını gördüm. Bunun üzerine, sevgili babamıza ithafen, uzak torunlarımıza kalmasını istediğim anılarımızı, sizlerin de beğenisine sunmaya karar verdim.

Umarım keyif alarak okumuşsunuzdur...

Sevgilerimle.

Sevil Bayer

*Annem ve babam
evleniyor sene 1931*

Hikmet Bayer

*Rahmetli Hasan
Ağabeyimle Bebek yalı
boyunda 1955*

Teo 23 yaşında

Ömür Pastanesi

*Babamız,
Diş Dr. Sami Bayer*

Ablalarım ağabeylerim

Ömür Pastanesi

Karina
Yayınevi

www.karinayayinevi.com

www.karinakitap.com

